

TURVALLISUUTTA JA HYVINVOINTIA

VUOSIKERTOMUS 2005

Kansi: Pohjolan ensimmäisenä liikemerkkinä voidaan pitää jo ensimmäisissä osakekirjoissa esiintyvää soihtukarhua. Sen on piirtänyt vuonna 1891 taiteilija Hanna Flodin.

Toimitusjohtajan katsaus	4
Pohjolan vuosi 2005 lyhyesti	6
Toimintakertomus ja tilinpäätös	
Hallituksen toimintakertomus	10
Avaintietoja	21
Osakekohtaiset tunnusluvut	26
Tunnuslukujen laskentakaavat	31
Konsernitilinpäätös (IFRS)	
Konsernitase	33
Konsernin tuloslaskelma	34
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	35
Konsernin rahavirtalaskelma	36
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	37
Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)	
Tase	120
Tuloslaskelma	121
Rahoituslaskelma	122
Tilinpäätöksen liitetiedot	123
Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset	130
Tilintarkastuskertomus	130
Yhtiön hallinnointi - Corporate Governance 31.12.2005	131
Henkilöstö	135
Hallitus	136
Johto	138
Yhteiskuntavastuu	140
Tiedotteet	
Tiedotteet 2005	142
Alkuvuonna 2006 julkaistut tiedotteet	144
Tietoa osakkeenomistajille	145
Pohjola vuodesta 1891	146

Pohjolalla vahva vuosi

Pohjolan toiminnallinen tulos vuonna 2005 oli erittäin hyvä sekä vahinkovakuutuksessa että varainhoidossa.

Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 15,7 %, Baltian tytäryhtiöissä 76 %. Sijoitusten tuotto vuotuiseksi tuotoksi muutettuna oli 7,8 %, mikä ylittää sijoitussalkun pitkän aikavälin tuotto-odotuksen. Konsernin koko vuoden liikevoitto oli 373 miljoonaa euroa, johon sisältyy kertaluonteisia myyntivoittoja.

Vahinkovakuutustoiminnan tulosta kuvaava yhdistetty kulusuhde oli 92,3 %, vaikka yritysvakuutusliiketoiminnassa kirjattiin suurvahinkoja selvästi edellisvuotta enemmän. Kulusuhteen ollessa alle sadan prosentin yhtiön varsinaisen liiketoiminnan tuotot ovat suuremmat kuin menot.

Vahinkovakuuttajana Pohjola on yksi Pohjoismaiden kannattavimpia. Hyvän kannattavuuden ylläpitäminen on toimintamme keskeisin päämäärä jatkossakin. Vain kannattava yritys pystyy huolehtimaan toiminnan kehittämisestä, palvelujen uudistumisesta ja pitkäaikaisista vastuistaan.

Neljän edellisen vuoden tulospäätös on ollut merkittävää. Olemme osoittaneet, että Pohjola kestää kausivaihteluita ja huonojakin vuosia. Onnenkantamoisista ei ole kyse, vaan pitkän aikavälin tavoitteisiin on edetty määrätietoisesti ja suunnitelmallisesti.

Pohjolasta OKOn tytäryhtiö

Pohjolan 115-vuotinen taival on merkittävässä taitekohdassa OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n ostettua Pohjolan osake-enemmistön Suomi-yhtiöltä ja Ilmariselta syyskuussa. Kaupan myötä Pohjolasta tuli OKOn tytäryhtiö ja keskeinen osa johtavaa suomalaista finanssiryhmää. Pohjola jatkaa toimintaansa omalla nimellään ja tunnetulla liikemerkilään keskittyen vahinkovakuutusliiketoimintaan.

OP-ryhmälle siirtyy voitollinen varainhoitoliiketoiminta

Asiakkaiden varainhoidon vertailukelpoinen tulos oli edelliskauden vastaavan ajankohdan tulosta parempi. Rahastosi-
joitusten määrä ja yksilöllistä varainhoitoa tarjoavan Pohjola Privaten asiakasmäärä on edelleen kasvanut.

Suomi-yhtiöltä siirtyi noin 1,2 miljardin euron henkivakuu-

tuskanta Pohjolalle 1.1.2005 tehdyn henkivakuutusliiketoimintakaupan yhteydessä. Henkivakuutus- ja sijoituspalveluiden kysyntä on jatkunut nousujohteisena. Eläkesäästövakuutuksista suosituimpia ovat olleet sijoitussidonnaiset henkivakuutukset.

Pohjola on luopunut varallisuudenhoitoliiketoiminnastaan myymällä Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n (30.12.2005) ja Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan (16.1.2006) Osuuspankkikeskukselle sekä Pohjolan Omaisuudenhoito Oy:n (16.1.2006) OKOlle.

Vetoapua osuuspankeilta

OP-ryhmään yhdentymisen myötä Pohjola saa käyttöönsä ryhmän lähes 700 konttoria käsittävän jakeluverkoston. Toiminnallisesti ja laadullisesti hyvässä kunnossa oleva Pohjola voi osana suurempaa kokonaisuutta tarjota asiakkailleen entistä monipuolisempia palveluita.

Maanlaajuinen jakeluverkosto luo mahdollisuuksia markkina-aseman vahvistamiseen. Lisäksi Pohjolan ja osuuspankkien konttoreiden yhdistäminen alentaa hajautetun palveluverkoston kustannuksia. Uskon paikallispalvelujen painoarvon kasvavan Pohjolan asiakaspalvelussa.

Pohjolalla vahva markkina-asema

Vakuutusmaksutulolla mitattuna Pohjolan vahinkovakuutuksen markkinaosuus kotimaan markkinoista on 26 %.

Pohjolan asiakkaana on yli miljoona kotitaloutta, joista vakuutuksensa Pohjolaan keskittäviä kotitalouksia on noin 340 000. Tavoitteenamme on edelleen vahvistaa vahinkovakuuttamisen markkina-asemaa sekä yritys- että yksityisasiakkaissa. Pohjola on jo markkinoiden ykkönen lakisääteisessä tapaturmavakuuttamisessa.

Takana tuote- ja palveluinvestointien vuosi

Vuonna 2005 toiminnan painopistettä on siirretty tuote- ja palveluinvestointeihin. Internetin kautta voi lähettää korvaushakemuksen lähes kaikkien vakuutuslajien osalta ympäri vuorokauden. Sekä esine- että henkilökorvausten käsittelyaika on alle tavoitteeksi asetetun 14 vuorokauden. Uudet sähköiset järjestelmät ja toimintatavat nopeuttavat asiakaspalvelua vakuutus sopimuksia ja korvauspäätöksiä tehtäessä. Puhelinpalvelua on laajennettu kattamaan esinevahinkojen lisäksi myös

henkilövahinkojen hoito. Korvaushakemusten vastaanottoverkosto on Suomen kattavin.

Markkinoille tuotiin tavanomaista enemmän uusia tuotteita, kuten moottoriajoneuvovakuutus Autoturva, liikennevakuutusta täydentävä Kriisiturva, urheiluvakuutus Sporttiturva ja kotitaloustyöntekijöiden tapaturmavakuutus. Pohjola lunastaa näin lupauksiaan edelläkävijyydestä.

Vakuustustoimiala elää murrosta

2000-luku on ollut muutosten aikaa koko vakuustustoimialalla. Mennyt vuosi on yksi historian pahimmista luonnonkatastrofivuosista. Maailmanlaajuinen jälleenvakuuttamiseen perustuva vakuutusjärjestelmä on kuitenkin osoittautunut kestäväksi perustaksi tavanomaisesta poikkeavienkin vuosien varalle. Pohjolan aktiivisen riskinvalinnan ansiosta Pohjolan korvausvastuut eivät ulottuneet esimerkiksi Yhdysvalloissa riehuneisiin hirmumyrskyihin.

Pohjolan tarina jatkuu

Pohjolan ja osuuspankkien yhteiskonttoreissa asiakkaamme saavat vakuusturvan ja pankkipalvelut saman katon alta. Tavoitteenamme luoda turvallisuutta ja hyvinvointia sekä yksityisille ihmisille että yrityksille on erittäin kestävä ja pitkäaikainen.

Kiitän lämpimästi Pohjolan asiakkaita ja yhteistyökumppaneita saamastamme luottamuksesta sekä työtovereita upeasta työpanoksesta.

Vaikka tämä on pörssiyhtiö Pohjolan viimeinen vuosikertomus, Pohjolan tarina jatkuu vahvasti suomalaisten arjessa.

Tomi Yli-Kyyny

Pohjola on vakavarainen suomalainen vakuutusyhtiö ja osa OP-ryhmää. OKO osti syyskuussa Pohjolan osake-enemmistön. OKOn tytär-yhtiö Pohjolasta tuli virallisesti lokakuussa.

Jatkossa Pohjola keskittyy vahinkovakuuttamiseen. Asiakkaille liiketoiminta näkyy Pohjola-, A-vakuutus-, Eurooppalainen- ja Baltiassa Seesam-brändien kautta.

Vuonna 2005 Pohjolan liiketoiminta-alueet olivat vahinkovakuutus, henkivakuutus ja varainhoito. Pohjola myi joulukuussa Pohjola Rahasto-yhtiö Oy:n ja tammikuussa 2006 Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan Osuuspankkikeskus Osuuskunnalle (OPK) sekä Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n tammikuussa 2006 OKO:lle. Kaupat vaativat toteutuakseen viranomaishyväksynnät. Tytär-yhtiöt yhdistetään kauppojen toteutumisen jälkeen OPK:n ja OKOn vastaavien yhtiöiden kanssa.

Pohjolan brändi säilyy perinteisessä ydinliiketoiminnassa eli vahinkovakuuttamisessa. Pohjolan menestymisen mahdollisuudet osana johtavaa suomalaista finanssiryhmää ovat entistäkin paremmat.

Pohjolalla on kaikkiaan noin 1,5 miljoonaa yritys- ja yksityisasiakasta. Pohjolaan vakuutuksensa keskittäneitä etuasiakastalouksia on noin 340 000. Jatkossa synergiaetuja haetaan mm. kasvavan yhteisen asiakaskunnan kautta. Ensimmäinen OP-ryhmän yhteinen keskittäminen on ilmainen koti-irtaimiston vakuutus kaikille niille talouksille, jotka ovat sekä osuuspankin bonusasiakkaita että Pohjolan etuasiakkaita.

Asiakkaita palveleva verkosto koostuu Pohjolan ja A-vakuutuksen noin 110 konttorista, valtakunnallisesta 0303 0303-puhelinpalvelusta, verkkopalvelusta, yhteistyökumppaneista ja asiamiehistä. Pohjolassa panostettiin vuonna 2005 asiakaspalvelun kehittämiseen. Ulkopuolisten tutkimuslaitosten selvitysten perusteella Pohjolalla oli vakuutusyhtiöiden paras ja suuryritysten toiseksi paras Internet-sivusto Suomessa. Samoin puhelinpalvelussa Pohjola oli selvästi vakuutusalan paras.

Pohjolan vakuutukset tarjoavat sekä yksityis- että yritysasiakkaille kattavan vahinkovakuutusturvan. Lisäksi Pohjola tarjoaa laajasti riskienhallintaa ja turvallisuuteen liittyviä palveluja.

Merkittävimmät vakuutukset

Yritysasiakkaille

- Omaisuusvakuutukset
- Keskeytys- ja vastuuvakuutukset
- Lakisääteinen tapaturmavakuutus
- Takaus- ja rakennusvirhevakuutukset
- Moottorijoneuvo-, kuljetus- ja aluskaskovakuutukset

Yksityisasiakkaille

- Moottorijoneuvovakuutukset
- Kotitalouden vakuutukset
- Tapaturma- ja sairaskuluvakuutukset
- Matkavakuutukset
- Eläinvakuutukset

VAHINKOVAKUUTTAMINEN

Pohjola on Suomen toiseksi suurin vahinkovakuuttaja runsaan neljänneksen markkinaosuudella (26 % vuonna 2004). Pohjola harjoittaa vahinkovakuutusliiketoimintaa Suomessa kolmessa yhtiössä: Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolassa, A-Vakuutus Oy:ssä ja Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisessa. Lisäksi Pohjola harjoittaa Baltian maissa vahinkovakuutusliiketoimintaa Seesam-yhtiöissä. Voimakkainta kasvu on ollut juuri Baltiassa.

A-Vakuutus huolehtii ammattiautoilijoiden vakuutuksista ja Eurooppalainen pitää huolen matkailijoiden vakuuttamisesta. Maailmanlaajuisesti suuriasiakkaiden vakuutuspalvelut hoidetaan yhteistyössä Royal & SunAlliancen kanssa. Asiakkaiden kokonaisvaltainen palvelu varmistetaan tiiviillä yhteistyöllä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Vahinkovakuuttaminen on asiakkaan riskin kantamista maksua vastaan. Arvonluonti perustuu sekä kannattavuuteen että kasvuun. Kannattavuuden tärkeimmät mittarit ovat yhdistetty kulusuhde ja oman pääoman tuotto (ROE), joka ottaa huomioon tuloksen lisäksi liiketoimintaan sitoutuneen pääoman.

Vahinkovakuutustoiminnan yhdistetty kulusuhde eli korvaus- ja liikekulujen suhde vakuutusmaksutuottoihin vuonna 2005 oli 92,3 %. Yhdistettyä kulusuhdetta on kyetty parantamaan mm. prosessien automatisoinnilla ja tehostamisella sekä riskien valinnalla, riskien oikealla hinnoittelulla ja ennaltaehkäisevällä vahingontorjuntatyöllä. Korvausmenoja hallitaan myös toimivia kumppanuuksia kehittämällä.

Vakuutusyhtiön liikevoitossa sijoitustoiminnan tuotot ovat tärkeä komponentti, joten tasehallinta on yksi tärkeimpiä tehtäviä. Vakuutusyhtiön sijoitustoiminnassa on tärkeitä sijoittaa varat turvallisesti ja hajauttamalla riskit sekä huolehtimalla henkilöstön ammattitaidosta ja tehokkaasta riskienhallinnasta.

Korvauspalvelut painopistealueena

Kun aiempina vuosina Pohjolan painopiste oli toiminnan tehokkuudessa, vuonna 2005 panostettiin korvauspalveluiden sujuvuuteen, oikeudenmukaisuuteen ja nopeuteen. Vuosittain vahinkoilmoituksia saapuu yli 300 000, joista noin 95 % johtaa myönteiseen korvauspäätökseen.

Korvauspalvelua on tehostettu toimintatapoja sähköistämällä ja kumppanuuksia mm. terveydenhoitopalvelujen, autokorjaamojen ja rakennuskorjauspalveluiden kanssa kehittämällä. Puhelinkorvauspalvelu laajeni vuonna 2005 kattamaan esinevahinkojen lisäksi myös henkilövahingot. Alkukesällä käynnistettiin lisäksi korvauspäätösten muutoksenhakupalvelu Pohjolan asiakkaille. Päätökseen tyytymätön asiakas voi saattaa päätöksen korvausosastosta riippumattomien asiakasasiemiesten käsiteltäväksi.

Markkinaosuus kasvussa

Pohjola on kasvattanut markkinaosuuttaan vahinkovakuuttamisessa usean vuoden ajan. Tavoitteena on nousta Suomen johtavaksi vahinkovakuuttajaksi. Vahinkovakuutustoiminnan tavoitteena on kannattavalla liiketoiminnalla luoda asiakkaille elinikäistä turvallisuutta ja hyvinvointia. Markkinaosuustavoitteen lisäksi Pohjolan tavoite on olla Suomen johtava vakuutuspalveluiden uudistaja ja turvallisuuden asiantuntija. Tavoitetta tukemassa on myös OP-ryhmän avulla saatava aiempaa laajempi palveluverkosto. Jatkossa Suomessa suurin osa Pohjolan konttoreista toimii osuuspankkien konttorien yhteydessä.

Markkinaosuus vaihtelee vakuutuslajeittain. Vuoden 2005 osalta markkinaosuusluvut valmistuvat keväällä 2006. Palo- ja muiden omaisuusvahinkovakuutusten osalta Pohjola on Suomen toiseksi suurin vakuuttaja (markkinaosuus 21 % vuonna 2004).

Pohjolan asema lakisääteisen tapaturmavakuuttamisen markkinajohtajana on vahva (markkinaosuus oli 33 % vuonna 2004). Taustalla on pitkäjänteinen yhteistyö asiakkaiden kanssa tapaturmariskien hallinnassa. Oikeudenmukaisen hinnoittelun periaatteen mukaisesti asiakkaat maksavat oman riskiprofiilinsa mukaisia vakuutusmaksuja.

Autoturva ja Sporttiturva uusia tuotteita

Marraskuussa 2005 Pohjola uudisti koko moottoriajoneuvovakuutuksensa. Uusi Autoturva tarjoaa markkinoiden monipuolisimmat yhdistelmät, joissa omaa vakuutusta voi laajentaa haluamallaan lisäturvilla. Autoturva koostuu kolmesta perusosasta, jotka ovat pakollinen liikennevakuutus, sitä täydentävä uutuus, vapaaehtoinen Kriisiturva sekä vapaaehtoinen autovakuutus. Uutta on myös Kevyt-kasko, joka on räätälöity yli 6 vuotta vanhoille autoille. Se tuo kattavan turvan kohtuukustannuksin esim. perheen kakkosautolle.

Pohjola tekee yhteistyötä noin 50 eri urheilun lajiliiton kanssa. Vuonna 2005 uudistettiin urheiluliittojen kautta myytävä lisenssivakuutus. Uuden kokonaisuuden nimi on Sporttiturva ja se kehitettiin yhteistyös-

OKO osti Pohjolan

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj (OKO) osti syyskuussa Pohjola-Yhtymä Oyj:n (Pohjola) osake-enemmistön ja teki samalla ostotarjouksen loppuista Pohjolan osakkeista. OKOn tytäryhtiö Pohjolasta tuli virallisesti lokakuussa, kun Vakuutusvalvontavirasto antoi kaupasta myönteisen päätöksensä.

OKO osti 12.9.2005 Keskinäiseltä Henkivakuutusyhtiöltä Suomelta (Suomi-yhtiö) ja Keskinäiseltä Eläkevakuutusyhtiöltä Ilmariselta (Ilmarinen) noin 58,5 prosentin osuuden Pohjolan osakkeista ja äänimäärästä noin 1,2 miljardin euron käteishintaan. Osakekohtainen kauppahinta oli 13,35 euroa.

Kauppan myötä OP-ryhmästä tuli johtava finanssiryhmä Suomessa. Sillä on yritysjärjestelyn jälkeen vahva markkina-asema kaikilla keskeisillä liiketoiminta-alueillaan – vähittäis-, yritys- ja investointipankkitoiminnassa, vahinko- ja henkivakuutuksessa sekä varallisuudenhoidossa – ja sillä on kattava valtakunnallinen palveluverkosto. OKO vahvistui myös yrityssektorilla, kun konserniin tuli Pohjolan yritysasiakasliiketoiminta. OP-ryhmällä ja Pohjolla arvioitiin olevan entuudestaan yhteisiä asiakkaita vain noin 30 prosenttia asiakaskunnasta.

OKO teki julkisen ostotarjouksen jäljellä olevista noin 41,5 prosentista Pohjolan liikkeeseen laskemista osakkeista 13,35 euron käteishintaan osakekeelta. Tarjous alkoi 19.10.2005. Tarjouksen päätyttyä 18.11.2005 OKOn omistusosuus Pohjolasta nousi noin 83 prosenttiin.

Ostotarjouksen jälkeen OKO teki lunastustarjouksen jäljellä olevista Pohjolan osakkeista ja optio-oikeuksista. OKOn osakkeista tarjoama lunastusvastike oli 13,35 euroa käteisenä kustakin osakkeesta. Pohjolan optio-oikeuksista tarjottava lunastusvastike oli 22,65 euroa käteisenä kustakin 2001 A-optio-oikeudesta ja 29,88 euroa käteisenä kustakin 2001 B/C-optio-oikeudesta. Tarjous alkoi 1.12.2005 ja päättyi 5.1.2006. Lunastustarjouksen päätyttyä OKOn omistusosuus Pohjolasta nousi noin 89,87 prosenttiin.

Lunastustarjouksen päättymisen jälkeen 10.1.2006 OKOn omistusosuus nousi 90,06 prosenttiin Pohjolan kaikista osakkeista ja äänimäärästä. OKO ilmoitti 16.1.2006 käyttävänsä osakeyhtiölain mukaista lunastusoikeuttaan. Tarkoituksena on, että Pohjola tekee tämän jälkeen Helsingin Pörssille hakeuksen osakkeidensa ja optioidensa listauksen lopettamisesta.

Vuonna 1902 perustettu OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj (OKO) on suomalainen pankki, joka on vuodesta 1989 alkaen listattu Helsingin Pörssissä. OP-ryhmä koostuu itsenäisistä jäsenosuuspankeista ja niiden keskusyhteisöstä Osuuspankkikeskus Osuuspankkien Oyj (OPK) tytäryhtiöineen. OPK:n merkittävin tytäryhtiö on OKO.

Pohjolan vuosi 2005 lyhyesti

sä Suomen Olympiakomitean sekä Suomen Liikunta ja urheilu ry SLU:n kanssa. Yhteensä Sporttiturva-vakuutuksia on noin 530 000.

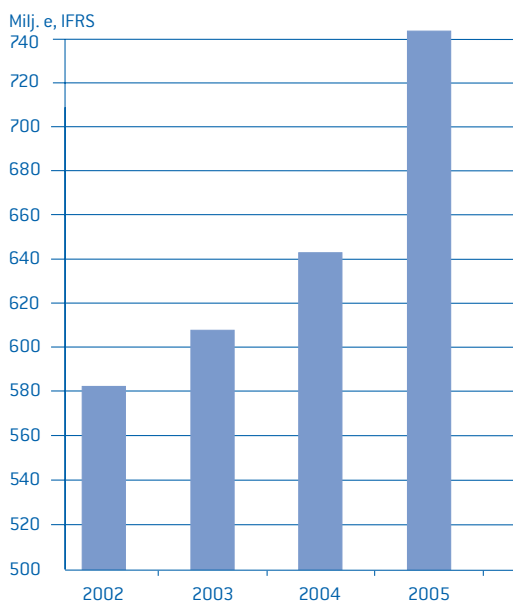
VARAINHOITO

Pohjolan toinen liiketoiminta-alue vuonna 2005 oli varainhoitopalvelut, joka koostuu henkivakuutuksesta, rahastoista ja omaisuudenhoidosta. Pohjolan oma henkivakuutustoiminta alkoi vuoden 2005 alusta sen jälkeen, kun se oli perustanut Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan ja ostanut Suomi-yhtiöltä sen noin 1,2 miljardin euron henkivakuutuskannan.

Varainhoito sekä rahasto- ja henkivakuutusliiketoiminnot yhdistyvät OP-ryhmän vastaaviin toimintoihin vuonna 2006. OP-Rahastoyhtiön asiakkailleen tarjoama rahastovalikoima on yhdentymisen jälkeen selkeästi aiempaa laajempi. Tästä hyötyvät sekä osuuspankkien että Pohjolan asiakkaat. Myös OP-Henkivakuutuksen tuotevalikoima laajenee olennaisesti. Pohjola on henkivakuutusyhtiönä tarjonnut monia sellaisia tuotteita, joita OP-ryhmässä ei ole aiemmin ollut.

Pohjola oli vuonna 2005 Suomen neljänneksi suurin henkivakuutusyhtiö maksutulolla mitattuna, ja sen vakuutussäästöt olivat noin 1,5 miljardia euroa. Joulukuussa 2005 OPK:lle myyty Pohjola Rahastoyhtiö on viidenneksi suurin rahastoyhtiö Suomessa rahastopääomilla mitattuna. Vuoden 2005 lopussa Pohjolalla oli kaikkiaan 30 erilaista rahastoa.

Vakuutusmaksutuotot, vahinkovakuutus

Taloudelliset tavoitteet vuodelle 2005 olivat:

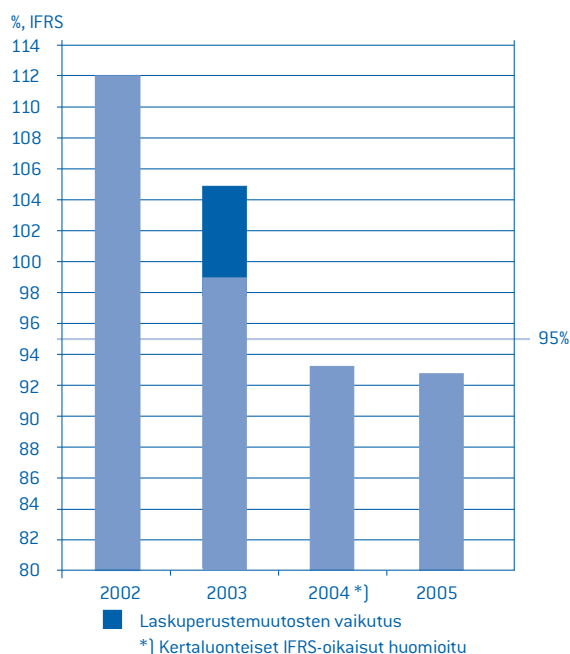
Vahinkovakuutus

- Yhdistetty kulusuhde 99 % kaikissa suhdannesyklin vaiheissa. Vuodelle 2005 tavoite oli 95 %.
- Vahinkovakuutuksen vakavaraisuusluokitus A.
- Oman pääoman pitkän aikavälin tuottotavoite 15 %.
- Osakkeiden osuus tasapainoitettussa salkussa 16-20 %. Tasapainotetun sijoitussalkun keskimääräisen tuoton arvioidaan olevan 5,5 %.

Varainhoito ja henkivakuutus

- Oman pääoman tuotto 15 %, henkivakuutuksen oman pääoman tuotto 12 %.
- Henkivakuutuksen tavoite vuodelle 2005: noin 10 milj. euron tulos standardoidulla 4,8 %:n sijoitussalkun tuotolla.
- Varainhoidon tavoite vuodelle 2005: tulos ylittää vuoden 2004 tason.

Yhdistetty kulusuhde, vahinkovakuutus

Pohjolan arvot

Pohjolan arvot päivitettiin vuonna 2004. Arvokeskusteluun osallistui eri henkilöstöryhmien edustajia, jotka pohtivat arvo-odotuksia sidosryhmien, organisaatiokulttuurin, historian sekä yhtiön päämäärän ja tavoitteiden näkökulmasta.

Alkuvuonna 2005 arvojen muuttumista arkipäivän toiminnaksi vauhditettiin Arvot osaksi arkea -teemaviikoilla, jolloin arvoja pohdittiin yksi kerrallaan. Arvojen mukaisen toiminnan toteutumista mitataan Pohjolassa ilmapiiritutkimuksella, arvioinneilla ja asiakaspalautteilla.

Pohjolan arvot ovat

Luotettava - Mutkaton - Uudistuva - Menestyvä

Ne on lisäksi avattu tärkeimpien sidosryhmien (asiakkaat - omistajat - sijoittajat - yhteiskunta) näkökulmasta (www.pohjola.fi).

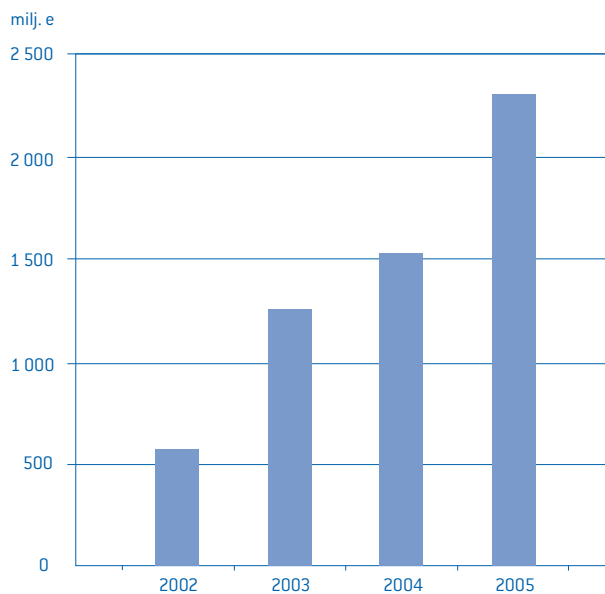
Avainlukuja

	2005	2004
Konserni		
Liikevaihto, milj. euroa	1 664,3	1 046,5
Liikevoitto, milj. euroa	372,8	302,9
Tulos/osake, e	1,78	1,27
Substanssi/osake, e*	7,75	6,74
Oman pääoman tuotto (ROE), %	17,6	17,9
Vahinkovakuutus		
Vakuutusmaksutulo, milj. euroa	808,1	713,7
Vakuutusmaksutuotot, milj. euroa	744,2	643,0
Yhdistetty kulusuhde, %**	92,3	91,2
Oman pääoman tuotto (ROE), %	24,0	27,1
Vakavaraisuuspääoma IFRS, milj. euroa	835,7	670,2
Varainhoito		
Rahastoyhtiöiden kaikkien rahastojen pääomat 31.12., milj. euroa	2 308	1 526
Oman pääoman tuotto (ROE), %	74,3	92,6
Henkivakuutus		
Liikekustannussuhde	70,9	
Oman pääoman tuotto (ROE), %	16,7	

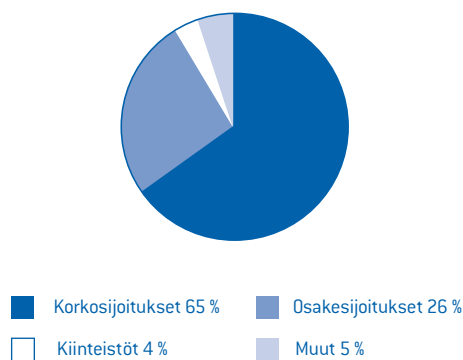
* käyvin arvoin verojen jälkeen ml. tasoitusmäärä

** ilman perustekorkokulua

Rahastoyhtiön hallinnoitavat varat

Varainhoidon hallinnoitavat varat yhteensä 14 mrd e

2005

Pohjolan tulos

Konsernin liikevoitto oli 373 milj. euroa (303 milj. e) ja tulos ennen veroja 334 milj. euroa (261 milj. euroa).

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot olivat 744 milj. euroa (643 milj. e), jossa kasvua oli 15,7 %. Laskuperustemuutokset nostivat vakuutusmaksutuottoja 13,7 milj. euroa. Yhdistetty kulusuhde oli 92,3 % (91,2 %). Korvauskulut (pl. korvausten käsittelykulut) olivat 484,6 milj. euroa (404,2 milj. e). Laskuperustemuutokset nostivat korvauskuluja 5 milj. euroa. Liikekulut ja korvausten käsittelykulut kasvoivat 20,1 milj. euroa ja olivat 202,2 milj. euroa (182,2 milj. e). Vuoden 2004 joulukuussa TEL-työkyvyttömyyseläkkeitä tuloutui sosiaali- ja terveysministeriön silloin hyväksymän laskuperustemuutoksen seurauksena, joka pienensi liikekuluja ja korvausten käsittelykuluja yhteensä 13,6 milj. euroa vuonna 2004. Pohjolan rakennejärjestelyihin liittyvät kulut olivat vahinkovakuutusliiketoiminnassa 2,9 milj. euroa. Vahinkovakuutuksen tulosvaikutteisesti kirjatut sijoitusten tuotot ja kulut olivat 150 milj. euroa (174 milj. e). Vahinkovakuutuksen liikevoitto oli 223 milj. euroa (228 milj. e) ja oman pääoman tuotto oli 24,0 % (27,1 %).

Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 315 milj. euroa. Riskiliikkeen kate oli ylijäämäinen ja liikekustannussuhde oli 70,9 %. Henkivakuutuksen liikevoitto oli 20,1 milj. euroa, johon sisältyy liiketoiminnan hankinnan yhteydessä tuloutettu negatiivinen liikearvo 4,1 milj. euroa. Joulukuussa toteutettu laskuperustemuutos heikensi tulosta 12,0 milj. eurolla. Henkivakuutusliiketoiminnan tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 40,4 milj. euroa. Oman pääoman tuotto oli 16,7 %.

Varainhoidon liikevoitto ilman Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n myyntivoittoa oli 5,4 milj. euroa (6,7 milj. e).

Pohjolan omistamien tytäryhtiöiden Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n myynnistä kirjautui myyntivoittoa vuoden viimeiselle neljännekselle 76,5 milj. euroa.

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj osti Pohjolasta enemmistön (58,5 %) 12.9.2005 ja 10.1.2006 OKOn omistusosuus ylitti 90 %. Pohjolan rakennejärjestelyihin liittyvät kustannukset olivat tilikaudella 5,9 milj. euroa.

Konsernin osakekohtainen tulos oli 1,78 euroa (1,27 e). Osakekohtainen substanssi käyvin arvoin oli 7,75 euroa (6,74 e 31.12.2004) maaliskuussa maksetun 0,70 euron osingon jälkeen.

Vahinkovakuutus

Pohjola on Suomen johtavia vahinkovakuuttajia 26,1 %:n (2004) markkinaosuudella vakuutusmaksutulolla (FAS) mitattuna. Pohjola harjoittaa vahinkovakuutusliiketoimintaa Suomessa kolmessa yhtiössä. Vahinko-Pohjola on yleisvahinkovakuutusyhtiö, A-Vakuutus on keskittynyt ammattiliikenteen vahinkovakuuttamiseen ja Eurooppalainen matkavakuuttamiseen. Baltiassa, jossa Pohjolan markkinaosuus on noin 6 %, vahinkovakuutusliiketoiminta on paikallisissa Seesam-tytäryhtiöissä.

Vakuutusmaksutuotot

Pohjolan vakuutusmaksutuotot (netto) kasvoivat 15,7 %:lla 744 milj. euroon (643 milj. e).

Kotimaisessa vahinkovakuutusliikkeessä maksutuotot kasvoivat 14,2 %:lla 698 milj. euroon (611 milj. e). Lakisääteisissä tapaturma- ja liikennevakuutuslajeissa täyskustannusvastuuseen siirtyminen kasvatti maksutuottoja 29 milj. euroa, joka on 4,4 %-yksikköä konsernin ja 4,7 %-yksikköä kotimaisen vakuutusliikkeen maksutuoton kasvusta. Vakuutusmaksuvastuun ja vakuutusten raukeamisen laskuperustemuutokset nostivat maksutuottoja 13,7 milj. euroa, joka on 2,1 %-yksikköä konsernin ja 2,2 %-yksikköä kotimaisen vakuutusliikkeen maksutuoton kasvusta.

Baltian maksutuotot kasvoivat 76,0 %:lla 30,6 milj. euroon (17,4 milj. e). Baltian tytäryhtiöiden siirtyminen Pohjolan täysin omistamiksi tytäryhtiöiksi vuonna 2004 on mahdollistanut Baltian liiketoimintastrategioiden integroimisen Pohjola-konsernin strategioiden kanssa. Tämä on näkynyt jälleenvakuutuksen siirtymisenä Pohjola-konsernin jälleenvakuutusosaston piiriin sekä kasvaneena panostuksena yksityistalouksien vakuutustarjontaan.

Muun ulkomaisen vakuutusliikkeen maksutuotot nousivat 16,0 milj. euroon (14,8 milj. e).

Yhdistetty kulusuhde

Yhdistetty kulusuhde oli 92,3 % (91,2 %), josta vahinkojen osuus oli 65,1 (62,9) %-yksikköä ja liikekulujen sekä korvausten käsittelykulujen osuus 27,2 (28,3) %-yksikköä.

Laskentaperiaatteiden muutoksista (2004 ja 2005), TEL-työeläkkeiden tuloutuksesta (2004) sekä Pohjolan rakennejärjestelykustannuksista oikaistu yhdistetty kulusuhde oli 92,9 % (93,7 %).

Korvauskulut

Korvauskulut (pl. korvausten käsittelykulut) olivat 485 milj. euroa (404 milj. e). Vahinkovakuutuksen vahinkokehitys oli kaksijakoinen. Suurten ja keskisuurten vahinkojen korvausmäärät olivat kolmatta vuosineljännestä lukuun ottamatta merkittävästi suuremmat vuoden 2004 vastaaviin vuosineljänneksiin verrattuna. Suurten ja keskisuurten vahinkojen Pohjolan omalla vastuulla olevat korvausmäärät olivat yhteensä noin 26 milj. euroa suuremmat kuin vuonna 2004. Omalla vastuulla olevien yli 2 milj. euron suurvahinkojen määrä oli seitsemän, kun koko vuoden 2004 aikana omalla vastuulla olleita suurvahinkoja oli kaksi kappaletta. Suurin yksittäinen vahinko oli tammikuun alun myrsky, josta Pohjola on kirjannut yhteensä noin 8 milj. euron korvauskulut.

Omalla vastuulla olevan liikkeen voimakas kasvu Baltiassa, sairauslukuluvakuutuksen kannansiirto Suomi-yhtiöltä ja täyskustannusvastuuseen siirtyminen kasvattivat korvauskuluja 49,2 milj. eurolla.

Joulukuussa tarkistettiin laajan selvitystyön perusteella kollektiivisen korvausvastuun laskuperusteet, jotka kokonaisuudessaan purkivat korvausvastuuta ja siten pienensivät korvauskuluja 18,6 milj. euroa. Tämä paransi yhdistettyä kulusuhdetta 2,5 %-yksiköllä. Merkittävimmät vaikutukset kohdistuivat muun tapaturman ja sairausvakuutuksen sekä vastuuvakuutuksen tuloksiin, joita ne heikensivät. Palo- ja muun omaisuusvahinkovakuutuksen sekä ulkomaisen jälleenvakuutuksen tuloksia muutokset paransivat.

Joulukuussa Pohjola laski eläkevastuiden diskonttokoron 3,5 %:sta 3,3 %:iin. Tämä kasvatti korvauskuluja 23,6 milj. eurolla ja vastaavasti heikensi yhdistettyä kulusuhdetta 3,2 %-yksiköllä.

Liikekulut ja korvausten käsittelykulut

Liikekulut ja korvausten käsittelykulut kasvoivat 20,1 milj. euroa ja olivat 202,2 milj. euroa (182,2 milj. e). Liikekulut olivat 155,1 milj. euroa (133,7 milj. e) ja korvausten käsittelykulut 47,2 milj. euroa (48,4 milj. e). Baltian liiketoimintojen kasvun ja sairauslukuluvakuutuksen kannansiirron seurauksena liikekulut ja korvausten käsittelykulut nousivat 5,5 milj. euroa vuoteen 2004 verrattuna. Pohjolan rakennejärjestelyihin liittyvät kulut olivat vahinkovakuutusliiketoiminnassa 2,9 milj. euroa. Vuoden 2004 joulukuussa TEL-työkyvyttömyyseläkkeitä tuloutui sosiaali- ja terveysministeriön silloin hyväksymän laskuperustemuutoksen seurauksena, joka pienensi liikekuluja ja korvausten käsittelykuluja yhteensä 13,6 milj. euroa.

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitusten käypä arvo oli 2 515 milj. euroa (2 346 milj. e). Osakkeiden osuus oli joulukuun lopussa 19 % (21 %). Korkosalkun keskimääräinen duraatio tarkastelukauden lopussa oli 4,8 vuotta.

Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 8,5 % (8,7 %). Tulokseen kirjatut sijoitusten tuotot ja hoitokulut olivat 150 milj. euroa (174 milj. e). Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin oli 182 milj. euroa.

Helsingin Lapinmäentien kiinteistön myyntivoitto 20,1 milj. euroa on kirjattu liiketoiminnan muihin tuottoihin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuus

Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan vakavaraisuusluokitus on A+, (negatiiviset näkymät) (luottoluokituslaitos Standard & Poor's 19.10.2005).

Pohjolan tavoitteena on ylläpitää vahinkovakuutuksen vakavarai-

suuspääoma tasolla, joka vastaa A-vakavaraisuusluokitusta. Kannattavuuden parantuminen, sijoitusomaisuuden rakenteen muuttaminen ja kattavampi jälleenvakuutusuoja ovat vähentäneet vakavaraisuuspääoman tarvetta. Vahinko-Pohjolan pääomitus ylittää tavoitetason.

Vahinkovakuutussegmentin vakavaraisuuspääoma IFRS-taseesta laskettuna oli tarkastelukauden lopussa 836 milj. euroa (671 milj. e) ja vastuunkantokyky oli 112,3 % (104,2 %). Tämän lisäksi Vahinko-Pohjolalla on emoyhtiön myöntämä 50 milj. euron pääomalainaoptio. Lakisääteiset vakavaraisuusvaatimukset perustuvat erillistilinpäätöksiin.

Vahinkovakuutuksen oman pääoman tuotto

Vahinkovakuutuksen oman pääoman tuotto käyvin arvoin oli 24,0 % (27,1 %).

Varainhoito ja henkivakuutus

Vuonna 2005 Pohjolan varainhoito- ja henkivakuutusliiketoiminnat tarjosivat täyden palvelun sijoituspalvelut yksityisasiakkaille ja instituutionaalisisille sijoittajille. Pohjola tarjosi säästämisen ja sijoittamisen alueella yksilöllisen omaisuudenhoidon palveluita, jotka koostuivat omista rahasto- ja henkivakuutus tuotteista sekä yhteistyökumppaneiden täydentävistä sijoituspalveluista.

Osana Pohjolan rakennejärjestelyjä Pohjola on myynyt OK:lle ja OPK:lle varainhoito- ja henkivakuutusliiketoimintaa harjoittavat tytäryhtiönsä 30.12.2005 ja 16.1.2006.

Henkivakuutus

Suomen henkivakuutusmarkkinoiden maksutulo (FAS) oli vuonna 2005 3 206 milj. euroa (2 907 milj. e). Pohjolan markkinaosuus maksutulolla mitattuna oli 10,4 %. Sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa yhtiön markkinaosuus oli 8,7 % ja perustekorkoisissa 11,9 %.

Pohjolan henkivakuutusliiketoiminnan vakuutusmaksutulo oli 315 milj. euroa, josta eläkevakuutusten osuus oli 192 milj. euroa ja henkivakuutusten osuus 123 milj. euroa. Säästövakuutusten ja yksilöllisten eläkevakuutusten osuus maksutulosta oli 169 milj. euroa, josta 66 % oli sijoitussidonnaista ja 34 % perustekorkoista.

Syyskuussa Pohjola solmi Postin eläkesäätiön kanssa sopimuksen, jonka seurauksena Henki-Pohjolalle siirtyi kertamaksuna lisäeläkevastuita 73 milj. euron arvosta 31.12.2005.

Laskuperustemuutoksena 4,5 % laskuperustekorkoisten vastuiden diskonttaus korkoa laskettiin 4,5 %:sta 3,5 %:iin, jonka seurauksena vastuuvulkaa vahvistettiin yhteensä 12 milj. euron korkotäydennyksellä. Lisäksi varattiin 5 milj. euroa tuleviin asiakashyvytyksiin.

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan tulokseen kirjatut tuotot ja hoitokulut olivat 157,1 milj. euroa (ml. sijoitussidonnaiset sopimukset). Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin oli 177,9 milj. euroa. Liikekulut olivat yhteensä 15,9 milj. euroa. Riskiliikkeen kate oli ylijäämäinen. Liikekustannussuhde kuormitustulosta laskettuna oli 70,9 %.

Henkivakuutusliiketoiminnan hankinnasta syntyi tasoitusmäärän erilaisen IFRS-käsittelyn seurauksena negatiivinen liikearvo (4,1 milj. euroa), joka tuloutettiin liiketoiminnan muina tuottoina vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

Pohjolan henkivakuutusliiketoiminta hoitaa Suomi-yhtiön vakuutus-kantaa. Palkkiotuotot olivat 15,9 milj. euroa ja tulos oli positiivinen.

Henkivakuutusliiketoiminnan liikevoitto oli 20,1 milj. euroa ja tulos ennen veroja käyvin arvoin 40,4 milj. euroa.

Vakuutus sopimusten vastuuvulka oli 1 509 milj. euroa, josta perustekorkoisten osuus oli 1 015 milj. euroa ja sijoitussidonnaisten osuus 493 milj. euroa. Sijoitussopimuksista johtuvat rahoitusvelat olivat 67 milj. euroa.

Henkivakuutusliiketoiminnan sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 6,8 %. Henkivakuutuksen sijoitusten käypä arvo (pl. sijoitussidonnaisien sopimusten katteena olevat sijoitukset) oli 1,2 miljardia euroa, josta 17 % (0 % 1.1.2005) oli osakkeissa, 75 % (0 % 1.1.2005) joukkovelkakirjalainoissa, 7 % (100 % 1.1.2005) muissa rahoitusmarkkinavälineissä ja 1 % (0 % 1.1.2005) kiinteistöissä.

Oman pääoman tuotto käyvin arvoin oli 16,7 %.

Henkivakuutuksen vakavaraisuus

Henkivakuutusliiketoiminnan vakavaraisuuspääoma IFRS-taseesta laskettuna oli tarkastelukauden lopussa 185 milj. euroa ja vastuuvulkaan suhteutettu vakavaraisuusaste oli 15,6 %. Lakisääteiset vakavaraisuusvaatimukset perustuvat erillistilinpäätöksiin.

Pohjolan henkivakuutusliiketoimintaa harjoittava Henki-Pohjola myytiin OPK:lle 16.1.2006.

Varainhoito

Varainhoidon hallinnoimien varojen kokonaismäärä oli tarkastelukauden lopussa 14,0 miljardia euroa (11,8 mrd. e 31.12.2004). Pohjola-konsernin osuus 14,0 miljardin euron sijoituskannasta oli 4,3 miljardia euroa. Institutionaalisten sijoittajien ja yksilöllisen varainhoidon private banking -asiakkaiden määrä on jatkanut kasvuaan. Uusien, Private-yksikön valtakirja-asiakkaiden määrä kasvoi 149 % ja sen hoidossa oleva varallisuus kasvoi 45 %.

Pohjolan rahastojen hallinnoimien varojen kasvu oli 51 %, joka oli markkinakasvua (44 %) nopeampaa. Rahastojen pääomat olivat 2 308 milj. euroa (1 526 milj. e), josta konsernin omien sijoitusten osuus oli 21 %.

Varainhoidon liikevoitto ilman Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n myyntiä oli 5,4 milj. euroa (6,7 milj. e).

Pohjolan rakennejärjestelyihin liittyviä kustannuksia kirjattiin vuoden viimeisellä neljänneksellä noin 0,8 milj. euroa.

Pohjolan rahastoliiketoimintaa harjoittava Pohjola Rahastoyhtiö Oy myytiin OPK:lle 30.12.2005. Pohjolan omaisuudenhoitoliiketoimintaa harjoittava Pohjola Omaisuudenhoito Oy myytiin OKO:lle 16.1.2006.

Konsernin muu toiminta

Konsernin liiketoiminnoille kohdistamattomien sijoitusten käypä arvo oli 121 milj. euroa (179 milj. e). Sijoitusten tulosvaikutteisesti kirjatut tuotot ja kulut olivat 63 milj. euroa (84 milj. e) ja siitä osakkeiden myyntivoittojen osuus 57 milj. euroa (66 milj. e) sisältäen Ilmarisen takuusuusien myynnin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Sijoitussalkun osakepaino oli tarkastelukauden lopussa 44 % (69 %).

Pohjolan omistaman Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n myynnistä kirjautui myyntivoittoa vuoden viimeiselle neljännekselle 8,8 milj. euroa.

Liiketoiminnoille kohdistamattomat nettovarat verovelvoilla vähennettynä olivat joulukuun lopussa, maaliskuussa maksetun 107 milj. euron osingon jälkeen, 231 milj. euroa (141 milj. e 31.12.2004). Pääoma on pääosin emoyhtiössä. Emoyhtiön Vahinko-Pohjolalle antaman pääomalaioption jälkeen kohdistamattomat nettovarat ovat 181 milj. euroa.

Henkilöstö

Konsernin palveluksessa oli joulukuun lopussa 2 511 henkilöä (2 488) ja vuonna 2005 keskimäärin 2 747 henkilöä (2 685). Henkivakuutusliiketoimintakaupan yhteydessä Suomi-yhtiöstä siirtyi 232 henkilöä Pohjola-konserniin vanhoina työntekijöinä vuoden 2005 alussa. Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n kauppajen myötä Pohjolasta siirtyi 218 henkilöä muualle OPK-konserniin vanhoina työntekijöinä vuoden 2005 lopussa. Baltian yhtiöiden henkilöstömäärä on noussut 137:ään (102).

Siirtyminen IFRS-tilinpäätöskäytäntöön

Pohjola siirtyi konsernitilinpäätöksen laatimisessa kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin (International Financial Reporting Standards, IFRS) vuoden 2005 alusta lukien. Vuoden 2005 osavuusikatsaukset laadittiin

IFRS-standardien kirjaamis- ja arvostusperiaatteita noudattaen. Suomalaisen tilinpäätöskäytännön ja IFRS-käytännön välisistä eroista on kerrottu liitetiedoissa.

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:stä Pohjolan enemmistöomistaja

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj (OKO) hankki 12.9.2005 tehdyllä kaupalla Keskinäiseltä Henkivakuutusyhtiöltä Suomelta (Suomi-yhtiö) ja Keskinäiseltä Eläkevakuutusyhtiöltä Ilmariselta (Ilmarinen) noin 58,5 % osuuden Pohjolan osakkeista ja äänistä noin 1,2 miljardin euron käteishintaan. Osakekohtainen kauppahinta oli 13,35 euroa. Suomen Kilpailuvirasto katsoi Vakuutusvalvontavirastolle 10.10.2005 antamassaan lausunnossa, ettei kaupan hyväksymiselle ole estettä. Viron kilpailuviranomainen oli jo aikaisemmin hyväksynyt hankinnan 27.9.2005 antamallaan päätöksellä. Vakuutusvalvontavirasto antoi 18.10.2005 myönteisen päätöksensä kaupasta, jonka myötä OKO:sta ja sen emoyhteisö OPK:sta tuli Pohjolan ja sen tytäryhtiöiden emoyrityksiä 18.10.2005.

OPK:n, sen tytäryritysten sekä sen määräysvallassa olevien lähiyritysten yhteenlaskettu omistusosuus Pohjolan osakepääomasta ja äänimäärästä ylitti kaksi kolmasosaa (2/3) 19.10.2005 ja oli 67,5 %. OKO:n osuus oli 67,3 %.

14.10.2005 OKO teki muille Pohjolan osakkeenomistajille julkisen ostotarjouksen jäljellä olevista noin 32,8 %:sta Pohjolan liikkeeseen laskemista osakkeista 13,35 euron käteishintaan osakkeelta. Julkinen ostotarjous oli voimassa 19.10.–18.11.2005. Julkisen ostotarjouksen päätyttyä OKO:n omistusosuus Pohjolasta oli noin 83,3 %.

24.11.2005 OKO teki muille Pohjolan omistajille lunastustarjouksen jäljellä olevista noin 16,7 %:sta Pohjolan liikkeeseen laskemista osakkeista 13,35 euron käteishintaan osakkeelta, Pohjolan liikkeeseen laskemista 2001 A-optio-oikeuksista 22,65 euron käteishintaan optio-oikeudelta, sekä Pohjolan liikkeeseen laskemista 2001 B/C optio-oikeuksista 29,88 euron käteishintaan optio-oikeudelta. Lunastustarjous oli voimassa 1.12.2005–5.1.2006. Lunastustarjouksen päätyttyä OKO:n omistusosuus Pohjolasta oli 89,96 %.

OKO:n omistusosuus Pohjolasta ylitti 90 % 10.1.2006 ja OKO käynnisti osakeyhtiölain ja Pohjolan optio-oikeuksien ehtojen mukaiset toimenpiteet muiden kuin OKO:n omistuksessa olevien Pohjolan osakkeiden ja optio-oikeuksien lunastamiseksi.

Järjestelyssä Pohjolan koko osakekannan arvoksi muodostui täysi laimennusvaikutus huomioon ottaen noin 2 075 milj. euroa. Pohjolan ostaminen laajensi OKO:n liiketoiminnan vahinkovakuutusmarkkinoille,

vahvasti olennaisesti Osuuspankkiryhmän (OP-ryhmä) asemaa Suomen rahoitusmarkkinoilla ja noudattaa ryhmän pitkän tähtäimen tavoitetta nousta markkinajohtajaksi Suomessa.

Kaupan julkistamisen yhteydessä 12.9.2005 ilmoitettujen suunnitelmien mukaisesti Pohjola myi Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan (16.1.2006), Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n (30.12.2005) ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n (30.12.2005) OPK:lle. Kyseisten omaisuuserien kauppahinta oli yhteensä noin 367 milj. euroa, joka jakaantui siten, että Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan osuus oli 281 milj. euroa, Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n osuus 73 milj. euroa ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n osuus 13 milj. euroa. Ylimääräinen yhtiökokous hyväksyi 19.1.2006 edellä mainitut kaupat ja lisäksi Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n myynnin OKOille 118,5 milj. euron kauppahinnasta.

Järjestelyn odotetaan tuovan OKOille ja OP-ryhmälle merkittäviä synergiaetuja. OP-ryhmän kulu- ja tuottosyngiat arvioidaan vuositasona noin 91 milj. euroksi (ennen veroja), josta OKOn osuudeksi arvioidaan noin 52 milj. euroa. Kokonaissyngiat arvioidaan saavutettavan täysimääräisinä viidessä vuodessa.

Muut rakennemuutokset

Pohjolan kokonaan omistama tytäryhtiö Henki-Pohjola ja Suomi-yhtiö allekirjoittivat 13.5.2004 vakuutuskannan ja liiketoiminnan luovutus-sopimukset helmikuussa solmitun esisopimuksen mukaisesti. Noin 1,2 miljardin euron henkivakuutuskanta ja henkivakuutusliiketoiminta tietojärjestelmineen luovutettiin 23 milj. euron kauppahinnasta. Tasoitumäärää siirtyi 15,7 milj. euroa 10,2 milj. euron korvausta vastaan. Samalla 18,7 milj. euron sairauskuluvakuutuskanta siirtyi Vahinko-Pohjolaan. Kannanluovutukset toteutuivat Vakuutusvalvontaviraston antaman suostumuksen mukaisesti 1.1.2005. Samassa yhteydessä Pohjola myi omistamansa Suomi-yhtiön takuusuudet Ilmariselle 0,5 milj. euron kauppahintaan ja omistamansa Ilmarisen takuusuudet Suomi-yhtiölle 15,7 milj. euron kauppahintaan. Järjestely purki Pohjolan ristiinomistukset. Takuusuuksien myynnistä Pohjola kirjasi vuoden 2005 ensimmäiselle neljännekselle 8,5 milj. euron myyntivoiton. Käyvän arvon rahasto pieni vastavasti. Kannanluovutusten yksityiskohdat on selostettu tarkemmin 3.1.2005 annetussa pörsstitiedotteessa.

Yritysrakenteen selkiyttämiseksi Pohjola fuusioi Pohjolan Asiakaspalvelu Oy:n (Palvelu-Pohjola) Vahinko-Pohjolaan marraskuussa. Palvelu-Pohjola on raportoitu osana vahinkovakuutusliiketoimintaa vertailuvuoden 2004 alusta lukien.

Pohjola sitoutui myymään kokonaan omistamansa run-off -yhtiöt Vakuutusosakeyhtiö Bothnia Internationalin ja Moorgate Insurance Company Ltd:n (Englanti) Finnex Holdings Limited -nimiselle englantilaiselle yhtiölle. Kauppa toteutuu lopullisesti kevään 2006 kuluessa, mikäli tarvittavat viranomaisluvut saadaan ja muut sovitut ehdot täyttyvät. Kaupasta aiheutuu noin 5 milj. euron tappio, joka kirjattiin varauksena Pohjola-konsernin vuoden 2005 tilinpäätökseen. Toimenpiteet Kanadan sivuliikkeen lopettamiseksi on käynnistetty.

Vakuutustoiminnan riskiasema

Seuraavassa analysoidaan konsernin riskiasemaa rakennejärjestelyyn liittyneiden myyntien jälkeen.

Riskinkantokyky

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2005 lopussa oli 836 milj. euroa ja vastuunkantokyky oli 112 %. Hallitus on vahvistanut vahinkovakuutuksen tavoitteeksi luottoluokituksen A. Standard & Poor'sin antama luottokelpoisuusluokitus Vahinko-Pohjolalle on A+ (19.10.2005).

Riskinkantokyvyllä kuvataan sitä, kuinka paljon yhtiöllä on vakavaraisuuspääomaa suhteutettuna erilaisiin tulos- ja tase-eriin. Korvauskuuluihin ja vakuutusmaksutuottoihin suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vakuutusteknisestä riskistä. Velkoihin vakuutus-sopimuksista suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vastuuvelan virhearvioista ja vastaavasti sijoituskantaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä sijoitustoiminnasta aiheutuvasta riskistä.

	2005		2004	
	Milj. e	Riskinkantokyky, %	Milj. e	Riskinkantokyky, %
Vakavaraisuuspääoma	836	-	670	-
Korvauskulut*	532	157	453	148
Vakuutusmaksutuotot*	744	112**	643	104**
Velat vakuutus-sopimuksista*	1 811	46	1 734	39
Sijoituskanta	2 515	33	2 346	29

* Vähennettynä jälleenvakuuttajien osuudella (nettoliike)

** Vastuunkantokyky

Vakuutusriskiasema

Vahinkovakuutuksen jälleenvakuutus on hoidettu keskitetysti. Riskikoh-
taisten jälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5
milj. euroa ja katastrofijälleenvakuutuksen 7,5 milj. euroa.

Omaisuuksivakuutusten riskiä voidaan kuvata kohdekohtaisella mak-
simivahingon määrällä (EML= Estimated Maximum Loss). Vakuutuskan-
nan EML-profiili kuvastaa sitä, kuinka paljon suuria riskejä vakuutusyhtiö
on vakuuttanut.

Vakuutusmaksutulo (brutto) EML-luokittain

Yritysten omaisuusvakuutus

Milj. e	Alle 5	5-20	20-50	50-100	100-300
2005	31	11	10	8	1
2004	29	7	11	10	2

Omaisuuks- ja keskeytysvakuutuksessa vakuutusmaksuvolyymi on
noussut etenkin pienimpien jälleenvakuutettavien riskien kohdalla.

Vastuuvakuutuksen riskiä kuvataan kokonaisvakuutusmäärän
(TSI = Total Sum Insured) avulla.

Vakuutusmaksutulo (brutto) TSI-luokittain

Yritysten vastuuvakuutus

Milj. e	Alle 2	2-4	4-10	10-30	30-90
2005	7	1	3	7	1
2004	9	1	4	2	1

Takausvakuutuksessa myönnetään sopimustakauksia, lainatakauksia
sekä lakisääteistä rakennusvirhevakuutusta. Vastuumäärät jakautuvat
seuraavasti:

Takausvakuutuksen sekä rakennusvirhevakuutuksen vastuumäärät

Milj. e	Brutto 2005	Brutto 2004	Netto* 2005	Netto* 2004
Sopimustakaukset	107	116	106	114
Lainatakaukset	95	92	95	92
Muut	12	9	10	8
Yhteensä	213	218	211	214
Rakennusvirhevakuutus	848	620	680	452

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden ja vastavakuuksien jälkeen

Rakennusvirhevakuutus on ollut myynnissä vasta kuusi vuotta, ja
vakuutusten vastuu-aika on 10 vuotta. Täten rakennusvirhevakuutuksen
vastuumäärä on kasvanut ja kasvaa edelleen, koska kaikki tähän men-
nessä myönnetty vakuutukset ovat edelleen voimassa.

Vahinkovakuutuksen vastuuvälästä suuri osa on eläkevastuita, joi-
den määrään vaikuttaa arvioitu kuolevuus. Kuolevuuden pieneneminen
lisää vastuuvälän määrää. Kuolevuuden vaikutusta vastuuvälään ja
yhdistettyyn kulusuhteeseen on kuvattu seuraavassa taulukossa.

	2005	2004
Diskontatun vastuuvälän kokonaismäärä	1 172 milj. e	1 103 milj. e
Eliniän vuoden pidentymisen vaikutus:		
Vastuuvälään	kasvaa 27 milj. e	kasvaa 25 milj. e
Yhdistettyyn kulusuhteeseen	heikkenee 3 %-yksikköä	heikkenee 4 %-yksikköä

Liiketoiminnan normaali vaihtelu aiheuttaa tuloksen ja vakavaraisuus-
pääoman vaihtelua. Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien
vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan:

Riskimuuttuja	Kokonais- määrä 2005	Muutos riski- muuttujassa	Vaikutus tulokseen/ vakavaraisuus- pääomaan	Vaikutus yhdistettyyn kulu- suhteeseen
Vakuutuskanta tai vakuutusmaksutulo	744 milj. e	kasvaa 1 %	+7 milj. e	paranee 1 % -yksikköä
Korvauskulut	532 milj. e	kasvaa 1 %	-5 milj. e	heikkenee 1 % -yksikköä
Suurvahinko		1 kappale	-5 milj. e	heikkenee 1 % -yksikköä
Henkilöstökulut	95 milj. e	kasvaa 8 %	-8 milj. e	heikkenee 1 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut*	202 milj. e	kasvaa 4 %	-8 milj. e	heikkenee 1 % -yksikköä

* Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden
tuottamiseen liittyviä kuluja

Suurvahinkojen vaikutus tuloksen vaihteluun on olennainen. Vahinkojen
lukumäärä ja suuruus vaihtelevat vuosittain. Seuraavassa taulukossa on
kuvattu havaittujen suurvahinkojen (yli 2 milj. e) lukumäärät havaitse-
misvuosittain sekä yhteenlaskettu korvausmeno viideltä vuodelta.

Hallituksen toimintakertomus

Suurvahingot	2001 kpl	2002 kpl	2003 kpl	2004 kpl	2005 kpl	2001-2005 milj. e
2-5 milj. euron vahingot:						
Bruttoliike	2	6	4	6	6	70
Nettoliike	2	3	4	2	6	55
Yli 5 milj. euron vahingot:						
Bruttoliike	2	1	0	0	1	51
Nettoliike	1	1	0	0	1	19

Pandemian puhkeaminen vaikuttaisi vahinkovakuutuksen taloudelliseen asemaan korvausmenon ja sijoitustoiminnan tuloksen kautta. Sairauskulu- ja matkavakuutusten korvausmenot kasvaisivat. Mahdolliset kuolemantapaukset voivat pienentää lakisääteisten vakuutuslajien eläkemuotoista korvausvastuuta.

Taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on tehty seuraavat oletukset koko Suomea koskien: sairastuneita 1 000 000 henkilöä, hoitoa vaativia 100 000 henkilöä ja kuolleita 10 000 henkilöä. Näillä oletuksilla Pohjolan korvausmenon arvioidaan lisääntyvän 20 milj. euroa. Pörssikurssi- ja korkomuutosten vaikutus sijoitustoimintaan on tarkemmin kuvattu sijoitustoiminnan herkkyystaulukoissa.

Sijoitusriskiasema

Vahinkovakuutuksen sijoituskanta (allokaatiotaulukon mukaisesti) oli vuoden 2005 lopussa 2 562 milj. euroa, kun se vuotta aiemmin oli 2 382 milj. euroa. Sijoituskanta sisältää sekä vastuuvelan että vakavaraisuuspääoman katteena olevat sijoitukset. Suurin omaisuuslaji vuonna 2005 oli joukkolainat, joiden osuus vahinkovakuutuksen sijoitussalkusta oli 70 %. Edellisvuodesta joukkolainojen osuus lisääntyi lähes kymmenellä %-yksiköllä, kun rahamarkkinasijoituksia allokoitiin joukkolainoihin. Osakkeiden osuus pieneni noin neljällä %-yksiköllä 16 %:iin.

Sijoituskannan allokaatio	Käypä arvo 2005 Milj. e*	%	Käypä arvo 2004 Milj. e*	%
Rahamarkkinat yhteensä	213	8	284	12
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	220	9	284	12
Johdannaiset***	-7	0	-	-
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	1 788	70	1 438	60
Valtiot	1 224	48	1 112	47
Investment Grade	476	19	299	13
Kehittyvät markkinat ja High Yield	81	3	27	1
Johdannaiset***	7	0	-	-
Osakkeet yhteensä	407	16	470	20
Suomi	112	4	177	7
Kehittyneet markkinat	150	6	163	7
Kehittyvät markkinat	24	1	13	1
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	26	1	30	1
Pääomasijoitukset	95	4	87	4
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	65	3	35	1
Absoluuttisen tuoton rahastot	22	1	20	1
Raaka-aineet	18	1	3	0
Vaihtovelkakirjalainat	25	1	13	1
Kiinteistöt	88	3	154	6
Yhteensä	2 562	100	2 382	100

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon +11,5 milj. euroa (+5,5 milj. e vuonna 2004).

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajien allokaatioon (deltavasta-arvo)

Sijoitussalkun tuotto oli hyvä. Vuoden 2005 aikana osakekurssit nousivat ja pitkät korot laskivat, minkä seurauksena sijoitussalkun tuotto asettui 8,5 prosenttiin, kun se vuonna 2004 oli 8,7 prosenttia. Sijoitussalkun tuotto ylitti pitkän aikavälin odotetun tuottovaateen kolmella prosenttiyksiköllä.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu sijoitusriskien herkkyyttä ja niiden vaikutusta vakavaraisuuspääomaan.

	Kanta käyvin arvo 31.12.2005 Milj. e	Riski- parametri	Muutos	Vaikutus vakavaraisuus- pääomaan Milj. e
Vahinkovakuutus				
Joukkolainat ja korkorahastot ¹⁾	1 813	Korko	1 %-yksikkö	96
Osakkeet ²⁾	448	Markkina- arvo	10 %	45
Toimitilakiinteistöt ³⁾	43	Käteistuotto- vaade	+1 %-yksikkö -1 %-yksikkö	-4 5

1) Sisältää vaihtovelkakirjalainat ja johdannaiset

2) Sisältää absoluuttisen tuoton rahastot ja raaka-ainesijoitukset

3) Yhtiöryhmän ulkopuolisille vuokratut tilat

	Kanta käyvin arvo 31.12.2004 Milj. e	Riski- parametri	Muutos	Vaikutus vakavaraisuus- pääomaan Milj. e
Vahinkovakuutus				
Joukkolainat ja korkorahastot ¹⁾	1 451	Korko	1 %-yksikkö	74
Osakkeet ²⁾	492	Markkina- arvo	10 %	49
Toimitilakiinteistöt ³⁾	45	Käteistuotto- vaade	+1 %-yksikkö -1 %-yksikkö	-5 6

1) Sisältää vaihtovelkakirjalainat

2) Sisältää absoluuttisen tuoton rahastot ja raaka-ainesijoitukset

3) Yhtiöryhmän ulkopuolisille vuokratut tilat

Osakeriski ja vaihtoehtoiset sijoitukset

Osakesalkku on hyvin hajautettu. Suurimmat sijoitukset olivat Sano-maWSOY (12,3 milj. euroa) ja Rakentajain Konevuokraamo (12,3 milj. euroa).

Raaka-ainesijoitusten osuutta vaihtoehtoisissa sijoituksissa on hieman lisätty.

Luottoriski

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus S&P:n luokituksen mukaan oli AA. Tämä on lähes sama kuin vuotta aiemmin. Vahinkovakuutuksen joukkolainasalkku on luottoriskiltään suhteellisen konservatiivinen. Lisätuoton saamiseksi alle investointitason luokiteltuja lainoja lisättiin sijoitussalkussa noin 50 milj. eurolla, mutta niiden osuus korkosalkusta on edelleen alhainen, alle 4 %. Luottokelpoisuusluokitteluttomien sijoitusten osuus korkosalkusta oli noin 10 %. Näistä suurin osa oli rahamarkkinasijoituksia kotimaisiin yrityksiin.

Luottoluokitusjakauma*	2005	2004
Milj. e		
AAA	975	1 013
AA	349	252
A	296	198
BBB	158	120
High Yield	75	25
Not Rated	214	177
Yhteensä	2 069	1 785

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot sekä jälleenvakuuttajien osuuden vastuuvastasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta.

Korkosalkun ja vastuuvastavan duraatio

Vuoden 2005 lopussa vahinkovakuutuksen korkosalkun duraatio eli korkosijoitusten kassavirtojen keskimääräinen pituus oli 4,8 vuotta. Korkosalkku sisältää sekä joukkolainat että rahamarkkinasijoitukset. Duraatio piteni vuoden 2005 aikana noin puolella vuodella, mutta se oli edelleen vastuuvastavan duraatiota lyhyempi. Korkosalkun juokseva korko vuoden vaihteessa oli 3,4 %.

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. e	2005	2004
0-1 vuotta	266	381
1-3 vuotta	411	268
3-5 vuotta	379	421
5-7 vuotta	337	225
7-10 vuotta	305	140
>10 vuotta	292	281
Yhteensä	1 990	1 716
Duraatio	4,8	4,3
Efektiivinen korko, %	3,4	3,1

Vastuuvelasta 1 172 milj. euroa on diskontattu käyttäen 3,3 %:n korkoa. Vastuuvelan duraatio on 11 vuotta. Muu osa vastuuvelasta (639 milj. e) on diskonttaamatonta ja sen duraatio on 1,7 vuotta. Suomen lainsäädännön mukaan lyhytaikaista vastuuvelkaa (duraatio alle 4 vuotta) ei saa diskontata erillistilinpäätöksissä.

Diskontatun vastuuvelan herkkyyden diskonttauskoron muutokselle	2005	2004
Diskontatun vastuuvelan kokonaismäärä	1 172 milj. e	1 103 milj. e
Diskonttauskoron aleneminen 0,1 %-yksiköllä:		
Kasvattaa vastuuvelkaa	13 milj. e	11 milj. e
Heikentää yhdistettyä kulusuhdetta	2 %-yks.	2 %-yks.

Valuuttariski

Vahinkovakuutuksen avoin valuuttapositio oli 54 milj. euroa eli runsaat 2 % sijoituskanasta. Avoin valuuttariski oli pieni suhteessa vakavaraisuuspääomaan ja viranomaisten asettamaan rajaan, mikä on 20 % vastuuvelasta eli noin 400 milj. euroa. Suurin avoin valuuttapositio oli Yhdysvaltain dollareissa (39 milj. euroa).

Valuuttapositio Milj. e	2005	2004
USD	39	12
SEK	10	-
JPY	7	2
GBP	6	17
Muut*	-8	4
Yhteensä	54	35

* Ryhmä "Muut" sisältää - 10 milj. e EEK- ja LTL-määräistä eurolla katettua vastuuvelkaa.

Lainsäädäntö

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokorvausten täyskustannusvastuun toteuttamista koskevat lait tulivat voimaan 1.1.2005. Aiemmin vakuutusyhtiön välitön korvausvelvollisuus rajoittui niihin kustannuksiin, jotka vahingon kärsinyt itse joutui maksamaan sairaalalle tai terveyskeskukselle. Uudessa laissa täyskustannusvastuulla tarkoitetaan sitä, että lakisääteiset tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmät vastaavat kokonaisuudessaan vahinkopotilaalle julkisen terveydenhuollon piirissä annetun sairaanhoidon kustannuksista. Lain voimaantulon myötä poistui näiden vakuutusten yhteydessä peritty ns. laastarivero, jolla kompensoitiin asiakasmaksun ja todellisten kustannusten välistä eroa.

Pohjolan johto ja hallinnointi

17.3.2005 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen puheenjohtajaksi valittiin edelleen Eino Halonen ja jäseniksi Kirsi Aaltio, Heikki Bergholm, Martin Granholm, Kari Puro, Timo Salonen sekä Maarit Toivanen-Koivisto. Yhtiökokouksen jälkeen pitämässään järjestäytymiskokouksessa hallitus valitsi varapuheenjohtajaksi Martin Granholmin.

Hallitus valitsi jäsenet myös hallituksen valiokuntiin. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Timo Salonen ja jäseniksi Kirsi Aaltio ja Heikki Bergholm. Palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Eino Halonen ja jäseniksi Martin Granholm ja Kari Puro. Valiokuntien jäsenten toimikausi päättyi 23.11.2005 pidettyyn ylimääräiseen yhtiökokoukseen ja valiokunnat lakkasivat.

17.3.2005 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa varsinaiseksi tilintarkastajaksi valittiin KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy, jonka nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimi KHT Juha Wahlroos.

23.11.2005 pidetyssä ylimääräisessä yhtiökokouksessa hallituksen puheenjohtajaksi valittiin OKOn toimitusjohtaja ja johtokunnan jäsen, kauppatiet. maist. Mikael Silvennoinen ja uusiksi jäseniksi OPK:n toimitusjohtaja ja johtokunnan jäsen, kauppatiet. maist. Reijo Karhinen, Päijät-Hämeen Osuuspankin toimitusjohtaja, varatuomari, eMBA Timo Laine sekä Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan toimitusjohtaja, dipl.ins. Tomi Yli-Kyyny kaikki seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti kestäväksi toimikaudeksi. 17.3.2005 varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen jäseneksi valittu Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Ilmarisen toimitusjohtaja, lääketiet. ja kir. tri, valtiotiet. kand. Kari Puro

jatkaa edelleen hallituksessa. Yhtiökokouksen jälkeen pitämässään järjestäytymiskokouksessa hallitus valitsi varapuheenjohtajaksi Reijo Karhisen.

23.11.2005 Pohjola-Yhtymän uudeksi toimitusjohtajaksi nimitettiin Tomi Yli-Kyyny Eero Heliövaaran pyydettyä eroa toimitusjohtajan tehtävistä. Toimitusjohtajan sijainen Hannu Linnoinen erosi yhtiön palveluksesta 31.12.2005.

23.11.2005 pidetyssä ylimääräisessä yhtiökokouksessa KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy:n tilalle uudeksi tilintarkastajaksi valittiin seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti kestäväksi toimikaudeksi KTH-yhteisö KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Hannu Niilekselä.

Hallituksen valtuutukset

Yhtiökokous valtuutti 17.3.2005 hallituksen päättämään osakepääoman korottamisesta yhdellä tai useammalla uusmerkinnällä ja/tai yhden tai useamman vaihtovelkakirjalainan ottamisesta siten, että uusmerkinnän ja vaihtovelkakirjalainojen perusteella osakepääomaa voidaan korottaa yhteensä enintään 23 535 000 eurolla antamalla merkittäväksi enintään 26 150 000 uutta kirjanpidolliselta vasta-arvoltaan 0,90 euron määräistä osaketta hallituksen määräämään hintaan ja muutoin hallituksen päättämien ehtojen mukaan. Yhtiökokouksen antama valtuutus on voimassa 17.3.2006 asti. Hallitus ei ollut käyttänyt valtuutusta 31.12.2005 mennessä.

Yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään enintään 7 500 000 kirjanpidolliselta vasta-arvoltaan 0,90 euron oman osakkeen hankkimisesta ja luovuttamisesta. Valtuutukset ovat voimassa 17.3.2006 asti.

Varsinaisen yhtiökokouksen päätöksistä on kerrottu tarkemmin 17.3.2005 pörssiedotteella.

Pohjolan osake

OKO:sta tuli Pohjolan suurin osakkeenomistaja 12.9.2005 toteutetuilla kaupoilla (noin 58,5%). OKO omisti Pohjolan osakkeista ja äänistä 83,6 % 31.12.2005.

Varsinainen yhtiökokous 17.3.2005 päätti alentaa yhtiön osakepääomaa mitätöimällä kaikki yhtiön 17.3.2005 mennessä hankkimat 232 000 osaketta. Osakepääoman alentaminen merkittiin kaupparekisteriin 8.4.2005.

Varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen yhtiö osti omia osakkeita 624 000 kappaletta 21.6.2005 mennessä. Ylimääräinen yhtiökokous 23.11.2005 päätti alentaa yhtiön osakepääomaa mitätöimällä kaikki

yhtiön hallussa olleet 624 000 osaketta. Osakepääoman alentaminen merkittiin kaupparekisteriin 9.12.2005.

Pohjola-Yhtymä Oy:n vuoden 2001 optio-ohjelman optio-oikeuksilla on merkitty vuonna 2005 yhteensä 1 884 594 osaketta. Vuoden 2001 optio-ohjelman C-optio-oikeudet otettiin 1.8.2005 alkaen kaupankäynnin kohteeksi Helsingin Pörssin päälistalle vuoden 2001 B-optio-oikeuksien lisäeränä.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

OKOn omistusosuus Pohjolasta ylitti 90 % 10.1.2006 ja OKO käynnisti osakeyhtiölain ja Pohjolan optio-oikeuksien ehtojen mukaiset toimenpiteet muiden kuin OKOn omistuksessa olevien Pohjolan osakkeiden ja optio-oikeuksien lunastamiseksi. Helsingin kärjäoikeus on 23.1.2006 määrännyt KHT Joakim Rehnin, Grant Thornton Finland Oy, uskotuksi mieheksi (edunvalvojaksi) valvomaan poissaolevien osakkeenomistajien etua vähemmistöosakkeiden lunastusmenettelyssä.

Pohjola myi 16.1.2006 tehdyillä kaupoilla OPK:lle Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan osakekannan 281 miljoonan euron kokonaiskauppahinnasta ja OKO:lle Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n osakekannan 118,5 milj. euron kokonaiskauppahinnasta.

Toteutetuista kaupoista kirjataan myyntivoittoa noin 202 milj. euroa vuoden ensimmäiselle neljännekselle. Käyvän arvon rahasto pienenee samassa yhteydessä 15 milj. euroa.

19.1.2006 pidetty ylimääräinen yhtiökokous päätti muuttaa Pohjola-Yhtymä Oy:n yhtiöjärjestyksen 2 §:n kuulumaan seuraavasti:

”2 § Yhtiön toimiala

Yhtiön toimialana on huolehtia ja vastata konsernihallinnollisista tehtävistä. Yhtiö voi omistaa ja hallita kiinteistöjä ja arvopapereita sekä harjoittaa kiinteistö- ja arvopaperisijoittamista sekä muuta sijoitustoimintaa.”

19.1.2006 pidetty ylimääräinen yhtiökokous hyväksyi kaupat, joilla Pohjola oli myynyt OPK:lle Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n, Pohjolan Systeemi-palvelu Oy:n ja Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan sekä OKO:lle Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n.

19.1.2006 pidetty ylimääräinen yhtiökokous päätti valtuuttaa Pohjolan hallituksen myymään kaiken muun yhtiön liiketoiminnan käsittäen myös liiketoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt tai niiden liiketoiminnan joko kaikilta osin tai osittain.

31.1.2006 Pohjola ilmoitti käynnistävänsä yhteistoimintaneuvottelut OPK:n ja OKOn kanssa päällekkäisten toimintojen osalta. Osana toimintojen yhdistämistä ja toiminnan tehostamista aloitettiin lisäksi tuotannollisista

syistä 6.2.2006 yt-neuvottelu, joka koskee Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan sijoitustuotteiden myyntiin erikoistunutta henkilöstöä. Henkilöstön vähentämistarpeen on arvioitu olevan noin 30 henkilöä. Tavoitteena on hoitaa henkilöstön vähennykset ilman irtisanomisia.

Pohjola-Yhtymä Oyj on 15.2.2006 saanut tiedoksi välimiesmenettelyn aloittamista koskevan kirjallisen hakemuksen. Hakemuksen allekirjoittaneet 33 säästöpankkia katsovat, että Pohjola on olennaisesti rikkonut Nooa Säästöpankkia koskevan osakassopimuksen määräyksiä. Säästöpankit vaativat, että välimiesosoikeus velvoittaisi Pohjolan suorittamaan niille sopimussakkona 8 830 000 euroa. Säästöpankit ovat hakemuksessaan lisäksi pidättäneet oikeuden esittää myös erillisen vahingonkorvausvaatimuksen Pohjolaa kohtaan.

Pohjola kiistää säästöpankkien vaatimukset ja väitteet kokonaisuudessaan perusteettomina.

Näkymät

Pohjolasta muodostuu OKO-konsernin ja koko OP-ryhmän vahinkovakuutusosaamiskeskittymä, joka tarjoaa asiakkailleen turvallisuutta ja hyvinvointia elämän eri tilanteisiin

Vahinkovakuutusten kysyntää kasvattavat myrskyjen ja muiden luonnonkatastrofien lisääntyminen. Asukasta kohden laskettu vapaaehtoisten vakuutusten maksutulo on Suomessa ja Baltiassa alhainen verrattuna muihin lähimarkkinoihin, mikä osaltaan tukee turvallisuus- ja hyvinvointipalveluiden kysynnän kasvua. Hintakilpailutilanteen arvioidaan pysyvän viime vuoden kaltaisena. Osake- ja korkomarkkinoiden kehityksellä on merkittävä vaikutus vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tulokseen.

Toimiminen osana OP-ryhmää antaa Pohjolalle uusia mahdollisuuksia kasvattaa erityisesti kotitalousasiakaskuntaa. Viime vuoden laskentaperuste muutosten ja vuoden 2006 alusta voimaan astuvien lakisääteiden tapaturmavakuutuksen tariffialennuksen takia kuluvan vuoden vakuutusmaksutuottojen kasvun arvioidaan jäävän 2-4 %:iin. Vertailukelpoisen maksutuottojen kasvun arvioidaan jatkuvan bkt:n kasvua nopeampana myös vuonna 2006. Liikekulut kasvavat uusien perusjärjestelmien käyttöönoton vuoksi, kun ylläpito- ja käyttökustannukset sekä poistot kasvavat ennen

vanhojen järjestelmien poistumista tuotannosta. Yhdistetyn kulusuhteen ennen aineettomien oikeuksien poistoa arvioidaan olevan 90,0–95,0 %. Eläkemuotoisen vastuuvelan diskonttauksen purun tulosvaikutuksen arvioidaan olevan samaa suuruusluokkaa kuin vuonna 2005.

Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan ja Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n myynnistä kirjautuu 202 milj. euron myyntivoitto vuoden ensimmäiselle neljännekselle. Käyvän arvon rahasto pienenee samassa yhteydessä 15 milj. euroa.

Osake- ja korkomarkkinoiden kehityksellä on merkittävä vaikutus vahinkovakuutusliiketoiminnan tulokseen. Osakkeiden hintojen nousun arvioidaan hidastuvan. Vahinkovakuutuksen osakealokaatiotavoite vuodelle 2006 on noin 14 %. Sijoitussalkun kokonaistuoton arvioidaan jäävän vuonna 2006 alhaisemmaksi kuin vuonna 2005. Realisoitavien myyntivoittojen tai -tappioiden määrä vaikuttaa sijoitustoiminnan tuottoihin tuloslaskelmassa, sillä ei ole kuitenkaan vaikutusta oman pääoman määrään.

Konsernin johdolla ei ole vaikutusmahdollisuuksia liiketoiminnan yleiseen toimintaympäristöön. Korkomuutosten ja osakemarkkinoiden vaikutuksiin sijoitus- ja kaupankäyntitoiminnassa johto voi kuitenkin vaikuttaa sijoittamalla varat turvallisesti ja hajauttamalla riskit sekä huolehtimalla henkilöstön ammattitaidosta ja tehokkaasta riskienhallinnasta. Lisäksi johto voi vaikuttaa asiakaskohtaisen riskin asianmukaiseen hinnoitteluun ja sen seurauksena konsernin tulokseen.

Esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen konsernin ja sen eri toimintojen talouden kehityksestä ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

Hallituksen esitys voittovarojen käytöstä

Tilinpäätöksen 31.12.2005 mukaan konsernin jakokelpoiset varat olivat 560 milj. euroa ja emoyhtiön jakokelpoiset varat 355 milj. euroa.

Pohjolan varsinainen yhtiökokous pidetään 29.3.2006 kello 9.30 yhtiön pääkonttorissa, Lapinmäentie 1, Helsinki. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinkoa ei jaeta Pohjola-Yhtymän rakennejärjestelyn keskeneräisyyden takia. Yleishyödyllisiin lahjoituksiin varataan 30 000 euroa. Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto jätetään voittovaroihin.

Konsernin taloudellinen kehitys

		FAS 2001	FAS 2002	FAS 2003	FAS 2004	IFRS 2004	IFRS 2005
Yleiset tunnusluvut							
Liikevaihto	milj. e	975,7	1 244,8	1 174,2	1 190,7	1 046,5	1 664,3 ¹⁾
Vakuutusmaksutulo	milj. e	597,2	706,9	739,3	797,6	713,7	1 123,5
Liikevoitto	milj. e	76,4	167,3	197,5	279,4	302,9	372,8
liikevaihdosta	%	7,8	13,4	16,8	23,5	28,9	22,4
Voitto ennen satunnaisia eriä	milj. e	95,7	189,3	223,3	231,0		
liikevaihdosta	%	9,8	15,2	19,0	19,4		
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	milj. e	272,2	189,3	219,4	230,3	260,7	333,7
liikevaihdosta	%	27,9	15,2	18,7	19,3	24,9	20,1
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin verojen jälkeen	%	-26,9	-20,9	13,5	15,5	17,9	17,6
Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoin	%	-12,5	-8,9	6,1	8,5	8,8	7,8
Omavaraisuusaste käyvin arvoin	%	36,0	28,4	29,0	28,3	32,3	23,6
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		2 690	3 170	2 939	2 685	2 685	2 747
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut							
Liikevaihto	milj. e	823,4	1 090,7	1 016,9	1 041,6	927,9	1 005,3
Vakuutusmaksutulo	milj. e	552,6	706,9	739,3	797,6	713,7	808,1
Vahinkosuhte	%	95,9	90,5	90,4	78,6	70,4	71,5
Liikekulusuhte	%	24,7	24,9	20,4	19,2	20,8	20,8
Yhdistetty kulusuhte	%	120,6	115,3	110,8	97,8		
Yhdistetty kulusuhte ilman perustekorkokulua	%	114,2	109,2	105,1	92,0	91,2	92,3
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin verojen jälkeen	%	-9,7	-5,1	23,4	25,4	27,1	24,0
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin ennen veroja	%	0,2	1,6	9,9	8,2	8,7	8,5
Toimintapääoma	milj. e	479,9	383,7	450,0	430,4		
Tasitusmäärä	milj. e	207,8	185,8	160,0	208,5		
Vakavaraisuuspääoma	milj. e	690,9	576,5	616,0	640,4	670,2	835,7
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuelasta	%	42,6	34,1	34,4	35,4	37,3	44,4
Vastuunkantokyky	%	121,0	92,9	94,3	92,6	104,2	112,3
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä							
Vahinkovakuutus		984	1 211	1 150	1 097		
Palveluverkko		962	1 126	1 042	928		
Yhteensä		1 946	2 337	2 192	2 025	2 025	2 063
Henkivakuutuksen tunnusluvut							
Liikevaihto	milj. e						499,6
Vakuutusmaksutulo	milj. e						315,4
Liikekustannussuhte [% kuormitustulosta]	%						70,9
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin verojen jälkeen	%						16,7
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin ennen veroja	%						6,8
Vakavaraisuusaste vastuuelasta	%						15,6
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä							157
Varainhoidon tunnusluvut							
		9-12/2001					
Liikevaihto	milj. e	4,3	29,4	29,4	46,8	28,4	105,2 ¹⁾
Liikevoitto (-tappio)	milj. e	-0,5	-	-10,1	5,1	6,7	73,1
Tuotto-kulu -suhte ennen konserniliikearvon poistoa		1,01	1,04	0,83	1,15	1,31	1,16
Oma pääoma	milj. e	11,8	12,2	10,7	13,0	7,2	7,3
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		94	99	96	126	126	128

1) Sisältää rakennejärjestelyihin liittyvät myyntivoitot

Konsernin tulos, IFRS

Milj. euroa	2005	2004
Vahinkovakuutus		
Vakuutusmaksutuotot (netto)	744,2	643,0
Korvauskulut (netto)	-531,8	-452,7
Liikekulut	-155,1	-133,7
Vakuutustekninen kate	57,3	56,6
Sijoitustuotot ja kulut	150,2	173,8
Palkkiotuotot ja kulut	-0,9	-3,9
Muut tuotot ja kulut	15,9	1,1
Liikevoitto	222,5	227,6
Diskonttauksen purkautuminen	-37,3	-39,3
Rahoituskulut	-2,1	-1,9
Osuus osakkuusyriyten tuloksesta	0,0	0,1
Voitto (tappio) ennen veroja	183,2	186,5
Henkivakuutus (lopetettu toiminto)		
Vakuutusmaksutuotot (netto)	317,0	
Sijoitustuotot ja kulut	157,1	0,1
Vakuutussopimuksiin liittyvät etuudet	-438,5	
Sijoitussopimuksiin liittyvät etuudet	-6,4	
Liikekulut	-15,9	-0,8
Palkkiotuotot ja kulut	2,7	
Muut tuotot ja kulut	4,1	
Liikevoitto (-tappio)	20,1	-0,7
Rahoituskulut	-0,5	0,0
Voitto (tappio) ennen veroja	19,6	-0,7
Varainhoito		
Palkkiotuotot	37,2	28,4
Kulut	-32,2	-21,7
Sijoitustuotot	0,4	
Muut tuotot	67,6	
Liikevoitto	73,1	6,7
Muu toiminta		
Palkkiotuotot	66,5	93,8
Kulut	-79,5	-104,3
Sijoitustuotot ja kulut	62,8	84,0
Muut tuotot	10,7	
Liikevoitto	60,5	73,5
Rahoituskulut	-1,8	-2,0
Osuus osakkuusyriyten tuloksesta	-0,5	-0,8
Voitto (tappio) ennen veroja	58,1	70,6
Eliminoinnit		
Voitto (tappio) ennen veroja	-0,4	-2,5
Konserni yhteensä		
Voitto ennen veroja	333,7	260,7
Tuloverot	-62,1	-66,1
Tilikauden voitto (tappio)	271,5	194,5

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo, IFRS

Milj. euroa	2005	2004	Muutos %
Kotimainen ensivakuutus			
Lakisääteinen tapaturma	186,0	147,2	26,3
Muu tapaturma ja sairaus	60,0	46,1	30,1
Moottoriajoneuvonvastuu	123,5	118,4	4,3
Maa-ajoneuvot	105,5	103,1	2,3
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	39,7	36,3	9,4
Palo- ja muu omaisuusvahinko	152,5	132,8	14,9
Vastuu	36,8	34,8	5,6
Muu kotimainen ensivakuutus	35,7	29,0	23,3
Yhteensä	739,7	647,7	14,2
Kotimainen jälleenvakuutus	1,9	5,2	-64,1
Baltian tytäryhtiöt	40,0	29,6	35,1
Jatkuva ulkomainen vakuutus	26,5	31,0	-14,4
Yhteensä	808,1	713,5	13,3
Irtisanottu ulkomainen vakuutus	0,0	0,2	
Yhteensä	808,1	713,7	13,2

Konsernin vakavaraisuus, IFRS

Milj. euroa	2005	2004
Vahinkovakuutus		
Vahinkovakuutuksen nettovarot	867,0	736,1
Ehdotettu voitonjako	-1,8	-53,4
Kiinteistöjen arvostuserot	15,0	34,8
Lähtöleikkauksissa realisoituvat laskennalliset verovelat	-2,0	-10,5
Tilikauden verovelka (netto)	-6,5	-11,9
Aineettomat hyödykkeet	-36,0	-24,8
Muut erät	-0,1	0,0
Vakavaraisuuspääoma (IFRS)	835,7	670,2
Henkivakuutus		
Henkivakuutuksen nettovarot	209,2	179,1
Aineettomat hyödykkeet	-22,3	
Tilikauden verot	-1,3	
Muut erät	-0,4	
Vakavaraisuuspääoma (IFRS)	185,2	179,1
Varainhoito		
Varainhoidon nettovarot	7,5	7,3
Tilikauden verovelka (netto)	-0,2	-0,1
Aineettomat hyödykkeet	-1,0	-1,4
Vakavaraisuuspääoma (IFRS)	6,4	5,8
Muu toiminta		
Muun toiminnan nettovarot	246,5	262,3
Ehdotettu voitonjako	-	-107,2
Lähtöleikkauksissa realisoituvat laskennalliset verovelat	-	-16,1
Tilikauden verovelka (netto)	-19,6	-10,3
Aineettomat hyödykkeet	-17,1	-19,9
Vakavaraisuuspääoma (IFRS)	209,7	108,8
Konserni yhteensä (IFRS)	1 237,0	963,8

Sijoituskanta 31.12., IFRS

Milj.euroa	2005	2005	2004	2004
		%		%
Vahinkovakuutus				
Joukkolainat	1 834,0 ¹⁾	73	1 572,7 ¹⁾	67
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	122,6	5	124,0	5
Osakkeet ja osuudet	467,1	19	487,3	21
Kiinteistösijoitukset	87,4	3	153,7	7
Lainasaamiset	3,7		5,3	
Muut sijoitukset	0,0		2,9	
	2 514,8	100	2 345,8	100
*] korkorahastojen osuus	227,7		187,2	
Henkivakuutus				
Joukkolainat	913,6 ¹⁾	75	86,8 ¹⁾	58
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	83,8	7	60,2	40
Osakkeet ja osuudet	207,6	17		
Kiinteistösijoitukset	16,6	1	1,7	1
	1 221,5	100	148,7	100
*] korkorahastojen osuus	31,6		30,9	
Muu toiminta				
Joukkolainat	0,2		4,1	2
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	66,2	55	50,1	28
Osakkeet ja osuudet	53,2	44	123,8	69
Kiinteistösijoitukset	0,9	1		
Lainasaamiset	0,1		0,5	
	120,6	100	178,5	100

Sijoitustoiminnan nettotuotto, IFRS

Milj. euroa	2005	2004
Vahinkovakuutus		
Korot		67,0
Osingot		13,9
Kiinteistötuotot		7,6
Muut tuotot/kulut		-1,6
Myyntivoitot/tappiot		87,9
Realisoitumattomat arvomuutokset		-13,3
Poistot ja arvonalentumiset kiinteistöistä		-1,5
Sijoitusten hoitokulut		-9,7
Tuotot/kulut tuloslaskelmassa		150,2
Käyvän arvon rahaston muutos (ennen veroja)		52,0
Kiinteistöjen arvostuserojen muutos		-19,8
Yhteensä käyvin arvoin		182,4
		200,7

Milj. euroa	2005	2004
Henkivakuutus		
Korot	24,2	
Osingot	1,3	
Kiinteistötuotot/kulut	0,8	
Muut tuotot/kulut	0,1	
Myyntivoitot/tappiot	31,0	
Realisoitumattomat arvomuutokset	103,3	
Poistot ja arvonalentumiset kiinteistöistä	-0,4	
Sijoitusten hoitokulut	-3,3	
Tuotot/kulut tuloslaskelmassa	157,1	
Käyvän arvon rahaston muutos (ennen veroja)	20,6	
Kiinteistöjen arvostuserojen muutos	0,2	
Yhteensä käyvin arvoin	177,9	
Muu toiminta		
Korot	3,9	6,9
Osingot	0,0	16,0
Muut tuotot/kulut	0,0	-2,2
Myyntivoitot/tappiot	59,4	68,4
Realisoitumattomat arvomuutokset	1,6	-3,5
Sijoitusten hoitokulut	-2,1	-1,7
Tuotot/kulut tuloslaskelmassa	62,8	84,0
Käyvän arvon rahaston muutos (ennen veroja)	-58,6	-54,1
Yhteensä käyvin arvoin	4,2	29,9

Pohjola-Yhtymän konserni kiinteistökannan arvot, tuotot ja vajaakäyttö 31.12.2005

	Käypä arvo milj. euroa	Nettotuotto %	Arvon- muutostuotto %	Kokonais- tuotto %	Vuokrattava huon.ala m ²	Vajaakäyttö %
Toimitilakiinteistöt						
Liike- ja toimistokiinteistöt	71	7,5	-2,4	5,1	109 000	19,4
Tuotanto- ja varastokiinteistöt	20	8,4	0,1	8,5	23 700	1,1
Toimitilakiinteistöt yhteensä	91	7,6	-2,0	5,6	132 700	16,1
Asuinkiinteistöt	1	-0,5	0,0	-0,5	500	0,0
Rakennettu kiinteistökanta	92	7,6	-2,0	5,6	133 200	16,1
Maa-alueet ja vapaa-ajan kiinteistöt	5					
Vähemmistöosuudet	3					
Kiinteistökanta yhteensä	100					

Konsernin osakekohtaiset tunnusluvut

			FAS 2001	FAS 2002	FAS 2003	FAS 2004	IFRS 2004	IFRS 2005
Osakekohtainen tulos	¹⁾	euroa	0,51	0,87	1,01	1,10	1,27	1,78
ml. optioiden laimennusvaikutus		euroa				1,10	1,26	1,77
Osakekohtainen oma pääoma	¹⁾	euroa	4,46	3,96	4,40	4,51	6,58	7,68
Osakekohtainen substanssi käyvin arvoin verojen jälkeen	¹⁾	euroa	8,49	5,65	5,89	5,80		
ml. tasoitusmäärä				6,51	6,64	6,81	6,74	7,75
Osakekohtainen osinko	^{1), 3)}	euroa	1,33	0,67	0,98 ⁴⁾	0,70	0,70	-
Osinko tuloksesta prosentteina	^{1), 3)}	%	261,4	76,6	97,4 ⁴⁾	63,6	55,3	-
Efektiivinen osinkotuotto								
Sarja A		%	20,5					
Sarja B		%	20,2					
Pohjola-Yhtymä		%		13,4	13,9 ⁴⁾	8,2	8,2	-
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)								
Sarja A			12,7					
Sarja B			13,0					
Pohjola-Yhtymä				5,7	7,0	7,7	6,7	7,5
Osakkeiden osakeantioikaistu keskipörssi								
Sarja A		euroa	8,44	7,43				
Sarja B		euroa	9,52	7,41				
Pohjola-Yhtymä		euroa		6,90	5,26	8,23	8,23	12,10 ⁵⁾
Osakkeiden osakeantioikaistu alin kurssi								
Sarja A		euroa	5,62	6,77				
Sarja B		euroa	5,33	6,50				
Pohjola-Yhtymä		euroa		3,77	3,93	6,93	6,93	8,46
Osakkeiden osakeantioikaistu ylin kurssi								
Sarja A		euroa	16,50	7,83				
Sarja B		euroa	16,56	7,97				
Pohjola-Yhtymä		euroa		8,70	7,28	9,25	9,25	13,46
Osakkeiden osakeantioikaistu kurssi 31.12.								
Sarja A		euroa	6,50					
Sarja B		euroa	6,62					
Pohjola-Yhtymä		euroa		4,96	7,07	8,49	8,49	13,35
Osakekannan markkina-arvo 31.12.	¹⁾							
Sarja A		milj. euroa	176,8					
Sarja B		milj. euroa	827,8					
Pohjola-Yhtymä		milj. euroa		755,0	1 076,4	1 300,2		
Yhteensä		milj. euroa	1 004,6	755,0	1 076,4	1 300,2	1 300,2	2 047,2
Osakkeiden vaihdon kehitys								
Sarja A		1 000 kpl	5 189	50				
keskimääräisestä lukumäärästä		%	18,7	3,7				
Sarja B		1 000 kpl	92 553	4 871				
keskimääräisestä lukumäärästä		%	88,9	79,0				
Pohjola-Yhtymä		1 000 kpl		77 030	65 372	97 097	97 097	263 779
keskimääräisestä lukumäärästä		%		53,2	42,9	63,7	63,7	172,7

		FAS 2001	FAS 2002	FAS 2003	FAS 2004	IFRS 2004	IFRS 2005
Osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä							
Sarja A	1 000 kpl	27 754	1 342				
Sarja B	1 000 kpl	104 169	6 170				
Pohjola-Yhtymä	1 000 kpl		144 807	152 319	152 355	152 355	152 731
Yhteensä	¹⁾ 1 000 kpl	131 923	152 319	152 319	152 355	152 355	152 731
Sarja C	²⁾ 1 000 kpl	310	956	312			
Yhteensä	1 000 kpl	132 233	153 274	152 630	152 355	152 355	152 731
ml. optioiden laimennusvaikutus	1 000 kpl				153 232	153 232	153 649
Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä 31.12.							
Sarja A	1 000 kpl	27 206					
Sarja B	1 000 kpl	125 112					
Pohjola-Yhtymä	1 000 kpl		152 319	152 319	153 149	153 149	153 347
Yhteensä	¹⁾ 1 000 kpl	152 319	152 319	152 319	153 149	153 149	153 347
Sarja C	²⁾ 1 000 kpl	956	956				
Yhteensä	1 000 kpl	153 274	153 274	152 319	153 149	153 149	153 347
ml. optioiden laimennusvaikutus					154 026	154 026	154 266
Osakkeenomistajien lukumäärä 31.12.		18 041	18 794	19 999	19 307	19 307	5 386

Luvut on muutettu vastaamaan 27.4.2004 rekisteröidyn rahastoannin vaikutusta.

1) Ilman yhtiölle vastikkeetta palautuneita C-osakkeita.

2) C-osakkeet on mitätöity 30.4.2003

3) Vuonna 2005 hallituksen ehdottama osinko

4) Sisältää vuonna 2004 maksetun lisäosingon 0,65 eur/osake

5) Helsingin Pörssin ilmoittama keskimääräinen kurssi vuonna 2005 ilman blokkikauppoja: 11,79 euroa.

Osakeomistuksen jakautuminen sektoriluokittain 31.12.2005

Sektori	Osakkaiden lukumäärä kpl	Osuus osakkaista %	Osakkeita yhteensä kpl	Osuus osakkeista %
Yritykset ja asuntoyhteisöt				
Yksityiset yritykset	223	4,1	2 321 452	1,5
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	20	0,4	135 708 184	88,5
Julkisyhteisöt	3	0,1	12 747	0,0
Kotitaloudet	5 051	93,8	7 925 995	5,2
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	58	1,1	420 385	0,3
Ulkomaat	31	0,6	48 920	0,0
Yhteensä	5 386	100,0	146 437 683	95,5
Hallintarekisteröidyt osakkeet			6 909 464	4,5
Yhteensä			153 347 147	100,0

Osakeomistuksen jakautuminen suuruusluokittain 31.12.2005

Osakkeita kpl	Osakkaiden lukumäärä kpl	Osuus osakkaista %	Osakkeita yhteensä kpl	Osuus osakkeista %
1 - 100	1 161	21,6	58 550	0,0
101 - 1 000	3 028	56,2	1 224 333	0,8
1 001 - 10 000	1 093	20,3	2 907 164	1,9
10 001 - 100 000	84	1,6	2 157 971	1,4
100 001 - 500 000	14	0,3	2 982 916	1,9
500 001 -	6	0,1	144 016 213	93,9
Yhteensä	5 386	100,0	153 347 147	100,0

Kymmenen suurinta osakkeenomistajaa ja omistajaryhmää

Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämän osakasluettelon mukaan 31.12.2005

	Kpl	Osake- pääomasta ja äänistä,%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj	128 204 950	83,6
Nordea Pankki Suomi Oyj	6 949 084	4,5
Mikkonen Juha	1 350 000	0,9
Fagernäs Peter	1 177 216	0,8
Lakefront Oy	310 000	0,2
eQ Pankki Oy	289 400	0,2
Svenska Handelsbanken AB (publ), filialverksamheten i Finland	240 353	0,2
Potrykus Yvonne	240 000	0,2
FIM Malti Erikoissijoitusrahasto	237 400	0,2
Erikoissijoitusrahasto eQ Arvonkasvattajat	200 000	0,1
Yhteensä	139 198 403	90,8
Hallintarekisteröidyt	6 909 464	4,5
Kaikki osakkeenomistajat yhteensä	153 347 147	100,0

Johdon osakeomistus ja optio-oikeudet 31.12.2005

Hallituksen jäsenet ja näiden määräysvallassa olevat yhteisöt

Osakeomistus	0	0,00
Toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen		
Osakeomistus	40 300	0,03
Optio-oikeudet	67 900	0,13

Omistusosuuksien muutokset

Pohjolaa koskevat arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaiset ilmoitukset omistusosuuksien muuttumisesta:

3.1.2005: Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Suomen (Suomi-yhtiö) omistusosuus Pohjolan äänimäärästä ja osakepääomasta ylitti 1/3:n ja Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Ilmarisen (Ilmarinen) omistusosuus laski alle 1/10:n osakekaupan seurauksena, joka toteutettiin 27.2.2004 ilmoitetussa osakassopimuksessa sovittujen osto- ja myyntioptioiden perusteella. Osakekaupan jälkeen Suomi-yhtiön omistusosuus Pohjolan osakepääomasta ja äänimäärästä oli 49,64 % ja Ilmarisen omistusosuus oli 9,24 %. Koska osakassopimuksessa sovittiin muun muassa tietyistä äänivallan käyttöön Pohjolassa liittyvistä seikoista, Suomi-yhtiö ja Ilmarinen ilmoittivat Pohjolalle myös niiden yhteisen omistusosuuden, joka oli 58,87 % Pohjolan osakepääomasta ja äänimäärästä.

12.9.2005: Suomi-yhtiö, Ilmarinen, OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj (OKO) ja Osuuspankkikeskus Osk (OPK) allekirjoittivat 12.9.2005 sopimuksen, jonka perusteella OKO hankki kaikki Suomi-yhtiön ja Ilmarisen omistamat Pohjolan osakkeet (Järjestely). Järjestely toteutettiin välittömästi Helsingin Pörssissä ja omistusoikeus Suomi-yhtiön ja Ilmarisen omistamiin Pohjolan osakkeisiin siirtyi OKO:lle heti.

Suomi-yhtiön ja Ilmarisen kesken 27.2.2004 allekirjoitettu Pohjolaa koskeva osakassopimus siihen myöhemmin tehtyine lisäyksineen päättyi Pohjolaa koskevilta osin Järjestelyä koskevan sopimuksen allekirjoituksiin, huomioiden kuitenkin Järjestelyyn sisältyvät purkuehdot.

OPK:n ilmoituksen mukaan OPK:n, sen tytäryritysten sekä sen määräysvallassa olevien lähiyritysten yhteenlaskettu omistusosuus Pohjolan osakepääomasta ja äänimäärästä ylitti puolet (1/2) 12.9.2005 osakekaupan seurauksena ja oli osakekaupan jälkeen 89 761 054 osaketta eli 58,68 % Pohjolan osakepääomasta ja äänimäärästä.

Ilmoituksensa mukaan Suomi-yhtiö omisti ennen Järjestelyn toteutumista 75 592 200 Pohjolan osaketta eli 49,42 % osakepääomasta ja äänimäärästä. Suomi-yhtiön omistusosuus Pohjolan osakepääomasta ja äänimäärästä väheni 12.9.2005 osakekaupan seurauksena alle yhden

kahdeskymmenesosan (1/20) ja oli osakekaupan jälkeen 0 osaketta eli 0 % osakepääomasta ja äänimäärästä.

Ilmoituksensa mukaan Ilmarinen omisti ennen Järjestelyn toteutumista 13 885 830 Pohjolan osaketta eli 9,08 % osakepääomasta ja äänimäärästä. Ilmarisen omistusosuus Pohjolan osakepääomasta ja äänimäärästä väheni 12.9.2005 osakekaupan seurauksena alle yhden kahdeskymmenesosan (1/20) ja oli osakekaupan jälkeen 0 osaketta eli 0 % osakepääomasta ja äänimäärästä.

18.10.2005: OPK ilmoitti, että Suomi-yhtiön, Ilmarisen ja OKOn välillä 12.9.2005 tehty Pohjolan osakkeita koskeva kauppa toteutui 18.10.2005 viranomaislupien osalta Vakuutusvalvontaviraston päätettyä 18.10.2005, että se ei kiellä OKO:ta Pohjolan osakkeiden hankintaa eikä aseta omistukselle ehtoja. Lisäksi OKOn ylimääräinen yhtiökokous 14.10.2005 hyväksyi kaupan rahoitukseen liittyvän osakeannin. OPK:n, sen tytäryritysten sekä sen määräysvallassa olevien lähiyritysten yhteenlaskettu omistusosuus Pohjolan osakepääomasta ja äänimäärästä ylitti puolet (1/2) 18.10.2005.

19.10.2005: OPK:n, sen tytäryritysten sekä sen määräysvallassa olevien lähiyritysten yhteenlaskettu omistusosuus Pohjolan osakepääomasta ja äänimäärästä ylitti 2/3:n rajan.

23.12.2005: Juha Mikkonen, Peter Fagernäs, Veikko Laine Oy, KW-Invest Oy, Yvonne Potrykus, Pekka Samuelsson ja West End Compound Oy ilmoittivat Pohjolalle solmineensa osakassopimuksen koskien Pohjolaa. Osakassopimuksen osapuolet omistivat Pohjolan osakkeita ja olivat tehneet Pohjolan osakkeisiin oikeuttavia osakeselvitettäviä termiinejä itse tai intressiyhtiöidensä kautta. Osapuolet sitoutuivat osakassopimuksessa muuntamaan termiinejä osakkeiksi 5.1.2006 mennessä siten, että osapuolten yhteenlaskettu omistus Pohjolan osakkeista edustaa n. 5,17 % Pohjolan koko osakekannasta ja äänimäärästä.

Osakassopimus on voimassa toistaiseksi. Sopimuksessa osapuolet ovat sopineet muun muassa yhteisen edustajan valtuuttamisesta edustamaan itseään osakeyhtiölain mukaisessa lunastusmenettelyssä.

Omat osakkeet

Pohjola hankki 11.1.-18.1.2005 omia osakkeita 232 000 kappaletta ylimääräisen yhtiökokouksen 22.9.2004 hallitukselle antaman valtuutuksen nojalla. Osakkeet hankittiin Helsingin Pörssin järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä markkinahintaan. Hankittujen osakkeiden kokonaishinta oli yhteensä noin 2,1 miljoonaa euroa. Keskihinta oli 8,90 euroa osakkeelta. Osakkeiden kirjanpidollinen vasta-arvo oli yhteensä 208 800,00 euroa ja ne edustivat 0,15 % yhtiön osakepääomasta ja äänimäärästä. Hankinnalla ei ollut merkittävää vaikutusta osakkeenomistajien omistuksen tai äänivallan jakautumiseen yhtiössä.

Varsinainen yhtiökokous 17.3.2005 päätti alentaa yhtiön osakepääomaa mitätöimällä yhtiön hallussa olleet 232 000 omaa osaketta. Mitätöityjen osakkeiden yhteenlaskettu kirjanpidollinen vasta-arvo päätettiin siirtää osakepääomasta ylikurssirahastoon. Osakepääoman alentaminen merkittiin kaupparekisteriin 8.4.2005.

Pohjola hankki 11.5.-21.6.2005 omia osakkeita 624 000 kappaletta varsinaisen yhtiökokouksen 17.3.2005 hallitukselle antaman valtuutuksen nojalla. Osakkeet hankittiin Helsingin Pörssin järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä markkinahintaan. Hankittujen osakkeiden kokonaishinta oli yhteensä noin 6,4 miljoonaa euroa. Keskihinta oli 10,23 euroa osakkeelta. Osakkeiden kirjanpidollinen vasta-arvo oli yhteensä 561 600,00 euroa ja ne edustivat 0,41 % yhtiön osakepääomasta ja äänimäärästä. Hankinnalla ei ollut merkittävää vaikutusta osakkeenomistajien omistuksen tai äänivallan jakautumiseen yhtiössä.

Ylimääräinen yhtiökokous 23.11.2005 päätti alentaa yhtiön osakepääomaa mitätöimällä yhtiön hallussa olleet 624 000 omaa osaketta. Mitätöityjen osakkeiden yhteenlaskettu kirjanpidollinen vasta-arvo päätettiin siirtää osakepääomasta ylikurssirahastoon. Osakepääoman alentaminen merkittiin kaupparekisteriin 9.12.2005.

Vuoden 2005 päättyessä Pohjolan hallussa ei ollut omia osakkeita.

Vuoden 2001 optio-oikeudet

Vuoden 2001 optio-ohjelman A-optio-oikeudet otettiin kaupankäynnin kohteeksi Helsingin Pörssin päällistalle 3.11.2003 ja B-optio-oikeudet 2.8.2004. C-optio-oikeudet otettiin 1.8.2005 kaupankäynnin kohteeksi Helsingin Pörssin päällistalle vuoden 2001 B-optio-oikeuksien lisäeränä. Ennen listausta C-optio-oikeudet yhdistettiin B-optio-oikeuksiin ja optio-oikeuksien nimi muutettiin 1.8.2005 alkaen nimeksi Pohjola-Yhtymä Oyj optio-oikeus 2001 B/C.

Osakkeiden merkintäaika A-optio-oikeuksilla alkoi 1.8.2003, B-optio-oikeuksilla 1.8.2004 ja C-optio-oikeuksilla 1.8.2005. Optio-ohjelman ehtojen mukaan merkintäaika A- ja B/C-optio-oikeuksilla päättyy 30.7.2006. Jokainen optio-oikeus oikeuttaa merkitsemään kolme osaketta. Tämänhetkinen osinkokorjattu merkintähinta A-optio-oikeuksilla on 5,8033 euroa/osake ja B/C-optio-oikeuksilla 3,3933 euroa/osake.

A- ja B/C-optio-oikeuksilla merkittiin 423 600 osaketta syys-lokakuussa 2005. Osakemerkintöjä vastaava 381 240,00 euron osakepääoman korotus merkittiin kaupparekisteriin 10.11.2005. Lisäksi marraskuussa A- ja B/C-optio-oikeuksilla merkittiin 361 500 osaketta. Osakemerkintöjä vastaava 325 350,00 euron osakepääoman korotus merkittiin kaupparekisteriin 2.12.2005. Vuonna 2005 optio-oikeuksilla merkittiin yhteensä 1 054 500 osaketta ja merkintöjä vastaavat osakepääoman korotukset

olivat yhteensä 949 050,00 euroa. Ylikurssirahastoon kirjattiin yhteensä lähes 3 miljoonaa euroa. Pohjolan rekisteröity osakepääoma 31.12.2005 oli 138 012 432,30 euroa ja osakkeiden kokonaismäärä 153 347 147 kappaletta.

Vuoden 2001 optio-ohjelman ehtojen mukaan optio-oikeuksilla voidaan merkitä enintään 3 300 000 osaketta. Optio-oikeuksilla on 31.12.2005 mennessä merkitty yhteensä 1 884 594 osaketta. Optionhaltijoilla oli vuoden 2005 päättyessä käyttämättä osakemerkintöihin 29 302 A-optio-oikeutta ja 415 000 B/C-optio-oikeutta eli yhteensä 444 302 optio-oikeutta. Niillä voidaan merkitä enintään 1 332 906 osaketta.

OKOn lunastustarjous Pohjolan optio-oikeuksista

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n tekemä lunastustarjous Pohjolan liikkeeseen laskemista osakkeista ja optio-oikeuksista alkoi 1.12.2005 ja päättyi 5.1.2006. OKOn Pohjolan optio-oikeuksista tarjoama lunastusvastike oli 22,65 euroa käteisenä kustakin 2001 A-optio-oikeudesta ja 29,88 euroa käteisenä kustakin 2001 B/C-optio-oikeudesta.

Pohjolan hallitus ei käsittele optio-oikeuksilla tehtyjä osakemerkintöjä tilikauden 2005 päättymisen ja vuoden 2006 varsinaisen yhtiökokouksen välisenä aikana.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Tunnusluvut lasketaan konsernin tietoina kirjanpitolautakunnan vakuustoihmialalle antaman poikkeuslupan ja Vakuutusvalvontaviraston vakuutusyhtiöille antamien määräysten mukaisesti käyttäen pohjana soveltuvien osin vastaavia IFRS-tietoja. Poikkeuslupa päättyy vuonna

Yleiset tunnusluvut

Liikevaihto =

- + Nettotuotot yhteensä
- + Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksutuotoista

Vakuutusmaksutulo =

Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Oman pääoman tuotto käyvin arvoin (%) =

- +/- Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä ja veroja
  - +/- Käyvän arvon rahaston muutos
  - +/- Kiinteistöjen arvostuserojen muutos
  - Verot edellä mainituista eristä
  - + Oma pääoma
  - + Kiinteistöjen arvostuserot
  - Laskennallinen verovelka kiinteistöjen arvostuseroista (vuoden alun ja kauden lopun keskiarvo)
- x 100

Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoin (%) =

- +/- Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä ja veroja
  - + Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset
  - + Rahoituskulut
  - +/- Käyvän arvon rahaston muutos ennen veroja
  - +/- Kiinteistöjen arvostuserojen muutos
  - + Taseen loppusumma
  - Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista
  - Saamiset jälleenvakuutusopimuksista
  - + Kiinteistöjen arvostuserot (vuoden alun ja kauden lopun keskiarvo)
- x 100

Satunnaisina erinä on käsitelty tytäryhtiöosakkeiden myyntivoitot/tappiot.

Sijoitusten tuotto käyvin arvoin ennen veroja (%) =

Sijoitusten tuotto (vähennettynä kiinteistöjen hoitokuluilla) käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan ns. mukautettua Dietz-in kaavaa käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun käypään arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

2005. Viiden vuoden tunnuslukusarjoissa IFRS-standardien mukaiset tunnusluvut on esitetty kahdelta viimeiseltä vuodelta, vuosi 2004 ja sitä aikaisemmat vuodet on esitetty aikaisemman raportointinormiston mukaisesti.

Omavaraisuusaste käyvin arvoin (%) =

- + Oma pääoma
  - + Kiinteistöjen arvostuserot
  - Laskennallinen verovelka kiinteistöjen arvostuseroista
  - + Taseen loppusumma
  - + Kiinteistöjen arvostuserot
- x 100

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä =

Tunnusluku lasketaan keskiarvona kuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä. Laskelmaa oikaistaan yksinomaan osaaikaisesti palveluksessa olleiden henkilöiden osalta.

Vahinkovakuutus

Vahinkosuhte % (ilman perustekorkokulua) =

- Korvaukset, etuudet ja korvausten hoitokulut
  - Vakuutusmaksutuotot (netto)
- x 100

Liikekulusuhde % (ilman perustekorkokulua) =

- Toimintokohtaiset kulut pl. korvausten, palvelujen tuottamisen ja sijoitusten hoitokulut
  - Vakuutusmaksutuotot (netto)
- x 100

Riskisuhde % (ilman perustekorkokulua) =

- Korvaukset ennen korvausten selvittelykuluja
- Vakuutusmaksutuotot (netto)

Toimintakulusuhde % (ilman perustekorkokulua) =

- Toimintokohtaiset kulut pl. palvelujen tuottamisen ja sijoitusten hoitokulut
  - Vakuutusmaksutuotot (netto)
- x 100

Yhdistetty kulusuhde % (ilman perustekorkokulua)

- = Vahinkosuhte + liikekulusuhde
- = Riskisuhde + toimintakulusuhde

Vakavaraisuuspääoma (IFRS)

- + Nettovarat
- Ehdotettu voitonjako
- + Kiinteistöjen arvostuserot
- Lähitulevaisuudessa realisoituvat laskennalliset verovelat
- +/- Tilikauden verovelka (netto)
- Aineettomat hyödykkeet

Tunnuslukujen laskentakaavat

$$\text{Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvelasta} = \frac{\text{Vakavaraisuuspääoma (IFRS)}}{\text{Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista} /. \text{ saamiset jälleenvakuutus- sopimuksista}} \times 100$$

$$\text{Vastuunkantokyky (\%)} = \frac{\text{Vakavaraisuuspääoma (IFRS)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) 12 kuukaudelta}} \times 100$$

Henkivakuutus

$$\text{Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo} = + \text{ Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta}$$

$$\text{Liikekustannussuhde (\% kuormitustulosta)} = + \frac{\text{Toimintokohtaiset kulut ennen vakuutus- ja sijoitussopimusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta ja pl. palvelujen tuottamisen ja sijoitusten hoitokulut}}{\text{Kuormitustulo}} \times 100$$

$$\text{Vakavaraisuusaste (\% (henkivakuutus))} = + \frac{\text{Vakavaraisuuspääoma (IFRS)}}{\text{Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista}} \times 100$$

- 75 % sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten veloista

Varainhoito

$$\text{Tuotto/kulussuhde} = \frac{\text{Sijoituspalvelutoiminnan tuotot}}{\text{Palkkio-, korko-, hallinto-, poisto- ja muut liiketoimintakulut}} \times 100$$

Osakekohtaiset tunnusluvut

$$\text{Osakekohtainen tulos} = \frac{\text{Emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä}}$$

$$\text{Osakekohtainen oma pääoma} = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$$

$$\text{Osakekohtainen substanssi käyvin arvoin} = + \text{ Oma pääoma}$$

+ Kiinteistöjen arvostuserot

- Laskennallinen verovelka kiinteistöjen arvostuseroista

$$\frac{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä kauden lopussa}}$$

$$\text{Osakekohtainen osinko} = \frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$$

$$\text{Osinko tuloksesta prosentteina} = \frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$$

$$\text{Efektiivinen osinkotuotto (\%)} = \frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakkeen osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}} \times 100$$

$$\text{Hinta/voitto -suhde (P/E-luku)} = \frac{\text{Osakkeen osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$$

$$\text{Osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen kurssi} = \frac{\text{Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä}}$$

$$\text{Osakkeiden osakeantioikaistu alin ja ylin kurssi} = \text{Alin ja ylin kurssi julkisessa kaupankäynnissä}$$

$$\text{Osakkeiden osakeantioikaistu kurssi tilikauden päättyessä} = \text{Tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}$$

$$\text{Osakekannan markkina-arvo} = \text{Osakkeiden lukumäärä tilikauden päättyessä} \times \text{tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}$$

$$\text{Osakkeiden vaihdon kehitys} = \text{Tilikauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä ja sen prosentuaalinen osuus osakesarjan kaikkien osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä}$$

$$\text{Optio-oikeuksien laimennusvaikutus} = \text{Osakkeiden lukumäärään lisätään se osakemäärä, johon oikeuttavia optioita on myönnetty, ja siitä vähennetään se osakemäärä, joka olisi voitu hankkia osakkeen käypään arvoon merkinnästä saaduilla varoilla. Jos laimennusvaikutus pienentäisi osakemäärää, laimennusvaikutuksella oikaistuja tunnuslukuja ei esitetä.}$$

KONSERNITASE

1 000 e	Liitetieto	31.12.2005	31.12.2004
Varat			
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	7	50 093	90 286
Sijoituskiinteistöt	8	43 736	50 398
Aineettomat hyödykkeet	9	51 957	45 836
Osuudet osakkuusyriyksissä	10	8 400	8 850
Rahoitusvarat			
Osakkeet ja osuudet			
Myytävissä olevat	11	733 686	794 796
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	11	4 975	24 582
Rahoitusmarkkinavälineet			
Myytävissä olevat	11	1 725 080	1 592 217
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	11	2 828	35 413
Lainat ja muut saamiset	12	414 253	351 346
Johdannaissopimukset	13	346	5 643
Laskennalliset verosaamiset	19	6 721	695
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	14, 17	62 383	62 588
Muut varat	15	768	628
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		3 910	4 525
Rahavarat	15	51 071	90 473
Myytäväinä olevat omaisuuserät	5	1 870 039	
Varat yhteensä		5 030 247	3 158 275
Oma pääoma ja velat			
Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	16	138 012	137 834
Ylikurssirahasto ja vararahasto		112 266	108 416
Muuntoerot	16	-953	-294
Käyvän arvon rahasto	16	152 363	141 868
Kertyneet voittovarot	16	775 326	619 192
Oma pääoma yhteensä		1 177 015	1 007 014
Velat			
Velat vakuutus sopimuksista	17		
Vahinkovakuutukset		1 841 908	1 796 059
Rahoitusvelat			
Korvausten hoitosopimukset	18	51 035	58 871
Korolliset velat	18	7 095	7 968
Johdannaissopimukset	13	770	586
Laskennalliset verovelat	19	117 628	101 238
Varaukset	20	47 137	36 560
Eläkeveloitteet	21	3 897	5 306
Ostovelat ja muut velat	22	107 628	119 651
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		29 191	25 021
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvät velat	5	1 646 943	
Velat yhteensä		3 853 232	2 151 261
Oma pääoma ja velat yhteensä		5 030 247	3 158 275

KONSERNIN TULOSLASKELMA

1 000 e	Liite- tieto	2005			2004		
		Jatkuvat toiminnot	Lopetetut toiminnot	Yhteensä	Jatkuvat toiminnot	Lopetetut toiminnot	Yhteensä
Vakuutusmaksutuotot	23	798 008	317 071	1 115 079	710 353		710 353
Jälleenvakuuttajien osuus	23	-53 871		-53 871	-67 358		-67 358
Vakuutusmaksutuotot, netto	23	744 137	317 071	1 061 208	642 995		642 995
Palkkiotuotot	24	46 351	16 321	62 672	70 517		70 517
Sijoitustuotot	25	86 579	25 959	112 538	110 396	118	110 514
Myyntivoitot ja -tappiot	26	145 552	31 013	176 565	151 274		151 274
Nettotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista	27	-8 267	102 353	94 086	3 045		3 045
Liiketoiminnan muut tuotot	28	99 289	4 072	103 362	836		836
Nettotuotot yhteensä		1 113 641	496 789	1 610 431	979 063	118	979 181
Korvaukset, muut etuudet ja korvausten hoitokulut	29	-549 816	-438 509	-988 325	-480 707		-480 707
Jälleenvakuuttajien osuus	29	17 719		17 719	27 944		27 944
Korvaukset ja muut etuudet, netto		-532 097	-438 509	-970 606	-452 763		-452 763
Sijoitussopimuksiin liittyvät etuudet	30		-6 428	-6 428			
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintakulut	31, 32	-58 741	-8 657	-67 397	-57 474		-57 474
Saadut jälleenvakuutuspallokiot		4 871		4 871	5 859		5 859
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut	31, 32	-63 371	-5 077	-68 448	-52 969		-52 969
Muiden palveluiden tuottamiseen liittyvät kulut	31, 32	-40 414	-14 809	-55 223	-63 746		-63 746
Sijoitusten hoitokulut	31, 32	-8 422	-2 955	-11 377	-11 539		-11 539
Hallinnon kulut	31, 32	-56 966	-1 046	-58 012	-42 022	-833	-42 855
Liiketoiminnan muut kulut		-5 000		-5 000	-760		-760
Kulut yhteensä		-760 140	-477 481	-1 237 621	-675 413	-833	-676 247
Liikevoitto(tappio)		353 501	19 308	372 809	303 650	-715	302 935
Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset	34	-37 261		-37 261	-39 348		-39 348
Rahoituskulut	34	-1 336	-37	-1 372	-2 192		-2 192
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	10	-511		-511	-741		-741
Voitto (tappio) ennen veroja		314 394	19 271	333 665	261 370	-715	260 655
Tuloverot	36	-60 087	-2 057	-62 144	-66 129		-66 129
Tilikauden voitto (tappio)		254 307	17 215	271 522	195 241	-715	194 526
Jakautuminen							
Emoyrityksen omistajille		254 290	17 215	271 504	193 618	-715	192 903
Vähemmistölle		17		17	1 623		1 623
		254 307	17 215	271 522	195 241	-715	194 526
Emoyrityksen omistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos							
Laimentamaton osakekohtainen tulos, e	37	1,66	0,11	1,78	1,27	0,00	1,27
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, e	37	1,66	0,11	1,77	1,26	0,00	1,26

LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

1 000 e	Osake- pääoma	Ylikurssi- ja vara- rahastot	Muunto- erot	Käyvän arvon rahasto	Kertyneet voittovarot	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	Vähem- mistön osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 31.12.2003	43 654	198 818	384		427 814	670 670	8 365	679 035
IFRS:n käyttöönoton vaikutus		58		165 931	151 495	317 484	-1 717	315 767
Takautuva korjaus					-4 189	-4 189		-4 189
Oikaistu oma pääoma 1.1.2004	43 654	198 876	384	165 931	575 120	983 965	6 648	990 613
Myytavissä olevat rahoitusvarat:								
Voitot/tappiot käypään arvoon arvostuksesta				86 196		86 196		86 196
Tuloslaskelmaan siirretty määrä				-128 223		-128 223		-128 223
Muuntoerot			-678		-15	-693	67	-626
Muut muutokset					62	62		62
Omaan pääomaan kirjattuihin tai sieltä pois siirrettyihin eriin liittyvät verot (liite 36)				17 964	933	18 897		18 897
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotuotot			-678	-24 063	980	-23 762	67	-23 695
Tilikauden voitto					193 400	193 400	1 623	195 023
Takautuva korjaus					-497	-497		-497
Kaudella kirjatut tuotot ja kulut yhteensä			-678	-24 063	193 882	169 141	1 690	170 831
Osingonjako					-149 780	-149 780		-149 780
Yhtiökokouksen päättämät lahjoitukset					-30	-30		-30
Rahastoanti	93 433	-93 433				0		0
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet		166				166		166
Käytetyt osakeoptiot	747	2 807				3 554		3 554
Tytäryritysten hankinta						0	-4 985	-4 985
Tytäryritysten myynti						0	-3 353	-3 353
Yhteensä	94 180	-90 460			-149 810	-146 090	-8 338	-154 428
Oma pääoma 31.12.2004	137 834	108 416	-294	141 868	619 192	1 007 016	0	1 007 014
Tytäryrityksen pääoman palautuksen yhteydessä tuloslaskelmaan kirjatut muuntoerot			-194			-194		-194
Myytavissä olevat rahoitusvarat:								
Voitot/tappiot käypään arvoon arvostuksesta				125 768		125 768		125 768
Tuloslaskelmaan siirretty määrä				-111 568		-111 568		-111 568
Osuus suoraan osakkuusyrityksen omaa pääomaan kirjatusta eristä				60		60		60
Muuntoerot			-465		15	-450	-17	-467
Muut muutokset					136	136		136
Omaan pääomaan kirjattuihin tai sieltä pois siirrettyihin eriin liittyvät verot (liite 36)				-3 765		-3 765		-3 765
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotuotot			-659	10 496	151	9 988	-17	9 971
Tilikauden voitto					271 504	271 504	17	271 522
Kaudella kirjatut tuotot ja kulut yhteensä			-659	10 496	271 655	281 492	0	281 492
Osingonjako					-107 042	-107 042		-107 042
Yhtiökokouksen päättämät lahjoitukset					-30	-30		-30
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet		96				96		96
Käytetyt osakeoptiot	949	2 984				3 933		3 933
Omien osakkeiden hankinta					-8 450	-8 450		-8 450
Omien osakkeiden mitätöinti	-770	770				0		0
Yhteensä	179	3 850			-115 522	-111 493	0	-111 493
Oma pääoma 31.12.2005	138 012	112 266	-953	152 363	775 326	1 177 015	0	1 177 015

1 000 e	Liitetieto	2005	2004
Liiketoiminnan rahavirrat			
Saadut vakuutusmaksut		1 098 967	706 998
Jälleenvakuuttajille maksettu osuus		-56 259	-58 609
Maksetut korvaukset		-577 398	-447 174
Jälleenvakuuttajilta saatu osuus		22 737	16 102
Saadut korot		73 434	61 281
Saadut osingot		15 254	37 536
Saadut muut sijoitustulot, palkkiotulot ja liiketoiminnan muut tulot		46 986	55 678
Maksut henkilöstömenoista		-143 490	-144 814
Maksut liiketoiminnan muista menoista		-112 846	-91 842
Liiketoiminnan nettorahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		367 385	135 156
Maksetut korot ja muut rahoitusmenot		-1 449	-1 740
Maksetut tuloverot		-45 445	-36 724
Liiketoiminnan nettorahavirta		320 491	96 692
Investointien rahavirrat			
Investoinnit rahoitusvaroihin ja kiinteistöihin		-6 696 778	-4 637 581
Luovutustulot rahoitusvaroista ja kiinteistöistä		6 477 446	4 739 872
Hankitut liiketoiminnot	6	-30 873	-8 872
Myydyt liiketoiminnot	28	-10 028	1 973
Pääkonttorikiinteistön myynti	28	76 300	-
Muut investoinnit (netto)		-36 066	-18 652
Investointien nettorahavirta		-219 999	76 740
Rahoituksen rahavirrat			
Maksullinen osakeanti	16	3 933	3 554
Omien osakkeiden hankkiminen	16	-8 450	-
Lainojen takaisinmaksut		-873	-6 936
Maksetut osingot ja muu voitonjako		-107 898	-151 870
Rahoituksen nettorahavirta		-113 288	-155 252
Rahavarojen muutos			
Rahavarat tilikauden alussa		90 473	72 371
Valuuttakurssien muutosten vaikutus		612	-78
Rahavarat tilikauden lopussa	15	78 289	90 473

Lopetettujen toimintojen osuus rahavirroista esitetään liitetiedossa 5.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

1. Yrityksen perustiedot

Pohjolan konsernin liiketoiminta-alueet ovat vahinkovakuutus, henkivakuutus ja varainhoito. Konsernilla on toimintaa Suomen lisäksi Virossa, Latviassa ja Liettuassa.

Pohjola-konsernin emoyritys on Pohjola-Yhtymä Oyj. Emoyrityksen kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity osoite on Lapinmäentie 1, 00013 POHJOLA.

Pohjola-Yhtymä Oyj:n emoyritykset ovat 18.10.2005 alkaen OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ja tämän emoyritys Osuuspankkikeskus Osk. Yritysten kotipaikka on Helsinki. Molemmat yritykset laativat konsernitilinpäätöksen.

2. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

2.1 LAATIMISPERUSTA

Tämä on konsernin ensimmäinen tilinpäätös, joka on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2005 voimassaolevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisen kirjanpito- ja yhteisölaainsäädännön mukaiset.

Vuoden 2005 aikana konserni on siirtynyt kansainväliseen IFRS-tilinpäätöskäytäntöön ja on soveltanut tässä yhteydessä IFRS 1 "Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto" -standardia. Siirtymispäivä on 1.1.2004 lukuun ottamatta IFRS 5 "Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot" -standardia, jota on sovellettu 1.1.2005 lukien. IFRS-standardien käyttöönotosta johtuvat erot on esitetty täsmäytyslaskelmissa, jotka sisältyvät liitetietojen kohtaan 41. Vuoden 2004 vertailutiedot on muutettu IFRS-standardien mukaisiksi.

Konsernitilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta myytävissä olevia rahoitusvaroja, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja (sisältäen myös johdannaispöytäkirjat sekä sijoitussidonnaiset henkivakuutus- ja sijoitussopimukset) ja biologisia hyödykkeitä, jotka on arvostettu käypään arvoon. Osakeperusteiset maksut on kirjattu käypään arvoon niiden myöntämishetkellä. Sijoitus- ja käyttöomaisuuskiinteistöt on arvostettu poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn hankintamenoon. Ennen vuotta 2004 tapahtuneiden liiketoimintojen yhdistämisen osalta liikearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota on käytetty oletushankintamenoa avaavaa IFRS-tasetta laadittaessa.

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Tietoa harkinnasta, jota johto on käyttänyt konsernin noudattamia tilinpäätöksen laatimisperiaatteita soveltaessaan ja jolla on eniten vaikutusta tilinpäätöksessä esitettäviin lukuihin, on esitetty kohdassa 2.25.

Tilinpäätöstiedot esitetään tuhansina euroina, ellei toisin kerrota.

2.2 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

a) Tytäryritykset

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät emoyritys Pohjola-Yhtymä Oyj ja kaikki sen tytäryritykset. Tytäryritykset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni omistaa yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta. Myös potentiaalisen äänivallan olemassaolo on otettu huomioon määräysvallan syntyminen ehtoja arvioitaessa silloin, kun potentiaaliseen äänivaltaan oikeuttavat instrumentit ovat tarkasteluhetkellä toteutettavissa. Määräysvallalla tarkoitetaan oikeutta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta.

Konsernin keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä. Hankitut tytäryritykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan, ja luovutetut tytäryritykset siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa. Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja realisoitumattomat voitot, sekä sisäinen voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta. Tilikauden voiton jakautuminen emoyrityksen omistajille ja vähemmistölle esitetään tuloslaskelman yhteydessä ja vähemmistölle kuuluva osuus omista pääomista esitetään omana eränään taseessa oman pääoman osana. Vähemmistön osuus kertyneistä tappioista kirjataan konsernitilinpäätökseen enintään sijoituksen määrään saakka.

b) Osakkuusyrittukset

Osakkuusyrittukset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta. Huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa 20 % tai enemmän yrityksen äänivallasta tai kun konsernilla on muutoin huomattava vaikutusvalta mutta ei määräysvaltaa. Osakkuusyrittukset on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käytäten. Jos konsernin osuus osakkuusyrittäksen tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon eikä kirjanpitoarvon ylittäviä tappioita yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuusyrittäksen veloitteiden täyttämiseen. Realisoitumattomat voitot konsernin ja osakkuusyrittäksen välillä on eliminoitu konsernin omistuosuuden mukaisesti. Osakkuusyrittäksijointo sisältää sen hankinnasta syntyneen liikearvon.

Sellaiset sijoitukset osakkuusyhtiöihin, joiden tekijöinä ovat venture capital -sijoittajat, on luokiteltu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä tai 1.1.2004 käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi (kohta 2.9).

c) Keskinäiset asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt

Keskinäiset asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt yhdistellään konsernitiilin päätöksen tytäryhtiöinä, jos omistus on 100 %, mutta muulloin suhteellisesti rivi riviltä, sillä yhtiöiden omaisuuserät ovat yhteisessä määräysvallassa. Konsernitiilin päätös sisältää konsernin osuuden yhtiön varoista, veloista, tuotoista ja kuluista.

d) Sijoitusrahastot

Sijoitusrahastoja ei yhdistellä tytäri- eikä osakkuusyhtiöinä pelkästään sillä perusteella, että konsernin osuus ylittää 50 % tai 20 %, sillä laki ja sijoitusrahastojen yhtiöjärjestykset estävät määräysvallan ja huomattavan vaikutusvallan syntymisen. Tällaiset sijoitusrahastot eivät omista Pohjolan osakkeita eikä konsernin suora omistus yhdessä sijoitusrahastojen välillisen omistuksen kanssa synnytä määräysvaltaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa sijoitusten kohteena oleviin yrityksiin.

2.3 SEGMENTTIRAPORTOINTI

Segmentti-informaatio esitetään konsernin liiketoiminnallisen ja maantieteellisen segmenttijaon mukaisesti. Konsernin ensisijainen segmenttiraportointimuoto on liiketoimintasegmenttien mukainen. Liiketoimintasegmentit perustuvat konsernin sisäiseen organisaatorakenteeseen ja sisäiseen taloudelliseen raportointiin.

Liiketoimintasegmentti tuottaa palveluja tai tuotteita, joihin liittyvät riskit ja kannattavuus ovat erilaiset kuin muissa liiketoimintasegmenteissä. Maantieteellisen segmentin palveluihin tai tuotteisiin liittyvät riskit ja kannattavuus poikkeavat toisenlaisissa taloudellisissa ympäristöissä toimivien segmenttien riskeistä ja kannattavuudesta.

2.4 MYYTÄVÄNÄ OLEVAT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät sekä lopetettuun toimintoon liittyvät omaisuuserät luokitellaan myytävänä oleviksi ja ne arvostetaan kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä. Myytävänä olevat omaisuuserät ja niihin liittyvät velat esitetään omana eränään konsernin taseessa.

Lopetettu toiminto on merkittävä erillinen liiketoimintayksikkö tai maantieteellistä aluetta edustava yksikkö. Lopetetun toiminnon tulos esitetään omana sarakkeenaan konsernin tuloslaskelmassa.

2.5 ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISTEN ERIEN MUUNTAMINEN

a) Toimintavaluutta ja esittämisvaluutta

Konsernin yksiköiden tulosta ja taloudellista asemaa koskevat luvut mitataan siinä valuutassa, joka on kunkin yksikön pääasiallisen toimintaym-

päristön valuutta (toimintavaluutta). Konsernitiilin päätös on esitetty euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta.

b) Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat kirjataan toimintavaluutan määräisiksi käyttäen tapahtumapäivänä vallitsevaa kurssia. Ulkomaan rahan määräiset monetaariset erät muunnetaan toimintavaluutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen. Ulkomaan rahan määräiset ei-monetaariset erät, jotka arvostetaan käypiin arvoihin, muunnetaan toimintavaluutan määräisiksi käyttäen arvostuspäivän valuuttakursseja. Muutoin ei-monetaariset erät arvostetaan tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuntamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään tuloslaskelmaan ao. tulojen ja menojen oikaisueriksi tai sijoitustuotoiksi, mikäli kurssierot liittyvät rahoitustapahtumiin tai ulkomaiseen vakuumuusliikkeeseen. Ei-monetaaristen erien, kuten käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien osakkeiden ja osuuksien, kurssierot sisällytetään tuloslaskelmaan merkittävään käyvän arvon muutokseen samoin kuin kaikki johdannaissopimusten kurssierot. Ei-monetaaristen erien, kuten myytävissä olevien osakkeiden ja osuuksien, kurssierot sisällytetään omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

c) Tytäryhtiöt

Ulkomaisten tytäryhtiöiden tuloslaskelmat muunnetaan euroiksi tilikauden keskikursseja ja taseet tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen. Kauden tuloksen muuntaminen eri kursseilla tuloslaskelmassa ja taseessa aiheuttaa muuntoeron, joka kirjataan omaan pääomaan. Ulkomaisten tytäryhtiöiden hankintamenon eliminoinnista, hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien syntyvät muuntoerot kirjataan omaan pääomaan. Kun tytäryhtiös myydään tai sen pääomaa palautetaan, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisten yksiköiden hankinnasta syntyvä liikearvo ja kyseisten ulkomaisten yksiköiden varojen ja velkojen kirjanpitoarvoihin hankinnan yhteydessä tehtävät käyvän arvon oikaisu käsitellään 1.1.2004 lähtien kyseisten ulkomaisten yksiköiden varoina ja velkoina ja muunnetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen. Ennen 1.1.2004 tapahtuneiden hankintojen liikearvot ja käyvän arvon oikaisu on kirjattu euro-määräisinä.

2.6 AINEELLISET KÄYTTÖOMAISUUSHYÖDYKKEET

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet koostuvat pääasiassa konsernin omassa käytössä olevista, konsernin henkilökunnan käyttöön hankittuista ja rakenteilla olevista kiinteistöistä (maa-alue, rakennus tai huoneisto) sekä konsernin omassa käytössä olevista koneista ja kalustosta.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Hankintamenuon sisällytetään hankinnasta välittömästi johtuvat menot. Hyödykkeisiin liittyvät julkiset avustukset vähennetään kirjanpitoarvoa määritettäessä, jolloin ne tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen käyttöaikana.

Mikäli käyttöomaisuushyödyke koostuu useammasta osasta, joiden taloudelliset vaikutusajat ovat eri pituiset, kukin osa käsitellään erillisenä

hyödykkeenä. Tällöin osan uusimiseen liittyvät menot aktivoidaan. Muussa tapauksessa myöhemmin syntyvät menot sisällytetään aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Muut korjaus- ja ylläpitomenot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ne ovat toteutuneet.

Hyödykkeistä tehdään tasapoistot jäännösarvon määrään saakka arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

Asuinrakennukset	50 vuotta
Toimisto- ja hotellirakennukset	30-50 vuotta
Liike- ja teollisuusrakennukset	20-50 vuotta
Rakennusten ainesosat	10-15 vuotta
Muut kiinteistöihin liittyvät aktiivat	10 vuotta
Työasemat	3 vuotta
Muut atk-laitteet ja moottoriajoneuvot	5 vuotta
Muut koneet ja kalusto	5-10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jatkaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia. Mikäli hyödykkeen kirjanpitoarvo ylittää hyödykkeestä kerrytettävissä olevan rahamäärän, alennetaan kirjanpitoarvo välittömästi kirjaamalla tuloslaskelmaan arvonalentumistappio (kohta 2.10).

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista syntyvät voitot ja tappiot sisältyvät tuloslaskelmassa toimintokohtaisiin kuluihin.

Kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 "Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot" -standardin mukaisesti, arvostetaan se kirjanpitoarvoon tai sitä alempana myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon ja poistojen tekeminen lopetetaan (kohta 2.4).

2.7 SIOJITUSKIINTEISTÖT

a) Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöt ovat kiinteistöjä (maa-alue, rakennus tai huoneisto), joita konserni pitää hallussaan hankkiakseen vuokratuottoa tai omaisuuden arvonnousua ja jotka eivät ole konsernin käytössä. Sijoituskiinteistöihin sovelletaan hankintamenoja, jota koskevat arvostus- ja poistoperiaatteet ovat yhteneväiset käyttöomaisuuskiinteistöjen kanssa (kohta 2.6). Sijoituskiinteistöjen luovutuksista tai käytöstä poistamisesta syntyvät voitot ja tappiot sisältyvät tuloslaskelmassa sijoitustuottoihin.

Liitetiedoissa esitettävät kiinteistöjen käyvät arvot määritetään vuosittain konsernin tekemän oman arvion perusteella ja ne vastaavat ensisijaisesti toimivien markkinoiden markkina-arvoa. Mikäli luotettavia tietoja vertailukelpoisista kaupoista ei ole saatavilla, käytetään diskontattuihin rahavirtaennusteisiin perustuvaa arviota. Mikäli kumpaakaan edellä mainittua menetelmää ei voida soveltaa, käytetään hankintamenoja mukaisesti arvoa.

b) Biologiset hyödykkeet

Konsernilla on vähäinen määrä sijoitustarkoituksessa hankittua metsäomaisuutta. Määrän vähäisyydestä johtuen biologiset hyödykkeet (kasvava puusto) on taseessa sisällytetty sijoituskiinteistöihin. Kasvava puusto arvostetaan käypään arvoon vähennettynä arvioiduilla myyntiin liittyvillä menoilla. Käyvän arvon muutos kirjataan tuloslaskelmassa sijoitustuottoihin.

2.8 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

a) Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden 1.1.2004 jälkeen hankitun yrityksen nettovarallisuuden käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Tätä aiempien liiketoimintojen yhdistämisen liikearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, sillä näiden hankintojen käsittelyä ei ole oikaistu konsernin aavaava IFRS-tasetta laadittaessa.

Liikearvoista ei kirjata säännönmukaisia poistoja, vaan ne testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Tätä tarkoitusta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, tai jos kyseessä on osakkuusyritys, liikearvo sisältyy kyseisen osakkuusyhtymän hankintamenoon. Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla (kohta 2.10).

b) Hankitun vakuutuskannan arvo

Konserni kirjaa taseeseen hankitun vakuutuskannan arvoa vastaavan aineettoman hyödykkeen silloin, kun vakuutuskanta hankitaan joko suoraan toiselta vakuutusyhtiöltä tai tytäryhtymän hankinnan kautta. Hankittujen vakuutusosimusten käypä arvo määritetään arvioimalla tulevien rahavirtojen nykyarvo sellaisista vakuutusosimuksista, jotka ovat voimassa hankintahetkellä. Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä hankittujen vakuutusosimusten käypä arvo jaetaan IFRS 4 -standardin salliman menettelyn mukaisesti kahteen osaan eli vakuutusosimukseen liittyvään velkaan, joka arvostetaan siihen sovellettavilla periaatteilla noudattaen, ja aineettomaan hyödykkeeseen. Hankinnan jälkeen aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi hankittujen osimusten arviotuna vaikutusaikana. Vaikutusaika tarkistetaan vuosittain. Vaikutusaika on vahinkovakuutuksessa 1-3 vuotta ja henkivakuutuksessa 20 vuotta. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutusosimukseen liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä (kohta 2.16e).

c) Vakuutusosimusten aktivoidut hankintamenot

Konsernin erät tytäryhtymät jatkavat aiemman tilinpäätösnormiston noudattamista ja aktivoivat osan sellaisista palkkio- ym. menoista, jotka liittyvät uusien vakuutusosimusten hankintaan tai olemassa olevien osimusten uudistamiseen. Syntyvä aineeton hyödyke poistetaan tasapoistoin osimusten vaikutusaikana. Vahinkovakuutuksessa poisto-aika on vakuutuskausi ja henkivakuutuksessa viisi vuotta. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutusosimukseen liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä (kohta 2.16e).

d) Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisten yhteydessä yksilöitävissä olevina aineettomina hyödykkeinä käsitellään myös vakuutus sopimuksiin perustuvat asiakassuhteet. Ne arvostetaan käypään arvoon, jota määritettäessä otetaan huomioon arvioitu vakuutus sopimusten uudistuminen ja ristiin myynti. Hyödyke kirjataan taloudellisen vaikutusajan (10 vuotta) kuluessa tasapoistoina kuluksi tuloslaskelmaan ja testataan tarvittaessa arvonalentumisen varalta (kohta 2.10).

e) Tietokoneohjelmat

Hankitut tietokoneohjelmalienssit merkitään taseeseen. Hankintameno sisällytetään lisenssin hankinnasta ja ohjelmien käyttövalmiuteen saattamisesta aiheutuneet menot. Hankintameno kirjataan tasapoistoina kuluksi tuloslaskelmaan ohjelmien taloudellisen vaikutusajan (3-10 vuotta) kuluessa.

Konsernin omien kehittämishankkeiden menot aktivoidaan aineettomiin hyödykkeisiin, jos ne liittyvät välittömästi yksilöityihin ja yksilöllisiin tietokoneohjelmiin, jotka todennäköisesti tuottavat konsernille vastaista taloudellista hyötyä. Välittömiin menoihin sisällytetään kehittämiin henkilöstömenot sekä vastaavat osuudet yleiskustannuksista. Tietokoneohjelmien ylläpitomenot ja kehittämishankkeiden tutkimusvaiheen menot kirjataan kuluksi toteutumishetkellä. Aiemmin kuluksi kirjattuja menoja ei aktivoida enää myöhemmin.

Aktivoidut kehittämismenot poistetaan siitä lähtien, kun ohjelma on valmis käytettäväksi. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, testataan vuosittain arvonalentumisen varalta (kohta 2.10). Aktivoitujen kehittämismenojen taloudellinen vaikutusaika on 5 vuotta, jonka kuluessa aktivoidut hyödykkeet kirjataan tasapoistoina kuluksi.

2.9 RAHOITUSVARAT

a) Luokittelu

Konsernin rahoitusvarat on luokiteltu seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, lainat ja muut saamiset ja myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu tapahtuu rahoitusvarojen hankinnan tarkoituksen perusteella. Luokittelu on tehty 1.1.2004 ja sen jälkeen se tapahtuu aina alkuperäisen hankinnan yhteydessä.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Ryhmä jakautuu kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin ja alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuihin rahoitusvaroihin.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat on hankittu pääasiallisesti voiton saamiseksi lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaikki johdannaissopimukset esitetään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävissä varoissa tai kaupankäyntiveloissa. Suojauslaskentaa ei ole sovellettu.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien ryhmään luokitellaan yhdistelmäinstrumentit, sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät sijoitukset, run-off-yhtiöiden salkuissa olevat valuuttamääräiset rahoitusmarkkinavälineet sekä sellaiset sijoitukset osakkuusyrityksiin, joiden tekijöinä ovat venture capital-sijoittajat.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteät tai määritettävissä ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla, eikä yritys pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa. Lainat ja muut saamiset voivat sisältää suoraan yrityksille myönnettyjä lainoja. Vakuutus sopimuksiin, korvaustenhoitosopimuksiin sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään myös tässä ryhmässä.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat sellaisia johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, jotka on luokiteltu tähän ryhmään tai joita ei ole luokiteltu muihin ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat osakkeista ja osuuksista sekä rahoitusmarkkinavälineistä.

b) Arvostaminen ja kirjaaminen

Rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan kaupantekopäivänä. Rahoitusvarat merkitään alun perin kirjanpitoon maksetun hinnan perusteella käypään arvoon. Hankintaan välittömästi liittyvät transaktiomenot sisällytetään alkuperäiseen kirjanpitoarvoon, kun kysymyksessä on sellainen erä, jota ei arvosteta käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta silloin, kun konserni on menettänyt sopimusperusteisen oikeuden rahavirtoihin tai kun se on siirtänyt merkittäviltä osin riskit ja tuotot konsernin ulkopuolelle.

Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen myytävissä olevat rahoitusvarat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon. Lainat ja saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksista johtuvat sekä realisoitumattomat että realisoituneet voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksista syntyneet realisoitumattomat voitot ja tappiot kirjataan oman pääoman käyvän arvon rahastoon. Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvä erä myydään tai kun sen arvonalentuminen todetaan objektiivisen näytön perusteella pysyväksi, kumulatiivinen käyvän arvon muutos siirretään omasta pääomasta tuloslaskelman myyntivoittoihin ja -tappioihin. Myytävissä olevien valuuttamääräisten rahoitusmarkkinavälineiden kursierot kirjataan kuitenkin aina tuloslaskelmaan.

Noteerattujen sijoitusten käypä arvo perustuu tarkasteluhetken ostokursseihin. Jos jollekin rahoitusvarolle ei ole toimivia markkinoita, konserni määrittää käyvän arvon diskontattujen rahavirtojen tai vastaavanlaisten sijoitusten käypien arvojen perusteella. Ellei käypää arvoa voida luotettavasti määrittää, sijoitukset arvostetaan arvonalentumistappioilla vähennettyyn hankintamenoon.

2.10 ARVONALENTUMISET

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo on alentunut. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain seuraavista omaisuuseristä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä: liikearvo, aineettomat hyödykkeet, joilla on rajoittamaton taloudellinen

vaikutusaika, sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet. Arvonalentamistarvetta tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla, eli sillä alimmalla yksikkötasolla, joka on pääosin muista yksiköistä riippumaton ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa muista rahavirroista.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuville menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jotka omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön odotetaan kerryttävän. Rahoitusvarojen kerrytettävissä oleva rahamäärä on joko käypä arvo tai odotettavissa olevien vastaisten, alkuperäisellä efektiivisellä korolla diskontattujen rahavirtojen nykyarvo. Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei kuitenkaan peruuteta enempää kuin mitä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa. Myöskään myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen oman pääoman ehtoisten sijoitusten arvonalentumistappiota ei peruuteta tuloksen kautta vaan muutos merkitään käyvän arvon rahastoon.

Liikearvolle on tehty siirtymästandardin edellyttämä arvonalentumistesti IFRS-standardeihin siirtymispäivänä 1.1.2004.

2.11 JOHDANNAISSOPIMUKSET

Johdannaisopimukset esitetään rahoitusvaroissa tai -veloissa (kohdat 2.9 ja 2.18). Ne merkitään kirjanpitoon alun perin hankintameno, joka vastaa niiden käypää arvoa. Hankinnan jälkeen johdannaisopimukset arvostetaan käypään arvoon. Voitot ja tappiot, jotka syntyvät käypään arvoon arvostamisesta, kirjataan tuloslaskelmaan, koska konserni ei sovelta suojauslaskentaa.

Johdannaisopimusten käyvät arvot määritetään markkinahintojen ja yleisesti käytettyjen arvostusmallien perusteella.

2.12 RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN NETOTTAMINEN

Taseessa esitetään rahoitusvarojen ja -velkojen nettomäärä silloin, kun konsernilla on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kirjattujen määrien kuittaamiseen ja suoritus aiotaan toteuttaa nettomääräisenä tai omaisuuserä aiotaan realisoida ja suorittaa velka samanaikaisesti.

2.13 RAHAVARAT

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, pankkisaamisista ja lyhytaikaisista talletuksista. Rahavarioihin ei sisällytetä sijoitustarkoituksessa tehtyjä sijoituksia, vaikka niillä olisi lyhyt juoksuaika.

2.14 OSAKEPÄÄOMA

Liikkeeseen lasketut osakkeet esitetään omana pääomana (osakeanti) ja saamisena, kun osakkeet on merkitty. Osakepääomaan ne merkitään, kun korotus on maksettu ja merkitty kaupparekisteriin.

Kun yhtiö tai sen tytäryritykset hankkivat yhtiön omia osakkeita, vähennetään maksettu vastike omasta pääomasta. Omien osakkeiden mitätöinnistä ei kirjata voittoa tai tappiota. Jos omat osakkeet myydään tai lasketaan uudelleen liikkeeseen, saatu vastike merkitään omaan pääomaan.

Omaa pääomaa koskevista liiketoimista johtuvat välittömät transaktiomenot, oikaistuna mahdollisella tuloveroihin liittyvällä hyödyllä, käsitellään oman pääoman vähennyksenä.

2.15 SOPIMUSTEN LUOKITTELU VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUKSIKSI

Vakuutusopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään merkittävä vakuutusriski. Vakuutusopimukset luokitellaan sopimuksittain tai sopimustyypeittäin. Jos useampi sopimus tehdään samanaikaisesti saman vastapuolen kanssa tai sopimukset riippuvat toisistaan, arvioidaan nämä sopimukset kuitenkin yhdessä.

Sijoitusopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään rahoitusriski mutta ei merkittävää vakuutusriskiä. Kapitalisaatiosopimukset eivät sisällä vakuutusriskiä, joten ne luokitellaan sijoitusopimuksiksi.

Sijoitussidonnaisia vakuutusopimuksia lukuun ottamatta kaikki konsernin myöntämät henkivakuutukset ja osa kapitalisaatiosopimuksista ovat oikeutettuja taattujen etujen lisäksi harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (asiakashyvitykseen), joka on todennäköisesti merkittävä osa sopimuksen mukaisista kokonaiseduista mutta jonka määrä ja ajoittuminen on sopimuksen mukaan konsernin harkittavissa.

Ylijäämän jaon taustalla on Suomen vakuutusyhtiölakiin kirjoitettu ns. kohtuusperiaate, joka edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina näille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät estä palautusten antamista. Lisäetujen tason suhteen on pyrittävä jatkuvuuteen. Kohtuusperiaate vaikuttaa siihen, miten realisoitumattomat voitot jakautuvat pitkällä tähtäimellä omistajien ja vakuutuksenottajien kesken synnyttämättä kuitenkaan kumpaankaan ryhmään kuuluville yksittäisille henkilöille saamisoikeutta kyseisiin varoihin.

Konserni soveltaa kohtuusperiaatetta, mutta asiakkaiden osuutta tulevista voitoista ei ole määritelty ennakkoon. Asiakashyvityksistä päättää tytäryhtiön hallitus.

2.16 VAKUUTUSSOPIMUKSET

a) Vakuutusopimusten ryhmittely

Vakuutusopimukset jaetaan niistä aiheutuvien rahavirtojen ymmärtämisen helpottamiseksi pääryhmiin. Ryhmittelyn perustana ovat eroavuudet joko vakuutetun kohteen laadussa tai sopimusehdoissa. Näillä on olennainen merkitys riskin luonteeseen. Lisäksi ryhmittelyssä otetaan huomioon eroavuudet vakuutusopimuskausien pituuksissa tai siinä kuinka kauan keskimäärin kuluu vahingon sattumisesta siihen, että vahinko on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus).

Lyhytkestoiset vahinkovakuutus sopimukset

Lyhytkestoisten vakuutus sopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia.

Lakisääteiset vakuutukset

Lakisääteiset vakuutukset ovat lain mukaan vakuutuksenottajalle pakollisia. Toisaalta vakuutusyhtiöllä on vakuutuksen myöntämispakko. Korvausehdot ja korvauksen suuruuden määräytyminen on laissa tarkoin säädelty. Lisäksi lakisääteisissä vakuutuslajeissa on yhteiselimet, jotka valvovat korvausten yhdenmukaisuutta ja korvauksia koskevien normien noudattamista. Yksityishenkilöiden omistamien ajoneuvojen osuus konsernin liikennevakuutuskannasta on suurempi kuin yritysten. Muuten lakisääteiset vakuutukset ovat pääsääntöisesti yritysten tai muiden yhteisöjen ottamia.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa työnantaja ottaa vakuutuksen työntekijöidensä hyväksi työtaturmien ja ammattitautien varalle. Liikennevakuutuksessa vakuutetaan kaikki moottoriajoneuvon käytöstä tieliikenteessä aiheutuneet henkilövahingot, tietyn rajotuksen myös vahingon aiheuttaneelle kuljettajalle itselleen aiheutuneet henkilövahingot, sekä kolmannelle osapuolelle aiheutetut esinevahingot 3,3 milj. euroon asti. Potilasvakuutuksessa korvataan sairaanhoidossa potilaalle aiheutuneet henkilövahingot. Lakisääteisissä vakuutuslajeissa henkilövahinkojen korvauksista suurimman osan muodostavat ansionmenetykskorvaukset ja sairaanhoitokustannusten korvaukset. Nämä korvataan täysimääräisesti. Poikkeuksena tästä ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvaukset, jotka korvataan ennen 65-vuoden ikää ainoastaan 85-prosenttisesti. Pysyvät ansionmenetykskorvaukset maksetaan elinaikaisina eläkkeinä. Vahingon johtaessa kuolemaan, maksetaan leskelle ja lapsille perhe-eläkettä. Eläkkeille ei ole asetettu euromääräistä ylärajaa. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa vakuutusyhtiö ei kuitenkaan ole vastuussa ansionmenetykskorvausten indeksikorotuksista eikä sellaisista sairaanhoitokuluista, jotka maksetaan yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen. Nämä rahoitetaan ns. jakojärjestelmän kautta (liite 3.2.1c).

Muut tapaturma- ja sairausvakuutukset

Näistä vapaaehtoisista vakuutuksista korvataan tapaturmasta tai sairaudesta aiheutuneet sairaudenhoitokulut. Lisäksi maksetaan kertausmäärä tapaturman tai sairauden aiheuttamasta haitasta tai kuolemasta. Vakuutuksenottajana voi olla joko yksityishenkilö tai yritys. Varsinainen vakuutusriski ei olennaisesti poikkea näissä.

Kasko- ja kuljetusvakuutukset

Kaskovakuutuksista korvataan vakuutetuille maa-ajoneuvoille, aluksille, ilma-aluksille ja raiteilla liikkuvalla kalustolle aiheutuneet vahingot. Kuljetusvakuutuksesta korvataan kuljetettavalle tavaralle aiheutuneet vahingot. Suurimmat vakuutuslajit tässä ryhmässä ovat autokasko, tavarankuljetus ja laivakasko, joista kaksi jälkimmäistä ovat pääasiassa yritysten vakuutuksia. Tähän ryhmään kuuluu lisäksi matkatavara-

venevakuutuksia, joissa vakuutuksenottaja on useimmiten yksityishenkilö, sekä pienkoneiden lentokaskovakuutuksia ja yritysten raidekaskovakuutuksia.

Omaisuuks- ja keskeytysvakuutukset

Omaisuuksivakuutuksesta korvataan vakuutetulle omaisuudelle aiheutunut vahinko, pois lukien kasko- tai kuljetusvakuutuksen piiriin luokiteltava omaisuus. Yritysten ja muiden yhteisöjen osuus omaisuusvakuutuskannasta on yli puolet. Tähän ryhmään luetaan lisäksi yritysten keskeytysvakuutus, jossa yritykselle korvataan omaisuusvahingon aiheuttamasta toiminnan keskeytymisestä aiheutuvia varallisuusvahinkoja.

Vastuu- ja oikeusturvavakuutukset

Vastuuvakuutuselementtejä sisältäviä lakisääteisiä vakuutuksia ei sisällytetä tähän ryhmään. Varsinaisesta vastuuvakuutuksesta korvataan vahinko, jossa vakuutettu on korvausvelvollinen kolmannelle osapuolelle aiheutetusta vahingosta. Yritysten vakuutusten osuus muodostaa pääosan tämän ryhmän vakuutusriskistä. Oikeusturvavakuutuksesta korvataan asianajo- ja oikeudenkäyntikuluista aiheutunut varallisuusvahinko. Yksityishenkilöiden vakuutukset muodostavat pääosan tämän ryhmän vakuutusriskistä.

Pitkäkestoiset vahinkovakuutus sopimukset

Pitkäkestoisiksi vakuutus sopimuksiksi luokitellaan ne vakuutus sopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta.

Rakennusvirhevakuutukset

Pääosassa rakennusvirhevakuutuksia vakuutustapahtuma edellyttää sekä rakennusvirhettä että rakennuttajan maksukyvyttömyyttä. Turva on voimassa 10 vuotta rakennuksen valmistumisesta. Vakuutusmaksu maksetaan etukäteen kertausmäärä. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa rakennusliikkeitä.

Ainaiset omaisuusvakuutukset

Vakuutukset ovat voimassa rajoituksetta kunnes vakuutusmäärä on korvattu. Vakuutusten myöntäminen on lopetettu 1970-luvulla. Vakuutuksenottaja on maksanut kertauskorvauksena vakuutusmaksun koko vakuutuskaudelle. Vakuutettuna kohteena voi olla joko rakennus tai metsä. Vakuutuksenhaltijalla on oikeus vakuutuksen takaisinostoon. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yksityishenkilöitä.

Takausvakuutukset

Lainatakauksessa riski on velallisen maksukyvyttömyys ja toimitustakauksessa toimittajan suorituskyvyttömyys. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yrityksiä.

Henkivakuutus sopimukset

Säästöpainotteiset henkivakuutukset

Nämä vakuutus sopimukset ovat kerta- tai jatkuvamaksuisia. Jatkuvat maksut ovat joustavia vakuutuksenottajan harkinnan mukaan. Kuolemantapauksessa maksettava määrä eroaa kertyneestä vakuutusmaksusta.

töistä. Sopimukset voivat olla sijoitussidonnaisia tai sellaisia perustekorkoisia, joilla on oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Vakuutusnottaja saa lopettaa vakuutuksen milloin tahansa ja nostaa takaisinostoarvon.

Yksilölliset eläkevakuutukset

Nämä vakuutus sopimukset ovat sellaisia joustavamaksuisia sopimuksia, joissa periaate, miten kertynyt säästö muunnetaan eläkkeeksi, on kiinnitetty sopimuskauden alussa. Sopimukset voivat olla joko sijoitussidonnaisia tai sellaisia perustekorkoisia, joilla on oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä myös eläkeaikana. Yksilölliseen eläkevakuutukseen karttunutta säästöä ei saa, harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta, nostaa muutoin kuin eläkkeenä.

Ryhmäeläkevakuutukset

Ryhmäeläkevakuutus täydentää työeläkevakuutuslaitosten myöntämää lakisääteistä eläkevakuutusta. Vanhuuseläkkeen lisäksi useimpiin sopimuksiin kuuluu kuolemanvara- ja työkyvyttömyysturvia. Etuudet ovat pääosin eläkeuotoisia, mutta kertakorvauksiakin maksetaan. Vaikka ryhmäeläkevakuutuksen ottajan (työnantajan) lupaus vakuutetuille on usein etuus pohjainen, vakuutuksenantaja on vastuussa ainoastaan niistä etuuksista, joista se on saanut vakuutusmaksun. Eronneen työntekijän osuus säästöstä palautuu vakuutusnottajalle, ellei työntekijällä ole ns. vapaakirjaoikeutta. Ryhmäeläke on toistaiseksi pääosin perustekorkoista ja oikeutettua harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä.

Riskivakuutukset

Riskivakuutuksia myönnetään kuoleman tai työkyvyttömyyden varalta. Pitkäaikaisiin henkivakuutus sopimuksiin liittyy myös jossain määrin turvaa sairauden varalta. Näihin vakuutuksiin ei kerry varsinaista vakuutussäästöä. Konserni on sitoutunut pitämään turvat voimassa sovitun ajan, yleensä korkeintaan 70 vuoden ikään asti edellyttäen, että vakuutusnottaja maksaa maksut, joiden taso on kiinnitetty vakuutus sopimusta tehtäessä. Sairauskulu vakuutuksissa on mahdollista tarkistaa maksuja vakuutuskauden aikana.

b) Vakuutus sopimusten arvostaminen ja kirjaaminen

Voimassaoleva ensimmäisen vaiheen IFRS 4 "Vakuutus sopimukset" -standardi ei vielä anna kattavaa tilinpäätös normistoa vakuutus sopimuksille. Standardin salliman menettelyn mukaisesti konserni soveltaa vakuutus sopimuksiin aiempaa kansallista tilinpäätös normistoa siltä osin kuin jotain erää ei nimenomaisesti koske mikään IFRS-standardi.

Vahinkovakuutus sopimukset

Vakuutus maksut tuloutetaan vakuutus sopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutus riskin ja kautumisen suhteessa. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutus maksutulosta merkitään taseeseen vakuutus maksuvastuuna. Jos vakuutus maksuvastuu ei riitä voimassa olevista vakuutus sopimuksista johtuviin tuleviin korvauksiin ja kuluihin, varataan erotuksen

suuruinen täydennyserä vakuutus maksuvastuuseen. Vakuutus maksutulosta vähennetään vakuutus maksuvero ja ulkopuolisten puolesta perityt julkiset maksut, mutta ei palkkioita eikä vakuutus maksusaamisten luottotappioita.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja konsernille vahingon selvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan kuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös konsernille vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvaus vastuuseen. Korvaus vastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvaus vastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingon selvittelykuluja varten perustuu korvauskäsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutus maksuvastuu sekä eläkeuotoisiin korvauksiin liittyvä korvaus vastuu lasketaan diskonttausta käyttäen. Konsernin soveltama diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Ajan kulumisesta johtuva vastuuvelan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) esitetään tuloslaskelmassa omana eränään rahoitus kulujen ryhmässä.

Henkivakuutus sopimukset

Saadut vakuutus maksut kirjataan tuloslaskelmaan. Vakuutus maksusaaminen kirjataan vain, jos vakuutus turva on voimassa tilinpäätöshetkellä. Riskivakuutuksissa vakuutus maksut tuloutetaan maksukauden aikana ajan kulumisen suhteessa. Vakuutus maksutulosta ei vähennetä palkkioita eikä luottotappioita.

Vakuutus sopimuksiin perustuvat etuudet kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Vastuuvetka määritetään muodostamalla tulevien etuuksien, sopimuksen hallinnointiin liittyvien kulujen ja tulevien vakuutus maksujen pääoma-arvo. Vastuu määritetään uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä käyttäen pääosin vakuutuksen hinnoittelussa käytettyjä kuolevuuteen, työkyvyttömyyteen, sairastuvuuteen ja liikekuluihin liittyviä vakuutus matemaattisia oletuksia. Tehdyistä asiakashyöty päätöksistä aiheutuva tulevien kassavirtojen muutos sisällytetään vastuuvetkaan. Sijoitussidonnaisten vakuutus tusten vastuuvetka arvostetaan kuitenkin vastuuta kattavan omaisuuden käypään arvoon.

Konsernin soveltama diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Ajan kulumisesta johtuva vastuuvelan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) sisällytetään tuloslaskelman erään "Korvaukset, muut etuudet ja korvausten hoitokulut".

c) Vakuutus sopimusten aktivoidut hankintamenot

Palkkio- ym. menot, jotka liittyvät uusien vakuutus sopimusten hankintaan tai olemassa olevien sopimusten uudistamiseen, kirjataan pääsääntöisesti sen kauden kuluksi, jonka aikana niiden suorittamisvelvollisuus syntyy. Poikkeuksen muodostavat Baltian tytäryhtiöt, jotka jaksottavat ensivakuutus tusten hankintamenot vakuutus sopimusten voimassaoloajal-

le, ja henkivakuutusta harjoittava tytäryhtiö, joka jaksottaa eräät etupainotteiset myyntipalkkiot viidelle vuodelle (kohta 2.8c).

d) Hankitun vakuutuskannan arvo

Konserni merkitsee taseeseen hankitun vakuutuskannan arvoa vastavan aineettoman hyödykkeen, joka kirjataan tasapoistoina kuluksi hankittujen sopimusten arvioituna vaikutusaikana (kohta 2.8b).

e) Vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystesti

Konserni arvioi tilinpäätöspäivänä, onko taseeseen merkitty vastuvelka riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevista rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutus sopimuksesta aiheutuvan velan kirjanpitoarvo vähennettynä vakuutus sopimusten aktivoituihin hankintamenoihin ja hankittuihin vakuutuskantoihin liittyvillä aineettomilla hyödykkeillä ei ole riittävä, vajaus kirjataan tulokseen ensisijaisesti tekemällä lisäpoisto aineettomista hyödykkeistä ja toissijaisesti kasvattamalla vastuuvelan määrää.

f) Jälleenvakuutus sopimukset

Jälleenvakuutus sopimuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutus sopimuksen määritelmän (kohta 2.15) ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutus yhtiöltä, mikäli konserni joutuu itse muiden vakuutus sopimusten perusteella korvaus velvolliseksi [menevä jälleenvakuutus].

Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa joko "Lainoihin ja muihin saamisiin" tai "Saamisiin jälleenvakuutus sopimuksista". Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta konsernin jälleenvakuuttamien vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. "Lainoihin ja muihin saamisiin" merkityt erät ovat lyhyempiaikaisia saamia. Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut kirjataan tase-erään "Ostovelat ja muut velat". Jälleenvakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen vakuutus sopimusten velkojen ja saamisten kanssa.

Jälleenvakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että konserni ei saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle (kohta 2.10).

g) Vakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan vakuutuskauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Henkivakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan tilinpäätöksen yhteydessä. Kirjaus edellyttää muun muassa, että vakuutus turva on voimassa tilinpäätöshetkellä. Vakuutus tarpeen päättymisen kesken vakuutuskauden otetaan huomioon vähentämällä saamisista kokemuksesta raukeamista vastaava osuus. Saamiset ovat pääasiassa saamia vakuutusnottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutus edustajilta. Etukäteen maksetut vakuutusmaksut merkitään tase-erään "Ostovelat ja muut velat".

Vakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti (kohta 2.10). Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset [luottotappiot] että veloituksen perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

h) Vahinkotavara ja regressisaamiset

Osassa vakuutus sopimuksista konsernille syntyy oikeus vahingoittuneeseen omaisuuteen korvaus selvittelyn yhteydessä. Vastuuvakuutuksessa ja lakisääteisissä vakuutuksissa konsernille voi syntyä oikeus periä osa korvauksesta takaisin toiselta vakuutus yhtiöltä, jos vakuutus tapahtuma on katettu myös toisen yhtiön myöntämän vakuutus sopimuksen perusteella. Regressiooikeus voi joissain vakuutus sopimuksissa kohdistua myös vahingon aiheuttajaan. Takausvakuutukseen liittyy usein vastavakuus esim. pantti tai kiinnitys.

Yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käyvästä arvostaan korvauskulujen vähennyseräksi ja taseen "Muihin varoihin". Takausvakuutuksen vastavakuus arvostetaan käypään arvoon ja siitä ilmoitettua vahinkoa vastaava osuus merkitään tase-erään "Lainat ja muut saamiset". Samaan tase-erään merkitään myös regressisaaminen toiselta vakuutus yhtiöltä. Saaminen vahingon aiheuttajalta kirjataan vasta, kun suoritus saadaan tai sen saaminen on muutoin käytännössä varmaa. Kollektiivinen korvausvastuu [sattuneet mutta konsernille ilmoittamatta olevat vahingot] määritetään kuitenkin nettomääräisenä.

i) Rinnakkaisvakuutus ja poolit

Konserni osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutusjärjestelyihin yhdessä muiden vakuutusnottajien kanssa. Rinnakkaisvakuutus sopimuksista konserni käsittelee vakuutus sopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun konsernin oman osuuden. Konsernin vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

Konserni merkitsee osuuksia vakuutus sopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. Konserni käsittelee vakuutus sopimuksina oman suhteellisen osuutensa poolien hoitamasta ensivakuutusliikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutusliikkeestä. Poolin osuus näistä vakuutus sopimuksista käsitellään menevänä jälleenvakuutuksena. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen veloitteista omien osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

2.17 SIJOITUSSOPIMUKSET

a) Sijoitus sopimusten ryhmittely

Konsernin sijoitus sopimukset ovat ns. kapitalisaatiosopimuksia ja ne jakautuvat kahteen ryhmään:

Pohjola tuotto

Nämä sopimukset ovat yksityishenkilöiden kertamaksuisia säästö-instrumentteja. Sopimusten kesto on korkeintaan viisi vuotta. Taattu korkotuotto määritetään viikoittain sillä viikolla alkaville sopimuksille.

Yritysten kapitalisaatiosopimukset

Nämä sopimukset ovat osittain sijoitussidonnaisia ja osittain laskuperustekorkoisia. Laskuperustekorkoinen sopimus on oikeutettu harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Kapitalisaatiosopimuksen omistajalla on sopimuskauden aikana oikeus muuttaa laskuperustekorkoinen sopimus sijoitussidonnaiseksi ja päinvastoin sekä ostaa sopimus takaisin. Takaisinostoarvo ei ylitä sopimuksen tase-arvoa.

b) Sijoitussopimusten arvostaminen ja kirjaaminen

Sijoitussopimukset esitetään taseessa rahoitusvelkojen alla ja niiden perusteella maksettavat etuudet esitetään tuloslaskelmassa [”Sijoitussopimuksiin liittyvät etuudet”]. Sijoitussopimuksiin liittyvästä sijoitusten hallinnoinnista saadut palkkiot esitetään palkkiotuotoina.

Pohjola tuotto -sopimuksiin liittyvät rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä ja arvostustulos merkitään tuloslaskelmaan (kohta 2.18). Sellaisiin sijoitussopimuksiin, joihin liittyy oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä [asiakashyvytys] tai jotka voi vaihtaa tällaisiksi sopimuksiksi, konserni soveltaa kuitenkin IFRS 4 -standardin sallimaa helpotusta. Tämän perusteella yritysten kapitalisaatiosopimukset arvostetaan kuten vakuutusopimukset (kohta 2.16b), esim. sijoitussidonnaiset sopimukset arvostetaan käypään arvoon tulosvaiikutteisesti. Velan riittävyys testataan kohdan 2.16e mukaisesti.

2.18 RAHOITUSVELAT

Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon saadun vastikkeen perusteella käypään arvoon. Mahdolliset transaktiomenot sisällytetään rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Myöhemmin rahoitusvelat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Erotus kirjataan tulosvaiikutteisesti velan juoksu-aikana. Rahoitusvelat voivat olla korollisia tai korottomia.

Johdannaisopimukset arvostetaan tulosvaiikutteisesti käypään arvoon (kohta 2.11).

2.19 TULOVEROT

Tuloslaskelman verokulu muodostuu tilikauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta ja laskennallisesta verosta. Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin tilikausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista väliaikaisista eroista varojen ja velkojen kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Suurimmat väliaikaiset erot syntyvät rahoitusvarojen käypään arvoon arvostamisesta, tasoitusmäärän eliminoinnista, omaisuuden sisäisistä katteista, aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja sijoituskiinteistöjen poistoista ja arvonalentumistappioista sekä käyttämättömistä verotuksellisista tappioista ja purkutappioista. Verotuksessa vähennyskveltottomista lii-

kearvon arvonalentumistappioista ei kirjata laskennallista veroa. Tytäryritysten jakamattomista voittovaroista ei kirjata laskennallista veroa siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkautu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä niitä tilinpäätöspäivään mennessä säädettyjä verokantoja, joiden odotetaan olevan voimassa, kun laskennallinen verosaaminen tai -velka realisoituu.

Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää. Laskennalliset verosaamiset ja -velat vähennetään toisistaan, kun on olemassa laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata tilikauden verotettavaan tuloon perustuva verosaaminen ja -velka keskenään ja kun laskennalliset verot liittyvät samaan veronsaajaan.

Liiketapahtumasta johtuva tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero ja laskennallinen vero merkitään tuloslaskelmaan tai omaan pääomaan yhdenmukaisesti liiketapahtuman kanssa. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käypään arvoon arvostamisesta aiheutuvat laskennalliset verot ovat merkittävien omaan pääomaan kirjattava veroerä. Myös myytävissä olevien rahoitusvarojen tilapäisiin arvonalentumisiin liittyvä osuus tilikauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta merkitään käyvän arvon rahastoon ja siirretään sieltä tuloslaskelmaan, kun rahoitusvarat myydään tai arvonalentuminen todetaan objektiivisen näytön perusteella pysyväksi.

2.20 VARAUKSET

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

a) Yhteistakuuerä

Tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa ja potilasvahinkolaissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhdessä niistä korvauksista, jotka jäävät asiakkaalle maksamatta jonkun em. vakuutusyhtiön selvitystilän tai konkurssin seurauksena. Vakuutusyhtiöt varaavat etukäteen lakisääteisesti taseisiinsa yhteistakuuerän. Varattua yhteistakuuerää ei voi purkaa muutoin kuin käyttämällä sitä em. tarkoitukseen tai siirtämällä sen toiseen vakuutusyhtiöön vakuutuskannan luovutuksen yhteydessä.

b) Muut varaukset

Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan, kun konserni on laatinut yksityiskohtaisen uudelleenjärjestelysuunnitelman ja aloittanut suunnitelman toimeenpanon tai tiedottanut asiasta. Tappiollisista sopimuksista kirjataan varaus, kun velvoitteiden täyttämiseksi vaadittavat välttämättömät menot ylittävät sopimuksesta saatavat hyödyt.

2.21 Työsuhde-etuudet

a) Eläke-etuudet

Konsernin eläkejärjestelyt noudattavat eri maiden paikallisia säännöstöjä ja käytäntöjä. Eläke-etuudet on pääosin järjestetty vakuutusyhtiöiltä otetuin vakuutuksin. Osa ylimmän johdon eläke-etuuksista perustuu konsernin omiin eläkesitoumuksiin. Konsernilla on sekä etuusohjaisia etuudensaajan ansioihin perustuvia eläkejärjestelyjä että maksupohjaisia eläkejärjestelyjä.

Etuusohjaisissa eläkejärjestelyissä eläkevelvoitteena esitetään tulevien eläkemaksujen nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen tilinpäätöspäivänä käyväällä arvolla ja oikaistuna vakuutusmatemaattisilla voitoilla ja tappioilla sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvilla menoilla. Konsernin omien eläkesitoumusten osalta ei varoja oteta huomioon. Konsernin omat vakuutus sopimukset eliminoidaan ja eläkevastuut käsitellään omina eläkesitoumuksina. Ulkopuoliset vakuutusmatemaatikot laskevat vuosittain eläkevelvoitteiden määrän. Eläkevelvoite määritetään käyttäen ennakoituun etuus oikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (projected unit credit method). Eläkevelvoitteen määrä saadaan laskemalla arvioitujen kassavirtojen nykyarvo käyttäen diskonttaus korkona maturiteetiltaan vastaavien valtion velkasitoumusten korkoa. Eläkemenot jaksotetaan tuloslaskelmaan kuluksi työnteekijöiden palvelusajalle. IFRS-standardeihin siirtymispäivänä 1.1.2004 kaikki vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot on kirjattu avaavaan omaan pääomaan IFRS 1-standardin salliman helpotuksen mukaisesti. Tämän jälkeen syntyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan työnteekijöiden jäljellä olevalle keskimääräiselle palvelusajalle siltä osin kuin ne ylittävät suuremman seuraavista: 10 % eläkevelvoitteen nykyarvosta tai 10 % varojen käyvästä arvosta.

Maksupohjaisissa eläkejärjestelyissä konserni maksaa vakuutusmaksuja vakuutusyhtiölle, minkä lisäksi konsernilla ei ole enää muita maksuvelvoitteita. Vakuutusmaksut kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee.

b) Osakeperusteiset maksut

Konserni soveltaa IFRS 2 "Osakeperusteiset maksut" -standardia kaikkiin sellaisiin optiojärjestelyihin, joissa optiot on myönnetty 7.11.2002 jälkeen ja joihin ei ole syntynyt oikeutta ennen 1.1.2005. Tätä aiemmista optiojärjestelyistä ei esitetä kuluja tuloslaskelmassa. Optio-oikeudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan tasaerinä oikeuden syntymisajanjakson aikana. Käypä arvo määritetään Black-Scholes -hinnoittelumallin perusteella. Kun optio-oikeuksia käytetään, osakemerkintöjen perusteella saadut rahasuorukset kirjataan osakepääomaan ja ylikurssirahastoon.

2.22 Tuloutusperiaatteet

a) Tuotot palvelujen tuottamisesta

Tuotot palveluista kirjataan silloin, kun palvelu on suoritettu. Arvonlisävero ei sisällytetä tuottoihin. Palkkiotuotot kertyvät pääosin varainhoidosta, palvelujen myynnistä lähimpiin kuuluville yhtiöille sekä eräiden lakisäästeiden maksujen hoidosta.

b) Korkotuotot

Korot tuloutetaan ajan kulumisen perusteella. Tuloutuksessa otetaan huomioon omaisuuserän efektiivinen tuotto. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen korot sisältyvät tuloslaskelman erään "Nettotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista". Lainojen ja muiden saamisten sekä myytävissä olevien rahoitusvarojen kuponnikorot sekä efektiivisen koron menetelmän mukainen jaksotus sisältyvät erään "Sijoitustuotot".

c) Osingot

Saadut osingot kirjataan, kun oikeus maksun saamiseen on syntynyt (ex-dividend date). Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen osinkotuotot sisältyvät tuloslaskelman erään "Nettotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista" ja myytävissä olevien rahoitusvarojen osingot sisältyvät erään "Sijoitustuotot".

2.23 Vuokrasopimukset

a) Konserni vuokralle ottajana

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä koskevat vuokrasopimukset, joissa konsernilla on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasing-sopimuksiksi. Rahoitusleasing-sopimuksella hankittu omaisuuserä merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Rahoitusleasing-sopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen. Vuokralvelvoitteet sisältyvät korollisiin velkoihin. Konsernin kaikki rahoitusleasing-sopimukset liittyivät vuoden 2004 lopussa myytyyn tytäryhtiöön.

Muiden vuokrasopimusten perusteella suoritettavat vuokrat kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

b) Konserni vuokralle antajana

Vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät taseessa aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja sijoituskiinteistöihin. Vuokratuotot kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Konserni ei ole antanut vuokralle hyödykkeitä rahoitusleasing-sopimuksilla.

2.24 Osingonjako

Osingonjako osakkeenomistajille merkitään taseeseen velaksi siltä tilikaudella, jonka aikana yhtiökokous tekee päätöksen osinkojen jakamisesta.

2.25 Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöstä laadittaessa joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Tehtyjen arvioiden ja oletusten

oikeellisuutta seurataan jatkuvasti sekä aikaisemman kokemuksen että muiden tekijöiden perusteella.

a) Velat vahinkovakuutus sopimuksista

Konsernin kannalta merkittävimmät arviot ja oletukset liittyvät vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan lopullisen määrän arviointiin. Epävarmuustekijöitä on useita. Tehtyjen ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin konsernin omien vahinko-tilastojen vakuutusmatemaattiseen analysointiin. Suurin epävarmuus liittyy yleensä sellaisiin vakuutus sopimuksiin, joissa keskimääräinen selviämisaika sopimuksen alkamishetkestä sopimuksen perusteella suoritettavan korvauksen maksuhetkeen on pitkä.

Kuolevuutta koskevilla oletuksilla on olennainen vaikutus lakisääteisten vakuutuslajien eläkemutoisen korvausten korvausvastuun arviointiin. Eläkettä maksetaan yleensä korvauksensaajan koko jäljellä olevan elinajan. Lakisääteisten vakuutusten eläkkeiden indeksikorotukset eivät kuulu vakuutus sopimuksella katettujen korvausten piiriin (liite 3.2.1c), joten tältä osin korvausvastuuseen ei liity lainkaan inflaatoriskiä eikä myöskään kuolevuusriskin ja inflaatoriskin yhteisvaikutuksesta aiheutuvaa lisäriskiä. Konserni käyttää korvausvastuun arvioinnissa ns. kohorttikuolevuusmallia, jossa otetaan huomioon edunsaajan iän ja sukupuolen lisäksi myös syntymävuosi. Pitkään jatkuneen alenevan kuolevuustrendin oletetaan jatkuvan yhtä voimakkaana myös tulevaisuudessa. Jos kaikkien ikäluokkien odotettavissa oleva elinikä olisi yhden vuoden pitempi kuin käytetyssä kuolevuusmallissa, vakuutus sopimuksista aiheutuva velka kasvaisi 27 milj. euroa.

Eläkemutoisista korvauksista aiheutuva vastuu diskontataan. Tämän lisäksi diskontataan vakuutusmaksuvastuu niissä pitkäkestoisissa vakuutuslajeissa, joissa sopimusten voimassaoloaika ylittää 10 vuotta. Muilta osin vakuutus sopimuksista aiheutuvia vastuuta ei diskontata. Diskonttauskoron valinnalla on merkittävä vaikutus vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan määrään. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Vuoden 2005 lopussa käytetty diskonttauskorko on 3,3 % ja diskontattua vastuuta on yhteensä 1 172 milj. euroa. Jos diskonttauskorkoa alennettaisiin 0,1 prosenttiyksikköä, vakuutus sopimuksista aiheutuva velka kasvaisi 13 milj. euroa.

Vakuutus sopimukseen yleisesti liittyvä riskitekijä on inflaatio. Useimmissa vakuutuslajeissa vahinko sattuu 6 - 12 kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksen hinnoittelusta on päätetty, ja lisäksi vahingon satumisesta vahingon maksamiseen keskimäärin kuluva aika vaihtelee vakuutuslajista ja korvauksen laadusta riippuen parista päivästä jopa kymmeneen vuosiin. Mitä suurempi aikaviive vakuutusmaksun määräämisen ja korvauksen selviämisen välillä on, sitä suuremmaksi yleensä kasvaa inflaatiosta johtuva hinnoitteluriski. Erittäin suuri tämä riski on silloin, kun on kysymys korvauslajista, jossa inflaatio saattaa nousta yleistä inflaatiota olennaisesti suuremmaksi ja jossa korvausten selviäminen on hidasta.

Koska lakisääteisten vakuutuslajien eläkkeiden indeksikorotukset ja yli kymmenen vuotta vahingon sattumisvuoden jälkeen maksettavat sairaanhoidon kustannukset eivät ole vakuutus sopimuksen piirissä (liite

3.2.1c), ei korvausvastuuseen tältä osin sisälly käytännössä lainkaan inflaatoriskiä. Sen sijaan vahingon sattumisesta ensimmäisen kymmenen vuoden ajan lakisääteisten vakuutuslajien sairauskuluinflaatoriski koskee yhtiön vakuutus sopimuksista aiheutuvaa vastuuvulkaa. Lisäksi vapaaehtoisissa sairausvakuutuksissa sairaanhoitokustannusinflaatoriski vaikuttaa täydellä painollaan yhtiön vastuuvulkaan. Muiden vakuutus sopimusten osalta inflaatiolla ei ole vastuuvulkaan arvioinnin kannalta kovin suurta merkitystä, lähinnä siksi, että vastuuvulkaan keskimääräinen selviämisaika on suhteellisen lyhyt. Mikäli sairaanhoitokuluinflaatio nousisi oletetusta neljästä prosentista yhdellä prosenttiyksikköllä, vakuutus sopimuksista aiheutuva velka kasvaisi 5,9 milj. euroa.

Ensivakuutus sopimusten perusteella korvattavat, asbestipölylle altistumisesta aiheutuneet vahingot ovat lähes poikkeuksetta ammattitautitapauksia, jotka korvataan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen perusteella. Korvaukset ovat pääasiassa sairaanhoitokulu- ja ansionmenetykskorvauksia sekä leskeneläkkeitä, kun asbestisairaus johtaa kuolemaan. Asbestivahinkojen vastuun arvioinnin vaikeutena on se, että erilaisten asbestisairauksien latenssiaika eli oireeton vaihe asbestille altistumisesta ammattitautin ilmenemiseen on pitkä, asbestisairauksista riippuen keskimäärin 15 - 40 vuotta. Asbestin käyttö lopetettiin Suomessa pääosin 1980-luvulla ja kiellettiin kokonaan 1994. Käytön huippu ajoittui 1960- ja 1970-luvuille. Asbestivahinkojen vastuun arvio perustuu keskimääräisiin vahingon suuruuksiin sekä arvioituun vahinkojen lukumäärään ja nämä puolestaan perustuvat valtakunnalliseen tilastoon asbestin käytöstä raaka-aineena Suomessa vuodesta 1905 alkaen, eri asbestisairauksien oletettuihin latenssiaikajakaumiin sekä jo tietoon tulleita asbestivahinkoja koskevaan tilastoaineistoon. Varauksen riittävyttä ja oletusten oikeellisuutta tarkastellaan vuosittain. Kehitys on toteutunut ennusteen mukaisesti. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tuntemattomien asbestivahinkojen ja muiden latenttien ammattitautien erillisvaraus on 45 milj. euroa.

Asbestivahinkovastuuta liittyy myös ulkomaiseen run off -vakuutus kantaan ("Myyttävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät velat"). Vastuut ovat pääosin yhdysvaltalaisesta vastuuvakuutuksesta. Liikkeen merkitseminen lopetettiin 1990-luvun alussa. Vastuiden määrä on 17 milj. euroa.

b) Velat henkivakuutus- ja sijoitus sopimuksista

("Myyttävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät velat")

Konsernin kannalta merkittävimmät arviot ja oletukset liittyvät vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan lopullisen määrän arviointiin. Epävarmuustekijöitä on useita, joista merkittävimmät liittyvät diskonttauskoron valintaan ja kuolevuuteen.

Konsernin soveltaama diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Käytetty diskonttauskorko 31.12.2005 on keskimäärin 3,4 %, ja diskontattua velkaa henkivakuutus- ja sijoitus sopimuksista on yhteensä 1 028 milj. euroa. Jos yksilöllisten vakuutusten diskonttauskorkoa alennettaisiin 0,1 prosenttiyksikköä, vakuutus sopimuksista aiheutuva velka kasvaisi arviolta 7 milj. euroa.

Kuolevuutta koskevilla oletuksilla on olennainen vaikutus etuus pohjaisen ryhmäeläkevakuutuksen vastuun määrään. Eläkettä maksetaan

vakuutetun koko jäljellä olevan elinajan, ellei vakuutuksella ainoastaan varhenneta eläkeikää 63 vuodesta. Konserni käyttää vastuun arvioinnissa ns. kohorttikuolevuusmallia, jossa otetaan huomioon edunsaajan iän ja sukupuolen lisäksi myös syntymävuosi. Pitkään jatkuneen alenevan kuolevuustrendin oletetaan jatkuvan yhtä voimakkaana myös tulevaisuudessa.

c) Myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumistappiot

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitelluista oman pääoman ehtoisista sijoituksista kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio, mikäli sijoituksen käypä arvo on alentunut merkittävästi tai jäänyt pysyvästi alle hankintamenon. Arviota tehtäessä käytetään informaatiota merkittävistä, vaikutukseltaan epäedullisista muutoksista siinä teknologia- tai markkinaympäristössä tai siinä taloudellisessa ympäristössä, jossa liikkeeseenlaskija toimii. Mikäli näiden havaintojen perusteella voidaan olettaa, että sijoituksen hankintamenoa ei mahdollisesti saada takaisin, siirretään kertynyt tappio omasta pääomasta tuloslaskelmaan. Myös liikkeeseenlaskijan merkittävät taloudelliset vaikeudet tai rahoitukseen liittyvät uudelleenjärjestelyt tai konkurssi antavat objektiivista näyttöä sijoituksen arvon alentumisesta. Oman pääoman ehtoisista sijoituksista kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta tulosvaikutteisesti, vaikka käypä arvo myöhemmällä kaudella nousee. Jos kaikki arvon alenemiset alle hankintamenon olisi katsottu merkittäviksi tai pysyviksi, olisi käyvän arvon rahastosta siirretty tuloslaskelmaan lisää arvonalentumistappiota 17 milj. euroa vuonna 2005.

d) Arvonalentumistestaus ja kiinteistöjen käyvät arvot

Konsernissa testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta liikearvo ja keskeneräiset aineettomat hyödykkeet sekä arvioidaan viitteitä arvonalentumisesta edellä laatimisperiaatteissa esitetyn mukaisesti. Kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty olennaisilta osin käyttöarvoon perustuvina laskelmina. Nämä laskelmat edellyttävät arvioiden käyttämistä.

Käyttöarvoon perustuva arvonalentumistestaus koski vuoden 2005 lopussa 11,5 milj. euron liikearvoja.

Kiinteistöjen käypää arvoa laskettaessa on tehty oletuksia muun muassa markkinoiden tuottovaateen ja käytettävän diskonttauskoron suhteen. Tuottovaateen lasku yhdellä prosenttiyksiköllä nostaisi käypää arvoa 10,6 milj. eurolla ja tuottovaateen nosto yhdellä prosenttiyksiköllä laskisi käypää arvoa 8,4 milj. eurolla. Näistä muutoksista myytävänä olevien omaisuuserien osuus on 2,4 milj. euroa ja 1,8 milj. euroa.

Kun arvioidaan, onko objektiivista näyttöä jälleenvakuutus sopimukseen perustuvan saamisen arvon alentumisesta, otetaan huomioon konsernin tietoon tullut informaatio esimerkiksi jälleenvakuuttajan maksukykyluokituksesta, taloudellisista vaikeuksista tai merkittävistä vahinkotapahtumista. Konsernin jälleenvakuutuspolitiikasta johtuen arvonalentumistappiot ovat olleet vähäisiä. Vuoden 2005 lopussa suurin yhdeltä jälleenvakuuttajalta olevien saamisten määrä oli 7,5 milj. euroa.

2.26 Uusien tai muutettujen IFRS-standardien ja -tulkintojen soveltaminen

Konserni ottaa käyttöön vuonna 2006 seuraavat IAS:n julkistamat uudet tai muutetut standardit ja tulkinnat:

- IAS 19 "Työsuhde-etuudet" –standardin muutos ("Actuarial Gains and Losses, Group Plans and Disclosures").
- IFRS 7 "Financial Instruments: Disclosures" –standardi ja sen myötä myös muutos IAS 1 –standardiin ("Capital Disclosures").
- IAS 39 "Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen" –standardin muutos ("The Fair Value Option").
- IAS 39 - ja IFRS 4 "Vakuutus sopimukset" -standardien muutos ("Financial Guarantee Contracts").
- IFRIC 4 "Miten määritetään sisältääkö järjestely vuokrasopimuksen" -tulkinta.

Konserni arvioi, että uudet ja muutetut standardit lähinnä vain laajentavat konsernin tilinpäätöksen liitetietoja ja että uudella tulkinnalla ei ole merkittävää vaikutusta vuokralle otetuiksi luokiteltujen hyödykkeiden määrään konsernissa.

3. Vakuutus- ja rahoitusriskien hallinta

3.1 YLEISTÄ RISKIENHALLINNASTA

Riskienhallinnan periaatteet (yleinen osa)

Riskien ottaminen on osa konsernin liiketoiminnallista tehtävää ja riskien hallinta on yksi konsernin ydinosaamisen alueista. Vakuutustoiminnassa tehtävämme on kantaa asiakkaidemme puolesta heihin kohdistuvat riskit ja varmistaa, ettei heidän varallisuutensa arvo häviä tai toimeentulonsa vaarannu ennalta arvaamattomissa tilanteissa. Sijoituspalveluissa tarjoamme asiakkaillemme mahdollisuuden vaurastua sijoitus- ja säästämistuotteiden kautta. Näihin palveluihin liittyy sekä vakuutusteknisiä että rahoituksellisia riskejä, joiden hallinta edellyttää riskien hallinnan integrointia päivittäiseen johtamiseen ja organisointiin.

Konsernin riskienhallinnan lähtökohtana ovat emoyhtiön hallituksen vahvistamat yhteiset suuntaviivat koko konsernin sisäiselle valvonnalle. Sisäinen valvonta sisältää riskienhallintajärjestelmän, jonka avulla toimintaan kohdistuvat riskit kyetään tunnistamaan ja rajoittamaan. Riskienvalvontatoiminto on riippumaton riskiä ottavasta liiketoiminnasta.

Pääoman hallinta

Vakuutustoiminnassa oikein mitoitettulla pääomalla on keskeinen rooli. Jo vakuutusyhtiön toimilupa edellyttää laissa säädettyjen vakavaraisuusvaatimusten täyttämistä. Pääoman määrä vaikuttaa sekä oman pääoman tuottoon että konsernin riskienkantokykyyn. Hyvä kannattavuus puolestaan tukee molempia edellä mainittuja tavoitteita. Vakavaraisuus asettaa viime kädessä rajat sille, miten suuria riskejä konserni voi ottaa.

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuus pyritään säilyttämään tasolla, joka vastaa A-vakavaraisuusluokitusta.

Vahinkovakuutuksella on käytössä todennäköisyysmalli vakuutus- ja sijoitusriskien arvioimiseksi. Mallin avulla arvioidaan sijoitusallokation, vakuutuskannan ja vakavaraisuuden optimaalinen rakenne siten, että pääoman tuotto maksimoidaan. Mallin avulla määritetään myös vakavaraisuudelle tavoitealue.

Vakuutusriskien osalta mallissa on otettu huomioon vakuutuslajien erilainen luonne sekä jälleenvakuuttamisaste. Sijoitusriskien osalta käytetään sijoitusinstrumentin laadun perusteella tehtävään luokitteluun perustuvaa mallia, jossa on otettu huomioon sijoitusluokkien odotettu tuotto ja hajonta sekä luokkien välinen korrelaatio.

Henkivakuutuksen vakavaraisuusaste pyritään säilyttämään vähintään 10 %:n tasolla.

Vakuutusriskit

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät riskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutuslajien hankkimiseen ja vastuuvelan riittävyteen. Vahinkovakuutuksessa vastuuvälkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti. Lisäksi merkittävä vakuutustoiminnan riski tulee vastuuvälkaa kattavan omaisuuden sijoitusriskistä.

Rahoitusriskit

Konsernilla on rahoituksellisia riskejä sekä vakuutustoiminnassa että

sijoitustoiminnassa. Nämä riskit voivat toteutua joko:

- markkinariskinä, jolloin muutokset markkinariskitekijöissä vaikuttavat negatiivisesti varoihin ja/tai velkoihin ja vastuisiin
- luottoriskinä, jonka toteutumisen seurauksena syntyy taloudellinen tappio vastapuolen maksukyvyttömyydestä
- likviditeettiriskinä, jonka toteutumisen seurauksena omaisuutta joudutaan realisoimaan mahdollisesti alle käyvän arvon

Vakuutustoiminnassa riski ilmenee vastuuvälkaa kattavan omaisuuden markkinariskinä ja vastapuoli- tai luottoriskinä. Sijoitustoiminnan riskit voivat toteutua odotettua alhaisempana tuottona tai sijoitusten arvojen alentumisena.

Konsernissa kiinnitetään erityistä huomiota markkinariskien hajuttamiseen, sijoitusten likviditeetin ja vastapuoliriskien. Jälleenvakuutustoimintaa varten asetetaan vuosittain jälleenvakuuttajakohtaisesti maksimirajat vastuiden määrälle. Strategian mukaan sijoituksia tehdään korko-, osake- ja kiinteistöinvestointeihin sekä kotimaassa että ulkomailla. Tavoitteena on taata hyvä tuotto pitkällä aikavälillä. Sijoitustoiminta perustuu vuosittain tehtäviin sijoitussuunnitelmiin sekä sijoitustoiminnan valtuuksiin.

Riskikeskittymiä voi syntyä esimerkiksi siten, että myönnetään vakuutusturvaa asiakkaalle, johon olemme sijoittaneet, joko suorana osakesijoituksena tai joukkovelkakirjasijoituksena. Tämä otetaan huomioon vakuutus- ja sijoitustoiminnassa.

Operatiiviset riskit

Konsernin liiketoimintaan liittyy operatiivisia riskejä, joista voi seurata suoraa tai epäsuoraa tulospainetta. Operatiiviset riskit syntyvät yleensä sisäisten toimintaprosessien tehottomuudesta tai kyvyttömyydestä hallita ulkoa tulevia muutospainetta tai yllättäviä tapahtumia. Konsernilla on erillinen riskienhallintatoiminto, joka koordinoi konsernissa tapahtuvaa riskienhallinnan kehittämistä yhteistyössä liiketoimintojen riskienhallintavastaavien kanssa.

Operatiivisten riskien hallitseminen on liiketoimintayksiköiden vastuulla ja niiden vaikutus koko konsernin riskiprofiiliin arvioidaan säännöllisesti. Tarvittaessa riskeistä raportoidaan hallitukselle. Operatiivisten riskien hallitseminen edellyttää osaavaa henkilöstöä ja toimivia tietojärjestelmiä. Yllätyksiin ulkoisiin tapahtumiin varaudutaan liiketoiminnan jatkuvuus- ja varautumissuunnitelmissa ja vakuutuksilla.

Kaikissa toiminnoissa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, viranomais määräyksiä ja -ohjeita sekä alan itsesääntelynormistoa. Konsernilla ei ole tiedossa, että vireillä tai uhkaamassa olisi oikeudenkäyntejä tai välimiesmenettelyjä, joilla voisi olla merkittävää vaikutusta taloudelliseen asemaan.

Konsernin liiketoiminta on voimakkaasti riippuvainen tietojärjestelmistä ja -tekniikasta. Osa konsernin tuotannosta on ulkoistettu ulkopuolisille palvelun tuottajille. Konsernissa on erityisesti panostettu tietojärjestelmistä ja ulkoistuksista johtuvien riskien hallintaan. Tietoturvallisuuden kehittämisen painopisteinä ovat ohjelmavirusten aiheuttaman riskin torjunta, tietojärjestelmien käytettävyyden turvaaminen ja tietoverkon suojaaminen.

3.2 VAHINKOVAKUUTUSRISKIT

Vakuutus sopimuksella vakuutuksenottaja siirtää vakuutusriskinsä vakuutuksenantajalle. Vahinkovakuutuksessa yksittäisen vakuutus sopimuksen vakuutusriski muodostuu kahdesta elementistä. Näistä ensimmäinen on riski, että sattuu yksi tai useampi vakuutus sopimuksen perusteella korvattava vahinko. Toiseksi, jokaiseen sattuvaan vahinkoon liittyy riski korvattavan vahingon suuruudesta. Sekä korvattavien vahinkojen lukumäärä että kunkin yksittäisen vahingon suuruus ovat sattumanvaraisia. Jo yhtiön vakuutusehdot edellyttävät, että korvattavan vahingon sattuminen on ennalta arvaamaton tapahtuma. Toisaalta vakuutetulle kohteelle sattuvan vahingon suuruus riippuu yleensä voimakkaasti esimerkiksi vahingon syystä ja sattumishetken olosuhteista sekä tapahtumien kulun yksityiskohdista. Lisäksi yhdellä vakuutus sopimuksella voi olla katettuna useita laadultaan tai arvoltaan poikkeavia kohteita.

Yhtiön vakuutuskanta muodostuu hyvin suuresta määrästä yhtiön myöntämiä vahinkovakuutus sopimuksia. Vakuutuskannan suuruudesta johtuen myös sattuvien vahinkojen odotettavissa oleva lukumäärä on suuri. Jos sattuvat vahingot ovat toisistaan täysin riippumattomia, niin todennäköisyyslaskennan suurten lukujen lain mukaan havaitun vahinkomenon suhteellinen vaihtelu tulee sitä pienemmäksi mitä enemmän vakuutuskannassa on vakuutusriskejä.

Koska vakuutusriskien keskinäinen riippumattomuus ei todellisuudessa kuitenkaan toteudu täydellisesti, niin vakuutusyhtiön vahinkoriski suhteutettuna vakuutuskannan suuruuteen ei kuitenkaan kokonaan katoa, olipa vakuutuskanta kuinka suuri hyvänsä. Tätä vakuutusriskien keskinäisestä riippuvuudesta aiheutuvaa jäännösriskiä kutsutaan ei-hajautettavissa olevaksi riskiksi. Ei-hajautettavissa olevat riskit liittyvät yleensä sellaisiin ulkoisessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin, kuten esimerkiksi talousuhdannevaihtelut, jotka vaikuttavat systemaattisesti tietyn vakuutus sopimusten ryhmän vahinkotiheyteen tai vahinkojen suuruuksiin. Esimerkiksi inflaatio voi vaikuttaa vahingon suuruutta lisäävästi samanaikaisesti suuressa osassa yhtiön vakuutuskantaa. Väestön yleisessä kuolevuuskehityksessä tapahtuvat muutokset taas heijastuisivat yhtiön koko lakisääteisten vakuutusten eläkekantaan. Toisaalta ei-hajautettavissa oleva riski voi joskus liittyä myös vielä tunnistamattomaan, piilevään vahinkorisktiin, joka koskee suurta määrää vakuutus sopimuksia, josta tunnetuin esimerkki lähihistoriasta on asbestivahingot.

Oman riskityypinsä muodostaa luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkatastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofitapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi. Tämä riski on kuitenkin hajautettavissa, sillä konserni toimii alueella, jossa luonnonkatastrofiriskiä pidetään suhteellisen alhaisena ja näin ollen konserni voi suojautua katastrofiriskiltään jälleenvakuutuksella.

Vakuutusriskin hallinnassa tärkeimmät tehtävät liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutus suojan hankkimiseen sekä korvausmenon kehittämisen seurantaan ja vastuuvelan arviointiin.

Riskinvalinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Yhtiö on vakuutuslaji- ja riskikeskittymäkohtaisesti asettanut

rajoitukset riskien suuruudelle ja laajuudelle. Tätä tukeva tietovarasto ja analysointiovellukset on otettu käyttöön. Vakuutusehtojen merkityksen rajoittamisen keinona on olennainen. Tämän lisäksi suoritetaan asiakas- tai lajikohtaisesti riskianalyysejä riskien rajoittamiseksi.

Konserni päättää jälleenvakuutusperiaatteista ja omalla vastuulla pidettävästä riskistä. Jälleenvakuutus vaikuttaa vakavaraisuuspääoman tarpeeseen. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka vakavaraisuusluokitus on riittävä. Konserni on lisäksi vahvistanut ylärajat sille, kuinka paljon riskiä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Yläraja riippuu riskin luonteesta ja yhtiön vakavaraisuudesta. Yhtiön jälleenvakuutukset on pääosin sijoitettu yhtiöihin, joiden luokitus on Standard & Poor'sin mukaan vähintään A.

Vastuuvelan riittävyttä seurataan vuosittain. Vastuuvelan arviointiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua mm. vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädännöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta kehityksestä. Vastuuvelkaa on tarkemmin käsitelty liitteessä 17.

3.2.1 Lakisääteiset vakuutukset

a) Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Lakisääteisistä vakuutuksista pääosan korvausmenosta muodostavat korvaukset ansionmenetyksestä ja sairaanhoidosta sekä liikennevakuutuksessa näiden lisäksi esinevahingoista maksettavat korvaukset.

Ansionmenetykskorvaukset on sidottu vahingoittuneen ansionmenetykseen. Ansionmenetykskorvaukselle ei ole asetettu absoluuttista ylärajaa. Pysyvät ansiomenetykskorvaukset maksetaan elinaikaisina eläkkeinä. Eläkkeiden indeksikorotukset eivät kuulu vakuutus sopimuksella katettujen korvausten piiriin [ks. kohta c jakojärjestelmä].

Sairaanhoitokulut korvataan täysimääräisenä. Lakisääteisten vakuutuslajien perusteella korvattavien vahinkojen tapauksessa myös julkinen sektori laskuttaa sairaanhoidosta aiheutuneiden todellisten kustannusten mukaan niistä vahingoista, jotka ovat sattuneet vuoden 2004 jälkeen. Sairaanhoitokulukorvausten riskiä rajoittaa kuitenkin olennaisesti se, että sairaanhoitokulut vahingoista, joiden sattumisesta on kulunut yli 10 vuotta, eivät kuulu vakuutus sopimuksella katettujen korvausten piiriin [ks. kohta c jakojärjestelmä]. Lisäksi vakuutusyhtiö pyrkii aktiivisesti tekemään sopimuksia eri sairaanhoitoa toteuttavien tahojen kanssa kustannusten minimoimiseksi.

Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta korvataan tapaturmien lisäksi ammattitautitapaukset. Ammattitaukeille on ominaista vahinkojen hidas syntyminen. Tämän vuoksi ammattitautien tapauksessa korvausmenon arviointiin sisältyy enemmän epävarmuutta kuin tapaturmissa. Ääriesimerkkinä tästä ovat latentit ammattitaudit, joissa altistumisesta sairauden ilmenemiseen saattaa kulua jopa kymmeniä vuosia. Asbestin aiheuttamat ammattisairaudet ovat tällaisia. Vakavimpiin asbestisairauksiin eli mesoteliomaan tai keuhkosityöpään sairastuneilla kuolleisuus on erittäin korkea. Tämä rajoittaa korvausmenoa.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ovat vakuutettuina työnantajan kaikki työntekijät. Tällöin on mahdollisuus suurvahinkoon, koska pienellä alueella saattaa työskennellä paljon vakuutettuja henkilöitä. Myös liikennevahingossa voi yhdessä vahingossa olla esinevahinkojen

lisäksi useita loukkaantuneita ja kuolleita. Esinevahingon osalta yhdestä liikennevakuutuksesta maksettaville korvauksille on kuitenkin asetettu 3,3 miljoonan euron korvauskatto.

Koska lakisääteisissä vakuutuslajeissa vakuutuksen ottaminen on pakollista, niin lainsäädäntö edellyttää, että vakuutuksenantajan tulee pyrkiä vakuutusten hinnoittelussa riskivastaavuuteen siten, että vakuutusmaksu on kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin. Liikennevakuutuksessa on käytössä bonusjärjestelmä, jossa vahingon sattuminen nostaa vakuutusmaksua. Suurempien yritysten lakisääteisissä tapaturmavakuutuksissa vakuutuksenottajan valittavana on erikoistarifijärjestelmiä, joissa vakuutusmaksu on sidottu vakuutuksenottajan omaan vahinkokehitykseen, sitä voimakkaammin mitä suurempi yritys on. Mitä suurempi yritys sitä luotettavammin yhtiön todellinen riskitaso pystytään arvioimaan yrityksen oman vahinkokehityksen perusteella. Vastaavaa periaatetta sovelletaan myös suurimmissa, saman vakuutuksenottajan ajoneuvoista muodostuvien suurten ajoneuvoryhmien hinnoittelussa. Näin rajoitetaan hinnoitteluun liittyvää riskiä, koska vakuutetun riskin hinnoittelu seuraa automaattisesti, joskaan ei täysimääräisesti, vakuutuksenottajan omaa vahinkokehitystä.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen jälleenvakuutus on järjestetty kansallisen suurvahinkopoolin kautta. Yhtiön osuus poolissa määräytyy lajin markkinaosuuden mukaan. Yhtiön pooliraja on 1,5 miljoonaa euroa ja suurvahinkopoolin omapidätysraja on 6 miljoonaa euroa. Pooli on hankkinut jälleenvakuutuksen 150 miljoonaa euroon saakka. Liikennevakuutuksessa vahinkotapahtuma-kohtainen omapidätys on 3 miljoonaa euroa.

Eläkemuotoinen korvausvastuu muodostuu lähes kokonaan lakisääteisten lajien eläkkeistä. Eläkemuotoisen korvausvastuun laskennassa käytetään diskonttausta. Käytettävällä diskonttauskorolla on merkittävä vaikutus (liite 17.1).

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Lakisääteisissä lajeissa on ominaista että vahingon sattumisesta kuluu usein pitkä aika siihen, että vahinko on kokonaan maksettu. Tällaisesta vakuutusliikkeestä muodostuu pitkäaikainen kassavirta, jonka arviointiin vaikuttavat voimakkaimmin korvaustensaajien kuolevuus ja sairaanhoitokuluinflaatio.

Aleneva kuolevuustrendi kasvattaa vahingoista aiheutuvaa kassavirtaa, koska ansionmenetykskorvaukset maksetaan pääsääntöisesti elinaikaisina eläkkeinä. Kuolevuuden aleneminen on jatkunut Suomessa ja muissa kehittyneissä teollisuusmaissa useiden vuosikymmenien ajan. Vastasyntyneiden odotettavissa oleva elin aika on kasvanut Suomessa keskimäärin 1,5 vuotta kymmenessä vuodessa. Yhtiön vastuunlaskennassaan käyttämässä kuolevuusmallissa on oletettu, että tämä trendi jatkuu myös tulevaisuudessa. Sairaanhoitokuluinflaation arvioinnilla on myös merkittävä osa kassavirtojen arvioinnissa. Lääketieteeseen ja elinolojen kehittyminen ovat sekä alentaneet kuolevuutta että nostaneet sairaanhoitokuluja. Yhtiö on olettanut tulevien kassavirtojen arvioissa, että sairaanhoitokuluinflaatio on 2 % -yksikköä yleistä inflaatiota korkeampi.

Lakisääteisten vakuutusten korvauspiiri on täysin määrätty lainsäädännössä. Tämän takia kaikilla on tiedossa, mitä vahinkoja korvataan ja mikä on kustakin vahingosta maksettavan korvauksen suuruus. Tämä parantaa tulevien kassavirtojen ennustettavuutta.

c) Jakojärjestelmä

Jakojärjestelmä on kunkin lakisääteisen vakuutuslajin erityislakeihin perustuva järjestely, jolla tiettyjen näissä laeissa määrättyjen korvausten, nk. jakojärjestelmäkorvausten, rahoittaminen on toteutettu jakojärjestelmällä. Jakojärjestelmä on lakiin perustuva järjestely, josta ei kerry vakuutusyhtiölle taloudellista hyötyä tai haittaa, joka johtaisi oman pääoman muutokseen.

Jakojärjestelmäkorvauksia ovat eläkemutoisten korvausten indeksikorotukset, lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoidon kulut sekä tietyt muut korvausten korotukset siten kuin vakuutuslajia koskevissa erityislaeissa määrätään.

Mainittujen lakien mukaisesti jakojärjestelmäkorvaukset rahoitetaan vakuutusyhtiöiden vakuutuksenottajiltaan kunakin vuonna vakuutusmaksun yhteydessä perittävällä maksuosuudella. Maksuosuuden suuruus määräytyy yhtiön saman vuoden kyseisen vakuutuslajin markkinaosuuden perusteella. Erityisesti vakuutusyhtiö, joka ei enää merkitse kyseistä vakuutuslajia, ei osallistu lainkaan jakojärjestelmäkorvausten rahoittamiseen. Tällä maksuosuudella kerätty määrä tilitetään vuosittain laissa määrättylle, kyseisen vakuutuslajin keskusyhteisölle, joka huolehtii kerättyjen määrien jakamisesta edelleen siten, että jokainen kyseistä vakuutuslajia harjoittava, tai aiemmin harjoittanut yhtiö saa täsmälleen sen määrän, jonka verran se on sinä vuonna maksanut jakojärjestelmäkorvauksia.

Tulevaisuudessa maksettavien jakojärjestelmäkorvausten rahoituksen maksavat siis tulevat vakuutuksenottajasukupolvet. Kaikkia lakisääteisiä vakuutuslajeja koskeva vakuuttamispakko takaa järjestelmän rahoituspohjan. Esimerkiksi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tapauksessa maksu tietynä vuonna maksettavien jakojärjestelmäkorvausten rahoittamiseksi peritään kaikilta niiltä työnantajilta, joilla on kyseisenä vuonna työntekijöitä Suomessa tai Suomesta ulkomaille lähetettyjä työntekijöitä. Lakisääteisen vakuutuslajin erityislakien mukaisen jakojärjestelmän rahoitus voisi siis pettää ainoastaan siinä tapauksessa, että työn tekeminen, moottoriajoneuvoliikenne tai sairaanhoito Suomessa lakkaisi kokonaan.

3.2.2 Muut tapaturma- ja sairausvakuutukset

a) Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Muussa tapaturma- ja sairausvakuutuksessa vahingot ovat pääsääntöisesti pieniä. Korvauksia maksetaan pääasiassa sairaanhoitokuluista, pysyvistä viasta tai haitasta. Lisäksi maksetaan kertaussummia kuolemantapauksissa.

Suurimmat vahingot voivat aiheutua katastrofissa, joissa vahingoituu suuri määrä ihmisiä. Nimetyillä kriisialueilla vakuutusturva ei ole voimassa.

Vakuutuksissa on pääsääntöisesti asetettu yläikäraja vakuutetulle henkilölle. Tällä pyritään rajoittamaan vakuutuksesta maksettavien korvausten määrää. Lisäksi sairauskuluvakuutuksissa pyydetään vakuutetulta terveys selvitys, jonka perusteella rajataan vakuutetun oikeutta korvauksiin.

Yhtiöllä on mahdollisuus muuttaa vakuutuksen hintaa ja ehtoja vuosittain jatkuvia vuosivakuutuksia uudistettaessa. Vakuutuslainsäädännössä on kuitenkin rajoitettu vakuutusmaksun ja ehtojen muuttamisen

syitä, ja lisäksi nämä syyt on lueteltava vakuutussovimuksessa. Vakuutussovimusta ei myöskään saa irtisanoa vahingon sattumisen vuoksi.

Uusissa vuoden 2004 jälkeen myönnettyissä sairauskuluvakuutuksissa yhtiö on asettanut vakuutuskohtaisen 50 000 euron ylärajan sairaanhoitokorvauksille.

Yhtiö on ottanut jälleenvakuutuksen luokan muut tapaturma- ja sairauskuluvakuutukset katastrofikumulaation varalta. Jälleenvakuutuksen omapidätys on 2,5 miljoonaa euroa, ja jälleenvakuutus kattaa vahingot 25 miljoonaan euroon saakka. Lisäksi omalle vastuulle jäävä osuus on jälleenvakuutettu konsernin yleisellä katastrofikumulaatiosuojalla. Jälleenvakuutus ei kata tartuntatauti-epidemian aiheuttamia vahinkoja.

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Sairaanhoitokuluinflaatiolla on merkittävä vaikutus sairauskuluvakuutuksen kassavirtojen ennustamiseen niissä sairauksissa, joissa korvauksia maksetaan pitkään. Sairaanhoitokuluinflaatiota kasvattaa lääketieteen nopea kehittyminen ja lääkkeiden kallistuminen.

Tuleviin kassavirtoihin vaikuttaa myös julkisen sairaanhoidon kehitys. Mikäli verovaroin rahoitetut julkisen sairaanhoidon palvelut vähenevät, alkavat vakuutetut kustantaa sairaudenhoitoaan yhä enemmän sairauskuluvakuutuksilla.

3.2.3 Kasko- ja kuljetusvakuutukset

a) Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Kasko- ja kuljetusvakuutuksista korvataan maa-ajoneuvoille, aluksille, ilma-aluksille ja raiteilla liikkuvalle kalustolle aiheutuneet vahingot. Sääolojen vaihtelulla on suurin vaikutus sattuvien vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen. Tästä johtuen talvikautena korvausmeno on suurempi kuin kesä kautena.

Suurimpia yksittäisiä vahinkoja yhtiölle voi aiheuttaa alusten vakuutuksista varsinkin, jos samalla aluksella on kuljetettavana tavaraa, jota yhtiö on myös vakuuttanut. Yhtiö ei vakuuta lainkaan suuria liikennelentokoneita.

Maa-ajoneuvovakuutuksien hinnoittelussa on käytössä bonus-järjestelmä, jossa vahingon sattuminen nostaa vakuutusmaksua. Lisäksi vakuutusyhtiöllä on oikeus muuttaa vakuutusmaksua vuosittain. Kuitenkin vakuutuksenottajan ollessa yksityishenkilö, voidaan vakuutusmaksua muuttaa ainoastaan vakuutussovimuksessa lueteltujen ehtojen täyttyessä.

Yhtiö on ottanut erillisen jälleenvakuutuksen aluksille ja kuljetettaville tavaroille sattuvien suurvahinkojen varalle. Jälleenvakuutuksen omavastuu on 4 miljoonaa euroa. Lisäksi omalle vastuulle jäävät vahingot on jälleenvakuutettu katastrofin varalta samassa jälleenvakuutuksessa kuin omaisuus- ja keskeytysvakuutukset. Tämän katastrofikumulaatiosuojan omavastuu on 7,5 miljoonaa euroa vahinkotapahtumaa kohden.

Maa-ajoneuvojen vakuutuskannasta pääosa on yksityishenkilöiden vakuutuksia. Muilta osin vakuutusriski tässä luokassa muodostuu pääosin yritysten vakuutuksista.

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Tulevien kassavirtojen ennustamiseen ei yksityishenkilöiden vakuutuksissa ja maa-ajoneuvovakuutuksissa sisälly merkittäviä epävarmuuksia.

Lähes kaikki vahingot on maksettu 6 kuukauden kuluttua vahingon sattumisesta. Muiden vakuutusten osalta aika on jonkin verran pidempi.

3.2.4 Omaisuus- ja keskeytysvakuutukset

a) Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa suurimmat yksittäiset riskit ovat yritysten tuotantolaitosten ja rakennusten palo-, luonnonilmiö-, rikkoontumisvahinkoriskejä sekä näihin liittyviä keskeytysriskejä. Yksityistalouksien yksittäiset omaisuusriskit ovat pieniä, eikä niiden osalta yksittäisellä vahingolla ole olennaista vaikutusta yhtiön tulokseen. Yksityistalouksien puolella pääosa korvausmenosta aiheutuu vuoto-, palo- sekä murtovahingoista.

Suomessa ja Baltian alueella luonnonkatastrofien riskiä on pidetty vähäisenä. Ruotsin metsätuhot ovat johtaneet luonnonkatastrofiriskin uudelleen arviointiin. Pohjola on vakuuttanut myrskyn varalta noin 5 % kaikista Suomen talousmetsistä ja ne eivät ole keskittyneet maantieteellisesti. Suoritetujen selvitysten perusteella on nykytietämyksen mukaan edelleen epävarmaa, johtuvatko viimeaikaiset myrskyt ilmasto- muutoksesta tai sääolojen luonnollisesta vaihteluvälistä. Selvityksessä on kuitenkin saatu indikaatiota siitä, että ainakin pitemmällä aikavälillä luonnonolosuhteet muuttuvat toiminta-alueellamme. Ennustettu lämpötilan nousu näkyy todennäköisesti kesä- ja talviolosuhteiden muuttumisena ja mm. sateiden lisääntymisenä. Vaikka lämpötilan nousun myrskyjen voimakkuutta lisäävästä vaikutuksesta alueellamme ei ole selvää näyttöä, Pohjola on kuitenkin varmuuden vuoksi korottanut 1.1.2006 alkaen katastrofijälleenvakuutussuojansa kapasiteettia 30 miljoonalla eurolla 80 miljoonaan euroon. Suojan kapasiteetti on lähes 10-kertainen suurimpiin toteutuneisiin katastrofikumulaatioihin.

Rakennuskannan omaisuusvakuutuksissa tulvavahingot on pääsääntöisesti ehdoissa poissuljettu.

Yhtiön omaisuus- ja keskeytysriskien valinnassa noudatetaan asiakassegmenttien erilaisiin vakuuttamistarpeisiin ja -ratkaisuihin perustuvia, ohjeistettuja toimintatapoja. Suurasiakkaiden hinnoittelu tehdään sertifioitun laatujärjestelmän mukaisesti. Hinnoittelu tapahtuu porrastusti riskin suuruuden ja vaikeuden mukaan resurssija esimiespäätöksiä suuruuden ja vaikeusasteen mukaan lisäten.

Yritys- ja yhteisöasiakkaiden hinnoittelua ohjaa asiakasvalintaohje ja alennus-ohje. Asiakasvalintaohjeessa määritellään asiakkaan yleiset edellytykset tulla asiakkaaksi esim. maksuhäiriöiden vuoksi ja tiukennetaan riskienvalintaa suuririskisillä toimialoilla. Alennus-ohjeella säädel- lään myyjän, riskipäällikön, underwriterin sekä esimiesten alennusvaltuudet vakuutuslajeittain ja osin asiakassegmentteittäin. Pienyritysten hinnoittelua ohjataan lisäksi järjestelmävaltuuksin.

Omaisuus- ja keskeytysvakuutusten kannattavuutta seurataan vakuutus- ja vahinkotietovarastoon perustuvalla monipuolisella seuranta- ja analyysijärjestelmällä. Kannattavuusanalyysijä tehdään vakuutuslajeittain, asiakassegmentteittäin, toimialoittain ja asiakasohjain- organisaatioittain.

Konsernilla on oikeus uudelleen hinnoitella vakuutus uudistuksen yhteydessä tai irtisanoa vakuutus. Kuitenkin kun asiakas on yksityishenkilö, voidaan vakuutusmaksua muuttaa ainoastaan vakuutussovimuksessa lueteltujen ehtojen täyttyessä.

Konserni on jälleenvakuuttanut vakuutuskannan ei-suhteellisella jälleenvakuutuksella, jossa omavastuu on 5 miljoonaa euroa vakuusriskiltä. Lisäksi konsernilla on jälleenvakuutus katastrofikumulivahingon varalta. Tässä jälleenvakuutuksessa omavastuu on 7,5 miljoonaa euroa vahinkotapahtumalta 80 miljoonaa euroon saakka.

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa tulevien kassavirtojen arvioinnissa ei ole merkittäviä vaikeuksia. Vahingot maksetaan pääsääntöisesti vuoden sisällä vahingon sattumisesta ja vahinkojen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Yleisesti ottaen suurinta epävarmuutta vahinkokohteisissa arvioissa on uusissa keskeytys- ja kumulaatiovahingoissa.

Myrskyvahinkojen suuruuden seurannassa yhtiö seuraa erikseen kunkin myrskyn aiheuttamia vahinkoja. Jokaisen kuukauden raportoinnissa verrataan alun perin tehtyä kokonaisvahinkoarviota havaittuun vahinkomenoon ja tarkastetaan arviota tarvittaessa. Yhtiöllä ei ole tilinpäätöshetkellä tällaisia vahinkoja.

Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML* luokittain yritysten omaisuusvakuutuksessa

1 000 EUR	Alle 5 MEUR	5 - 20 MEUR	20-50 MEUR	50-100 MEUR	100-300 MEUR
2005	31 083	10 684	10 041	7 696	1 496
2004	29 733	6 855	11 046	9 673	1 693

*EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä

3.2.5 Vastuu- ja oikeusturvavakuutukset

a) Vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat tekijät

Vastuuvakuutuksen vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen vaikuttaa merkittävästi vahingonkorvausta säätelevä lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö.

Yksityishenkilöiden osalta vahingot ovat yleensä pieniä. Lisäksi yksityishenkilöiden osuus luokan kokonaisriskistä on vähäinen.

Yritysten vastuuvakuutuksista pääosa on tuote- ja toimintavastuuvakuutuksia. Vakuutusriskin valinnassa sovelletaan vastaavaa ohjeistusta kuin omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa. Samasta virheestä tai teosta aiheutuneiden vahinkojen, ns. sarjavahinkojen riskiä esimerkiksi tuotevastuuvakuutuksessa on pienennetty siten, että yhdestä virheestä eri aikoina aiheutuneista vahingoista korvataan yhteensä enintään sen kauden, jonka aikana ensimmäinen vahinko ilmenee, vakuutusmäärä.

Oikeusturvavakuutuksesta korvataan vakuutetulle aiheutuneet kulut oikeudenkäynneistä. Koska vakuutetulla on mahdollisuus vaikuttaa oikeudenkäynnistä aiheutuvaan kustannukseen, esimerkiksi asianajajan valinnalla, on oikeusturvavakuutuksessa käytössä suhteellinen omavastuu, jossa asiakas maksaa aina tietyn prosenttiosuuden kokonaisvahingosta.

Yhtiön jälleenvakuutuksen omapidätys tämän luokan riskien osalta on 4 miljoonaa euroa vahingolta.

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Vastuuvakuutuksen luonteeseen liittyvä yleisesti vahinkojen hidastuminen tuleminen. Kun vahinko on tullut tietoon, epävarmuutta voi edelleen liittyä sen suuruuteen. Merkittävin epävarmuus on kuitenkin tuntemattomien vahinkojen arviointi, jota on käsitelty liitteessä 17.1.

Vastuuvakuutuksessa voidaan vahingot kohdistaa joko vahingon sattumishetken mukaan (Occurance) tai vahinkoilmoituksen tekemisen mukaan (Claims made). Kassavirtojen arvioinnin kannalta tällä on olennainen vaikutus. Mikäli vakuutuksessa on sovittu vahingon kohdistamisesta vahinkoilmoituksen mukaan ei vakuutuksenottajalla ole enää mahdollisuutta ilmoittaa uusista vahingoista sovittu määräajan jälkeen vakuutuksen päättymisestä.

Lopetetun ulkomaisen jälleenvakuutuksen tulevien kassavirtojen ennustamiseen liittyvä epävarmuutta. Tähän liikkeeseen kohdistuvasta vastuuvälästä noin puolet on APH -liikettä (Asbestos, Pollution, Health hazard). Tästä vastuuvälästä 70 % on peräisin USA:sta ja 30 % UK:sta. Sekä APH -liikkeen vastuut että muutkin vastuut ovat peräisin 1980-luvulla ja aikaisemmin tehdyistä vakuutus sopimuksista.

Oikeusturvavakuutusten kassavirtoihin ei sisälly merkittävää epävarmuutta, koska vahingot tulevat aina nopeasti tietoon. Myöskään vahingon suuruudessa ei ole tällöin merkittävää epävarmuutta.

Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI* luokittain yritysten vastuuvakuutuksessa

1 000 EUR	Alle 2 MEUR	2-4 MEUR	4-10 MEUR	10-30 MEUR	30-90 MEUR
2005	6 431	1 475	3 294	6 797	1 003
2004	8 044	1 415	4 232	2 329	980

*TSI = Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä

3.2.6 Pitkäaikaiset vakuutus sopimukset

a) Vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat tekijät

Takausvakuutuksen vahinkojen lukumäärään vaikuttaa merkittävästi talouden tila. Noususuhdanteen aikana takausvahinkoja on vähemmän ja laskusuhdanteessa vahinkoja on merkittävästi enemmän. Takausvakuutukset jakaantuvat lainatakauksiin ja sopimustakauksiin. Lainatakaukset ovat kestoltaan keskimäärin 5-7 vuotta ja sopimustakaukset maksimissaan 2 vuotta. Takausvakuutuksessa yli puolet on sopimustakauksia.

Takausvakuutuksessa yhtiöllä ei pääsääntöisesti ole jälleenvakuutusta. Yhtiöllä on osalle takausvastuista turvaavat vakuudet. Tällöin vahingon sattuessa yhtiö voi realisoida vakuutena olevan omaisuuden, ja näin pienentää tappiota. Takausvakuutus on pitkäaikaisista vakuuttamista, ja siksi yhtiön on säännöllisesti seurattava vakuutetun taloudellista tilaa, vastuiden määrän kehitymistä sekä vastavakuuksien turvaavuutta. Suurin osa rakennusvirhevakuutuksista on lakisääteisiä rakennusvirhevakuutuksia. Näissä asuinrakennuksia koskevissa vakuutuksissa vakuutustapahtuma edellyttää sekä rakennusvirhettä että rakennuttajan maksukyvyttömyyttä. Koska vakuutuksen vastuu aika on 10 vuotta, niin

vakuutukseen liittyy sarjavahingon mahdollisuus. Rakennuttajan, jolla on poikkeuksellisen paljon rakennusvirheitä, maksukyvyttömyysriski kasvaa olennaisesti.

Sarjavahinkojen varalta yhtiöllä on merkitsemisvuosittaisen kumulaation varalle stop loss -jälleenvakuutus, jossa omapidätys on kullekin merkitsemisvuodelle 400 % vakuutusmaksutulosta kuitenkin vähintään 6 miljoonaa euroa.

Ainainvakuutukset ovat kiinteistöjen ja metsien palovakuutuksia. Vakuutuksesta korvataan samoja palo- ja luonnonilmiövahinkoja, kuin kiinteistöjen ja metsien vuosivakuutuksissa. Inflaation pitkäaikaisesta vaikutuksesta johtuen ainainvakuutusten vakuutusmäärät ovat pieniä.

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Pitkäaikaisten vakuutusten kassavirtojen ennustamisen suurin ongelma on se, että korvausmäärä riippuu olennaisesti tulevien vuosien talous- suhdanteista, joiden ennustaminen on vaikeaa.

Ainainvakuutuksiin liittyviin kassavirtoihin liittyvä suurin epävarmuus on takaisinostojen määrä. Takaisinostoja on nykyisin erittäin vä-

hän. Suurin riski on, että takaisinostojen määrä lisääntyy merkittävästi. Vuosittain takaisinostoja on ollut 200 000 euron edestä. Jos kaikki vakuutukset ostettaisiin heti takaisin, olisi maksettava määrä 15 miljoonaa euroa.

Takausvakuutuksen sekä rakennusvirhevakuutuksen vastuumäärät

1 000 EUR	Brutto		Netto*	
	2005	2004	2005	2004
Sopimustakaukset	106 652	115 775	106 165	113 641
Lainatakaukset	94 976	92 368	94 976	92 368
Muut	11 548	9 451	9 580	7 958
Takausvakuutus	213 176	217 594	210 721	213 967
Rakennusvirhevakuutus	848 000	620 000	680 000	452 000

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden ja vastavakuuksien jälkeen

3.2.7 Suurvahingot ja vakuutuslajien kannattavuus

Suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joissa konsernin vastuulla oleva määrä ylittää kaksi miljoonaa euroa. Oheisessa taulukossa on esitetty viideltä edelliseltä vuodelta havaitut suurvahingot. Vahingot on kohdistettu vahingon havaitsemisvuoteen.

Suurvahingot vuosilta 2001 - 2005

Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain

Bruttomäärä	2-5 ME:n vahinkojen lukumäärä					Yli 5 ME:n vahinkojen lukumäärä					Korvaukset ME 2001-2005
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005	
Lakisääteiset	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3
Muu tapaturma ja sairaus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kasko ja kuljetus	0	3	0	4	0	0	0	0	0	0	19
Omaisuus ja keskeytys	2	3	3	2	5	2	1	0	0	1	97
Vastuu ja oikeusturva	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Pitkäkestoiset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Korvaukset yhteensä 70 ME					Korvaukset yhteensä 51 ME					121
Nettomäärä	2-5 ME:n vahinkojen lukumäärä					Yli 5 ME:n vahinkojen lukumäärä					Korvaukset ME 2001-2005
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005	
Lakisääteiset	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3
Muu tapaturma ja sairaus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kasko ja kuljetus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Omaisuus ja keskeytys	2	3	3	2	5	1	1	0	0	1	69
Vastuu ja oikeusturva	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Pitkäkestoiset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Korvaukset yhteensä 55 ME					Korvaukset yhteensä 19 ME					74

Oheisessa taulukossa on vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys vuosina 2004 ja 2005.

2004	MEUR	Brutto vm-tuotto	Netto vm-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset		268	263	93 %	93 %
Muu tapaturma ja sairaus		56	55	113 %	117 %
Kasko ja kuljetus		159	136	84 %	86 %
Omaisuus ja keskeytys		181	148	85 %	88 %
Vastuu ja oikeusturva		44	37	103 %	107 %
Pitkäkestoiset		3	3	67 %	71 %
Yhteensä		710	643	91 %	93 %
2005	MEUR	Brutto vm-tuotto	Netto vm-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset		325	320	97 %	92 %
Muu tapaturma ja sairaus		67	67	136 %	118 %
Kasko ja kuljetus		172	156	83 %	97 %
Omaisuus ja keskeytys		183	158	78 %	91 %
Vastuu ja oikeusturva		46	41	76 %	69 %
Pitkäkestoiset		4	3	12 %	12 %
Yhteensä		798	744	92 %	93 %

* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto)

** Kertaluonteiset vakuutustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu

3.3 HENKIVAKUUTUSRISKIT

Henkivakuutuksessa merkittävin riski on säästöpainotteisiin henkivakuutuksiin, yksilöllisiin eläkevakuutuksiin ja ryhmäeläkevakuutuksiin liittyvä vastuuelan korkoriski, joka aiheutuu siitä, että tulevat korvaukset oletetaan rahoitettavan vakuutusmaksujen lisäksi perustekoron (= taattu korko) suuruusella sijoitustuotolla. Jos vakuutussäästöjen katteena oleva omaisuus tuottaa vähemmän kuin perustekoron verran, vajuus on katettava tilapäisesti tai pysyvästi konsernin muista varoista. Tästä aiheutuvan riskin pienentämiseksi tilikauden 2005 lopussa alennettiin korkein käytetty diskonttauskorko 3,5 %:iin täydentämällä vastuuelkaa.

Suurimpaan osaan henkivakuutuksista ei liity riskiä korvattavan vahingon suuruudesta vaan korvaus on vakuutus sopimuksessa määritelty kiinteä etuus. Eläkevakuutuksiin, erityisesti elinikäisiin eläkevakuutuksiin, sekä päiväkorvaus- ja sairaanhoitovakuutuksiin liittyy kuitenkin vakuutustapahtuman sattumisen jälkekin epävarmuus maksettavien etuuksien määrästä. Näistäkin kuitenkin päiväkorvaus- ja sairaanhoitovakuutuksia koskevien maksujen määrään liittyvä epävarmuus poistuu tavallisesti yhden vuoden kuluessa.

Riskin hallinnassa tärkeimmät tehtävät liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutus suojan hankkimiseen sekä korvausmenon kehittymisen seurantaan ja vastuuelan arviointiin.

Riskivakuutuksia myönnetään suomalaisten vakuutusyhtiöiden yhdessä kehittämän vastuunvalintaohjeen puitteissa. Myös vakuutusehdojen merkitys riskin rajoittamisen keinona on olennainen. Lisäksi vakuu-

tusten myöntämisvaltuudet on porrastettu vakuutusten koon mukaan.

Konserni päättää jälleenvakuutusperiaatteista ja omalla vastuulla pidettävästä riskistä. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka vakavaraisuusluokitus on riittävä. Konsernin henkivakuutukset on liitetty henkilökorvausten katastrofisuojaan. Muutoin henkivakuutuksen riskejä ei jälleenvakuuteta.

Vastuuelan riittävyttä seurataan jatkuvasti. Vastuuelkaa on tarkemmin käsitelty liitteessä 17.2.

3.3.1 Säästöpainotteiset henkivakuutukset

a) Korvausten lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat tekijät

Säästöpainotteisissa henkivakuutuksissa korvausmeno muodostuu kuolintapauskorvauksista sekä takaisinostetuista ja erääntyneistä säästösummista. Tilikauden aikana merkittävin korvausten maksamisen peruste oli säästösumman takaisinosto. Seuraavaksi merkittävin korvausten maksamisen peruste oli säästösumman erääntyminen kuolintapauskorvausten ollessa pienin edellä mainituista eristä.

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Säästöpainotteisissa henkivakuutuksissa epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin aiheutuvat takaisinostointensiteetin vaihteluista ja vähäisessä määrin kuolevuuden kehityksestä ja satunnaisuudesta.

Vakuutuksenottajilla on vakuutussopimuslain mukaan oikeus milloin tahansa takaisinostaa säästöpainotteisen henkivakuutuksensa kertynyt säästö. Täten konsernin ei ole mahdollista rajoittaa vakuutuksenottajien oikeutta takaisinostaa vakuutuksensa. Sen sijaan takaisinostoista aiheutuvaa riskiä hallitaan tuoterakenteilla siten, että vakuutuksen ensimmäisinä vuosina vakuutuksen takaisinostoarvo on alhaisempi kuin vakuutuksen kertyneen säästön määrä.

Konsernin vakuutus kanta muodostuu suuresta määrästä säästöpainotteisia henkivakuutuksia, jolloin kuolevuuden aiheuttamat vaihtelut vuosittaisiin kassavirtoihin pääosin eliminoituvat. Myös havaitun elinikäen piteneksen trendin jatkumisella on ainoastaan vähäinen vaikutus vuosittaisiin kassavirtoihin, koska kuolintapauskorvaukset muodostavat vain pienen osan maksetuista korvauksista.

Tuleviin kassavirtoihin liittyvillä epävarmuuksilla ei ole oleellista vaikutusta yhtiön tulokseen ja oman pääoman määrään, koska kaikissa tilanteissa korvaus muodostuu pääosiltaan vakuutussäästöistä.

3.3.2 Yksilölliset eläkevakuutukset

a) Korvausten lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat tekijät

Yksilöllisissä eläkevakuutuksissa korvausmeno muodostuu kuolintapauskorvauksista ja takaisinostetuista säästösummista sekä maksetuista eläke-eristä. Tilikauden aikana merkittävin korvausten maksamisen peruste oli eläke-erien maksaminen. Seuraavaksi merkittävin korvausten maksamisen peruste oli säästösumman takaisinosto kuolintapauskorvausten ollessa pienin edellä mainituista eristä.

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Yksilöllisissä eläkevakuutuksissa epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin aiheutuvat eläkeajan muutoksista, kuolevuuden kehityksestä ja satunnaisuudesta sekä takaisinostointensiteettiin vaikuttavien tekijöiden vaihteluista.

Vakuutuksen myöntämishetkellä vakuutus sopimuksessa sovitaan eläkeajan alkamisajankohdasta ja kestosta. Uusmyynnissä olevissa yksilöllisissä eläkevakuutuksissa eläkeajan on alettava vakuutetun ollessa 62–80 -vuotias ja eläkeajan keston on oltava vähintään 2 vuotta, mutta myös elinikäinen eläke on mahdollinen. Vakuutuksenottajalla on vakuutusehtojen mukainen oikeus muuttaa ennen eläkeajan alkamista eläkeaikaa alun perin sovittuna. Eläkeajan alkamisen myöhentäminen ja keston pidentäminen on mahdollista ilman terveys selvitystä. Eläkeajan alkamisen varhentaminen ja keston lyhentäminen on mahdollista ilman terveys selvitystä, jos varhennettuna eläkeajan alkamiseen olisi yli 3 vuotta, ja terveys selvityksellä, jos varhennettuna eläkeajan alkamiseen olisi alle 3 vuotta.

Vakuutuksenottajan yksilöllisen eläkevakuutuksen säästösomman takaisinosto-oikeus on rajattu tilanteisiin, joissa vakuutetun puoliso on kuollut, vakuutetun avioliitto on purkautunut, vakuutettu on ollut vähintään vuoden työttömänä tai vakuutettu on tullut pysyvästi työkyvyttömäksi.

Konsernin vakuutuskanta muodostuu suuresta määrästä yksilöllisiä eläkevakuutuksia, jolloin kuolevuuden aiheuttamat vaihtelut vuosittaisiin kassavirtoihin pääosin eliminoituvat. Myös havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkumisella on ainoastaan vähäinen vaikutus vuosittaisiin kassavirtoihin, koska pääosa yksilöllisistä eläkevakuutuksista on määräaikaista ja niihin liittyy suurin lain sallima kuolintapausturva.

Tuleviin kassavirtoihin liittyvillä epävarmuuksilla ei ole oleellista vaikutusta yhtiön tulokseen ja oman pääoman määrään, koska kaikissa tilanteissa korvaus muodostuu pääosiltaan vakuutussäästöistä.

3.3.3 Ryhmäeläkevakuutukset

a) Korvausten lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat tekijät

Ryhmäeläkevakuutuksissa korvausmeno muodostuu kuolintapauskorvauksista ja takaisinostetuista säästösommista sekä maksetuista vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke-eristä. Tilikauden aikana merkittävien korvausten maksamisen peruste oli eläke-erien maksaminen.

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Ryhmäeläkevakuutuksissa epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin aiheutuvat eläkeajan muutoksista, kuolevuuden ja työkyvyttömyysintensiteetin kehityksestä ja satunnaisuudesta sekä takaisinostointensiteettiin vaikuttavien tekijöiden vaihteluista.

Konsernin vakuutuskanta muodostuu suuresta määrästä ryhmäeläkevakuutuksia, jolloin kuolevuuden aiheuttamat vaihtelut vuosittaisiin kassavirtoihin pääosin eliminoituvat. Sen sijaan havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkumisella on vaikutusta vuosittaisiin kassavirtoihin, koska pääosa ryhmäeläkevakuutuksista on elinikäisiä. Tämän vuoksi konserni hinnoittelee ja laskee vastuut soveltaen uusinta (2001) koko kotimaisen alan aineistoon perustuvaa eläkekuolevuutta koskevaa tutkimusta. Lajin pienuuden vuoksi kuolevuutta ei voida johtaa konsernin omasta aineistosta. Ensimmäiset analyysit viittaavat siihen, että vanhuuseläke tuottaa suunnitellusti pientä kuolevuus ylijäämää ja työkyvyttömyyseläke osoittaa selvää riski ylijäämää.

Tuleviin kassavirtoihin liittyvillä epävarmuuksilla ei ole oleellista vaikutusta konsernin tulokseen ja oman pääoman määrään.

3.3.4 Riskivakuutukset

a) Korvausten lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat tekijät

Riskivakuutusten korvausmeno muodostuu kuolemanvaravakuutuksen, pysyvän työkyvyttömyyden vakuutuksen, päiväkorvausvakuutuksen ja sairaanhoitovakuutuksen korvauksista. Tietoja vuoden 2005 korvausmenosta on liitteessä 29.

b) Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Riskivakuutuksissa epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin aiheutuvat kuolevuuden, työkyvyttömyys- ja sairastuvuusintensiteetin kehityksestä ja satunnaisuudesta.

Kuolemanvaravakuutusten vakuutuskanta muodostuu noin 100 000 vakuutetusta, joiden yhteenlaskettu vakuutussumma on vajaat 3 000 milj. euroa. Keskimääräinen kuolinturva jää alle 30 000 euron.

Tosin lintuinfluenssan muuttuminen pandemiaksi aiheuttaisi todennäköisesti hetkellistä kasvua kuolemanvaravakuutuksen korvausmenossa, mutta se ei muuttaisi kuolevuuden alenemisen yleistä trendiä. Käytettävissä olevien tietojen perusteella mahdollisen pandemian vaikutuksia on vaikea arvioida. Riski ylijäämällä voidaan kuitenkin kustantaa kuolintapauskorvauksen kaksinkertaistuminen. Havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkumisella on puolestaan positiivinen vaikutus kuolemanvaravakuutuksen vuosittaisiin kassavirtoihin.

Noin viidelläkymmenellä vakuutetulla on yli 400 000 euron kuolemanvaraturva. Näiden vakuutusten 400 000 euron ylittävä yhteenlaskettu kuolemanvaraturva on noin 15 milj. euroa.

Pysyvän työkyvyttömyyden vakuutusten vakuutuskanta muodostuu noin 9 000 vakuutetusta. Vakuutettujen yhteenlaskettu pysyvän työkyvyttömyyden turvan määrä on noin 420 milj. euroa. Yhdelläkään vakuutetulla ei ole yli 300 000 euron pysyvän työkyvyttömyyden turvaa. Korvausmeno voi vaihdella vuosittain paljonkin vakuutuskannan pienuuden vuoksi, mutta vakuutuslaji säilyisi edelleen ylijäämäisenä, vaikka korvausmeno puolitoistakertaistuisi nykyisestä.

Päiväkorvausvakuutuksen vakuutuskanta muodostuu noin 1 000 vakuutetusta. Korvausmeno voi vaihdella vuosittain paljonkin vakuutuskannan pienuuden vuoksi.

Sairaanhoitovakuutusten vakuutuskanta muodostuu noin 2 000 vakuutetusta. Sairaanhoitokuluinflaatiota kasvattaa lääketieteen nopea kehittyminen ja lääkkeiden kallistuminen. Sairaanhoitovakuutusten maksuja voidaan kuitenkin tarkistaa vuosittain, mikä pienentää oleellisesti näistä vakuutuksista aiheutuvaa riskiä.

Tuleviin kassavirtoihin liittyvillä epävarmuuksilla ei ole oleellista vaikutusta konsernin tulokseen ja oman pääoman määrään, koska riskivakuutusten osuus vakuutuskannasta on verrattain vähäinen.

3.4 SIJOITUSTOIMINNAN RISKIT

3.4.1 Vahinkovakuutus

Vuosittain laaditaan sijoitus suunnitelma, jota varten arvioidaan:

- toimintaympäristön tila ja kehitysnäkymät.
- sijoituksiin sisältyvät riskit tuoton, turvaavuuden ja valuuttaliikkeen suhteen.

- vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitusten tuoton, likvidiyyden ja valuuttaliikkeen suhteen.
- riskinkantokyky sijoitusten osalta lyhyellä ja pitkällä tähtäyksellä.

Sijoitukset ovat vastuuvelan ja oman pääoman katteena olevaa varallisuutta. Hallitulla sijoitusriskin ottamisella pyritään sijoitussalkun tuoton kasvattamiseen. Perusallokaatioksi kutsutaan sijoitussalkun rakennetta, jolla tuotto maksimoidaan valitulla riskitasolla. Vahinkovakuutuksessa on käytössä Asset/Liability Management -malli (ALM-malli), jonka avulla perusallokaatio määritellään. Omaisuuden arvovaihtelun ja aktiivisen sijoitustoiminnan seurauksena perusallokaatiosta ajoittain poiketaan asetettujen rajojen puitteissa. Sijoitussuunnitelmassa määritellään sijoitusvaluudet eri omaisuusluokille ja omaisuusluokkien sisäiselle hajautukselle.

1) Markkinariski

Markkinariski muodostuu hinta-, korko- ja valuutariskistä. Osakekursien, korkojen ja valuuttojen muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden arvoon. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskin ja vakavaraisuuspääoman

suhdetta tarkastellaan sisäisellä ALM-mallilla ja markkinariskin herkkyyksanalyysillä.

Hintariskiä sisältävien osakkeiden, vaihtoehtoisten sijoitusten ja kiinteistöjen maksimimäärä on rajoitettu perusallokaatiossa. Sijoitusriskiä hallitaan myös hajuttamalla eri sijoitusinstrumentteihin, maantieteellisesti ja toimialoittain.

Markkinariskin hallintaan käytetään myös johdannaisia. Johdannaisten käytön periaatteet määritellään vuosittain sijoitussuunnitelmassa. Korko- ja osakejohdannaisia voidaan käyttää sekä suojaukseen että salkun riskitason lisäämiseen rajojen puitteissa. Valuuttajohdannaisia voidaan käyttää vain suojaamiseen. Luottoriskijohdannaisia ei käytetä. Johdannaisia voidaan tehdä säännellyillä markkinoilla tai vastapuolen kanssa, jonka pitkäaikainen luottoluokitus on vähintään A3 (Moody's) tai A- (Standard & Poor's).

a) Markkinariskin herkkyyksanalyysi

Koko salkun markkinariskiä mitataan riskiluvulla, joka saadaan kertomalla samaan sijoitusluokkaan kuuluvat sijoitukset riskikertoimella, joka on johdettu sijoitusluokan volatilitteista.

Allokaatiojakauma 31.12.2005	Käypä arvo, 1 000 EUR*	%	Riski- kerroin	Riski, 1 000 EUR	Riski-%
Rahamarkkinat yhteensä	213 302	8,3 %		640	0,4 %
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	220 218	8,6 %	0,3 %	661	0,4 %
Johdannaiset****	-6 917	-0,3 %	0,3 %	-21	0,0 %
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	1 788 430	69,8 %		73 167	41,0 %
Valtiot	1 224 108	47,8 %	4,0 %	48 964	27,5 %
Investment Grade	475 911	18,6 %	4,0 %	19 036	10,7 %
Kehittyvät markkinat ja High Yield	81 494	3,2 %	6,0 %	4 890	2,7 %
Johdannaiset****	6 917	0,3 %	4,0 %	277	0,2 %
Osakkeet yhteensä	407 267	15,9 %		87 399	49,0 %
Suomi	112 261	4,4 %	20,0 %	22 452	12,6 %
Kehittyneet markkinat	150 081	5,9 %	20,0 %	30 016	16,8 %
Kehittyvät markkinat	23 685	0,9 %	25,0 %	5 921	3,3 %
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	26 020	1,0 %	20,0 %	5 204	2,9 %
Pääomasijoitukset	95 220	3,7 %	25,0 %	23 805	13,3 %
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	65 365	2,6 %		9 250	5,2 %
Absoluuttisen tuoton rahastot	22 255	0,9 %	10,0 %	2 226	1,2 %
Raaka-aineet	18 089	0,7 %	25,0 %	4 522	2,5 %
Vaihtovelkakirjalainat	25 021	1,0 %	10,0 %	2 502	1,4 %
Kiinteistöt	87 581	3,4 %	9,0 %	7 882	4,4 %
Yhteensä***	2 561 946	100,0 %		178 338	100,0 %

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon 11 544 tuhatta euroa

*** Sisältää 63 111 tuhatta euroa myytävänä oleviksi luokiteltuja run offin varoja (liite 5)

**** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

Allokaatiojakauma 31.12.2004	Käypä arvo, 1 000 EUR*	%	Riski- kerroin	Riski, 1 000 EUR	Riski-%
Rahamarkkinat yhteensä	283 797	11,9 %		851	0,5 %
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	283 797	11,9 %	0,3 %	851	0,5 %
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	1 437 961	60,4 %		58 051	33,0 %
Valtiot	1 112 061	46,7 %	4,0 %	44 482	25,3 %
Investment Grade	299 259	12,6 %	4,0 %	11 970	6,8 %
Kehittyvät markkinat ja High Yield	26 640	1,1 %	6,0 %	1 598	0,9 %
Osakkeet yhteensä	470 199	19,7 %		99 045	56,4 %
Suomi	177 483	7,5 %	20,0 %	35 497	20,2 %
Kehittyneet markkinat	162 561	6,8 %	20,0 %	32 512	18,5 %
Kehittyvät markkinat	13 073	0,5 %	25,0 %	3 268	1,9 %
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	30 055	1,3 %	20,0 %	6 011	3,4 %
Pääomasijoitukset	87 026	3,7 %	25,0 %	21 756	12,4 %
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	35 465	1,5 %		3 924	2,2 %
Absoluuttisen tuoton rahastot	19 630	0,8 %	10,0 %	1 963	1,1 %
Raaka-aineet	2 518	0,1 %	25,0 %	629	0,4 %
Vaihtovelkakirjalainat	13 318	0,6 %	10,0 %	1 332	0,8 %
Kiinteistöt	154 087	6,5 %	9,0 %	13 868	7,9 %
Yhteensä	2 381 509	100,0 %		175 739	100,0 %

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon +5 526 tuhatta euroa

b) Korkoriski

Korkosalkkujen korkoriskiä seurataan herkkyyssanalyysin lisäksi modifioidulla duraatiolla. Korkosalkkujen modifioidulle duraatiolle on asetettu

sijoitussuunnitelmassa vertailusalkun modifioituun duraatioon suhteutetut vaihteluvälit.

Vastuuvelan duraatio on esitetty liitteessä 17.1.

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelu- päivän mukaan, 1 000 EUR 31.12.2005	0-1 vuotta	1-3 vuotta	3-5 vuotta	5-7 vuotta	7-10 vuotta	>10 vuotta	Yhteensä	Duraatio	Efektiivinen korko, %
Kiinteäkorkoiset joukkolainat	28 647	397 129	366 215	223 577	305 018	292 151	1 612 738	5,5	3,5
Vaihtuvakorkoiset joukkolainat*	26 421	0	0	0	0	0	26 421	0,2	5,3
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset	122 388	-	-	-	-	-	122 388	0,1	2,6
Rahastot	88 165	13 709	12 905	113 862	-	-	228 642	3,3	-
Yhteensä**	265 620	410 839	379 121	337 439	305 018	292 151	1 990 188	4,8	3,4

* Kaikkien vaihtuvakorkoisten joukkolainojen uudelleenhinnoittelu tapahtuu kolmen kuukauden sisällä tilinpäätöspäivästä.

** Sisältää 63 111 tuhatta euroa myytävänä oleviksi luokiteltuja run offin varoja

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelu- päivän mukaan, 1 000 EUR 31.12.2004	0-1 vuotta	1-3 vuotta	3-5 vuotta	5-7 vuotta	7-10 vuotta	>10 vuotta	Yhteensä	Duraatio	Efektiivinen korko, %
Kiinteäkorkoiset joukkolainat	154 513	255 713	375 830	150 241	139 746	281 219	1 357 263	5,0	3,2
Vaihtuvakorkoiset joukkolainat*	46 945	-	-	-	-	-	46 945	0,1	2,8
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset	123 528	-	-	-	-	-	123 528	0,1	2,0
Rahastot	56 278	12 251	45 273	74 695	-	-	188 497	3,5	-
Yhteensä	381 263	267 964	421 103	224 936	139 746	281 219	1 716 232	4,3	3,1

* Kaikkien vaihtuvakorkoisten joukkolainojen uudelleenhinnoittelu tapahtuu kolmen kuukauden sisällä tilinpäätöspäivästä.

c) Valuuttariski

Vahinkovakuutuksen valuuttariskit muodostuvat lähinnä ulkomaisista osakesijoituksista. Valuuttariskille on asetettu enimmäisrajoitus sijoitussuunnitelmassa. USA:n dollari, Ruotsin kruunu, Englannin punta ja Japa-

nin jeni muodostavat suurimmat taseen valuuttapositiot. Valuuttariskejä suojataan aktiivisesti johdannaisilla.

Taulukossa on esitetty vain valuuttamääräiset erät.

31.12.2005, 1 000 EUR	USD	SEK	JPY	GBP	Muut	Yhteensä
Varat	115 079	34 598	13 947	13 866	12 333	189 822
Velat	22 671	871	-	3 671	19 942	47 155
Nettopositio	92 408	33 728	13 947	10 195	-7 609	142 668
Suojaukset	-53 810	-23 858	-6 638	-4 669	-	-88 975
Valuuttapositio*	38 597	9 870	7 309	5 525	-7 609	53 693

* Valuuttapositio on 2,1 % vahinkovakuutuksen sijoituskannasta.

Valuuttapositio sisältää myytävänä oleviksi luokiteltuja run-offin varoja 9 204 tuhatta euroa ja velkoja 18 726 tuhatta euroa. Ryhmä Muut sisältää - 10 279 tuhatta euroa EEK- ja LTL-määräistä eurolla katettua vastuuvelkaa.

31.12.2004, 1 000 EUR	USD	SEK	JPY	GBP	Muut	Yhteensä
Varat	101 393	3 418	9 501	32 661	17 616	164 590
Velat	28 547	3 573	-	5 567	13 524	51 212
Nettopositio	72 846	-155	9 501	27 094	4 092	113 378
Suojaukset	-61 209	-	-7 196	-10 371	-	-78 776
Valuuttapositio*	11 637	-155	2 305	16 723	4 092	34 602

* Valuuttapositio on 1,5 % vahinkovakuutuksen sijoituskannasta.

2) Luottoriski

Konserni sijoittaa joukkovelkakirjalainoissa pääosin euromaiden valtioiden euromääräisiin joukkovelkakirjalainoihin. Luottoriskiä hallinnoidaan hajauttamalla salkkua ja rajoittamalla heikomman luottoriskin osuutta salkusta. Sijoitussuunnitelmassa on määritelty luottoluokitusrajoitukset.

Luottoluokittelemattomista liikkeeseenlaskijoista tehdään sisäinen luottoriskin arviointi, jonka perusteella voidaan tehdä sijoituspäätös.

Esitetty Standard & Poors luottoluokituksen mukaisena.

Luottoluokitusjakauma

31.12.2005, 1 000 EUR	AAA	AA	A	BBB	High Yield	Not Rated*	Yhteensä
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	374	6 345	50 820	10 169	752	142 093	210 553
Joukkolainat ja korkorahastot	974 827	332 879	202 048	146 843	74 687	48 351	1 779 635
JV-osuus vastuuvelasta ja saamiset JV:stä	152	10 166	43 000	1 371	8	23 748	78 446
Yhteensä***	975 353	349 389	295 868	158 384	75 447	214 192	2 068 634

* Luokassa Not Rated olevilla rahamarkkinasijoitusten liikkeeseenlaskijoilla saattaa olla luottoluokitus, vaikka itse paperilla ei ole.

Talletusten luottoluokitus on tehty pankin luottoluokituksen mukaan.

JV-osuus -rivillä luokkaan Not Rated sisältyy 10 212 tuhatta euroa Captive -saamia.

** Sisältää lyhyen koron rahastot.

*** Sisältää 63 111 tuhatta euroa myytävänä oleviksi luokiteltuja run offin varoja.

Luottoluokitusjakauma

31.12.2004, 1 000 EUR	AAA	AA	A	BBB	High Yield	Not Rated*	Yhteensä
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	1 063	2 326	26 319	20 202	-	130 341	180 251
Joukkolainat ja korkorahastot	1 011 603	240 662	145 311	99 025	24 795	14 585	1 535 982
JV-osuus vastuuvelasta ja saamiset JV:stä	60	8 854	26 845	936	4	32 369	69 069
Yhteensä	1 012 726	251 843	198 475	120 163	24 799	177 295	1 785 302

* Luokassa Not Rated olevilla rahamarkkinasijoitusten liikkeeseenlaskijoilla saattaa olla luottoluokitus, vaikka itse paperilla ei ole.

Talletusten luottoluokitus on tehty pankin luottoluokituksen mukaan.

JV-osuus -rivillä luokkaan Not Rated sisältyy 18 934 tuhatta euroa Captive -saamia.

** Sisältää lyhyen koron rahastot.

3) Likviditeettiriski

Sijoitussalkkua koostettaessa huomioidaan yhtiön likviditeettivaatimukset. Likviditeettipuskurina toimii ensisijaisesti rahamarkkinasalkku. Pohjolan sijoitukset osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin ovat pääosin noteerattuja ja likvidejä.

Jälleenvakuutus sopimuksissa on asetettu aikaraja, jossa jälleenvakuuttajan on maksettava osuutensa vahingosta. Tämä raja on noin 15 päivää. Kun jälleenvakuuttajana on Captive yhtiö, on sopimuksissa aina Simultaneous payments -lauseke, jolloin suurvahingon sattuessa jälleenvakuuttajan on maksettava osuutensa, ennen kuin korvaus maksetaan vahingonkärsineelle.

3.4.2 Henkivakuutus (pl. sijoitussidonnaiset sijoitukset)

Hallitus laatii vuosittain sijoitussuunnitelman, jota varten arvioidaan:

- yhtiön toimintaympäristön tila ja kehitysnäkymät
- yhtiön sijoituksiin sisältyvät riskit tuoton, turvaavuuden ja valuuttaliikkeen suhteen
- yhtiön vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitusten tuoton, likvidisyyden ja valuuttaliikkeen suhteen
- yhtiön riskinkantokyky sijoitusten osalta lyhyellä ja pitkällä tähtäyksellä.

Sijoitusten rakennetta ohjataan suunnitelmallisesti ottaen huomioon tuottonäkymät, riskit, vakuutuslajien vastuuvelan katteen sijoittamiseen liittyvät vaatimukset sekä vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden varmis-

taminen. Sijoitustoiminnan keskeisin toimintaa ohjaava tekijä on perusallokaatio, joka määritellään vuodeksi kerrallaan sijoitussuunnitelmassa. Omaisuuden arvonvaihtelun ja aktiivisen sijoitustoiminnan seurauksena perusallokaatiosta ajoittain poiketaan määriteltyjen rajojen puitteissa.

1) Markkinariski

Markkinariski muodostuu hinta-, korko- ja valuuttariskistä. Koko salkun markkinariskiä mitataan riskiluvulla, joka saadaan kertomalla samaan sijoitusluokkaan kuuluvat sijoitukset riskikertoimella, joka on johdettu sijoitusluokan volatiliiteetista. Kun suhteutetaan sijoitussalkun riskiluku sijoitusriskin kantokykyyn, saadaan riskisuhdeluku. Riskisuhdeluku on kokemukseräinen mittari, joka luonnehtii yhtiön kriisiin ajautumisen todennäköisyyttä. Kun mittarin arvo on alle 100 prosenttia, riskiasema on turvallinen. Alue 100 prosentista 120 prosenttiin on merkittävän riskin alue, jolla voidaan lyhytaikaisesti käydä. Luvun ylittäessä 120 prosenttia, on syytä harkita nopeaa riskitason keventämistä.

Markkinariskien hallintaan voidaan käyttää myös johdannaisia. Johdannaisten käytön periaatteet määritellään vuosittain sijoitussuunnitelmassa. Korko- ja osakejohdannaisia voidaan käyttää sekä suojaukseen että salkun riskitason lisäämiseen limiittien puitteissa. Valuuttajohdannaisia voidaan käyttää vain suojaamiseen. Luottoriskijohdannaisia ei käytetä. Johdannaisia voidaan tehdä säännellyillä markkinoilla tai vastapuolen kanssa, jonka pitkäaikainen reittaus on vähintään A3 (Moody's) tai A- (Standard & Poor's).

a) Markkinariskin herkkyyshanalyysi

Allokaatiojakauma 31.12.2005	Käypä arvo, 1 000 EUR*	%	Riski- kerroin	Riski, 1 000 EUR	Riski-%
Rahamarkkinasijoitukset yhteensä	84 283	6,8 %		253	0,3 %
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	114 971	9,3 %	0,3 %	345	0,4 %
Johdannaiset***	-30 688	-2,5 %	0,3 %	-92	-0,1 %
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	931 398	75,1 %		37 547	47,1 %
Valtiot	773 261	62,4 %	4,0 %	30 930	38,8 %
Investment Grade	112 899	9,1 %	4,0 %	4 516	5,7 %
Kehittyvät markkinat ja High Yield	14 550	1,2 %	6,0 %	873	1,1 %
Johdannaiset***	30 688	2,5 %	4,0 %	1 228	1,5 %
Osakkeet yhteensä	175 754	14,2 %		35 966	45,1 %
Suomi	45 284	3,7 %	20,0 %	9 057	11,4 %
Kehittyneet markkinat	114 168	9,2 %	20,0 %	22 834	28,7 %
Kehittyvät markkinat	16 302	1,3 %	25,0 %	4 075	5,1 %
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	31 727	2,6 %		4 407	5,5 %
Absoluuttisen tuoton rahastot	4 024	0,3 %	10,0 %	402	0,5 %
Raaka-aineet	8 228	0,7 %	25,0 %	2 057	2,6 %
Vaihtovelkakirjalainat	19 476	1,6 %	10,0 %	1 948	2,4 %
Kiinteistöt	16 684	1,3 %	9,0 %	1 502	1,9 %
Yhteensä	1 239 846	100,0 %		79 674	100,0 %

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon -382 tuhatta euroa

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

Kantokyyky 31.12.2005

	1 000 EUR
Tytäryrityksen toimintapääoma vakuutusyhtiölain mukaan	165 902
Toimintapääoman minimi	65 553
Sijoitusriskin kantokyyky	100 349
Sijoitusriski	79 674
Riskisuhde	79 %

Konserni hankki vakuutuskannan 1.1.2005.

Allokaatiojakauma 31.12.2004	Käypä arvo, 1 000 EUR*	%	Riski- kerroin	Riski, 1 000 EUR	Riski-%
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	121 025	67,3 %	0,3 %	363	12,9 %
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	57 153	31,8 %		2 286	81,5 %
Valtiot	57 153	31,8 %	4,0 %	2 286	81,5 %
Investment Grade	-	-	4,0 %	-	-
Kehittyvät markkinat ja High Yield	-	-	6,0 %	-	-
Osakkeet yhteensä	-	-		-	-
Suomi	-	-	20,0 %	-	-
Kehittyneet markkinat	-	-	20,0 %	-	-
Kehittyvät markkinat	-	-	25,0 %	-	-
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	-	-		-	-
Absoluuttisen tuoton rahastot	-	-	10,0 %	-	-
Raaka-aineet	-	-	25,0 %	-	-
Vaihtovelkakirjalainat	-	-	10,0 %	-	-
Kiinteistöt	1 729	1,0 %	9,0 %	156	5,5 %
Yhteensä	179 907	100,0 %		2 805	100,0 %

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat 29 965 tuhatta euroa

b) Korkoriski

Korkosalkkujen korkoriskiä seurataan herkkyyssanalyysin lisäksi modifioidulla duraatiolla. Korkosalkkujen modifioidulle duraatiolle on asetettu sijoitussuunnitelmassa vertailusalkun modifioituun duraatioon suhteutetut vaihteluvälit.

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelu-päivän mukaan, 1 000 EUR 31.12.2005	0-1 vuotta	1-3 vuotta	3-5 vuotta	5-7 vuotta	7-10 vuotta	>10 vuotta	Yhteensä	Duraatio	Efektiivinen korko, %
Kiinteäkorkoiset joukkolainat	2 818	291 651	162 890	102 358	149 622	182 102	891 440	5,6	3,3
Vaihtuvakorkoiset joukkolainat*	9 270	-	-	-	-	-	9 270	0,2	4,2
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset	83 762	-	-	-	-	-	83 762	0,1	2,4
Rahastot	31 590	-	-	-	-	-	31 590	0,2	-
Yhteensä	127 440	291 651	162 890	102 358	149 622	182 102	1 016 063	5,1**	3,2

* Kaikkien vaihtuvakorkoisten joukkolainojen uudelleenhinnoittelu tapahtuu kolmen kuukauden sisällä tilinpäätöspäivästä.

** Korkosalkun kokonaisduraatiossa on huomioitu johdannaisten vaikutusta +0,2 vuotta.

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelu-päivän mukaan, 1 000 EUR 31.12.2004	0-1 vuotta	1-3 vuotta	3-5 vuotta	5-7 vuotta	7-10 vuotta	>10 vuotta	Yhteensä	Duraatio	Efektiivinen korko, %
Kiinteäkorkoiset joukkolainat	-	57 153	-	-	-	-	57 153	2,3	2,6
Vaihtuvakorkoiset joukkolainat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset	60 173	-	-	-	-	-	60 173	0,1	2,2
Rahastot	30 887	-	-	-	-	-	30 887	0,2	-
Yhteensä	91 060	57 153	-	-	-	-	148 213	1,0	2,4

c) Valuuttariski

31.12.2005, 1 000 EUR	USD	SEK	JPY	Yhteensä
Varat	28 588	8 881	5 207	42 676
Velat	-	-	-	-
Nettopositio	28 588	8 881	5 207	42 676
Suojaukset	-11 090	-6 157	-2 580	-19 827
Valuuttapositio*	17 498	2 724	2 627	22 849

* Valuuttapositio on 1,8 % henkivakuutuksen sijoituskannasta.

31.12.2004 ei ollut valuuttamääräistä positiota.

2) Luottoriski

Konserni sijoittaa joukkovelkakirjalainoissa pääosin euromaiden valtioiden euromääräisiin joukkovelkakirjalainoihin. Luottoriskiä hallinnoidaan hajauttamalla salkkua ja rajoittamalla heikomman luottoriskin osuutta

salkusta. Sijoitussuunnitelmassa on määritelty luottoluokitusrajoitukset. Luottoluokittelemattomista liikkeeseenlaskijoista tehdään sisäinen luottoriskin arviointi, jonka perusteella voidaan tehdä sijoituspäätös.

Luottoluokitusjakauma

31.12.2005, 1 000 EUR	AAA	AA	A	BBB	High Yield	Not Rated*	Yhteensä
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset	199	366	24 693	4 464	-	85 631	115 352
Joukkolainat ja korkorahastot	616 098	159 734	56 206	41 620	15 714	11 339	900 710
Yhteensä	616 297	160 101	80 898	46 083	15 714	96 970	1 016 063

* Luokassa Not Rated olevilla rahamarkkinasijoitusten liikkeeseenlaskijoilla saattaa olla luottoluokitus, vaikka itse paperilla ei ole. Talletusten luottoluokitus on tehty pankin luottoluokituksen mukaan.

Luottoluokitusjakauma

31.12.2004, 1 000 EUR	AAA	AA	A	BBB	High Yield	Not Rated*	Yhteensä
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset	-	843	13 506	9 748	-	66 962	91 060
Joukkolainat ja korkorahastot	57 153	-	-	-	-	-	57 153
Yhteensä	57 153	843	13 506	9 748	-	66 962	148 213

* Luokassa Not Rated olevilla rahamarkkinasijoitusten liikkeeseenlaskijoilla saattaa olla luottoluokitus, vaikka itse paperilla ei ole. Talletusten luottoluokitus on tehty pankin luottoluokituksen mukaan.

3) Likviditeettiriski

Sijoitussalkkua koostettaessa huomioidaan yhtiön likviditeettivaatimukset. Likviditeettipuskurina toimii ensisijaisesti rahamarkkinasalkku. Pohjolan sijoitukset osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin ovat pääosin noteerattuja ja likvidejä.

Henkivakuutuksessa vakuutusmaksuista muodostuva sisään tuleva kassavirta on ollut ja on arvioiden mukaan vielä useita vuosia jatkosakin suurempi kuin korvauksista muodostuva ulos menevä kassavirta. Maksuvalmiuden ylläpito ei tämän vuoksi vaadi erityisiä toimenpiteitä, mikä on otettu huomioon myös sijoitussalkkua koostettaessa.

4. Segmentti-informaatio

4.1 ENSISIJAINEN RAPORTOINTIMUOTO - LIIKETOIMINTASEGMENTIT

Konsernin liiketoimintasegmenttien ja muun toiminnan sisältö on seuraava:

Vahinkovakuutus

Segmentin tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityisasiakkailla myytävät vahinkovakuutukset sekä kotimaassa että ulkomailla. Segmenttiin sisältyy myös irtisanottu ulkomainen vakuutusliike (run-off). Kotimaan palveluverkko myy myös henkivakuutus- ja varainhoitosegmenttien tuotteita ja Ilmarisen työeläkevakuutuksia sekä hoitaa Suomi-yhtiön ja Ilmarisen asiakaspalvelua (liite 39). Lisäksi palkkiotuottoja kertyy eräiden lakisääteisten maksujen hoidosta ja riskienhallintapalveluista.

Run-off-liikkeen omaisuus- ja velkaerät luokiteltiin 22.12.2005 myytävänä oleviksi (liite 5).

Henkivakuutus

Segmentin tuotteisiin kuuluvat perustekorolliset ja sijoitussidonnaiset henkivakuutukset. Tuotteisiin sisältyy myös joitain sijoitussopimuksia. Asiakkaina on kotimaisia yksityishenkilöitä ja yrityksiä. Segmentti hoitaa myös Suomi-yhtiön olemassa olevaa vakuutuskantaa (liite 39).

Henkivakuutusliiketoiminta hankittiin 1.1.2005 Suomi-yhtiöltä (liite 6) ja luokiteltiin lopetetuksi toiminnoksi joulukuussa 2005 (liite 5).

Varainhoito

Segmentin tuotteisiin kuuluvat osake-, korko- ja yhdistelmärahastot, salkunhoitopalvelut ja omaisuudenhoito. Ulkoisia asiakkaita ovat suomalaiset ja kansainväliset instituutiot, yksityishenkilöt ja yritykset. Segmentti myy palvelujaan myös muille segmenteille sekä Suomi-yhtiölle (liite 39).

Sijoitusrahastoliiketoiminto myytiin 30.12.2005 (liite 28). Tilinpäätöspäivän jälkeen 16.1.2006 on myyty myös pääosa omaisuudenhoitotoiminnosta (liite 40).

Muu toiminta

Hallinto- ja tietotekniikkapalvelut, pankkiiriliike ja pääomasijoitustoiminta on käsitelty muun toiminnan alla. Muuhun toimintaan sisällytetään myös emoyrityksen sijoitukset sekä segmenteille kohdistamattomat verot ja sellaiset rahoituserät, joita ei katsota osaksi liiketoimintaa.

Pankkiiriliiketoiminta myytiin 1.10.2004 ja tietokonelaitteet 31.12.2004 konsernin ulkopuolelle. Systeemipalvelutoiminto myytiin 30.12.2005 laajemman konsernin emoyritykselle (liite 28).

Laatimisperiaatteet

Segmentit ja muu toiminta noudattavat konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Tuotot ja kulut sekä omaisuus ja velat on kohdistettu segmenteille yhtenäisin periaatein konsernin juridisen rakenteen pohjalta. Segmenttien välinen hinnoittelu tapahtuu juridisten yhtiöiden välisiin hintoihin.

Segmenttikohittaiset tiedot vuodelta 2005

1 000 e	Jatkuvat toiminnot			Lopetettut toiminnot Henkivakuutus	Eliminoinnit	Konserni
	Vahinkovakuutus	Varainhoito	Muu toiminta			
Tulos						
Vakuutusmaksutuotot, brutto	798 038			317 071	-30	1 115 079
Jälleenvakuuttajien osuus	-53 871			-30	30	-53 871
Ulkoiset palkkiotuotot	15 432	27 394	3 525	16 321		62 672
Sisäiset palkkiotuotot	9 364	9 829	63 014	1 451	-83 657	0
Sijoitustuotot, netto	161 487	362	64 845	160 723	-4 227	383 189
Liiketoiminnan muut tuotot	20 975	67 661	10 653	4 072		103 362
Nettotuotot yhteensä	951 425	105 246	142 037	499 607	-87 885	1 610 431
Korvaukset, muut etuudet ja korvausten hoitokulut						
Korvaukset, muut etuudet ja korvausten hoitokulut	-549 508			-438 509	-308	-988 325
Jälleenvakuuttajien osuus	17 719					17 719
Sijoitussopimuksiin liittyvät etuudet				-6 428		-6 428
Toimintokohtaiset kulut	-192 109	-32 175	-81 523	-34 570	84 790	-255 587
Liiketoiminnan muut kulut	-5 000					-5 000
Kulut yhteensä	-728 898	-32 175	-81 523	-479 508	84 482	-1 237 621
Liikevoitto¹⁾	222 527	73 071	60 514	20 099	-3 403	372 810

Segmenttikohtaiset tiedot vuodelta 2005

1 000 e	Jatkuvat toiminnot			Lopetetut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
	Vahinko- vakuutus	Varain- hoito	Muu toiminta	Henki- vakuutus		
Diskonttauksen purkautuminen	-37 261					-37 261
Rahoituskulut ²⁾	-2 057	-31	-1 826	-509	3 051	-1 372
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	29		-540			-511
Voitto ennen veroja	183 239	73 041	58 148	19 590	-352	333 666
Tuloverot						-62 144
Tilikauden voitto						271 522
Varat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	33 986	276	15 831	2 651		52 744
Sijoituskiinteistöt	43 736			13 790		57 526
Vakuutus sopimuksiin liittyvät aineettomat hyödykkeet	1 329			771		2 099
Muut aineettomat hyödykkeet	34 662	951	17 083	21 547	-2 068	72 176
Osuudet osakkuusyrityksissä	1 674		6 726			8 400
Rahoitusvarat	2 723 317	11 243	211 995	1 752 372	-24 086	4 674 840
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	71 981					71 981
Muut varat	41 888	1 132	16 730	19 307		79 057
Kohdistamattomat verosaamiset ³⁾						11 422
Varat yhteensä (ennen siirtoja)	2 952 574	13 602	268 365	1 810 438	-26 154	5 030 247
Myytäväinä olevien omaisuuserien osuus varoista (liite 5)	64 250			1 810 438	-4 649	1 870 039
Velat						
Velat vakuutus sopimuksista	1 882 932			1 508 627		3 391 559
Rahoitusvelat ²⁾	57 834		1 066	67 457		126 357
Varaukset	37 732	54		9 350		47 137
Muut velat	107 043	6 002	22 640	15 776	-20 773	130 688
Kohdistamattomat verovelat ³⁾						157 492
Velat yhteensä (ennen siirtoja)	2 085 540	6 056	23 706	1 601 210	-20 773	3 853 232
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvien velkojen osuus veloista (liite 5)	49 461			1 601 210	-3 728	1 646 943
Nettovarat (ennen siirtoja) ³⁾	867 034	7 546	244 659	209 227	-5 382	1 177 015
Investoinnit ⁴⁾	21 975	797	9 245	35 732		67 748
Poistot ⁴⁾	5 592	847	7 297	1 767		15 504
Arvon alentumistappiot ⁴⁾	92			51		142
Muut kulut, joihin ei liity maksua:						
Varausten muutos	7 700		3 573			11 273
Henkilöstö keskimäärin	2 063	128	399	157		2 747
Henkilöstö 31.12.	2 039	112	216	143		2 511
Kiinteistöjen käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus (liitteet 7 ja 8)	14 950			242		15 193

1) Vuonna 2005 liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyy vahinkovakuutuksessa pääkonttorikiinteistön myyntivoitto, henkivakuutuksessa tuloutettu negatiivinen liikearvo ja muissa segmenteissä tytäryritysten myyntivoitot (liite 28). Lisäksi vuonna 2005 liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy vahinkovakuutuksessa run off -yhtiöiden myyntiin liittyvä varaus (liite 5). Vuonna 2004 TEL-eläkejärjestelmän muutoksesta kirjattiin tuottoa toimintokohtaisiin kuluihin (liite 21).

2) Emoyrityksen myöntämät pääomallinat ja niiden korot on eliminoitu.

3) Kohdistamattomat nettoverovelat jakautuvat seuraavasti: vahinkovakuutus 122 690 tuhatta euroa (2004: 107 489 tuhatta euroa), varainhoito 211 tuhatta euroa (2004: 116 tuhatta euroa), henkivakuutus 9 359 tuhatta euroa (2004: -550 tuhatta euroa) ja muu toiminta 13 810 tuhatta euroa (2004: 13 984 tuhatta euroa).

4) Investoinnit sisältävät aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden, sijoituskiinteistöjen ja aineettomien hyödykkeiden lisäykset. Poistot ja arvonalentumistappiot sisältävät vastaavien omaisuuserien poistot ja arvonalentumistappiot.

Segmenttikohtaiset tiedot vuodelta 2004

1 000 e	Jatkuvat toiminnot			Lopetetut toiminnot Henki- vakuutus	Eliminoinnit	Konserni
	Vahinko- vakuutus	Varain- hoito	Muu toiminta			
Vakuutusmaksutuotot, brutto	710 353					710 353
Jälleenvakuuttajien osuus	-67 358					-67 358
Ulkoiset palkkiotuotot	22 871	19 888	27 758			70 517
Sisäiset palkkiotuotot	2 466	8 354	65 911		-76 731	0
Sijoitustuotot, netto	186 291	178	85 749	118	-7 501	264 833
Liiketoiminnan muut tuotot	714	7	114			836
Nettotuotot yhteensä	855 337	28 427	179 532	118	-84 232	979 181
Korvaukset, muut etuudet ja korvausten hoitokulut	-480 636				-71	-480 707
Jälleenvakuuttajien osuus	27 944					27 944
Toimintokohtaiset kulut	-174 992	-21 639	-105 269	-833	80 009	-222 724
Liiketoiminnan muut kulut	-4		-756			-760
Kulut yhteensä	-627 688	-21 639	-106 024	-833	79 938	-676 247
Liikevoitto(-tappio) ¹⁾	227 649	6 788	73 508	-715	-4 294	302 935
Diskonttauksen purkautuminen	-39 348					-39 348
Rahoituskulut ²⁾	-1 864	-45	-2 045	-1	1 762	-2 192
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	85		-825			-741
Voitto (tappio) ennen veroja	186 522	6 743	70 637	-716	-2 532	260 654
Tuloverot						-66 129
Tilikauden voitto						194 526
Varat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	78 674	258	11 323	31		90 286
Sijoituskiinteistöt	48 705			1 693		50 398
Vakuutusosapimuksiin liittyvät aineettomat hyödykkeet	881					881
Muut aineettomat hyödykkeet	24 827	1 380	19 937		-1 188	44 955
Osuudet osakkuusyrityksissä	1 645		7 205			8 850
Rahoitusvarat	2 467 613	11 259	171 933	176 482	-23 292	2 803 996
Saamiset jälleenvakuutusosapimuksista	62 588					62 588
Muut varat	49 178	4 611	35 501	1 811		91 100
Kohdistamattomat verosaamiset ³⁾						5 220
Varat yhteensä	2 734 111	17 507	245 900	180 017	-24 480	3 158 275
Velat						
Velat vakuutusosapimuksista	1 796 059					1 796 059
Rahoitusvelat ²⁾	66 055		1 371			67 426
Varaukset	35 034	140	1 387			36 560
Muut velat	100 863	10 078	34 204	923	-21 113	124 956
Kohdistamattomat verovelat ³⁾						126 259
Velat yhteensä	1 998 011	10 218	36 962	923	-21 113	2 151 261
Nettovarat ³⁾	736 100	7 290	208 938	179 094	-3 367	1 007 014
Investoinnit ⁴⁾	28 784	440	11 356	1 724		42 304

Segmenttikohtaiset tiedot vuodelta 2004

1 000 e	Jatkuvat toiminnot			Lopetetut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
	Vahinko- vakuutus	Varain- hoito	Muu toiminta	Henki- vakuutus		
Poistot ⁴⁾	7 306	728	13 034	0		21 068
Arvonalentumistappiot ⁴⁾	1 268					1 268
Muut kulut, joihin ei liity maksua: Varausten muutos		-126	137			11
Henkilöstö keskimäärin	2 025	126	534			2 685
Henkilöstö 31.12.	1 965	99	424			2 488
Kiinteistöjen käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus (liitteet 7 ja 8)	34 774					34 774

1) Vuonna 2005 liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyy vahinkovakuutuksessa pääkonttorikiinteistön myyntivoitto, henkivakuutuksessa tuloutettu negatiivinen liikearvo ja muissa segmenteissä tytäryritysten myyntivoitot (liite 28). Lisäksi vuonna 2005 liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy vahinkovakuutuksessa run-off -yhtiöiden myyntiin liittyvä varaus (liite 5). Vuonna 2004 TEL-eläkejärjestelmän muutoksesta kirjattiin tuottoa toimintokohtaisiin kuluihin (liite 21).

2) Emoyrityksen myöntämät pääomallinat ja niiden korot on eliminoitu.

3) Kohdistamattomat nettoverovelat jakautuvat seuraavasti: vahinkovakuutus 122 690 tuhatta euroa (2004: 107 489 tuhatta euroa), varainhoito 211 tuhatta euroa (2004: 116 tuhatta euroa), henkivakuutus 9 359 tuhatta euroa (2004: -550 tuhatta euroa) ja muu toiminta 13 810 tuhatta euroa (2004: 13 984 tuhatta euroa).

4) Investoinnit sisältävät aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden, sijoituskiinteistöjen ja aineettomien hyödykkeiden lisäykset. Poistot ja arvonalentumistappiot sisältävät vastaavien omaisuuserien poistot ja arvonalentumistappiot.

 4.2 TOISSIJAINEN RAPORTOINTIMUOTO
 - MAANTIETEELLISET SEGMENTIT

Konsernin pääasiallinen toimintamaa on Suomi. Vahinkovakuutussegmentillä on lisäksi toimintaa Baltian maissa ja run off -yhtiöt Englannissa ja Venäjällä. Suomalaisien asiakkaiden ulkomaantoimintoja vakuutetaan ulkomaisin jälleenvakuutusjärjestelyin.

Vakuutusmaksutuotot esitetään vakuutuksen myöntämismaan mukaan ja varat varojen sijaintimaan mukaan.

1 000 e	2005	2004	1 000 e	2005	2004
Vakuutusmaksutuotot, brutto			Investoinnit		
Suomi ¹⁾	1 052 482	649 828	Suomi	67 190	41 862
Baltian maat	36 651	28 654	Baltian maat	558	440
Muut maat	25 946	31 871	Muut maat	0	2
Yhteensä	1 115 079	710 353	Yhteensä	67 748	42 304
Varat					
Suomi ²⁾	4 971 980	3 091 194			
Baltian maat	40 832	34 912			
Muut maat ³⁾	17 435	32 169			
Yhteensä	5 030 247	3 158 275			

1) Lopetettujen toimintojen osuus vakuutusmaksutuotoista on 317 071 tuhatta euroa (2004: -).

2) Myytävänä olevien omaisuuserien osuus varoista on 1 852 685 tuhatta euroa (liite 5).

3) Myytävänä olevien omaisuuserien osuus varoista on 17 354 tuhatta euroa (liite 5).

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

5. Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Henkivakuustoinnin myynti laajemmalle konsernille (lopetettu toiminto)

Pohjola-Yhtymä Oyj:n (Pohjola) johto ryhtyi joulukuussa 2005 valmistelemaan tiettyjen omaisuuserien myyntiä Osuuspankkikeskus Osk:lle (OPK). Myynnit liittyvät laajemman konsernin syntymiseen (liite 1) ja OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n (OKO) 12.9.2005 julkistamaan suunnitelmaan Pohjola-konsernin toimintojen yhdistämisestä OKO-konsernin ja sen emoyrityksen OPK:n konsernin vastaaviin toimintoihin. Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan koko osakekannan myynti OPK:lle toteutui 16.1.2006. Näin ollen henkivakuutusliiketoiminta esitetään tässä tilinpäätöksessä lopetettuna toimintona ja yksikköön liittyvät omaisuus- ja velkaerät on luokiteltu myytävänä oleviksi. Kokonaiskauppahinta oli 281 miljoonaa euroa.

Irtisanotun ulkomaisen vakuutusliikkeen myynti

Konserni päätti 22.12.2005 myydä kokonaan omistamansa run off -yhtiöt Vakuutusosakeyhtiö Bothnia Internationalin ja Moorgate Insurance Company Ltd:n konsernin ulkopuoliselle ostajalle. Myynnin ehtojen odotetaan toteutuvan lopullisesti kevään 2006 kuluessa, mikäli tarvittavat viranomaisluvut saadaan ja muut sovitut ehdot täyttyvät. Koska vahinkovakuutussegmenttiin kuuluva run off -toiminto ei ole merkittävä erillinen liiketoimintayksikkö, sitä ei esitetä lopetettuna toimintona mutta sen omaisuus- ja velkaerät on luokiteltu tässä tilinpäätöksessä myytävänä oleviksi lukuun ottamatta niitä varoja, joiden on sopimuksen mukaan tarkoitus jäädä konsernille pääoman alennuksena ja osinkona. Toiminnon myynnistä syntyvästä tappiosta tehty varaus, 5 000 tuhatta euroa, on esitetty tuloslaskelmassa liiketoiminnan muina kuluina jatkuvien toimintojen sarakkeessa (liitteet 20 ja 31).

Lopetetun henkivakuustoinnin osuus rahavirroista

1 000 e	2005	2004
Liiketoiminnan rahavirrat	219 941	-1 145
Investointien rahavirrat		
Hankitut liiketoiminnot (liite 6)	-30 873	-
Muut	-202 445	-178 784
Rahavirrat yhteensä	-13 377	-179 929

Myytävänä oleviksi luokitellut varat ja velat sekä niihin liittyvät oman pääoman erät

1 000 e	Liitetieto	Henki- vakuutus	Run-off	Yhteensä 31.12.2005
Varat				
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	7	2 651		2 651
Sijoituskiinteistöt	8	13 790		13 790
Aineettomat hyödykkeet	9	22 318		22 318
Rahoitusvarat	11			
Osakkeet ja osuudet				
Myytävissä olevat		239 170	119	239 290
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		523 010		523 010
Rahoitusmarkkinavälineet				
Myytävissä olevat		952 782	18 392	971 174
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat			22 379	22 379
Lainat ja muut saamiset	12	32 670	5 059	37 729
Johdannaissopimukset	13	91		91
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	14		9 599	9 599
Tilikauden verosaamiset			791	791
Rahavarat	15	19 306	7 912	27 218
Varat yhteensä		1 805 789	64 250	1 870 039

1 000 e	Liitetieto	Henki- vakuutus	Run-off	Yhteensä 31.12.2005
Velat				
Velat vakuutus sopimuksista	17	1 508 627	41 024	1 549 651
Rahoitusvelat	18	67 186		67 186
Johdannaissopimukset	13	271		271
Laskennalliset verovelat	19	8 097	1 314	9 411
Eläkevelvoitteet	21	29		29
Ostovelat ja muut velat	22	12 011	7 123	19 134
Tilikauden verovelat		1 261		1 261
Velat yhteensä		1 597 483	49 461	1 646 943
Oma pääoma				
Suoraan omaan pääomaan kirjatut kertyneet tuotot ja kulut (käyvän arvon rahasto)		15 116	47	15 163

6. Hankitut liiketoiminnot

Hankitut liiketoiminnot vuonna 2005

Konserni hankki 1.1.2005 liiketoimintakaupalla Keskinäiseltä Henkivakuutusyhtiöltä Suomelta (liite 39) 1,2 miljardin euron henkivakuutus-kannan ja henkivakuutusliiketoiminnan tietojärjestelmiseen. Hankinta-hinta oli 33 163 tuhatta euroa, ja se maksettiin rahana. Voimassa olevien henkivakuutus sopimusten osuus hinnasta oli 19 000 tuhatta euroa ja tietokoneohjelmien osuus oli 4 000 tuhatta euroa. Konsernilla ja Suo-mi-yhtiöllä oli suurelta osin sama asiakaskunta. Liiketoimintakaupasta syntyi tasoitus määrän (liite 16f) erilaisen IFRS-käsittelyn seurauksena negatiivinen liikearvo, 4 072 tuhatta euroa, joka kirjattiin tuloslaskelmaan "Liiketoiminnan muihin tuottoihin". Samassa yhteydessä konserni hankki Suomi-yhtiöltä liiketoimintakaupalla myös sairauskuluvakuutusliiketoiminnan. Sairauskuluvakuutusliiketoiminnasta ei syntynyt liikearvoa.

Hankittu henkivakuutusliiketoiminta on esitetty omana liiketoimintasegmenttinä (liite 4) ja lopetettuna toimintona (liite 5). Vakuutusmaksutuotot ja tilikauden tulos vuodelta 2005 käyvät ilmi tuloslaskelmasta (lopetetut toiminnot). Henkivakuutusliiketoimintaa varten perustettuun tytäryhtiöön sijoitettiin vuonna 2004 varoja omana pääomana 135 milj. euroa ja pääomalainana 45 milj. euroa.

Sairauskuluvakuutukset on yhdistetty vahinkovakuutussegmenttiin. Vakuutusmaksutuotot vuodelta 2005 olivat 11 691 tuhatta euroa ja vuoden 2005 tappio oli 10 077 tuhatta euroa. Tappio aiheutui kollektiivisen korvausvastuun määrittämisen prosessin tarkentamisesta.

Hankinnan kohteista kirjattiin seuraavat varat ja velat:

Henkivakuutusliiketoiminta

1 000 e	Käyvät arvot
Aineettomat hyödykkeet (liite 9)	23 000
Rahoitusvarat	1 234 168
Rahavarat	2 290
Varat yhteensä	1 259 458
Velat vakuutus sopimuksista (liite 12.2)	1 151 594
Rahoitusvelat, sijoitus sopimukset (liite 18.1)	66 113
Laskennalliset verovelat	1 431
Ostovelat ja muut velat	3 085
Velat yhteensä	1 222 223
Nettovarat	37 235
Hankintameno	-33 163
Erotus (tuloutettu negatiivinen liikearvo)	4 072
Rahana maksettu hankintameno	33 163
Hankitun liiketoiminnan rahavarat	-2 290
Rahavirtavaikutus	30 873

Sairauskuluvakuutusliiketoiminta

1 000 e	Käyvät arvot
Rahoitusvarat	17 328
Lainat ja muut saamiset	1 801
Varat yhteensä	19 129
Velat vakuutus sopimuksista	18 684
Ostovelat ja muut velat	445
Velat yhteensä	19 129

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Hankitut liiketoiminnot vuonna 2004

Konserni hankki 26.4.2004 kokonaan omistukseensa Baltiassa toimivat vahinkovakuutusta harjoittavat tytäryhtiöt. Vähemmistön osuus Virossa toimivassa Seesam International Insurance Company Ltd:ssä oli 49,50 %, Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia":ssa se oli 49,95 % ja Joint Stock Insurance Company "Seesam Liettua":ssa se oli 49,93 %. Vähemmistöosuuksista rahana maksettu hankintahinta oli 8 858 tuhatta euroa ja hankintaan välittömästi liittyvät menot olivat 13 tuhatta euroa. Hankintamenosta 253 tuhatta euroa kohdistettiin voimassa oleviin vakuutus-sopimuksiin ja 2 820 tuhatta euroa asiakassuhteisiin (liite 9). Liikearvoksi muodostui 862 tuhatta euroa (liite 9) perustuen Baltian liiketoiminnan suotuisiin näkymiin. Koska Seesam-yhtiöt on yhdistelty tytäryhtiöinä jo ennen vähemmistöosuuksien hankintaa, sisältyy yhtiöiden koko vuoden tulos konsernin vuoden 2004 tuloslaskelmaan. Hankinnan tulosvaikutus vuonna 2004 hankinta-ajankohdan jälkeen oli kuluu 381 tuhatta euroa [aineettomien hyödykkeiden poisto verojen jälkeen].

Tytäryhtiöiden varojen ja velkojen kirjanpitoarvot ja käyvät arvot olivat hankinta-ajankohtana:

Seesam-yhtiöt 1 000 e	Tytäryhtiöiden kirjanpitoarvot	Käyvät arvot
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	423	423
Sijoituskiinteistöt	166	166
Aineettomat hyödykkeet	1 114	7 317
Väillinen omistus (Seesam-yhtiöt)	1 137	
Rahoitusvarat	14 579	14 579
Saamiset jälleenvakuutus-sopimuksista	10 046	10 046
Rahavarat	9 044	9 044
Varat yhteensä	36 509	41 575
Velat vakuutus-sopimuksista	16 038	16 038
Laskennalliset verovelat	54	54
Ostovelat ja muut velat	8 689	8 689
Velat yhteensä	24 781	24 781
Nettovarot (100 %)	11 728	16 794
Hankinnan yhteydessä kirjattiin aineettomia hyödykkeitä ja vähemmistön osuuden muutos seuraavasti:		
Hankintameno		8 872
Aineettomat hyödykkeet		
Vakuutus-sopimukset ja asiakassuhteet (liite 9)		3 073
Laskennalliset verovelat		-48
Vähemmistön osuus nettovaroista		4 985
Liikearvo		862
Rahavirtavaikutus (rahana maksettu hankintameno)		8 872

7. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

1 000 e	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Moottori- ajoneuvot	Muut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2005	117 179	31 701	2 446	4 299	155 625
Lisäykset	6 593	4 513	685	1 668	13 459
Vähennykset	-87 235	-7 240	-527	-558	-95 560
Tytäryritysten myynti		-79	-18		-96
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	-2 552	-2	-111		-2 665
Siirrot sijoituskiinteistöistä (liite 8)	6 117				6 117
Siirrot sijoituskiinteistöihin (liite 8)	-619				-619
Muu muutos	-31				-31
Kurssierot		3	3		5
Hankintameno 31.12.2005	39 452	28 896	2 478	5 409	76 235

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

1 000 e	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Moottori- ajoneuvot	Muut	Yhteensä
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 1.1.2005	-46 535	-17 920	-659	-225	-65 339
Poistot	-768	-4 365	-423	-392	-5 948
Arvonalentumistappiot	-7				-7
Vähennykset	37 366	6 785	374	491	45 015
Tytäryritysten myynti		68	8		77
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)		0	13		14
Siirrot sijoituskiinteistöistä (liite 8)	-295				-295
Siirrot sijoituskiinteistöihin (liite 8)	346				346
Kurssierot		-2	-3		-5
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 31.12.2005	-9 893	-15 433	-689	-127	-26 142
Kirjanpitoarvo 1.1.2005	70 644	13 782	1 787	4 074	90 286
Kirjanpitoarvo 31.12.2005	29 559	13 462	1 789	5 282	50 093
Hankintameno 1.1.2004	116 956	60 907	2 348	4 004	184 215
Lisäykset	4 976	7 781	861	835	14 453
Vähennykset	-3 465	-19 406	-759	-540	-24 171
Tytäryritysten myynti		-17 576			-17 576
Siirrot sijoituskiinteistöistä (liite 8)	104				104
Siirrot sijoituskiinteistöihin (liite 8)	-1 381				-1 381
Muu muutos	-10				-10
Kurssierot		-6	-3		-9
Hankintameno 31.12.2004	117 179	31 701	2 446	4 299	155 625
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 1.1.2004	-45 570	-40 873	-809	-304	-87 555
Poistot	-2 705	-9 631	-351	-281	-12 969
Arvonalentumistappiot	-181				-181
Vähennykset	1 534	18 555	499	360	20 948
Tytäryritysten myynti		14 025			14 025
Siirrot sijoituskiinteistöistä (liite 8)	-47				-47
Siirrot sijoituskiinteistöihin (liite 8)	430				430
Muu muutos	4				4
Kurssierot		4	2		6
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 31.12.2004	-46 535	-17 920	-659	-225	-65 339
Kirjanpitoarvo 1.1.2004	71 386	20 035	1 539	3 701	96 660
Kirjanpitoarvo 31.12.2004	70 644	13 782	1 787	4 074	90 286

Tuloslaskelmassa poistot ja arvonalentumistappiot sekä käytöstä pois-tamisesta ja luovutuksista syntyvät voitot ja tappiot sisältyvät toiminto-kohtaisiin kuluihin (liite 31).

Maa-alueiden ja rakennusten käypä arvo 31.12.2005 (siirtojen jäl-keen) on 33 018 tuhatta euroa (2004: 94 979 tuhatta euroa). Myytävänä olevissa omaisuuserissä esitettävien maa-alueiden ja rakennusten käy-pä arvo 31.12.2005 on 2 561 tuhatta euroa.

Arvonalentumistestausta on selostettu liitteessä 8.

Maa-alueiden ja rakennusten kirjanpitoarvoon sisältyy keskeneräis-ten hyödykkeiden menoja 31.12.2005 (siirtojen jälkeen) 3 640 tuhatta euroa (2004: 2 370 tuhatta euroa).

Koneiden ja kaluston kirjanpitoarvoon 1.1.2004 sisältyy rahoituslea-singsopimuksella vuokralle otettuja hyödykkeitä 5 094 tuhatta euroa. Hyödykkeistä luovuttiin tytäryrityksen myynnin yhteydessä vuonna 2004.

Muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet sisältävät taide-esi-neitä ja vuokrahuoneistojen aktivoituja peruseräparannusmenoja.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

8. Sijoituskiinteistöt

1 000 e	2005	2004
Hankintameno 1.1.	81 085	87 542
Lisäykset		
Uushankinnat	13 309	8 072
Lisäinvestoinnit	3 432	1 514
Vähennykset	-1 932	-17 511
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	-15 036	
Siirrot käyttöomaisuudesta (liite 7)	619	1 381
Siirrot käyttöomaisuuteen (liite 7)	-6 117	-104
Muu muutos	11	191
Hankintameno 31.12.	75 370	81 085
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 1.1.	-30 687	-38 799
Poistot	-1 746	-1 606
Arvonalentumistappiot	-141	-1 087
Arvonalentumistappioiden peruutukset	5	
Vähennykset	603	11 221
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	1 246	
Siirto käyttöomaisuudesta (liite 7)	-346	-430
Siirrot käyttöomaisuuteen (liite 7)	295	47
Muu muutos	-863	-33
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 31.12.	-31 634	-30 687
Kirjanpitoarvo 1.1.	50 398	48 743
Kirjanpitoarvo 31.12.	43 736	50 398

Tuloslaskelmassa sijoituskiinteistöjen vuokratuotot sisältyvät "Sijoitustuottoihin" (liite 25) ja niiden välittömät hoitokulut sekä poistot ja arvonalentumistappiot sisältyvät "Sijoitusten hoitokuluihin" (liite 31).

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.2005 (siirtojen jälkeen) on 55 228 tuhatta euroa (2004: 60 837 tuhatta euroa). Myytävänä olevissa omaisuuserissä esitettävien maa-alueiden ja rakennusten käypä arvo 31.12.2005 on 14 023 euroa.

Arvonalentumistappiot eivät ole olennaisia minkään yksittäisen maa-alueen tai rakennuksen osalta.

Vuosittain on määritelty kiinteistöjen käyvät arvot sekä arvonalentumistestausta varten kiinteistön kerrytettävissä oleva rahamäärä, joka perustuu käyttöarvoon. Rahavirtaennusteissa vuokralaisten on oletettu pystyvän suorittamaan voimassa olevien vuokrasopimusten mukaiset velvoitteet. Toistaiseksi voimassa olevien vuokrasopimusten on oletettu jatkuvan sellaisenaan. Määräaikaisten vuokrasopimusten on oletettu päättyvän sopimuksen päättymispäivänä, jonka jälkeen vuokrana on käytetty tilakohtaisesti arvioitua markkinavuokraa. Vastaavaa vuokraa on käytetty myös vapaiden tilojen potentiaalisena vuokratuottona. Vuokrien ja hoitokulujen on oletettu kasvavan inflaation mukaisesti. Inflaationa on käytetty Euroopan keskuspankin pitkän aikavälin tavoiteinflaatiota (2 %). Kohteiden tulevista korjaustarpeista on laadittu pitkän tähtäyksen suunnitelma. Vajaakäytöksi on pääsääntöisesti arvioitu viisi prosenttia, josta on voitu poiketa kohteen ominaisuuksien tai sijainnin vuoksi. Diskonttaus korko on määritelty kohdekohtaisesti markkinoiden tuottovaateen pohjalta ja se on välillä 6-12 %.

Siirrot käyttöomaisuuden ja sijoitusomaisuuden välillä johtuvat konttoriverkon muutoksista.

Konsernilla on sopimukseen perustuvia sijoituskiinteistöjen rakentamis- ja korjausvelvoitteita (siirtojen jälkeen) 450 tuhatta euroa (2004: 1 164 tuhatta euroa). Myytävänä oleviin omaisuuseriin näitä velvoitteita liittyy 522 tuhatta euroa.

9. Aineettomat hyödykkeet

	Liikearvo	Hankitun vakuutus-kannan arvo	Vakuutusten aktivoitunut hankinta-menot	Vakuutus-sopimuksiin liittyvät asiakas-suhteet	Ostetut tietokone-ohjelmat	Konsernin kehittämät tietokone-ohjelmat	Kehitet-tävänä olevat tietokone-ohjelmat	Yhteensä
1 000 e								
Hankintameno 1.1.2005	15 728	253	881	2 820	17 796	14 586	10 672	62 796
Lisäykset			1 757		4 041	204	12 618	18 620
Käyttöön otetut kehittämishankkeet						21 803	-21 803	0
Hankitut liiketoiminnot (liite 6)		19 000			4 000			23 000
Vähennykset			-539		-905	-1 945	-384	-3 774
Tytäryritysten myynti	-3 256				-2 322	-98		-5 677
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)		-19 000	-771		-3 999			-23 770
Kurssierot					1			1
Hankintameno 31.12.2005	12 472	253	1 328	2 820	18 611	34 550	1 103	71 137
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 1.1.2005	0	-174		-212	-4 681	-11 833		-16 900
Poistot		-1 020		-282	-4 702	-1 806		-7 810
Vähennykset					876	1 357		2 233
Tytäryritysten myynti					1 768	78		1 846
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)		950			502			1 452
Kurssierot					-1			-1
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 31.12.2005	0	-244		-494	-6 239	-12 204		-19 180
Kirjanpitoarvo 1.1.2005	15 728	80	881	2 609	13 114	2 753	10 672	45 836
Kirjanpitoarvo 31.12.2005	12 472	9	1 328	2 327	12 372	22 346	1 103	51 957
Hankintameno 1.1.2004	20 288		816		35 248	12 906	6 003	75 261
Lisäykset			528		4 304	710	8 866	14 406
Käyttöön otetut kehittämishankkeet					1 933	1 824	-3 757	0
Hankitut liiketoiminnot (liite 6)	862	253		2 820				3 935
Vähennykset			-463		-17 413	-853	-439	-19 168
Tytäryritysten myynti	-5 422				-6 275			-11 697
Kurssierot					-1			-1
Hankintameno 31.12.2004	15 728	253	881	2 820	17 796	14 586	10 672	62 736
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 1.1.2004	-3 000				-21 114	-11 080		-35 194
Poistot		-174		-212	-5 019	-1 089		-6 493
Vähennykset					15 507	323		15 830
Tytäryritysten myynti	3 000				5 956			8 956
Siirrot erien välillä					-13	13		0
Kurssierot					1			1
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot 31.12.2004	0	-174		-212	-4 681	-11 833		-16 900
Kirjanpitoarvo 1.1.2004	17 288	0	816	0	14 134	1 826	6 003	40 067
Kirjanpitoarvo 31.12.2004	15 728	80	881	2 609	13 115	2 753	10 672	45 836

Tuloslaskelmassa poistot ja arvonalentumistappiot sekä käytöstä poistamisesta ja luovutuksista syntyvät voitot ja tappiot sisältyvät toimintokohtaisiin kuluihin (liite 31).

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Liikearvon arvonalentumistestit

Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko ensisijaisia liiketoimintasegmenttejä tai niihin kuuluvia yrityksiä tai yritysrhymiä. Liikearvo jakautuu yksiköittäin seuraavasti:

1 000 e	2005	2004
Vahinkovakuutus		
A- Vakuutus	10 609	10 609
Baltian vakuutusyhtiöt	862	862
Varainhoito	1 001	4 257
Yhteensä	12 472	15 728

Vahinkovakuutusyhtiöiden kerrytettävissä oleva rahamäärä on määritetty käyttöarvoon perustuen. Rahavirtaennusteet pohjautuvat johdon hyväksymiin ennusteisiin, jotka kattavat viiden vuoden ajanjakson. Tämän ennustejakson jälkeiset rahavirrat on ekstrapoloitu käyttämällä tasaista kasvutekijää.

Käyttöarvon laskennassa käytetyt keskeiset muuttujat olivat seuraavat:

%	A-Vakuutus		Baltia	
	2005	2004	2005	2004
Vakuutusmaksutulon kasvu/vuosi,				
5 v. ka. ennuste	5	4	7	7
Yhdistetty kulusuhde, 5 v. ka ennuste	94	96	96	98
Yhdistetty kulusuhde 5 v. jälkeen	94	98	100	100
Kasvuvauhti 5 v. jälkeen	1	1	1	1
Sijoitusten tuotto-odotus ennen veroja	4,5	5,5	4	4
Diskonttaus korko ennen veroja	7,3	7,9	8,9	9,6

Viisivuotissuunnitelmat perustuvat menneeseen kehitykseen sekä odotukseen markkinoiden yleiskehityksestä. Kasvuvauhdit eivät ylitä ulkoisista informaatiolähteistä saatuja tietoja. Diskonttaus korko on määritetty ennen veroja. Se perustuu Capital Asset Pricing -malliin, johon vaikuttavat riskitön korko, yrityskohtainen beta-luku ja maakohtainen markkinariskipreemio.

Varainhoitosegmentin osalta arvonalentumistestaus perustuu vuonna 2004 arvostuskerroinanalyyysillä määritettyyn nettomyyntihintaan ja vuonna 2005 OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n ostoparjoukseen sekä ulkopuolisen arvioijan laskelmaan.

10. Osuudet osakkuusyrityksissä

1 000 e	2005	2004
Kirjanpitoarvo 1.1.	8 850	9 594
Vähennykset	-	-3
Osuus kauden voitosta (tappiosta)	-511	-741
Muut oman pääoman muutokset	60	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	8 400	8 850

Tiedot konsernin osakkuusyrityksistä sekä konsernin osuus niiden varoista, veloista, liikevaihdoista ja voitosta (tappiosta):

1 000 e	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto (tappio)	Omistusosuus%
31.12.2005					
Nooa Säästöpankki Oy	76 108	69 382	2 168	-540	25,00
Autovahinkokeskus Oy	1 544	533	987	49	27,75
Vahinkopalvelu Oy	1 352	688	1 505	-20	46,67
Yhteensä	79 004	70 604	4 659	-511	
31.12.2004					
Nooa Säästöpankki Oy	49 981	42 775	1 118	-825	25,00
Autovahinkokeskus Oy	1 483	523	825	62	27,75
Vahinkopalvelu Oy	1 643	959	2 570	23	46,67
Yhteensä	53 107	44 257	4 514	-741	

Nooa Säästöpankki Oy (kotipaikka Helsinki) harjoittaa talletuspankkitoimintaa. Autovahinkokeskus Oy (kotipaikka Espoo) ja Vahinkopalvelu Oy (kotipaikka Loppi) myyvät vahinkotavaraa. Millekään osakkuusyritykselle ei ole olemassa julkistettua hintanoteerausta.

11. Rahoitusvarat

Konsernin rahoitusvarat on luokiteltu seuraaviin ryhmiin:

1 000 e	2005	2004
Myytavissä olevat	3 669 230	2 387 013
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	553 191	59 994
Lainat ja muut saamiset	451 982	351 346
Johdannaissopimukset	437	5 643
Yhteensä (ennen siirtoja)	4 674 840	2 803 996
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	-1 793 673	
Rahoitusvarat yhteensä (siirtojen jälkeen)	2 881 168	2 803 996
Lyhytaikaiset varat (siirtojen jälkeen)	563 573	632 401
Pitkäaikaiset varat (siirtojen jälkeen)	2 317 595	2 171 595
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
1 000 e	2005	2004
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	822 107	639 034
Listaamattomat	150 869	155 762
Yhteensä (ennen siirtoja)	972 976	794 796
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	-239 290	
Yhteensä (siirtojen jälkeen)	733 686	794 796
Rahoitusmarkkinavälineet		
Listatut		
Julkisyhteisöt	1 855 624	1 056 455
Muut	606 609	346 729
Listaamattomat		
Julkisyhteisöt	3 846	0
Muut	230 175	189 033
Yhteensä (ennen siirtoja)	2 696 254	1 592 217
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	-971 174	
Yhteensä (siirtojen jälkeen)	1 725 080	1 592 217
Myytavissä olevat rahoitusvarat yhteensä (siirtojen jälkeen)	2 458 766	2 387 013

Sijoitusrahastot ja absoluuttisen tuoton rahastot sisältyvät listattuihin osakkeisiin ja osuuksiin ja pääomarahastot vastaavasti listaamattomiin.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

1 000 e	2005	2004
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	2 722	21 465
Listaamattomat	2 252	3 117
Yhteensä	4 975	24 582
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena oleva omaisuus	523 010	
Yhteensä (ennen siirtoja)	527 985	24 582
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	-523 010	
Yhteensä (siirtojen jälkeen)	4 975	24 582
Rahoitusmarkkinavälineet		
Listatut		
Julkisyhteisöt	10 407	13 822
Muut	11 845	19 506
Listaamattomat		
Julkisyhteisöt	2 953	0
Muut	1	2 085
Yhteensä (ennen siirtoja)	25 207	35 413
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	-22 379	
Yhteensä (siirtojen jälkeen)	2 828	35 413
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvaratyhteensä (siirtojen jälkeen)	7 803	59 994

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä varoja ei ollut 31.12.2005 (2004: 19 965 tuhatta euroa). Muut varat on määritelty alun perin kirjanpitoon merkittäessä tai IFRS-standardeihin siirryttäessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusmarkkinavälineisiin (siirtojen jälkeen) sisältyy vaihtovelkakirjalainoja sekä muita kytettyjä johdannaisia sisältäviä joukkolainoja 2 828 tuhatta euroa (2004: 11 191 tuhatta euroa).

Omistukset muissa yrityksissä

Yrityksen nimi	Kotipaikka	Omistus- osuus % (ml. myytävät)	Kirjanpitoarvo	Kirjanpitoarvo
			(siirtojen jälkeen)	(siirto myytävänä oleviin)
			31.12.2005 1 000 e	31.12.2005 1 000 e
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut				
Alma Media Oyj	Suomi	0,27	1 520	
Amer Sports Oyj	Suomi	0,39	1 769	2 664
Atria Yhtymä Oyj	Suomi	0,53	582	1 424
Cargotec Oyj	Suomi	0,09	1 674	
Done Solutions Oyj	Suomi	17,05	2 722	
Finnlines Oyj	Suomi	1,39	4 390	3 744
Fortum Oyj	Suomi	0,03	4 284	
F-Secure Oyj	Suomi	0,22	691	
HK Ruokatalo Group Oyj	Suomi	0,16	540	
Huhtamäki Oyj	Suomi	0,37	1 940	3 371
Incap Oyj	Suomi	5,40	1 231	
Inion Oyj	Suomi	1,10	698	
KCI Konecranes Oyj	Suomi	0,14	864	
Kemira GrowHow Oyj	Suomi	0,55	321	1 546
Kemira Oyj	Suomi	0,05	828	
Kesko Oyj	Suomi	0,11	827	1 787
Kone Oyj	Suomi	0,03	2 072	
Lassila & Tikanoja Oyj	Suomi	1,38	6 364	1 480
Martela Oyj	Suomi	4,33	1 282	
Metso Oyj	Suomi	0,08	2 608	
Neste Oil Oyj	Suomi	0,06	2 006	1 910
Nokia Oyj	Suomi	0,02	6 904	4 246
Olvi Oyj	Suomi	0,96	1 055	
Orion Oyj	Suomi	0,04	765	
Outokumpu Oyj	Suomi	0,24	2 636	2 824
Oyj Leo Longlife Plc	Suomi	3,06	932	
Rakentajain Konevuokraamo Oyj	Suomi	6,94	12 273	
Sampo Oyj	Suomi	0,04	3 734	
SanomaWSOY Oyj	Suomi	0,45	12 344	1 963
Stora Enso Oyj	Suomi	0,08	5 498	1 716
Suomen Spar Oyj	Suomi	4,59	2 436	
Tietoenator Oyj	Suomi	0,16	1 782	2 157
UPM-Kymmene Oyj	Suomi	0,09	5 902	2 120
Uponor Oyj	Suomi	0,48	4 129	2 244
Vaisala Oyj	Suomi	0,16		671
Wärtsilä Oyj Abp	Suomi	0,04	912	
YIT-Yhtymä Oyj	Suomi	0,66	11 158	3 613
Muut osakkeet			1 029	
Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut				
HedgeFirst Ltd	Iso-Britannia	3,74	2 625	
Nordea Bank AB	Ruotsi	0,03	2 508	3 528
TeliaSonera AB	Ruotsi	0,01		2 275

Omistukset muissa yrityksissä

Yrityksen nimi	Kotipaikka	Omistus- osuus % (ml. myytävät)	Kirjanpitoarvo	Kirjanpitoarvo
			(siirtojen jälkeen)	(siirto myytävänä oleviin)
			31.12.2005	31.12.2005
			1 000 e	1 000 e
Kotimaiset yhtiöt, ei noteeratut				
Bitboys Oy	Suomi	13,69	1 911	
Delfoi Oy	Suomi	30,31	807	
Fingrid Oyj	Suomi	2,26	2 335	
Futuremark Oy	Suomi	32,51	831	
Enfo Oyj	Suomi	2,24	2 735	
NetHawk Oyj	Suomi	11,00	6 221	
Pirene Oy	Suomi	30,65	614	
SATO Oyj	Suomi	6,20	8 851	
Solid Information Technology Oy	Suomi	2,32	2 494	
Tornator Timberland Oy	Suomi	5,00	4 000	
Muut optiotodistukset			343	
Muut osakkeet			4 565	101
Ulkomaiset yhtiöt, ei noteeratut				
Cygate Ab	Ruotsi	4,65	599	
Muut osakkeet			1 611	
Absoluuttisen tuoton rahastot				
Pohjola 2XL	Caymansaaret		11 428	
Morgan Stanley Multi - Strategy Fund - A2	Irlanti		3 017	2 011
SGAM A.I. Premium Fund Class C Euro	Irlanti		3 019	2 013
Korkorahastot				
Pimco Global Investm Grade Credit Fund, Inst Inc	Irlanti		11 928	
Pohjola Euro High Yield B (kasvu)	Suomi		11 774	
Pohjola Euro Yrityslaina B (kasvu)	Suomi		34 079	
Pohjola Korko Plus	Suomi		61 136	31 590
Pohjola Likvidi	Suomi		31 020	
Pohjola Obligaatio B (kasvu)	Suomi		67 855	
Pohjola Vaihtovelkakirjalaina B (kasvu)	Suomi		22 130	19 476
Pohjola US High Yield	Suomi		1 132	
SISF Emerging Markets Debt I, Acc	Luxemburg		13 709	
Muut korkorahastot			214	
Pääomarahastot				
Aboa Venture III Ky	Suomi		1 614	
Access Capital LP II A	Iso-Britannia		2 250	
Access Capital LP II B	Iso-Britannia		1 724	
Apax Europe V - D, LP	Iso-Britannia		8 328	
Arcadia Beteiligungen BT GmbH & Co. KG	Saksa		3 575	
Baltic Investment Fund III L.P.	Iso-Britannia		3 004	
Behrman Capital III L.P.	Yhdysvallat		5 655	
Bio Fund Ventures III Ky	Suomi		3 449	
CapMan Equity VII B L.P.	Suomi		6 479	
Deutsche European Partners IV (No.3) LP	Iso-Britannia		1 071	
Duke Street Capital IV UK No.1 LP	Iso-Britannia		691	
ECI 7 (UK) LP	Iso-Britannia		2 372	
Eqvitec Technology Fund II Ky	Suomi		9 253	
Euroknights IV Jersey No.2 L.P.	Iso-Britannia		4 098	

Omistukset muissa yrityksissä

Yrityksen nimi	Kotipaikka	Omistus- osuus % (ml. myytävät)	Kirjanpitoarvo (siirtojen jälkeen) 31.12.2005 1 000 e	Kirjanpitoarvo (siirto myytävänä oleviin) 31.12.2005 1 000 e
Pääomarahastot				
European Fund Investments II LP	Iso-Britannia		1 486	
European Strategic Partners LP	Iso-Britannia		6 926	
Finnmezzanine Rahasto II B Ky	Suomi		1 014	
Finnventure Rahasto V Ky	Suomi		2 763	
GrowHow Rahasto I Caymansaaret	Suomi		1 336	
Indigo Capital IV L.P.	Iso-Britannia		2 227	
Industri Kapital 2000 LP IV	Iso-Britannia		6 073	
Lexington Capital Partners IV, L.P.	Yhdysvallat		3 157	
MB Equity Fund III Ky	Suomi		3 332	
Midinvest Fund I Ky	Suomi		1 006	
Nexit Infocom 2000 Limited	Iso-Britannia		1 356	
Nordic Capital IV Limited	Iso-Britannia		1 398	
Nordic Mezzanine Fund II LP	Iso-Britannia		1 838	
Nordic Mezzanine Fund No.1 LP	Iso-Britannia		3 811	
Nova Polonia Private Equity Fund, L.L.C.	Irlanti		2 864	
Prime Technology Ventures N.V.	Alankomaat		625	
Private Energy Market Fund Ky	Suomi		3 411	
Promotion Capital I Ky	Suomi		1 765	
Proventure & Partners Scottish LP	Iso-Britannia		3 003	
Seedcap Ky	Suomi		826	
Sention Kasvurahasto Ky	Suomi		546	
Sponsor Fund I Ky	Suomi		596	
Sponsor Fund II Ky	Suomi		1 910	
Tamseed Ky	Suomi		592	
Teknoventure Rahasto II Ky	Suomi		740	
The First European Fund Investments UK LP	Iso-Britannia		5 338	
Muut pääomarahastot			1 596	
Osake- ja yhdistelmärahastot				
Fidelity America Fund	Luxemburg		630	3 289
Fidelity Asean Fund	Luxemburg		1 148	1 823
Fidelity Asian Special Situations Fund	Luxemburg		1 355	2 058
Fidelity China Focus Fund	Luxemburg			664
Fidelity European Larger Companies Fund	Luxemburg		7 960	13 887
Fidelity FAST - Europe Fund	Luxemburg		9 077	13 324
Fidelity Japan Fund	Luxemburg		722	5 207
Fidelity Latin America Fund	Luxemburg		1 631	2 465
Goldman Sachs US Growth Equity CI I	Luxemburg		9 113	
JPMF Europe Recovery A Acc	Luxemburg			5 073
Parvest Europe Mid Cap - Inst. C	Luxemburg		7 451	
Pohjola Aasia Plus B (kasvu)	Suomi		4 560	5 031
Pohjola Euro 50 Plus B (kasvu)	Suomi		18 645	24 002
Pohjola Euro Forte B (kasvu)	Suomi		1 399	
Pohjola Euro Kasvu B (kasvu)	Suomi		12 761	6 450
Pohjola Euro Value B (kasvu)	Suomi		15 551	9 432
Pohjola Eurooppa Osake B (kasvu)	Suomi		24 474	9 182
Pohjola Focus B (kasvu)	Suomi		838	
Pohjola Japani Plus B (kasvu)	Suomi		8 550	9 662
Pohjola Pharma B (kasvu)	Suomi		2 317	4 599
Pohjola Raaka-aine B USD	Suomi		18 089	8 228

Omistukset muissa yrityksissä

Yrityksen nimi	Kotipaikka	Omistus- osuus % (ml. myytävät)	Kirjanpitoarvo (siirtojen jälkeen) 31.12.2005 1 000 e	Kirjanpitoarvo (siirto myytävänä oleviin) 31.12.2005 1 000 e
Osake- ja yhdistelmärahastot				
Pohjola Solid B (kasvu)	Suomi		2 166	
Pohjola Tekno B (kasvu)	Suomi		1 371	
Pohjola Tummansininen Erikoissijoitusrahasto	Suomi		1 598	
Pohjola US 500 Plus B USD	Suomi		6 343	10 061
Pohjola Vaaleansininen Erikoissijoitusrahasto	Suomi		1 036	
Pohjola Venäjä Plus B (kasvu)	Suomi		8 076	4 260
PWT US Relative Value	Irlanti		8 368	
Schroder Tokyo Fund - Acc JPY	Iso-Britannia		13 224	
SISF Pacific Equity Class C - Dist.	Luxemburg		6 915	
Muut rahastot				119
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset				
Korkorahastot				
Pohjola Rahastot	Suomi			14 387
Absoluuttisen tuoton rahastot				
Man RMF Investment Strategies Rahastot	Caymansaaret			1 040
Osake- ja yhdistelmärahastot				
ABN AMRO Rahastot	Luxemburg			3 573
Aktia Rahastot	Suomi			2 567
Alfred Berg Rahastot	Suomi			39 056
Alfred Berg Rahastot	Ruotsi			49
Carnegie Rahastot	Suomi			1 572
Carnegie Rahastot	Luxemburg			9 718
Danske Capital Rahastot	Suomi			4 788
eQ Rahastot	Suomi			2 052
Fidelity Rahastot	Luxemburg			59 952
Fides Rahastot	Suomi			8 561
FIM Rahastot	Suomi			94 777
Danske Fund Rahastot	Luxemburg			900
Gartmore Rahastot	Luxemburg			22 534
Gyllenberg Rahastot	Suomi			14 356
Ödin Rahastot	Norja			24 239
Pohjola Rahastot	Suomi			161 311
Sinopia Rahastot	Ranska			230
Säästöpankki Rahastot	Suomi			7 058
Yksilölliset sijoitusvakuutukset *)				50 289
Osakkeet ja osuudet yhteensä			738 661	762 300

*) Yksilöllisiä sijoitusvakuutuksia on 161 kappaletta. Kukin sisältää useita erilaisia rahastoja.

12. Lainat ja muut saamiset

1 000 e	2005	2004
Saamiset vakuutus- ja jälleenvakuutus sopimuksista		
Vakuutuksenottajilta	158 608	133 467
Kuluksi kirjatut epävarmat saamiset edellä mainitusta	-8 253	-7 593
Vakuutusedustajilta	1 582	690
Jälleenvakuuttajilta	7 612	7 950
Kuluksi kirjatut epävarmat saamiset edellä mainitusta	-477	-528
Korvauksiin liittyvät regressisaamiset	32 993	30 380
Takausvakuutusten vastavakuuksiin liittyvät saamiset	1 475	2 065
Yhteensä	193 540	166 432

Lainat ja muut saamiset		
Saamiset korvaustenhoitosopimuksista	68 767	75 647
Kauppahintasaamiset	106 732	33 451
Kertyneet korot	55 346	34 739
Muut siirtosaamiset	13 356	20 836
Lainat	5 739	11 288
Muut saamiset	8 503	8 954
Yhteensä	258 442	184 914
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	-37 729	
Yhteensä	414 253	351 346
Lyhytaikaiset saamiset	408 705	341 168
Pitkäaikaiset saamiset	5 548	10 178

Korvaustenhoitosopimuksia on selostettu liitteessä 18.2.

Lähipiirin osuus lainoista ja muista saamisista esitetään liitetiedossa 39.2f.

Lainojen käypä arvo 31.12.2005 on 5 601 tuhatta euroa [2004: 11 288 tuhatta euroa]. Lainojen käypä arvo pohjautuu yrityskohtaisella riskipreemiolla oikaistun markkinahintaan. Muiden saamisten käypä arvo vastaa niiden kirjanpitoarvoa.

13. Johdannais sopimukset

Valuuttajohdannaisia on käytetty suojaamaan osakkeiden, rahastojen ja joukkolainojen valuuttakurssiriskiä. Korke- ja osakejohdannaisia on käytetty sekä suojaukseen että salkun riskitason lisäämiseen sallittujen limiittien puitteissa.

1 000 e	Kohde- etuuden arvo	2005		Kohde- etuuden arvo	2004	
		Käypä arvo / rahoitusvarat	Käypä arvo / rahoitusvelat		Käypä arvo / rahoitusvarat	Käypä arvo / rahoitusvelat
Valuuttajohdannaiset						
Termiini- ja futuurisopimukset	108 526	71	35	46 360	464	407
Optiosopimukset	176 365	362	935	178 876	5 178	179
Yhteensä 31.12.	284 891	433	969	225 236	5 643	586
Korkejohdannaiset						
Futuurisopimukset	39 697	4	72			
Yhteensä 31.12.	39 697	4	72			
Yhteensä (ennen siirtoja)		437	1 041		5 643	586
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)		-91	-271			
Yhteensä (siirtojen jälkeen)		346	770		5 643	586

14. Saamiset jälleenvakuutusopimuksista

1 000 e	2005	2004
Vahinkovakuutus		
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusopimuksiin liittyvistä veloista (ennen siirtoja)	71 981	62 588
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin (liite 5)	-9 599	
Yhteensä (siirtojen jälkeen)	62 383	62 588
Lyhytaikaiset saamiset (siirtojen jälkeen)	54 375	45 060
Pitkäaikaiset saamiset (siirtojen jälkeen)	8 008	17 528

Konserni ei merkitse taseeseen jälleenvakuutuksen ostamisesta johtuvia voittoja ja tappioita ja jaksota niitä.

Sellaiset saamiset jälleenvakuutusopimuksista, jotka liittyvät konsernin jo maksamiin korvauksiin, sisältyvät tase-erään "Lainat ja muut saamiset" (liite 12).

15. Rahavarat ja muut varat

Rahavarat

1 000 e	2005	2004
Käteinen raha ja pankkitilit	20 091	35 899
Lyhytaikaiset pankkitalletukset	58 198	54 574
Yhteensä [rahavirtalaskelman mukaiset rahavarat, ennen siirtoja]	78 289	90 473
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin	-27 218	-
Rahavarat yhteensä (siirtojen jälkeen)	51 071	90 473

Muut varat

Muihin varoihin sisältyy yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara 768 tuhatta euroa (2004: 628 tuhatta euroa).

16. Omaa pääomaa koskevat liitetiedot

a) Ulkona olevien osakkeiden lukumäärien täsmäytyslaskelma

1 000 e	Osakkeiden lukumäärä (1 000)	Osakepääoma	Ylikurssirahasto ja vararahasto	Yhteensä
1.1.2004	50 773	43 654	198 875	242 529
Rahastoanti	101 546	93 433	-93 433	
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet (liite 16c)			166	166
Osakeoptioiden käyttö (liite 16c)	830	747	2 807	3 554
31.12.2004	153 149	137 834	108 416	246 249
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet (liite 16c)			96	96
Osakeoptioiden käyttö (liite 16c)	1 055	949	2 984	3 933
Omien osakkeiden hankinta ja mitätöinti	-856	-770	770	
31.12.2005	153 347	138 012	112 266	250 279

Konsernilla on yksi osakelaji. Osakkeilla on oikeus osinkoon ja yhtiön varoihin. Jokainen osake tuottaa yhtiökokouksessa yhden äänen. Osakkeiden enimmäismäärä on 220 miljoonaa kappaletta (2004: 220 milj. kappaletta). Osakkeella ei ole nimellisarvoa. Osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 0,90 euroa/osake, ja konsernin enimmäisosakepääoma on 198 000 tuhatta euroa (2004: 198 000 tuhatta euroa). Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Omat osakkeet

Konserni osti vuonna 2005 useammassa erässä pörssistä yhteensä 856 000 osaketta. Ostettujen osakkeiden hankintahinta oli 8 450 tuhatta euroa, ja se esitetään kertyneiden voittovarojen vähennyksenä.

Hankituista omista osakkeista mitätöitiin vuoden 2005 aikana yhteensä 856 000 osaketta. Osakepääomaa alennettiin siirtämällä mitätöityjen osakkeiden yhteenlaskettua kirjanpidollista vasta-arvoa vastaava määrä 770 tuhatta euroa osakepääomasta ylikurssirahastoon.

b) Ylikurssirahasto ja vararahasto

Ylikurssirahasto ja vararahasto ovat sidottua omaa pääomaa. Ylikurssirahastoon kirjataan muun muassa osakkeista maksettu vasta-arvon ylittävä määrä uusmerkinnän yhteydessä ja omien osakkeiden myynnistä saatu myyntivoitto. Rahastoja voidaan käyttää rahastoantiin ja sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin yhtiön vapaa oma pääoma ei riitä.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

c) Osakeperusteiset maksut (optiojärjestelyt)

Konsernilla on yksi optio-ohjelma, josta on päätetty vuonna 2001. Optio-oikeuksia on annettu toimitusjohtajalle ja 43 muulle avainhenkilölle. Optio-oikeuksien enimmäismäärä oli 1 100 000 kappaletta. Kukin optio-oikeus oikeuttaa sen haltijan merkitsemään kolme Pohjolan osaketta [ennen 22.4.2004 tehtyjä rahastoantipäätöksiä optio oikeutti yhteen osakkeeseen] optio-ohjelmassa määrättyinä aikana. Osakkeen merkintähintaa alennetaan ennen osakemerkintää jaettavien osinkojen mää-

rällä kunkin osingonjaon täsmäytyspäivänä. Optioilla merkityt osakkeet oikeuttavat osinkoon siltä tilikaudelta, jonka kuluessa ne on merkitty.

Optio-oikeudet ovat luovutusrajoituksen alaisia, kunnes osakkeiden merkintäaika niiden osalta on alkanut. Optio-oikeuden saajan on työ- tai toimisuhteen päättyessä palautettava yhtiölle ne optio-oikeudet, joiden osalta merkintäaika ei ole alkanut.

Ulkona olevien optioiden muutokset ja painotetut keskimääräiset merkintähinnat ovat seuraavat:

	2005 Keski- määräinen merkintä- hintaa euroa/osake	Optio- oikeudet 1 000 kpl	2004 Keski- määräinen merkintä- hintaa euroa/osake	Optio- oikeudet 1 000 kpl
Tilikauden alussa	4,33	800	5,30	1 077
Menetetty optiot	3,39	-4	-	-
Toteutetut optiot	3,73	-352	4,28	-277
Tilikauden lopussa	3,55	444	4,33	800
Toteutettavissa olevat optiot tilikauden lopussa	3,55	444	4,70	310

Tilikauden aikana optio-oikeuksilla merkittiin yhteensä 1 054 500 osaketta (2004: 830 094 osaketta). Konserni sai 3 933 tuhatta euroa (2004: 3 554 tuhatta euroa) toteutetuista optioista, josta 949 tuhatta euroa (2004: 747 tuhatta euroa) kirjattiin osakepääomaan ja 2 984 tuhatta

euroa (2004: 2 807 tuhatta euroa) ylikurssirahastoon. Keskimääräinen merkintähintaa oli 3,73 euroa (2004: 4,28 euroa). Vastaava Pohjolan osakkeen merkintäpäivien keskimääräinen kurssi oli 13,21 euroa (2004: 8,37 euroa).

Tilinpäätöshetkellä ulkona olevien optioiden merkintäajat ja merkintähinnat ovat seuraavat:

Optio-oikeus	Merkintäaika	2005 Merkintä- hintaa euroa/osake	Osakkeita 1 000 kpl	2004 Merkintä- hintaa euroa/osake	Osakkeita 1 000 kpl
A	1.8.2003-30.7.2006	5,8033	88	6,5033	235
B	1.8.2004-30.7.2006	3,3933	-	4,0933	694
C, yhdistetty B/C 29.7.2005 alkaen	1.8.2005-30.7.2006	3,3933	1 245	4,0933	1 472
Yhteensä			1 333		2 401

Kaikkien optio-oikeuksien raukeamisaika on 31.7.2006. Merkintähinnasta 31.12.2005 vähennetään vuonna 2006 ennen osakemerkintää jaettujen osinkojen määrä.

Optiot, jotka on myönnetty 7.11.2002 jälkeen ja joihin ei ole syntynyt

oikeutta ennen 1.1.2005 (yhteensä 79 750 C-optiota), on kirjattu tilinpäätökseen IFRS 2 "Osakeperusteiset maksut" -standardin mukaisesti. Kauden aikana tuloslaskelmaan kirjattujen kulujen määrä on 96 tuhatta euroa (2004: 166 tuhatta euroa).

d) Muuntoerot

Muuntoerot -rahasto sisältää ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot.

e) Käyvän arvon rahasto

Käyvän arvon rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen käypien arvojen muutokset ja niihin liittyvät tuloverot. Realisoitumattomista voitoista kirjataan laskennallinen verovelka. Realisoitumattomiin tappioihin liittyvä tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero kirjataan rahastoon ja siirretään sieltä tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä realisoidaan tai tappio kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappioksi.

1 000 e	31.12.2005	31.12.2004
Kertyneet voitot käypään arvoon arvostuksesta	222 377	222 765
Laskennalliset verot	- 57 849	-57 893
Kertyneet tappiot käypään arvoon arvostuksesta	- 16 439	-31 087
Tilikauden verot	4 274	8 082
Yhteensä	152 363	141 868

Suoraan omaan pääomaan kirjatut kertyneet tuotot ja kulut, jotka liittyvät myytävänä oleviin omaisuuseriin ja niihin liittyviin velkoihin (liite 5), ovat 15 163 tuhatta euroa.

f) Jakokelpoiset varat

Emoyrityksen voitonjako ei saa ylittää emoyrityksen jakokelpoisten varojen määrää eikä myöskään konsernin jakokelpoisten varojen määrää. Emoyrityksen jakokelpoiset varat olivat 354 593 tuhatta euroa 31.12.2005 (2004: 296 361 tuhatta euroa).

Konsernin jakokelpoiset varat

1 000 e	2005	2004
Kertyneet voittovarot	775 326	619 192
Tasoisuusmäärä verovelalla vähennettynä	-194 091	-154 280
Tilinpäätössiirrot verovelalla vähennettynä	-7 146	-8 267
Rahoitusvarojen kertyneet arvonnousut verovelalla vähennettynä	-973	-2 054
Käyvän arvon rahasto		
Kertyneet tappiot tilikauden verolla vähennettynä	-12 165	-23 004
Muuntoerot edellä mainituista	-953	-294
Yhteensä	559 997	431 292

Tasoisuusmäärän osuus kertyneistä voittovaroista

Suomen vakuutusyhtiölaki edellyttää vakuutusyhtiöiltä tasoisuusmäärää, jonka tehtävänä on korvauskulujen vuosittaisen vaihtelun tasointaminen ja vakuutusyhtiön vastuunkantokyvyn ylläpito. Siirrot tasoisuusmäärään ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Tasoisuusmäärä verotetaan, kun se purkautuu. IFRS-taseessa tasoisuusmäärä sisältyy laskennallisella verovelalla vähennettynä kertyneisiin voittovaroihin, mutta tämä osuus on jakokelvotonta omaa pääomaa. Tasoisuusmäärä on 262 286 tuhatta euroa (2004: 208 487 tuhatta euroa). Voittovaroihin siitä sisältyy verovelalla vähennetty määrä 194 091 tuhatta euroa (2004: 154 280 tuhatta euroa).

Tasoisuusmäärä lasketaan vakuutuslajeittain konsernin jokaiselle suomalaiselle vakuutusyhtiölle. Tasoisuusmäärän suuruus määräytyy viranomaisten kullekin yhtiölle vahvistamien perusteiden mukaan. Tasoisuusmäärä kasvaa, jos vakuutuslajin vahinkosuhte (omalla vastuulla olevien korvauskulujen ja vakuutusmaksutuottojen suhde) alittaa aikaisempien vuosien keskiarvon, ja purkautuu, jos vahinkosuhte ylittää edellä mainitun keskiarvon. Muutos vastaa kunkin vakuutuslajin vahinkosuhteiden rahamääräistä vaikutusta. Lisäksi tasoisuusmäärä kasvaa korkoa 4 % vuodessa. Yhtiö voi halutessaan lisäksi kartuttaa tasoisuusmääräänsä vuosittain enintään 15 % yhtiön omalla vastuulla olevista vakuutusmaksutuotoista. Prosentin muuttaminen vaatii viranomaisten etukäteishyväksynnän. Tasoisuusmäärällä on vakuutusliikkeen laadusta ja määrästä riippuva yläraja, jota suuremmaksi tasoisuusmäärä ei voi kasvaa. Vähimmäismäärävaatimus riippuu lisäksi yhtiön toimintapääoman määrästä. Tätä kautta vakuutusyhtiöille on käytännössä asetettu Suomessa korkeammat vakavaraisuuden vähimmäisvaatimukset kuin EU:n vahinkovakuutusdirektiivit edellyttävät. Tasoisuusmäärä purkautuu vain edellä kuvatulla tavalla vahinkosuhteen heikkenemisen kautta. Vakuutuslajin luovutuksen yhteydessä myös tasoisuusmäärä on siirrettävä. Yhtiötä purettaessa käyttämättä jäänyt tasoisuusmäärä jää kuitenkin yhtiön omistajille.

Tilinpäätössiirtojen osuus kertyneistä voittovaroista

Suomen kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella voidaan erillistilinpäätökseen kirjata vapaaehtoisia varauksia ja suunnitelman ylittäviä poistoja. Nämä erät ovat verotuksessa vähennyskelpoisia vain, jos ne on kirjattu myös kirjanpidossa. IFRS-taseessa tilinpäätössiirrot sisältyvät laskennallisella verovelalla vähennettynä kertyneisiin voittovaroihin, mutta tämä osuus on jakokelvotonta omaa pääomaa.

g) Henkivakuutuksen kohtuusperiaate

Henkivakuutuksen kohtuusperiaate vaikuttaa siihen, miten realisoitumattomat voitot jakautuvat pitkällä tähtäimellä omistajien ja vakuutuslajin kesken. Kohtuusperiaatetta on selostettu tarkemmin liitetiedoissa 2.15 ja 2.16b.

h) Osingot

Vuonna 2005 maksetut osingot olivat 107 042 tuhatta euroa (0,70 euroa/osake) ja vuonna 2004 maksetut osingot olivat 149 780 tuhatta euroa (0,98 euroa/osake). Vuodelta 2005 ei ole ehdotettu osingonjakoa.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

17. Velat vakuutus sopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

a) Vahinkovakuutus sopimukset

1 000 e	31.12.2005			31.12.2004		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Eläkemuotoinen korvausvastuu	982 279	-29	982 251	930 016	0	930 016
Muut tapauskohtaiset varaukset	122 715	-35 852	86 864	118 002	-37 284	80 718
Ammattitautien erillisvaraus	45 150	0	45 150	48 472	0	48 472
Kollektiivinen korvausvastuu	435 141	-7 135	428 006	406 509	-10 328	396 180
Varatut korvaustenhoitokulut	48 635	0	48 635	49 445	0	49 445
Vakuutusmaksuvastuu	248 402	-28 966	219 436	241 359	-14 976	226 383
Vakuutusmaksuvastuun täydennyserä	609	0	609	2 257	0	2 257
Velat/saamiset yhteensä (ennen siirtoja)	1 882 932	-71 981	1 810 950	1 796 059	-62 588	1 733 471
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin ja niihin liittyviin velkoihin (liite 5)	41 024	-9 599	31 425			
Velat/saamiset yhteensä (siirtojen jälkeen)	1 841 908	-62 383	1 779 525	1 796 059	-62 588	1 733 471
Lyhytaikaiset velat/saamiset (siirtojen jälkeen)	534 153	-54 375	479 778	520 857	-45 060	475 797
Pitkäaikaiset velat/saamiset (siirtojen jälkeen)	1 307 754	-8 008	1 299 747	1 275 202	-17 528	1 257 674

Kollektiivinen korvausvastuu sisältää sellaiset sattuneet vahingot, joita ei ole ilmoitettu konsernille, ja lisäksi sellaiset konsernille ilmoitetut vahingot, joita ei ole varattu tapauskohtaisesti, koska vahingot ovat pieniä.

b) Henkivakuutus sopimukset

Henkivakuutus sopimuksia koskevat velat/saamiset esitetään myytävänä olevissa omaisuuserissä ja niihin liittyvissä veloissa (liite 5).

1 000 e	31.12.2005		31.12.2004	
	Brutto	Jälleenvakuutus	Brutto	Jälleenvakuutus
Perustekorolliset vakuutus sopimukset joilla oikeus asiakashyvitykseen	985 964		985 964	
Sijoitussidonnaiset henkivakuutukset	493 381		493 381	
Riskivakuutukset				
Korvausvastuu	6 219		6 219	
Vakuutusmaksuvastuu	23 063		23 063	
	29 282		29 282	
Velat/saamiset yhteensä (liite 5)	1 508 627		1 508 627	

17.1 VAHINKOVAKUUTUSSOPIMUKSISTA AIHEUTUVIEN VELKOJEN MÄÄRITTÄMINEN

a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vakuutus sopimuksista aiheutuvat velat määritetään arvioitujen tulevien kassavirtojen perusteella. Kassavirrat muodostuvat maksetuista korvauksista ja korvausten käsittelykustannuksista.

Velan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutus sopimuksista aiheutuvien veloitteiden

suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että velalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusmaksuvastuu on määritetty yritysten vakuutus sopimuksissa vakuutuskohtaisesti pro rata parte temporis -säännöllä. Myös yksi-

tyjstalouksien vakuutus sopimuksista aiheutuvaan vakuutusmaksuvastuuseen on sovellettu pro rata parte temporis -sääntöä, mutta tekninen toteutus on tehty vakuutusmaksutuottoihin sidotuilla, konsernin omasta vakuustilastosta tilastollisesti johdetuilla kertoimilla.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetykskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttaus korko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Käytetty diskonttaus korko vuoden 2005 lopussa on 3,3 % (31.12.2004: 3,5 %). Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohorttikuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, joista suurin osa on lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu vuonna 2001 tehtyyn selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssijajat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehittymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Velan luonnetta kuvaavia tietoja

	2005	2004
Velat vakuutus sopimuksista (netto, 1 000 e)		
Latentit ammattitaudit (liite 3.2.1)	45 150	48 472
Run off -liike (sisältyy v. 2005 myytävänä oleviin eriin)	31 425	32 432
Muu	1 734 376	1 652 567
Yhteensä (ennen siirtoja)	1 810 950	1 733 471
Velasta purkautuu kassavirraksi vuoden aikana	29 %	29 %
Velan duraatio (vuosina)		
Lakisääteiset lajit	11,0	11,0
Muut lajit	1,7	1,7
Yhteensä	7,4	7,4
Diskontatun velan määrä (netto, 1 000 e)		
Tunnettu eläkemuotoinen korvausvastuu	982 251	933 982
Kollektiivinen korvausvastuu	162 076	142 432
Vakuutusmaksuvastuu	27 238	26 610
Yhteensä	1 171 565	1 103 024
Diskontatun velan duraatio (vuosina)	11,0	11,0

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Chain Ladder, Hovinen, PPCI ja keskimääräisen maksun menetelmä. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Bornhuetter-Ferguson

Bornhuetter-Ferguson (BF) menetelmä perustuu oletukselle, että kunkin kehitysvuonna maksetaan korvauksia tietty osuus sattumisvuoden riskimitasta. Tämä riskimitta voi olla esimerkiksi vakuutusvuosien lukumäärä tai vahinkosuhdeolettamalla korjattu vakuutusmaksutuotto. BF reagoi hitaasti korvausten kehityskolmiossa tapahtuviin muutoksiin ja lisäksi BF on herkkä riskimitan valinnalle.

Chain Ladder

Chain Ladder (CL) menetelmässä vuosittaisten kehityskertoimien avulla määritetään jokaisen sattumisvuoden kokonaiskorvausmeno. Kehityskerroin kuvaa kumulatiivisten korvausten kehityskolmion peräkkäisten kehitysvuosien välistä suhdetta. CL on herkkä ensimmäisten kehitysvuosien havainnoille.

Hovinen

Hovisen menetelmässä kollektiivinen korvausvastuu perustuu BF- ja CL-menetelmien antamien arvioiden painotettuun keskiarvoon. Hovisen menetelmä ottaa huomioon sen, kuinka paljon informaatiota sattumisvuodesta on kertynyt tähän päivään mennessä, ja painottaa tämän mukaan vastuun arviota BF:n ja CL:n välillä.

PPCI

PPCI-menetelmä (PPCI = Payments per Claims Incurred) on vastaava kuin BF, mutta riskimitta on sattuneiden vahinkojen lukumäärä. Jotta PPCI:tä voitaisiin käyttää, täytyy vahinkojen lukumäärien arviot sattumisvuosittain olla tiedossa.

Keskimääräinen maksu

Keskimääräisen maksun menetelmä (KM) on vastaava kuin BF, mutta kehitysvuonna maksettujen korvausten oletetaan olevan verrannollisia kyseisenä kehitysvuonna havaittujen vahinkojen lukumäärään. Jotta KM:ää voitaisiin käyttää, täytyy aikaisemmilta kehitysvuosilta havaitut vahinkojen lukumäärät olla tiedossa ja lisäksi täytyy olla arviot tulevaisuudessa havaituista vahinkojen lukumääristä. KM toimii hyvin lajeissa, joissa maksettujen korvausten kassavirralla on pitkä maturiteetti, koska tällöin voidaan stabiloida keskimääräinen maksu ja keskittyä maksettujen vahinkojen lukumäärien kehittymiseen.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät

- tulevan inflaation arvioimiseen (pl. ansionmenetykskorvaukset)
- korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta)
- historiatietojen oikeellisuuden kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa korvausten kehityskolmiot on inflaatiokorjattu. Inflaation tasoksi historiatietojen osalta on arvioitu 2 % ja tulevaisuudessa sairaskulukorvauksissa 4 % ja muissa 2 %. Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa konsernin vahinkovakuutus sopimuslaskenta on jaettu 41 luokkaan riskin ja maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu on määritetty käyttäen viittä yllä mainittua tilastollista menetelmää. Näistä arvioista on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2-10 %. Koko konsernin tasolla varmuuslisä on 6,9 % kollektiivisen korvausvastuun määrästä. Varmuuslisän määrään vaikuttaa historiatietojen laatu, arvion herkkyyden historiatietojen lukumäärälle ja eri menetelmien antamien arvioiden keskinäinen hajonta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa on otettu huomioon se, että historiatiedot eivät kaikissa tapauksissa anna riittävää informaatiota pitkälle tulevaisuuteen. Tällöin on pyritty turvaavasti arvioimaan maksettujen korvausten kassavirtajakauden käyttäytyminen alueella, mistä ei ole havaintoja ja mikä on kaukana tulevaisuudessa (yli 15 vuotta).

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että vahingon sattumisesta yli 10 vuoden päästä maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla (liite 3.2.1c).

b) Oletusten muutokset

Kollektiivinen korvausvastuu on määritetty vuoteen 2004 saakka käyttäen joko Bornhuetter-Ferguson- tai Chain Ladder -menetelmää. Vuonna 2005 kollektiivinen korvausvastuu on määritetty käyttäen viittä kohdassa a) mainittua tilastollista menetelmää ja lisäksi prosessit kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen, analysoimiseen ja seuraamiseen on systematisoitu. Erityisesti korvausvastuulle pyritään määrittämään tilastollisesti perusteltavissa oleva harhaton odotusarvo. Edelleen kollektiivisen korvausvastuun määrälle on määritetty eksplisiittisesti varmuuslisät, mitkä kuvaavat arvioiden epävarmuutta.

Diskontatun vastuuvelan laskennassa käytetty korko muutettiin vuoden 2003 lopussa 3,7 %:iin, vuoden 2004 lopussa 3,5 %:iin ja vuoden 2005 lopussa 3,3 %:iin. Muutokset on tehty korkotason alenemisen takia.

Vakuutusmaksuvastuun laskentaa tarkennettiin vuonna 2005. Kollektiivisesti laskettavien erien parametrit tarkistettiin, mutta laskennan perusoletuksiin ei tehty muutoksia.

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään

1 000 e (velan kasvu +/-pieneminen -)	2005	2004
Diskonttauskoron muutos	23 606	20 179
Kollektiivisen korvausvastuun perustemuutos	-18 601	-22 670
Vakuutusmaksuvastuun laskennan tarkentaminen	-15 953	
Uuden kuolevuusmallin käyttöön ottaminen		7 051
Yhteensä	-10 948	4 560

c) Herkkyyshanalyysi

Kollektiivinen korvausvastuu

Kollektiivisen korvausvastuun herkkyyden inflaatio-oletukselle:

- 0,25 % -yksikön muutos korvausinflaatioissa nostaa kollektiivista korvausvastuuta 2,1 milj. euroa
- Sairaskuluinflaation kohoaminen 4 %:sta 5 %:iin nostaa kollektiivista korvausvastuuta 5,9 milj. euroa

Kollektiivisen korvausvastuun herkkyyden valituille tilastollisille menetelmille ja käytettyjen historiatietojen lukumäärälle:

Perustasoksi on valittu kollektiivisen korvausvastuun määrä vuoden 2005 lopussa 428 milj. euroa ilman myytävänä oleviin eriin sisältyvää run off -liikettä. Jokaisessa taulukossa vertailu on tehty koko konsernin kollektiiviseen korvausvastuuseen. Suurimman epävarmuuden kollektiivisen korvausvastuun määrään aiheuttavat suomalaisten asiakkaiden ulkomaiset vakuutukset, joiden osalta BF arvio korvausmenon systemaattisesti suuremmaksi, koska vakuutusliikkeen volyyymi on pienentynyt merkittävästi viime vuosina. Täten CL antaa oikeamman kuvan tämän vakuutusliikkeen kollektiivisen korvausvastuun herkkyydestä. Edelleen, koska eläkemutoisten korvausten kassavirtajakauden duraatio on yli 10 vuotta ja yksittäiset vahingot saattavat aiheuttaa korvausten kehityskolmioon huomattavia heilahduksia, ei kollektiivisen korvausvastuun arvioiminen alle 6 vuoden historiatietojen lukumäärästä ole mielekäästä. Täten alla olevista taulukoista voi todeta, että 6,9 %:n varmuuslisä voi pitää riittävänä koko konsernin tasolla.

Kollektiivisen korvausvastuun herkkyyden

	Vuosien lukumäärä	Menetelmä		
		BF	CL	HOVINEN
Korvausvastuu yhteensä	6	107 %	102 %	104 %
	9	102 %	96 %	99 %
	Kaikki	105 %	93 %	99 %
Suomalaisten asiakkaiden ulkomaiset vakuutukset (osuus 1 %)	6	103 %	99 %	101 %
	9	102 %	99 %	100 %
	Kaikki	104 %	99 %	101 %
Eläkemutoiset korvaukset (osuus: 37 %)	6	104 %	101 %	103 %
	9	101 %	96 %	99 %
	Kaikki	100 %	92 %	97 %
Muu korvausvastuu (osuus: 62 %)	6	100 %	101 %	100 %
	9	99 %	100 %	99 %
	Kaikki	101 %	102 %	101 %

Eläkemutoinen korvausvastuu

Eläkemutoisen korvausvastuun herkkyyttä on arvioitu kuolevuuden ja koron muuttuessa:

- Odotettavissa olevan eliniän piteneminen vuodella kasvattaa korvausvastuuta 27 milj. eurolla.
- Diskonttauskoron lasku 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaa korvausvastuuta 13 milj. eurolla.

d) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen satumisvuosittain.

Bruttoliikkeen osalta korvauskehitys on esitetty viideltä vuodelta pitkäaikaisia vastuita lukuun ottamatta. Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi

vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruisina. Pitkäaikaisten vastuiden eli lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vastuuvelan riittävyyttä koskevat tiedot. Myytävänä olevan vakuutuskannan korvausvastuu on jätetty pois korvauskolmioista. Nettoliikkeen osalta tiedot on annettu vuosilta 2004-2005, sillä näitä tietoja ei ole aikaisemmin tilastoitu sattumisvuosittain.

Korvauskolmiot, bruttoliike (1 000 e)

Sattumisvuosi	2001	2002	2003	2004	2005	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta						
Sattumisvuoden lopussa	506 023	496 033	519 615	523 213	539 727	2 584 610
Vuotta myöhemmin	503 293	469 148	493 163	528 032	—	—
2 vuotta myöhemmin	508 221	455 933	471 431	—	—	—
3 vuotta myöhemmin	497 388	446 900	—	—	—	—
4 vuotta myöhemmin	480 029	—	—	—	—	—
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta	480 029	446 900	471 431	528 032	539 727	2 466 118
Kertyneet maksetut korvaukset	-441 257	-396 867	-398 330	-397 603	-257 870	-1 891 927
Korvausvastuu vuosilta 2001-2005	38 772	50 033	73 100	130 429	281 856	574 191
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta						272 623
Korvausvastuu myytävänä olevasta vakuutuskannasta (liite 5)						41 024
Korvausvastuu vahvistetuista eläkkeistä						710 755
Kollektiivinen korvausvastuu asbestivahingoista						35 327
Korvausvastuu, brutto 31.12.2005 (ennen siirtoja)						1 633 921

Asbestivahinkojen korvauskehitys (1 000 e)

	Tili- vuosi	Kollektiiv- vinen korvaus- vastuu	Tunnetut eläke- vastuut	Maksetut korvaukset	Korvaus- kulut	Peruste- muutokset*	Riittävyys
	2001	57 660	24 077	-2 067	-55 095	43 900	-11 195
	2002	52 389	26 068	-3 028	252	0	252
	2003	46 911	26 979	-2 972	1 595	0	1 595
	2004	39 956	32 235	-2 620	-920	1 600	680
	2005	35 327	32 021	-2 849	1 993	800	2 793

* Asbestivahinkojen kollektiivivaruksen lisäys vuonna 2001. Kuolevuusperusteen ja diskonttauskoron muutokset vuosina 2004-2005.

Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys (1 000 e)

	Tili- vuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläke- pääomat	Maksetut eläkkeet	Peruste- muutokset*	Riittävyys
	2004	613 309	663 882	42 683	26 395	28 404	-5 881
	2005	663 882	710 755	63 861	27 100	14 472	4 361

* Kuolevuusperusteen (2004) ja diskonttauskoron (2004 ja 2005) muutosten vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Korvauskolmiot, nettoliike (1 000 e)

Sattumisvuosi	2004	2005	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta			
Sattumisvuoden lopussa	504 007	524 744	1 028 751
Vuotta myöhemmin	508 765		—
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta	508 765	524 744	1 033 509
Kertyneet maksetut korvaukset	-383 033	-253 057	-636 091
Korvausvastuu vuosilta 2004-2005	125 732	271 687	397 419
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta			415 979
Korvausvastuu myytävänä olevasta vakuutuskannasta (liite 5)			31 425
Korvausvastuu vahvistetuista eläkkeistä			710 755
Kollektiivinen korvausvastuu asbestivahingoista			35 327
Korvausvastuu, netto 31.12.2005 (ennen siirtoja)			1 590 905

17.2 HENKIVAKUUTUSSOPIMUKSISTA AIHEUTUVIEN VELKOJEN MÄÄRITTÄMINEN

a) Käytetyt menetelmät

Vakuutus sopimuksista aiheutuvat velat määritetään laskemalla jo kertyneiden tulevien etuuksien ja sopimuksen hallinnointiin liittyvien menojen pääoma-arvo. Vastuu lasketaan uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä käyttäen pääosin vakuutuksen hinnoittelussa käytettyjä oletuksia. Tehdyistä asiakashyvityspäätöksistä aiheutuva tulevien kassavirtojen muutos sisällytetään vastuuvelkaan. Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka arvostetaan kuitenkin vastuuta kattavan omaisuuden käypään arvoon.

Säästöä sisältävien vakuutusten vastuuvelan laskenta toteutetaan teknisesti Thielen yhtälön perusteella.

Vastuuvelka sisältää alkaneiden eläkkeiden vastuun ohella muut tunnetut maksamattomat korvaukset. Lisäksi varataan tuntemattomia, mutta ennen tilinpäätöspäivää sattuneita korvaustapauksia varten kokemusperäisesti määritetty osuus tilivuoden ennakoidusta korvausmenosta [riskimaksusta]. Tätä varten tarvittavat kollektiivikertoimet on määritetty vakuutuskannan luovuttaneen Suomi-yhtiön korvaushistorian pohjalta.

Riskivakuutuksissa tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta merkitään taseeseen vastuuvelaksi (vakuutusmaksuvastuu).

Velan luonnetta kuvaavia tietoja

Vakuutusryhmä/ Taattu korko %	Diskonnttaus- korko %	Vakuu- tettuja kpl	Tuleva kesto keskim. vuotta	Velan kirjanpito- arvo 31.12.2005 1 000 e	Hankinnat (liite 6) 1.1.2005 1 000 e	Vastuu- velan kasvu jos diskonnttaus- korko alenee 0,1 %-yks
Henkivakuutus/Säästäminen						
Perustekorko 4,5 %	3,50 %	5 373	7,5	88 369	88 194	634
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	25 790	9,1	345 141	367 044	3 020
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	11 491	14,1	88 515	75 836	1 220
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	383	18,5	743		14
Sijoitussidonnainen		sis. em.		271 537	170 101	
Yksilöllinen eläkevakuutus						
Perustekorko 4,5 %	3,50 %	7 202	6,1	101 354	82 358	591
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	24 532	8,9	151 244	126 082	1 294
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	12 921	11,7	18 916	16 202	215
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	527	7,5	23		0
Sijoitussidonnainen		sis. em.		215 381	140 226	

Velan luonnetta kuvaavia tietoja

Vakuutusryhmä/
Taattu korko %

	Diskonttaus- korko %	Vakuu- tettuja kpl	Tuleva kesto keskim. vuotta	Velan kirjanpito- arvo 31.12.2005 1 000 e	Hankinnat (liite 6) 1.1.2005 1 000 e	Vastuu- velan kasvu jos diskonttaus- korko alenee 0,1 %-yks.
Ryhmäeläkevakuutus						
Vapaamuotoinen työeläke	3,50 %	14 700		183 145	71 292	
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	234	7,6	2 380	1 900	17
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	170	7,2	1 149	180	8
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	22	19,6	5		0
Sijoitussidonnainen		sis. em.		6 463	3 961	
Riskivakuutukset						
Yksilölliset vakuutukset	-	93 336	-	6 404	5 246	
Ryhmävakuutukset	-	16 155	-	22 878	2 972	
Tulevien asiakashyvitysten vastuu				4 980		
Yhteensä		212 836		1 508 627	1 151 594	7 014*
Tästä diskontattua velkaa yhteensä				980 984	829 088	

* Ilman vapaamuotoista työeläkevakuutusta

b) Vakuutustekniset oletukset ja niiden muutokset

Diskonttauskorko

Konsernin soveltama diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Vuoden 2005 joulukuuhun saakka diskonttauskorko on vastannut hinnoittelussa käytettyä korkoa (taattu korko). Tällöin vastuavelan määrä on, takaisinostoprovisiota lukuun ottamatta, sama kuin asiakkaan nostettavissa oleva säästö tilinpäätöshetkellä. Vuoden 2005 lopussa aikaisemmin 4,5 %:n korolla diskontattu vastuovelka laskettiin 3,5 %:n diskonttauskorolla. Muutos kasvatti vastuovelkaa 12 milj. eurolla.

Velan luonnetta kuvaavassa taulukossa konsernin henkivakuutuskanta 31.12.2005 on eritelty korkoprosentin mukaan. Sopimusten keskimääräisenä kestonä on taulukossa esitetty jäljellä olevien vakuutusaikojen vastuovelalla painotettu keskiarvo. Yksilöllisten eläkevakuutusten osalta kesto on aika vuoden 2005 lopusta eläkkeen alkamiseen. Elinikäisten ja muiden hyvin pitkien sopimusten kestonä on pidetty 20 vuotta.

Jos yksilöllisten vakuutusten diskonttauskorkoa alennettaisiin 0,1 prosenttiyksikköä, vakuutussopimuksista aiheutuva velka kasvaisi arviolta 7 milj. euroa. Vastuavelan määrää ei saa alentaa nykyisestä takaisinostoarvojen tasosta muuttamalla korkoa tai muita vakuutusteknisiä oletuksia.

Kuolevuus, työkyvyttömyys ja sairastuvuus

Yksilöllisten vakuutusten vakuutusteknisten oletusten pohjana ovat vuonna 1987 valmistuneet suomalaisten vakuutusyhtiöiden aineistoon perustuvat kuolevuus- ja työkyvyttömyysfunktiot niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Samoja oletuksia sovelletaan myös ryhmähenkivakuutuksissa. Sairauskuluvaluutusten maksut, joihin vastuovelka pohjautuu, tarkistettiin tuoreimman kokemuksen mukaiseksi vuonna 2005 alkavien vakuutusvuosien osalta. Ryhmäeläkevakuutuksen kuolevuus- ja työkyvyttömyysoletukset pohjautuvat lakisääteisen työeläkevakuutuksen malleihin. Lakisääteisen työeläkevakuutuksen kuolevuuden soveltuvuus ryhmäeläkevakuutukseen on tarkistettu vuonna 2001.

Vakuutusten hoitokulut

Tulevat hoitokulut on varattu vastuovelkaan hinnoitteluperusteiden mukaisesti. Vuoden 2005 aikana toteutuneet hoitokulut alittivat vakuutuksista vapautuneen arviomäärän noin 6 milj. eurolla.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT
**17.3 VAKUUTUSSOPIMUKSISTA AIHEUTUVIEN VELKOJEN JA
 JÄLLEENVAKUUTUSSOPIMUKSISTA AIHEUTUVIEN SAAMISTEN MUUTOKSET**
a) Vahinkovakuutus sopimukset

1 000 e	Brutto	2005 Jälle- vakuutus	Netto	Brutto	2004 Jälle- vakuutus	Netto
Korvaukset ja korvausten hoitokulut						
Tunnettu korvausvastuu	1 145 935	-37 284	1 108 651	1 127 469	-28 925	1 098 543
Kollektiivinen korvausvastuu	406 509	-10 328	396 180	397 895	-8 013	389 882
Velat/saamiset 1.1.						
Hankitut liiketoiminnot 1.1. (liite 6)	14 034		14 034			
Vastuun siirto henkivakuutuksiin (kohta b)	-1 424		-1 424			
Maksetut korvaukset tilikaudella	-521 241	22 737	-498 504	-488 430	16 102	-472 328
Velan/saamisen muutos						
Tilikaudella sattuneet vahingot (liite 29)	521 474	-18 011	503 463	494 104	-22 403	471 701
Lisäys(vähennys) edellisiin tilikausiin (liite 29)	23 337	292	23 629	-17 957	-5 541	-23 498
Diskonttauskoron muutos (liite 29)	23 606	0	23 606	20 179	0	20 179
Muu laskuperustemuutos (liite 29)	-18 601	0	-18 601	-15 619	0	-15 619
Diskonttauksen purkautuminen (liite 34)	36 388	0	36 388	38 335	0	38 335
Kurssivoitot (tappiot)	3 905	-421	3 484	-3 532	1 167	-2 365
Velat/saamiset 31.12. (ennen siirtoja)						
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin ja niihin liittyviin velkoihin (liite 5)	1 633 921	-43 015	1 590 905	1 552 443	-47 612	1 504 831
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin ja niihin liittyviin velkoihin (liite 5)	41 024	-9 599	31 425			
Velat/saamiset 31.12. (siirtojen jälkeen)						
	1 592 897	-33 417	1 559 480			
Tunnettu korvausvastuu (siirtojen jälkeen)						
	1 157 755	-26 282	1 131 474	1 145 935	-37 284	1 108 651
Kollektiivinen korvausvastuu (siirtojen jälkeen)						
	435 141	-7 135	428 006	406 509	-10 328	396 180
Velat/saamiset 31.12. (siirtojen jälkeen)						
	1 592 897	-33 417	1 559 480	1 552 443	-47 612	1 504 831
Vakuutusmaksuvastuu						
Velat/saamiset 1.1.	241 359	-14 976	226 383	234 014	-14 721	219 292
Hankitut liiketoiminnot 1.1. (liite 6)	4 650		4 650			
Vastuun siirto henkivakuutuksiin (kohta b)	-8 363		-8 363			
Lisäys (liite 23)	240 048	-13 976	226 072	236 584	-26 987	209 597
Vähennys (liite 23)	-212 383	66	-212 316	-230 159	26 638	-203 521
Laskuperustemuutos (liite 23)	-15 953	0	-15 953			
Kurssivoitot (tappiot)	-1 829	-81	-1 910	-92	94	2
Diskonttauksen purkautuminen (liite 34)	873	0	873	1 013	0	1 013
Velat/saamiset 31.12. (siirtojen jälkeen)						
	248 402	-28 966	219 436	241 359	-14 976	226 383
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuu						
Velat/saamiset 1.1.	2 257	0	2 257	5 362	0	5 362
Lisäys (liite 23)	0	0	0	0	0	0
Vähennys (liite 23)	-1 648	0	-1 648	-3 105	0	-3 105
Velat/saamiset 31.12. (siirtojen jälkeen)						
	609	0	609	2 257	0	2 257
Velat/saamiset 31.12. yhteensä (siirtojen jälkeen)						
	1 841 908	-62 383	1 779 525	1 796 059	-62 588	1 733 471

Vakuutusmaksuvastuu edustaa velvoitteita, jotka liittyvät vuoden lopussa vielä luovuttamatta olevaan vakuutusturvaan. Sen täydennysvastuu liittyy sellaisiin ajoneuvovakuutuksiin, joissa vakuutuskausi on keskimäärin 3 vuotta ja joista tulevien suoritususten odotetaan ylittävän vakuutusmaksuvastuun määrän.

b) Henkivakuutusopimukset

Henkivakuutusopimuksia koskevat velat/saamiset esitetään myytävänä olevissa omaisuuserissä ja niihin liittyvissä veloissa (liite 5).

1 000 e	2005 Jälle- vakuutus	Netto	2004 Jälle- vakuutus	Netto
Perustekorolliset vakuutusopimukset				
Velat/saamiset 1.1.	0	0		
Hankitut liiketoiminnot 1.1. (liite 6)	829 088	829 088		
Velan lisäys maksuista	172 526	172 526		
Maksetut etuudet	-54 369	-54 369		
Siirto sijoitussidonnaisiin vakuutusopimuksiin	-5 264	-5 264		
Hyvitetty korkoa	33 505	33 505		
Muut veloitukset ja hyvitykset	-6 407	-6 407		
Diskonttauskoron muutos	11 905	11 905		
Varattu tuleviin asiakashyvityksiin	4 980	4 980		
Velat/saamiset 31.12. (liite 5)	985 964	985 964		
Sijoitussidonnaiset vakuutusopimukset				
Velat/saamiset 1.1.	0	0		
Hankitut liiketoiminnot 1.1. (liite 6)	314 288	314 288		
Velan lisäys maksuista	112 694	112 694		
Maksetut etuudet	-27 320	-27 320		
Siirto perustekorollisista vakuutusopimuksista	5 264	5 264		
Käyvän arvon muutos	98 212	98 212		
Muut veloitukset ja hyvitykset	-9 757	-9 757		
Velat/saamiset 31.12. (liite 5)	493 381	493 381		
Riskivakuutukset				
Velat/saamiset 1.1.	0	0		
Hankitut liiketoiminnot 1.1. (liite 6)	8 218	8 218		
Työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolin (TRHV) uudelleenjärjestely 1.1.				
Vastuun siirto vahinkovakuutuksesta (kohta a)	9 788	9 788		
Vastuun siirto muilta poolin jäseniltä	10 896	10 896		
Velan lisäys maksuista	29 977	29 977		
Hyvitetty korkoa	497	497		
TRHV-poolin laskuperustemuutoksen vaikutus	-787	-787		
Vapautuneet vastuut	-30 192	-30 192		
Muut muutokset	885	885		
Velat/saamiset 31.12. (liite 5)	29 282	29 282		
Velat/saamiset 31.12. yhteensä (liite 5)	1 508 627	1 508 627		

Työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolin uudelleenjärjestelyn 1.1.2005 yhteydessä konserni kasvatti pooliosuuttaan. Ennen uudelleenjärjestelyä konsernin osuus poolin vastuista oli 14,6 % ja vastuut sisältyivät vahinkovakuutukseen tulevana jälleenvakuutuksena. Uudelleen organisoidussa poolissa konsernin osuus on 30,8 % ja se on ensivakuutusta, joka sisältyy henkivakuutukseen.

Vuonna 2005 tehtyjen asiakashyvityspäätösten vaikutus, 3 121 tuhatta euroa, sisältyy perustekorollisille vakuutuksille hyvitettyyn korkoon. Muita lisäetuja varten varattiin 1 246 tuhatta euroa, joka sisältyy erään "Muut veloitukset ja hyvitykset".

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

18. Rahoitusvelat

18.1 VELAT SIIJOITUSSOPIMUKSISTA

Velat sijoitussopimuksista esitetään myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvissä veloissa (liite 5).

1 000 e	31.12.2005	31.12.2004
Efektiivisen koron menetelmällä arvostetut		
Perustekorolliset sopimukset	19 940	
Vakuutus sopimusten tavoin arvostetut		
Perustekorolliset sopimukset	26 753	
Sijoitussidonnaiset sopimukset	20 493	
	47 246	
Velat sijoitussopimuksista yhteensä (liite 5)	67 186	

Vakuutus sopimusten tavoin arvostetun velan muutokset: ¹⁾

1 000 e	2005	2004
Velat 1.1.	0	
Hankitut liiketoiminnot 1.1. (liite 6)	46 053	
Maksetut etuudet	-4 575	
Hyvitetty korkoa	1 013	
Käyvän arvon muutos (netto)	4 702	
Muut veloitukset ja hyvitykset	53	
Velat 31.12. (liite 5)	47 246	

1) Tuloslaskelmassa saadut maksut esitetään vakuutusmaksutulona (2005: 0 euroa) ja velan lisäys kuluna ("Sijoitussopimuksiin liittyvät etuudet").

Velan luonnetta kuvaavia tietoja

Tuote/ Taattu korko %	Diskonttaus- korko %	Sopimuksia kpl	Tuleva kesto keskim. vuotta	Velka yhteensä 31.12.2005 1 000 e	Hankinnat (liite 6) 1.1.2005 1 000 e
Efektiivisen koron menetelmällä arvostetut					
Pohjola Tuotto		2 014	2,4	19 940	20 060
Vakuutus sopimusten tavoin arvostetut					
Perustekorko 4,5 %	3,50 %	25	2,5	5 687	6 302
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	168	4,6	21 066	20 923
Sijoitussidonnainen		sis. em.		20 493	18 828
Yhteensä		2 207		67 186	66 113

a) Velkojen kirjanpitoarvo

Konserni hankki pääosan sijoitussopimuksista liiketoimintakaupalla 1.1.2005 (liite 6). Sopimuksia on kuvattu tarkemmin liitteessä 2.17a.

Perustekorollisille sopimuksille maksetaan kiinteää perustekorkoa, joka määräytyy sopimuksen voimaantulopäivän perusteella ja jota konsernilla ei ole oikeutta muuttaa sopimusaikana.

Vakuutus sopimusten tavoin arvostetuilla perustekorollisilla sopimuksilla on lisäksi oikeus konsernin harkinnasta riippuvaan lisäkorkoon (asiakashyvitys) sopimusten tuottaman ylijäämän perusteella. Lisäkorkoa määrättäessä konserni ottaa kohtuullisessa määrin huomioon sekä näille sopimuksille annettavien lisäetujen kokonaismäärän että niiden jakautumisen osalta näiden sopimusten tuottaman ylijäämän määrän ja muodostumistavan. Lisäedut eivät saa vaarantaa yhtiön vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä tai lisäetujen tason jatkuvuutta. Velan kirjanpitoarvo sisältää kiinteän perustekoron lisäksi sopimuksille tilinpäätöspäivään mennessä myönnetty lisäkoro.

Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset on kirjattu vakuutus sopimusten tavoin käypään arvoon tulosvaikutteisesti, sillä sopimukset voidaan vaihtaa sellaisiksi perustekorollisiksi sopimuksiksi, joihin liittyy harkinnanvarainen lisäkorko.

Niin kauan kuin sopimus on sijoitussidonnainen, sen kirjanpitoarvo perustuu sopimuksen haltijan valitsevien sijoitusrahastojen arvonkehitykseen. Sopimuksen haltijalla on oikeus sitoa valitsemallaan painotuksella sijoitussidonnaisen sopimuksen säästöjen arvonkehityksen sijoitusrahaston arvonkehitykseen, joten jokaisen sopimuksen arvonkehitys on yksilöllinen eikä käyvän arvon muutosta voida kuvata indeksillä. Erääntymispäivänä velvoitteen haltijalle maksettava määrä määräytyy sijoitusrahaston käyvän arvon perusteella tuona samana päivänä. Velan kirjanpitoarvon ja käyvän arvon välillä ei ole eroa erääntymispäivänä.

b) Velkojen käypä arvo

Efektiivisen koron menetelmällä arvostettujen perustekorollisten sopimusten käypä arvo 31.12.2005 oli 19 655 tuhatta euroa. Käypä arvo perustuu odotettavissa olevien vastaisten rahavirtojen nykyarvoon. Diskonttaus korko 3,05 prosenttia määräytyy markkinoiden arvioiman rahan aika-arvon ja velkoihin sisältyvän riskin perusteella.

Konserni ei pysty määrittämään luotettavasti käypää arvoa vakuutus sopimusten tavoin arvostetuille sopimuksille, sillä niillä on oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä tai ne voidaan vaihtaa tällaisiksi sopimuksiksi. Tulevaisuudessa tehtävien lisäkorkopäätösten ennakointi on mahdotonta, koska tulevaisuuden markkinatuottojen arviointi luotettavasti ei ole mahdollista. Vuonna 2005 sopimuksille, joilla oli oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä, hyvitetiin lisäkorkoa 15 tuhatta euroa.

18.2 KORVAUSTENHOITOSOPIMUKSET

Korvaustenhoitosopimukseen liittyvät velat 31.12.2005 olivat 51 035 tuhatta euroa (2004: 58 871 tuhatta euroa). Korvaustenhoitosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutus sopimuksia (liite 2.15), mutta joiden perusteella suoritetaan toisen osapuolen puolesta korvauksia. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-,

liikenne- ja potilasvakuutusten eläkemutoisten korvausten indeksikorotukset ja eräät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset (liite 3.2.1c) ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

18.3 KOROLLISET VELAT

1 000 e	31.12.2005	31.12.2004
Lainat rahoituslaitoksilta	7 095	7 968
Korolliset velat yhteensä	7 095	7 968
Pitkäaikaisten velkojen lyhytaikainen osuus	721	720
Pitkäaikaiset velat	6 374	7 248
Pitkäaikaisista veloista myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät lyhennykset	884	1 185

Velat ovat vaihtuva- tai kiinteäkorkoisia. Korkojen vaihteluväli vuonna 2005 on 3,5 - 5,44 % (2004: 4,20 - 5,44 %). Velkojen käypä arvo 31.12.2005 oli 7 229 tuhatta euroa. Se on määritetty laskemalla rahavirtojen nykyarvo vuoden lopun korkotasolla ja asiakasmarginaalilla.

Lainojen vakuudet esitetään liitetiedossa 38.2.

19. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutokset vuoden 2005 aikana

1 000 e	31.12.2004	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Ostetut/ myydyt tytäryritykset	31.12.2005
Laskennalliset verosaamiset					
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja sijoituskiinteistöjen poistot ja arvonalentumiset	2 054	-72			1 982
Omaisuserien sisäiset katteet	1 952	115			2 067
Varaukset ja eläkevelvoitteet	626	2 251			2 877
Verotukselliset purkutappiot	14 328	-8 245			6 083
Käyttämättömät verotukselliset tappiot	305	4			309
Muut erät	374	1 004			1 378
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	19 639	-4 943			14 696
Netotettu laskennallisista verovelvoista	-18 944				-7 975
Laskennalliset verosaamiset yht., netto (ennen siirtoja)	695	-4 943			6 721
Siirto myytävänä oleviin omaisuseriin (liite 5)					-
Laskennalliset verosaamiset yht., netto (siirtojen jälkeen)					6 721

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

1 000 e	31.12. 2004	Kirjattu tulos- laskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Ostetut/ myydyt tytär- yritykset	31.12. 2005
Laskennalliset verovelat					
Tasotusmäärän eliminointi	54 201	14 258		1 431	69 890
Myytävässä olevat rahoitusvarat	57 893		-44		57 849
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	1 519	-768			751
Asunto- ja kiinteistöosaakeyhtiöiden yhdistely	2 586	-133			2 453
Kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	2 598	18			2 616
Liikearvon poistot	338	640			978
Muut erät	1 047	-494		-76	477
Laskennalliset verovelat yhteensä	120 182	13 521	-44	1 355	135 014
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-18 944				-7 975
Laskennalliset verovelat yhteensä, netto (ennen siirtoja)	101 238	13 521	-44	1 355	127 039
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyviin velkoihin (liite 5)					-9 411
Laskennalliset verovelat yhteensä, netto (siirtojen jälkeen)					117 628
Laskennallinen nettoverovelka (ennen siirtoja)	100 543	18 464	-44	1 355	120 318
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin/velkoihin (liite 5)					-9 411
Laskennallinen nettoverovelka (siirtojen jälkeen)					110 907

Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutokset vuoden 2004 aikana

1 000 e	1.1. 2004	Kirjattu tulos- laskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Ostetut/ myydyt tytär- yritykset	31.12. 2004
Laskennalliset verosaamiset					
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja sijoitus- kiinteistöjen poistot ja arvonalentumiset	2 928	-874			2 054
Omaisuuserien sisäiset katteet	1 372	580			1 952
Varaukset ja eläkevelvoitteet	7 632	-7 006			626
Verotukselliset purkutappiot	18 393	-4 065			14 328
Käyttämättömät verotukselliset tappiot	1 307	-1 002			305
Muut erät	2 429	-2 055			374
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	34 061	-14 422			19 639
Netotettu laskennallisista veroveloista	-30 222	11 278			-18 944
Laskennalliset verosaamiset yhteensä, netto	3 839	-3 144			695
Laskennalliset verovelat					
Tasotusmäärän eliminointi	46 397	7 804			54 201
Myytävässä olevat rahoitusvarat	85 726		-27 833		57 893
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	1 723	-204			1 519
Asunto- ja kiinteistöosaakeyhtiöiden yhdistely	1 769	817			2 586
Kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	426	2 172			2 598
Liikearvon poistot	0	338			338
Muut erät	2 133	-1 134		48	1 047
Laskennalliset verovelat yhteensä	138 174	9 793	-27 833	48	120 182
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-30 222	11 278			-18 944
Laskennalliset verovelat yhteensä, netto	107 952	21 071	-27 833	48	101 238
Laskennallinen nettoverovelka	104 113	24 215	-27 833	48	100 543

Sijoitusomaisuuteen sovelletaan Suomen verotuksessa pääsääntöisesti alimman arvon periaatetta. Arvon alentumiset ja niiden palautumiset verotetaan arvonmuutosvuonna mutta hankintameno ylittävää arvonnousu vasta myynnin yhteydessä. Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät sijoitukset verotetaan kuitenkin käyvän arvon perusteella. Suomen lainsäädäntö edellyttää vakuutusyhtiöiltä tasoitusmäärää, jonka tehtävänä on korvauskulujen vuosittaisen vaihtelun tasoittaminen ja vakuutusyhtiön vastuunkantokyvyn ylläpito (liite 16f). Siirrot tasoitusmäärään ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Tasoitusmäärä verotetaan, kun se purkautuu.

Konsernilla oli 31.12.2005 tytäryrityksen purkautumisesta syntynyttä purkutappiota verotuksessa vähentämättä 63 425 tuhatta euroa (2004: 95 137 tuhatta euroa). Siitä taseeseen kirjattua laskennallista verosaamista oli 6 083 tuhatta euroa (2004: 14 328 tuhatta

euroa) ja taseeseen kirjaamatonta saamista oli 10 407 tuhatta euroa (2004: 10 407 tuhatta euroa). Purkutappio vähennetään tilikauden verotettavaa tuloa laskettaessa tasapoistoin vuoden 2007 loppuun mennessä (selostettu tarkemmin liitteessä 38.3). Purkutappion vähentämisestä mahdollisesti syntyvä verotuksellinen tappio vanhenee vuosina 2016-2017.

Sellaiset verotukselliset tappiot, joiden käyttöön liittyy epävarmuutta ja joista ei siitä syystä ole kirjattu laskennallista verosaamista, olivat vuoden 2005 lopussa 1 754 tuhatta euroa (2004: 3 430 tuhatta euroa). Tappioista 522 tuhatta euroa vanhenee vuonna 2015 ja 973 tuhatta euroa vuosina 2006-2013.

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 11 954 tuhatta euroa 31.12.2005 (2004: 7 055 tuhatta euroa), ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, sillä varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

20. Varaukset

1 000 e	Yhteistakuuerä	Uudelleenjärjestelyvaraus	Tappiolliset sopimukset	Muut	Yhteensä
1.1.2005	33 559	1 472	1 082	447	36 560
Varausten lisäykset	1 343		6 643	5 000	12 986
Käytetyt varaukset		-1 472	-307	-65	-1 844
Käyttämättömien varausten peruutukset			-183	-370	-553
Myydyt tytäryritykset				-12	-12
31.12.2005	34 902	0	7 235	5 000	47 137
1 000 e				2005	2004
Lyhytaikaiset varaukset				10 537	2 637
Pitkäaikaiset varaukset				36 600	33 923
Varaukset yhteensä				47 137	36 560

a) Yhteistakuuerä

Lakisääteisiä vakuutuslajeja koskevissa erityislajeissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhteisvastuullisesti niistä korvauksista, jotka jäävät turvaamatta jonkin vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta. Turvaamatta jäävä osuus rahoitetaan perimällä vuosittain yhteistakuumaksu niiltä vakuutusyhtiöiltä, jotka myöntävät kyseisiä vakuutuksia. Yhteistakuumaksu peritään yhtiöiltä kyseisen vakuutuslajin vakuutusmaksutulojen määräämässä suhteessa. Yhtiöt voivat puolestaan kerätä yhteistakuumaksusta aiheutuvan menojen lisäyksen vakuutusmaksujensa yhteydessä siten kuin viranomaisen tarkemmin määrää, kuitenkin enintään 2 % vuosittaisesta vakuutusmaksutulosta.

Kun yhteistakuujärjestelmä aikoinaan otettiin käyttöön, yhtiöt keräsivät yhteistakuuta koskevan lainsäädännön ja viranomaismääräysten mukaisesti vakuutusmaksuina taseisiinsa yhteistakuuerän. Tämä erä on

etukäteen kerättyä yhteistakuumaksua, ja sen tarkoituksena on poistaa yhtiön likvideettiriski sellaisessa tapauksessa, jossa toisen yhtiön selvitystilassa tai konkurssissa turvaamatta jääneet korvaukset erääntyvät maksettavaksi nopeammin kuin niitä varten perittävät yhteistakuumaksu ehdittäisiin kerätä vakuutusmaksujen yhteydessä.

Yhteistakuuerän määrää kartutetaan vuosittain neljän prosentin korolla kuitenkin siten, että yhteistakuuerä ei koron vaikutuksesta kasva suuremmaksi kuin kolme prosenttia kyseisen lajin bruttomääräisestä vastuuvälästä. Yhteistakuuerää ei voi purkaa muuten kuin käyttämällä sitä yhteistakuumaksun rahoittamiseen. Yhteistakuujärjestelmän osalta varauksiin on sisällytetty yhteistakuuerä mutta ei muuta varausta, sillä näköpiirissä ei ole tilannetta, jossa joku yhteistakuun piirissä oleva yhtiö olisi ajautumassa tai ajautunut selvitystilaan tai konkurssiin.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

b) Uudelleenjärjestelyvaraus

Uudelleenjärjestelyvaraus liittyy vuonna 2003 toteutettuihin ja kuluksi kirjattuihin tehostamistoimiin. Silloin myynti- ja palveluverkon rakenne muutettiin vastaamaan muuttunutta asiakaskäyttäytymistä.

c) Tappiolliset sopimukset

Konsernilla on useampia ei-purettavissa olevia vuokrasopimuksia tiloihin, joita konserni ei pysty enää hyödyntämään toiminnassaan. Konserni on pystynyt vuokraamaan osan tiloista edelleen, mutta sopimuksista sa-

tava vuokratuotto ei kata konsernin maksamia vuokratuljuja. Tappiollisia sopimuksia koskeva varaus kattaa näiden sopimusten nettotappion ja muiden sopimusten vuokravastuun täysimääräisesti.

d) Muut varaukset

Muihin varauksiin sisältyy irtisanotun ulkomaisen vakuutusliikkeen myynnistä syntyvästä tappiosta tehty varaus 5 000 tuhatta euroa (liite 5) sekä avainhenkilöille myönnettyjen käyttämättömien optio-oikeuksien henkilösivukuluja varten tehty varaus.

21. Eläkevelvoitteet

Konsernin merkittävin eläkejärjestely on suomalaisten yhtiöiden henkilöstöä koskeva lakisääteinen työeläkevakuutus (TEL), joka sisältää vanhuus-, perhe-, työttömyys- ja työkyvyttömyyseläketurvan. TEL:n eläke-etuudet määräytyvät ansioiden perusteella. Lisäksi suomalaisen vakuutushenkilöstön ja ylimmän johdon eläkeikää on alennettu vapaaehtoisin vakuutuksiin tai konsernin omiin eläkesitoumuksiin perustuvilla lisäeläkejärjestelyillä. Vakuutushenkilöstön järjestely ei koske 31.12.2004 jälkeen alkavia uusia työsuhteita. Lakisääteiset vakuutukset on otettu Keskinäisestä Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisesta ja vapaaehtoiset vakuutukset Keskinäisestä Henkivakuutusyhtiöstä Suomesta (liite 39).

Tuleviin TEL-työkyvyttömyyseläkkeisiin ja vapaaehtoisin lisäeläk-

keisiin liittyvät eläkejärjestelyt on käsitelty etuusperusteisina järjestelyinä. Muut suomalaiset ja kaikki ulkomaiset eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia. Sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 2004 joulukuussa hyväksymän laskuperustemuutoksen seurauksena TEL-työkyvyttömyyseläkkeitä koskeva järjestely muuttui vuoden 2006 alusta maksupohjaiseksi järjestelyksi. Muutoksen seurauksena eläkevelvoite pieneni 216 tuhatta euroa (2004: 20 441 tuhatta euroa). Vuoden 2004 lopussa TEL-eläkevelvoitteen määrä 1 877 tuhatta euroa vastasi muihin saamiin etukäteen maksettuna vakuutusmaksuna merkittyä tuntemattomien varausta. Näin ollen eläkejärjestelmän muutoksella ei ollut tulosvaikutusta enää vuonna 2005.

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

1 000 e

Taseeseen merkityt erät

	2005	2004
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	6 422	4 650
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-2 555	-3 281
	3 866	1 369
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	4 836	4 711
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot tai tappiot (-)	-4 776	-774
Nettomääräinen velka taseessa (ennen siirtoja)	3 926	5 306
Määrät taseessa:		
Velat	7 074	8 582
Varat	-3 147	-3 276
Nettomääräinen velka taseessa (ennen siirtoja)	3 926	5 306

Tuloslaskelman merkityt erät

Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	1 428	3 393
Velvoitteen korko	430	1 444
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	-170	-149
Nettomääräiset tilikaudella kirjatut vakuutusmatemaattiset tappiot tai voitot (-)	30	
Velvoitteen täyttämisestä johtuvat tappiot tai voitot (-)	-395	-262
Järjestelyjen supistamisesta johtuvat tappiot tai voitot (-)	-216	-20 441
Yhteensä eläkekulut	1 108	-16 015
Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto	-533	154

Kulujen ja tuottojen (-) yhteismäärä 1 108 tuhatta euroa (2004: -16 015 tuhatta euroa) esitetään työsuhte-etuuksista aiheutuvina kuluina tuloslaskelman toimintokohtaisissa liikekuluissa (liite 31).

Taseeseen merkityn nettovelan muutokset

1 000 e

	2005	2004
Nettomääräinen velka vuoden alussa	5 306	23 265
Tuloslaskelmaan merkityt nettomääräiset kulut	1 108	-16 015
Maksusuoritukset järjestelyyn	-2 487	-1 944
Nettomääräinen velka vuoden lopussa (ennen siirtoja)	3 926	5 306
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyviin velkoihin	-29	
Nettomääräinen velka vuoden lopussa (siirtojen jälkeen)	3 897	5 306

Keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset tilinpäätöspäivänä

Diskonntauskorko 31.12.	4,5 %	5,0 %
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto 31.12.	5,4 %	5,4 %
Tulevat palkankorotukset	3,5 %	3,5 %
Tulevat eläkkeiden korotukset	2,1 %	2,1-2,3 %

22. Ostovelat ja muut velat

1 000 e	2005	2004
Velat vakuutuskenottajille	14 992	16 463
Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut	20 439	12 513
Muut velat jälleenvakuuttajille	2 352	2 671
Siirtovelat	44 738	46 790
Ostovelat	5 034	6 038
Kauppahintavelat	13 292	2 030
Muut velat	25 913	33 146
Yhteensä (ennen siirtoja)	126 761	119 651
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyviin velkoihin (liite 5)	-19 134	-
Yhteensä (siirtojen jälkeen)	107 628	119 651
Lyhytaikaiset velat (siirtojen jälkeen)	107 628	119 651
Pitkäaikaiset velat (siirtojen jälkeen)	-	-

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät muodostuvat henkilöstökuluista. Muihin velkoihin sisältyvät olennaiset erät muodostuvat ennakkipidätyksistä, vakuutusmaksuverosta ja julkisista maksuista.

Velkojen käypä arvo vastaa niiden kirjanpitoarvoa.

Lähimpiin osuus osto- ja muista veloista esitetään liitetiedossa 39.2f.

23. Vakuutusmaksutuotot ja jälleenvakuuttajien osuus

1 000 e	Brutto	2005 Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	2004 Jälleenvakuutus	Netto
Vahinkovakuutus sopimukset						
Lyhytaikaiset vakuutus sopimukset						
Vakuutusmaksutulo	802 304	-67 563	734 741	708 715	-67 623	641 093
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-9 662	14 311	4 649	-4 509	542	-3 966
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuun muutos	1 648		1 648	3 105		3 105
Pitkäaikaiset vakuutus sopimukset						
Vakuutusmaksutulo	5 768	-217	5 550	4 958	-84	4 873
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-2 050	-402	-2 452	-1 916	-194	-2 109
Vakuutusmaksutuotot, yhteensä	798 008	-53 871	744 137	710 353	-67 358	642 995
Vakuutusmaksutulo, yhteensä	808 072	-67 781	740 292	713 673	-67 707	645 966
Vakuutusmaksuvastuun muutos, yhteensä	-10 064	13 909	3 845	-3 320	349	-2 971
Vakuutusmaksutuotot, vahinkovakuutus	798 008	-53 871	744 137	710 353	-67 358	642 995
Henkivakuutus sopimukset						
Perustekorolliset vakuutus sopimukset						
Vakuutusmaksutulo						
Henkivakuutus/säästäminen						
Kertamaksut	11 406		11 406			
Jatkuvat maksut	5 960		5 960			
Yksilöllinen eläkevakuutus						
Kertamaksut	216		216			
Jatkuvat maksut	39 388		39 388			
Ryhmäeläkevakuutus						
Kertamaksut	105 102		105 102			
Jatkuvat maksut	9 755		9 755			
Riskivakuutukset						
Yksilöllinen vakuutus	12 317		12 317			
Vapaamuotoinen ryhmävakuutus	7 169		7 169			
Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus	10 491		10 491			
	201 804		201 804			
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset						
Vakuutusmaksutulo						
Henkivakuutus/säästäminen						
Kertamaksut	66 200		66 200			
Jatkuvat maksut	9 856		9 856			
Yksilöllinen eläkevakuutus						
Kertamaksut	33		33			
Jatkuvat maksut	36 038		36 038			
Ryhmäeläkevakuutus						
Kertamaksut	3		3			
Jatkuvat maksut	1 449		1 449			
	113 579		113 579			
Vakuutusmaksutulo yhteensä	315 383		315 383			
Vakuutusmaksuvastuun muutos, riskivakuutukset	1 688		1 688			
Vakuutusmaksutuotot, henkivakuutus	317 071		317 071			
Konserni yhteensä						
Vakuutusmaksutulo	1 123 455	-67 781	1 055 675	713 673	-67 707	645 966
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-8 376	13 909	5 533	-3 320	349	-2 971
Vakuutusmaksutuotot, konserni yhteensä	1 115 079	-53 871	1 061 208	710 353	-67 358	642 995

Vahinkovakuutuksen pitkäaikaisen vakuutusmaksuvastuun diskonttauksen purkautuminen sisältyy rahoituskuluihin (liite 34).

Henkivakuutuksen vakuutusmaksutuloon sisältyy lisäeläkevakuutusten kertamaksuja eläkesäätiöiltä 88 047 tuhatta euroa.

24. Palkkiotuotot

1 000 e	2005	2004
Palkkiot varainhoidosta	27 591	19 867
Palkkiot vakuutusten myynnistä ja asiakaspalvelusta	10 269	16 226
Palkkiot vakuutuskanan hoidosta	15 900	-
Palkkiot hallinto- ja IT-palveluista	6 144	25 608
Lakisääteisten maksujen hoitopalkkiot	2 765	3 915
Muut palkkiotuotot	2	4 901
Yhteensä	62 672	70 517

Lähipiirin osuus palkkiotuotoista esitetään liitetiedossa 39.2c.

25. Sijoitustuotot

1 000 e	2005	2004
Myytäviksi olevat rahoitusvarat		
Osinkotuotot	15 229	35 390
Korkotuotot	86 417	61 058
Yhteensä	101 647	96 447
Lainojen ja muiden saamisten korkotuotot	2 683	2 653
Rahavarojen korkotuotot	1 607	1 570
Sijoituskiinteistöjen vuokratuotot	8 192	7 803
Kurssivoitot (tappiot)	-1 597	1 578
Muut tuotot	7	462
Yhteensä	112 538	110 514

Konserni vuokraa sijoituskiinteistöjä määräaikailla ja toistaiseksi voimassa olevilla vuokrasopimuksilla. Toistaiseksi voimassa olevien vuokrasopimusten irtisanomisajat vaihtelevat kuukaudesta vuoteen.

Sijoituskiinteistöjen ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

1 000 e	2005	2004
Yhden vuoden kuluessa	5 350	5 825
Vuotta pitemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	9 500	7 747
Yli viiden vuoden kuluttua	6 280	4 325
Yhteensä	21 130	17 897

26. Myyntivoitot ja -tappiot

1 000 e	2005	2004
Myyntivoitot		
Myytäviksi olevat rahoitusvarat		
Osakkeet ja osuudet	166 064	156 060
Rahoitusmarkkinavälineet	23 931	17 192
Sijoituskiinteistöt	1 312	1 720
Yhteensä	191 307	174 973
Myyntitappiot		
Myytäviksi olevat rahoitusvarat		
Osakkeet ja osuudet	-9 380	-17 930
Rahoitusmarkkinavälineet	-1 991	-2 002
Sijoituskiinteistöt	-214	-1 203
Yhteensä	-11 584	-21 134
Arvon alentumistappiot		
Myytäviksi olevat rahoitusvarat		
Osakkeet ja osuudet	-1 696	-1 614
Lainat	-1 461	-950
Yhteensä	-3 157	-2 564
Myyntivoitot ja -tappiot (netto)	176 565	151 274

Osakkeiden ja osuuksien myyntivoittoihin sisältyy Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen myyntivoittoa 8 541 tuhatta euroa vuonna 2005.

27. Nettotuotot käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavista rahoitusvaroista

1 000 e	2005	2004
Nettotuotot		
Tuotot	121 445	27 414
Kulut	-27 360	-24 369
Yhteensä	94 086	3 045

Tuotot sisältävät käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavien rahoitusvarojen osinkotuottoja 367 tuhatta euroa (2004: 9 544 tuhatta euroa) ja korkotuottoja 1 666 tuhatta euroa (2004: 1 740 tuhatta euroa).

28. Liiketoiminnan muut tuotot

1 000 e	2005	2004
Tuloutettu negatiivinen liikearvo (liite 6)	4 072	-
Pääkonttorikiinteistön myyntivoitto	20 052	-
Tytäryritysten myyntivoitto	76 462	-
Muut	2 775	836
Yhteensä	103 362	836

Tuloutettu negatiivinen liikearvo liittyy 1.1.2005 hankittuun henkivakuutusliiketoimintaan (liite 6).

Pääkonttorikiinteistö myytiin 3.1.2005. Kiinteistön nettoluovutus-tulo oli 70 798 tuhatta euroa. Konserni vuokrasi kiinteistön 10 vuoden vuokrasopimuksella. Vuokrasopimuksessa (liite 32) ei ole takaisinosto-velvoitetta ja se on luonteeltaan muu vuokrasopimus.

Tytäryritysten myynti 30.12.2005 liittyy Pohjola-konsernin toimintojen yhdistämiseen emoyrityksen, Osuuspankkikeskus Osk:n, konsernin vastaaviin toimintoihin. Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n osakekannan myyntihinta oli 73 milj. euroa ja Pohjolan Systeempalvelu Oy:n osakekannan myyntihinta oli 13 milj. euroa. Kauppahinnat on maksettu 13.1.2006.

29. Vakuutusopimuksiin liittyvät korvaukset ja muut etuudet

1 000 e	Brutto	2005 Jälle- vakuutus	Netto	Brutto	2004 Jälle- vakuutus	Netto
Vahinkovakuutusopimukset						
Korvaukset ja korvausten hoitokulut						
Tilikaudella sattuneet vahingot	521 474	-18 011	503 463	494 104	-22 403	471 701
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	28 342	292	28 634	-13 397	-5 541	-18 938
Korvauskulut, vahinkovakuutus	549 816	-17 719	532 097	480 707	-27 944	452 763
Henkivakuutusopimukset						
Korvaukset ja muut etuudet						
Perustekorolliset vakuutusopimukset						
Maksetut etuudet						
Riskikorvaukset	8 700		8 700			
Säästösuoritukset	45 669		45 669			
Korvausten hoitokulut	685		685			
Vastuuvelan muutos	156 876		156 876			
	211 929		211 929			
Sijoitussidonnaiset vakuutusopimukset						
Maksetut etuudet						
Riskikorvaukset	1 890		1 890			
Säästösuoritukset	25 430		25 430			
Korvausten hoitokulut	391		391			
Vastuuvelan muutos	179 093		179 093			
	206 804		206 804			
Riskivakuutukset						
Maksetut etuudet						
Korvausten hoitokulut	17 232		17 232			
Vastuuvelan muutos	476		476			
	2 068		2 068			
	19 776		19 776			
Korvauskulut, henkivakuutus	438 509		438 509			
Korvauskulut, konserni yhteensä	988 325	-17 719	970 606	480 707	-27 944	452 763

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuun muutos sisältyy vakuutusmaksutuottoihin (liite 23) ja vastuuvelan diskonttauksen purkautuminen rahoituskuluihin (liite 34).

30. Sijoitussopimukseen liittyvät etuudet

1 000 e	2005	2004
Efektiivisen koron menetelmällä arvostetut sopimukset		
Perustekorolliset sopimukset	658	
Vakuutus- ja sijoitussopimusten tavoin arvostetut sopimukset		
Perustekorolliset sopimukset	1 312	
Sijoitussidonnaiset sopimukset	4 458	
Yhteensä	6 428	

31. Kulut toiminnoittain

1 000 e	2005	2004
a) Korvausten hoitokulut		
Poistot ja arvonalentumistappiot (liitteet 7 ja 9)	1 805	3 220
Eläkekulut etuusperusteisista eläkejärjestelyistä (liite 21)	157	-2 344
Tappiot (voitot) käyttöomaisuuden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista	-3	275
Muut kulut	47 056	47 369
Yhteensä	49 014	48 520

b) Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintakulut

Palkkiot vakuutus- ja sijoitussopimuksista (vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintakulut)	16 851	9 392
Palkkiot vakuutus- ja sijoitussopimuksista (jälleenvakuutus)	1 845	3 379
Poistot ja arvonalentumistappiot (liitteet 7 ja 9)	3 847	4 309
Eläkekulut etuusperusteisista eläkejärjestelyistä (liite 21)	280	-4 355
Tappiot (voitot) käyttöomaisuuden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista	59	259
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintamenojen muutos (liite 9)	-1 218	-65
Muut kulut	45 734	44 555
Yhteensä	67 397	57 474

c) Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut

Arvonalentumistappiot (luottotappiot)		
vakuutusmaksusaamisista	7 754	6 779
Poistot ja arvonalentumistappiot (liitteet 7 ja 9)	3 343	4 374
Eläkekulut etuusperusteisista eläkejärjestelyistä (liite 21)	219	-3 516
Tappiot (voitot) käyttöomaisuuden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista	40	289
Yhteistakuuerän muutos (liite 20)	1 342	1 291
Liikenneturvallisuusmaksu	1 245	1 350
Muut kulut	54 505	42 402
Yhteensä	68 448	52 969

d) Muiden palveluiden tuottamiseen liittyvät kulut

Poistot ja arvonalentumistappiot (liitteet 7 ja 9)	2 793	4 427
Eläkekulut etuusperusteisista eläkejärjestelyistä (liite 21)	202	-2 511
Tappiot (voitot) käyttöomaisuuden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista	451	290
Muut kulut	51 778	61 539
Yhteensä	55 223	63 746

e) Sijoitusten hoitokulut

Sijoituskiinteistöjen välittömät hoitokulut		
vuokratuottoa kerryttäneet	4 019	4 133
vuokratuottoa kerryttämättömät	32	48
Sijoituskiinteistöjen poistot ja arvonalentumistappiot (liite 8)	1 882	2 693
Muut poistot ja arvonalentumistappiot (liitteet 7 ja 9)	263	315
Eläkekulut etuusperusteisista eläkejärjestelyistä (liite 21)	24	-36
Tappiot (voitot) käyttöomaisuuden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista	5	14
Muut kulut	5 151	4 373
Yhteensä	11 377	11 539

f) Hallinnon kulut

Poistot ja arvonalentumistappiot (liitteet 7 ja 9)	1 708	2 998
Eläkekulut etuusperusteisista eläkejärjestelyistä (liite 21)	226	-2 991
Tappiot (voitot) käyttöomaisuuden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista	54	267
Muut kulut	56 025	42 581
Yhteensä	58 012	42 855

g) Liiketoiminnan muut kulut

Eläkekulut etuusperusteisista eläkejärjestelyistä (liite 21)		-262
Yhteensä	0	-262
Kulut yhteensä	309 472	276 840

Liikekulujen lisäksi liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy vuonna 2005 run off - toiminnon myynnistä syntyvää tappiota varten tehty varaus 5 000 tuhatta euroa ja vuonna 2004 tytäryhtiön myynnistä syntynyt tappio 494 tuhatta euroa.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

32. Kulut kululajeittain

1 000 e	2005	2004
Kulut työsuhde-etuuksista (liite 33)	145 634	123 318
Poistot ja arvonalentumistappiot		
aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä (liite 7)	5 955	13 150
sijoituskiinteistöistä (liite 8)	1 882	2 693
aineettomista hyödykkeistä (liite 9)	7 810	6 493
luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	7 754	6 779
Tappiot (voitot) käyttöomaisuuden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista	605	1 394
Vuokratkulut	11 930	5 059
Edelleenvuokrauksen vuokratuotot	-2 425	
Yhteistakuuerän muutos (liite 20)	1 342	1 291
Liikenneturvallisuusmaksu	1 245	1 350
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos (liite 9)	-1 218	-65
Muut kulut	128 958	115 379
Kulut yhteensä	309 472	276 840

a) Tutkimus- ja kehittämismenot

Liikekuluihin sisältyy kuluksi kirjattuja tietokoneohjelmien tutkimus- ja kehittämismenoja 3 965 tuhatta euroa (2004: 4 036 tuhatta euroa).

b) Muut vuokrasopimukset

Konserni on vuokrannut useat käyttämänsä toimitilat. Vuokrasopimusten pituudet ovat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. Lapinmäentien pääkonttoria koskeva sopimus päättyy 31.5.2015. Näihin tiloihin kohdistuvien vähimmäisvuokrien määrä on 6 milj. euroa vuonna 2005. Konserni on edelleen vuokrannut osan pääkonttoritiloista. Tehtyjen edelleenvuokrasopimusten vähimmäisvuokrat ovat 2 425 tuhatta euroa vuonna 2005.

Konsernilla on 7 235 tuhannen euron (2004: 1 082 tuhatta euroa) varaus tyhjillään oleviin vuokrattuihin toimitiloihin (liite 20).

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella maksetta- vat vähimmäisvuokrat toimitiloista:

1 000 e	2005	2004
Yhden vuoden kuluessa	8 902	2 808
Vuotta pitemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	35 477	7 016
Yli viiden vuoden kuluttua	56 982	808
Yhteensä	101 361	10 632
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokrasopimuksista odotetut vastaiset vähimmäisvuokrat	26 393	0

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten mm. moottoriajoneuvojen leasing-sopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat:

1 000 e	2005	2004
Yhden vuoden kuluessa	284	308
Vuotta pitemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	231	280
Yli viiden vuoden kuluttua	-	-
Yhteensä	515	588

33. Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut

1 000 e	2005	2004
Palkat	115 712	111 326
Eläkekulut (maksupohjaiset järjestelyt)	20 581	19 800
Eläkekulut (etuuspohjaiset järjestelyt) (liite 21)		
Kulut	1 719	4 688
Järjestelyjen supistamisesta ja veloitteiden täyttämisestä johtuvat tuotot	-611	-20 703
Myönnetty osakeoptiot	96	166
Muut henkilösivukulut	8 136	8 041
Yhteensä	145 634	123 318

Kuluihin sisältyy irtisanomisen yhteydessä suoritettavista etuuksista aiheutuvia kuluja 2 339 tuhatta euroa (2004: 80 tuhatta euroa).

Tiedot lähipiiriin kuuluvan johdon työsuhde-etuuksista esitetään liitetiedoissa 39.2e. Konsernin henkilöstön keskimääräinen luku esitetään liitetiedoissa 4 Segmentti-informaatio.

a) Avainhenkilöiden bonusjärjestelmä ja optiojärjestely

Pohjola-konsernin avainhenkilöiden kannustus- ja sitouttamisjärjestelmällä pyritään edistämään yhtiön kannattavuuden ja omistaja-arvon kehittymistä. Vuoden 2005 tavoitteet on sidottu konsernin vahinkovakuutuksen yhdistettyyn kulusuhteeseen ja Pohjolan osakkeen kurssi-kehitykseen. Mikäli kaikki hallituksen asettamat vuoden 2005 tavoitteet saavutetaan täysimääräisesti, bonuksia maksetaan palkkiojärjestelmäs- tä enintään 3,9 miljoonaa euroa. Vuonna 2005 järjestelyssä oli mukana 14 henkilöä.

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n tehtyä julkisen ostotarjouksen Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeista, järjestelmää on hallituksen päätöksellä muutettu siten, että järjestelmään kuuluva avainhenkilöiden ostovelvoite Pohjolan osakkeisiin lakkautettiin ja omistaja-arvoon sidot- tujen tavoitteiden kehittyminen otetaan huomioon 12.9.2005 saakka. Osakkeen arvona bonuksen toteuttamispäivänä on käytetty ostotar- jouksen kurssia 13,35 euroa. Vuonna 2005 tuloslaskelmaan kirjattu kulu ja taseeseen kirjattu velka ovat 2 507 tuhatta euroa.

Avainhenkilöiden optiojärjestelyä vuodelta 2001 on selostettu liit- teessä 16c.

b) Toimitusjohtajaa, hänen sijaistaan ja hallituksen jäseniä koskevat eläkesitoumukset

Emoyhtiön toimitusjohtajalla ja toimitusjohtajan sijaisella sekä eräillä

tytärtyhtiöiden toimitusjohtajilla on oikeus 63 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on 60 % työntekijäin eläkelain mukaan lasketusta eläkepalkasta edellyttäen, että heillä 63 vuoden iässä on vähintään 30 palvelusvuotta.

c) Entistä johtoa koskevat eläkesitoumukset

Emoyhtiön entisellä toimitusjohtajalla on oikeus 60 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on 60 % työntekijäin eläkelain mukaan lasketusta eläkepalkasta. Emoyhtiön entisellä jo eläkkeelle siirtyneellä toimitusjohtajalla on oikeus eläkkeeseen, jonka määrä on 60 % tästä palvelussuhteesta kertyneestä työntekijäin eläkelain mukaan lasketusta eläkepalkasta.

Emoyhtiön entisellä hallituksen puheenjohtajalla on oikeus 60 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on noin 20 % vain tästä toimesta lasketusta työntekijäin eläkelain mukaisesta palkasta.

34. Diskonttauksen purkautuminen ja muut rahoituskulut

Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskontatun vastuvelan (liite 17.1a) lisäys (diskonttauksen purkautuminen) on 37 261 tuhatta euroa (2004: 39 348 tuhatta euroa). Diskonttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonttauskorkoa ja kuukauden alun vastuuvulkaa. Diskonttauskorko oli 3,7 % 31.12.2003-30.11.2004, 3,5 % 31.12.2004-30.11.2005 ja 3,3 % 31.12.2005.

Rahoituskulut

1 000 e	2005	2004
Korot lainoista rahoituslaitoksilta	309	579
Korot rahoitusleasingsopimuksista	-	200
Muut korkokulut	1 064	1 413
Yhteensä	1 372	2 192

35. Kurssivoitot ja -tappiot

Valuuttakurssivoittoja ja -tappioita sisältyy seuraaviin tuloslaskelman eriin:

1 000e	2005	2004
Vakuutusmaksutuotot		-20
Korvaukset, muut etuudet ja korvausten hoitokulut		802
Sijoitustuotot		
Vakuutus sopimuksiin liittyvät kurssivoitot ja -tappiot	-3 435	1 580
Rahoitustapahtumiin liittyvät kurssivoitot ja -tappiot	1 838	-2
Yhteensä	-1 597	1 578
Kurssivoitot (-tappiot) yhteensä	-1 597	2 360

36. Tuloverot

Verokulun keskeiset osatekijät

1 000	2005	2004
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	49 139	49 734
Oikaisut edellisten tilikausien veroon	-2 750	31
Käyvän arvon rahastosta realisointien yhteydessä siirretty edellisten tilikausien vero	-2 709	-7 851
Laskennallinen vero (liite 19)	18 464	29 129
Verokannan alentumisesta johtuva laskennallinen vero (liite 19)		-4 914
Verokulu	62 144	66 129

Verokulun täsmäytyslaskelma

1 000 e	2005	2004
Tuloslaskelman verokulun ja konsernin kotimaan verokannalla laskettujen verojen välinen täsmäytys:		
Voitto ennen veroja	333 665	260 655
Verot laskettuna kotimaan verokannalla	86 753	75 590
Seuraavien tekijöiden vaikutus:		
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	-1 045	-612
Vähennyskelvottomat kulut	567	704
Verovapaat tuotot (sis. konsernioikaisut)	-20 372	
Aikaisempien tilikausien verotuksellinen purkutappio, josta on kirjattu lisää laskennallista verosaamista		-6 785
Verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista	209	374
Aikaisemmin kirjaamattomien verotuksellisten tappioiden käyttö	-404	-304
Konserniliikearvon vähennys myynnin yhteydessä		701
Ulkomaisia osinkoja koskevan verotus-käytännön muutos	-3 676	
Verokannan alentumisesta johtuva tilikauden lopun laskennallisten verojen vähennys		-4 914
Muut erät	112	1 375
Verokulu	62 144	66 129

Sovellettava verokanta on Suomen yhteisöverokanta 26,0 % 29,0 %
Yhteisöverokannan muutoksesta säädettiin vuonna 2004.
Muutos astui voimaan vuoden 2005 alusta.

Keskimääräinen efektiivinen veroaste (verokulu jaettuna voitolla ennen veroja) 18,6 % 25,4 %

Tilikaudella omaan pääomaan kirjatut tuloverot

1 000 e	2005	2004
Myytävissä olevien rahoitusvarojen käypään arvoon arvostamisesta johtuvia tuloveroja on kirjattu käyvän arvon rahastoon seuraavasti:		
Tilapäisiin arvonalentumisiin tai niiden palautumisiin liittyvä tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	1 099	1 086
Käyvän arvon rahastosta realisointien yhteydessä tuloslaskelmaan siirretty edellisten tilikausien vero	2 709	7 851
Verokannan alentumisen vaikutus aikaisempien tilikausien veroon		933
Laskennallinen vero (liite 19)	-44	-21 150
Verokannan alentumisesta johtuva laskennallinen vero (liite 19)		-6 683
Kertyneet voittovarot		
Verokannan alentumisen vaikutus aikaisempien tilikausien veroon		-933
Yhteensä	3 764	-18 896

37. Osakekohtainen tulos

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva kauden voitto kauden aikana ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla.

Osakeoptioilla on laimentava vaikutus, kun osakeoptioiden merkin-tähinta on alempi kuin osakkeen käypä arvo. Laimennusvaikutukseksi tulee se määrä osakkeita, jotka joudutaan laskemaan liikkeelle vastikkeettomana, koska optioiden käytöstä saatavilla varoilla konserni ei voisi laskea liikkeelle samaa määrää osakkeita käypään arvoon. Osakkeen käypä arvo perustuu osakkeiden kauden keskimääräiseen hintaan.

	2005	2004
Emoyrityksen omistajille kuuluva tilikauden voitto, jatkuvat toiminnot	1 000 e 254 290	193 618
Emoyrityksen omistajille kuuluva tilikauden voitto, lopetetut toiminnot	1 000 e 17 215	-715
Keskimääräinen painotettu osakemäärä tilikauden aikana	1 000 kpl 152 731	152 355
Laimentamaton osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot	e 1,66	1,27
Laimentamaton osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot	e 0,11	0,00

Keskimääräinen painotettu osakemäärä tilikauden aikana	1 000 kpl	152 731	152 355
Osakeoptioiden vaikutus	1 000 kpl	919	877
Keskimääräinen painotettu osake-määrä tilikauden aikana, laimennusvaikutuksella oikaistu	1 000 kpl	153 649	153 232
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot	e	1,66	1,26
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot	e	0,11	0,00

38. Vakuudet ja vastuusitoumukset sekä ehdolliset velat ja varat

38.1 ANNETUT VAKUUDET

1 000 e	2005	2004
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Velat vakuutussovimuksista ¹⁾	7 637	7 406
Pantatut rahoitusvarat		
Pankkitilit ja talletukset	2 881	2 513
Rahastot	119	486
Lyhytaikaiset rahoitusmarkkinavälineet	356	172
Joukkovelkakirjalainat	6 400	8 577
Vuokranmaksun vakuudet		
Annetut kiinteistökiinnitykset	600	
Johdannaiskaupan vakuudet		
Pantatut joukkovelkakirjalainat	292	
Osakevaihto		
Pantatut osakkeet	43	

¹⁾ Run off-tytäryrityksillä on Citibankin kautta eräitä vakuutussovimuksia koskevat Letter of Credit -järjestelyt. Tytäryritysten velat vakuutussovimuksista (3 675 tuhatta euroa) ja järjestelyn panttina olevat tytäryritysten varat (4 587 tuhatta euroa) on siirretty myytävänä oleviin omaisuuseriin ja niihin liittyviin velkoihin (liite 5). Muut pantit liittyvät muiden tytäryritysten Letter of Credit -järjestelyihin.

38.2 MUUT VASTUUSITOUMUKSET

1 000 e	2005	2004
Takaukset omasta puolesta		
Tytäryritys (Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola) on antanut omien tytäryritystensä (asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöitä) korollisiin velkoihin liittyviä takauksia	6 433	7 064

1 000 e 2005 2004

Emoyritys on antanut takauksen tytäryrityksen (Moorgate Insurance Company Ltd) vuosina 1981-1990 ILU:n (Institute of London Underwriters) kautta merkitsemän vakuutusliikkeen vakuudeksi. Liike on kokonaan jälleenvakuutettu. Tytäryrityksen velat vakuutus sopimuksista ja saamiset jälleenvakuutus sopimuksista on siirretty myytävänä oleviin omaisuuseriin ja niihin liittyviin velkoihin (liite 5).

Vastuusitoumukset osakkuusyriytysten puolesta

Emoyritys on sitoutunut tytäryrityksen liike-toiminnasta osakkuusyriytkselle mahdollisesti aiheutuvan tappion kattamiseen.

Ostositoumukset

Konserni on sitoutunut merkitsemään kiinteistörahasto-osuuksia

Jatkuvat toiminnot	1 800	
Lopetetut toiminnot	900	

Konserni on sitoutunut merkitsemään

Venture Capital -sijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden yhtiöosuuksia	60 921	83 659
--	--------	--------

Myyntisitoumukset

Emoyritys on sitoutunut myymään run off -tytäryriytysten osakkeet (selostettu tarkemmin liitteessä 5).

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimuksia, joissa konserni on vuokralle ottajana, koskevat tiedot esitetään liitteessä 32b.

Palautettava arvonlisävero

Konserni on voinut vähentää kiinteistöjen perusparannuksiin liittyen arvonlisäveroa, joka on palautettava, mikäli kiinteistö myydään tai sen käyttötarkoitus muuttuu ennen kuin viisi vuotta on kulunut rakentamispalvelun valmistumisesta.

Jatkuvat toiminnot	394
Lopetetut toiminnot	507

Vakavaraisuusvaatimukset

Konserni täyttää sen harjoittamaa toimintaa koskevat vakuutus- ja rahoitusalan vakavaraisuusvaatimukset. Konsernilla ei ole vakavaraisuusvaatimuksiin liittyviä velvoitteita lukuun ottamatta emoyrityksen tytäryritykselle (Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola) antamaa optiota 50 milj. euron pääomalaiana. Tytäryritys voi käyttää optiota, jos sen vastuunkantokyky laskee alle 50 %:n. Vastuunkantokyky 31.12.2005 oli 107,2 %. Optio on voimassa 1.7.2008 saakka.

38.3 EHDOLLISET VELAT JA VARAT

Yhteisvastuulliset sopimukset ja järjestelmät

Arvonlisäverotuksen ryhmärekisteröintiin liittyen Pohjola-konsernin yhtiöt kuuluivat 1.11.2005 saakka Pohjola-Yhtymä Oyj:n edustamaan verovelvollisuusryhmään ja siitä lähtien Osuuspankkikeskus Osk:n edustamaan verovelvollisuusryhmään. Ryhmän jäsenet ovat yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilitettävästä arvonlisäverosta.

Konserni merkitsee osuuksia vakuutus sopimuksista poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä. Konserni oli 2004-2005 jäsenenä seuraavissa pooleissa:

	Pooliosuus 2005	Pooliosuus 2004
Pohjoismainen ydin vakuutuspooli	13 %	14 %
Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen vahinkopooli	31 %	35 %
Liikennevakuutuksen suurvahinkopooli	22 %	22 %
Lääkevahinkovakuutuspooli	30 %	30 %
Potilasvakuutuspooli	29 %	30 %
Suomen Lentovakuutuspooli	0 %	30 %
Ympäristövahinkovakuutuspooli	25 %	25 %
Työntekijäin ryhmähenkivakuutuspooli	30,8 %	14,6 %

Lakisääteisten vahinkovakuutusten yhteistakuujärjestelmään liittyvä yhteisvastuuta on kuvattu liitteessä 20a.

Oikeudenkäynnit

Pohjolan emoyritykset (liite 1) ja Pohjola tytäryrityksineen muodostavat osuuspankkien kanssa OP-ryhmän. OP-ryhmän ja Pohjolan yhdyntymisen jälkeen Pohjolan ja säästöpankkien välinen yhteistyö on lakannut. Pohjolan omistussuhteiden muutokset saattavat aiheuttaa muutoksia eräisiin muihinkin yhteistyösopimuksiin. Näistä yhteistyösopimusten lakkaamisista ja muutoksista aiheutuu konsernille ylimääräisiä kustannuksia ja oikeudenkäyntejä, mutta niillä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

Konsernin tiedossa ei ole, että vireillä tai uhkaamassa olisi muitakaan oikeudenkäyntejä tai välimiesmenettelyjä, joilla voisi olla merkittävää vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

Ehdolliset varat

Konserni on käsitellyt vuonna 2003 purkautuneen tytäryrityksen purkutappioon liittyvän verovaiikutuksen tilinpäätöksessä veroasiamiehen vaatimalla tavalla eli tappio on verovaiikutusta laskettaessa jaksotettu viidelle vuodelle. Verotuksessa konserni on kuitenkin vaatinut tappion etupainotteista vähentämistä. Valitusprosessi on kesken. Jos konserni voittaa valitusasiassa, vuoden 2005 lopussa taseeseen merkityt nettoverovelat pienenevät 12 607 tuhatta euroa ja taseeseen merkitsemätön laskennallinen verosaaminen 10 407 tuhatta euroa tulee hyödynnetyksi. Erotus 2 200 tuhatta euroa johtuu siitä, että suurempi osa vähennyksistä tapahtuu korkeammalla verokannalla.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

39. Lähipiiritapahtumat

39.1 LÄHIPIIRI

Konsernin lähipiiriin kuuluvat:

Pohjolan emoyritykset

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj (OKO) ja sen emoyritys Osuuspankkikeskus Osk (OPK) tulivat Pohjolan emoyrityksiksi 18.10.2005, kun OKOn 12.9.2005 toteuttamille osakekaupoille (noin 58,5 %) saatiin niiden voimaan saattamiseksi tarvittavat viranomaisluvut. OKO omisti Pohjolan osakkeista ja äänistä vuoden 2005 lopussa 83,60 %. Lähipiiriin on sisällytetty myös emoyritysten tytäryritykset.

Pohjolan tytäryritykset

Pohjolan tytäryritykset vuoden 2005 aikana olivat seuraavat:

Tytäryrityksen nimi	Kotipaikka/ kotimaa	Toimiala	Omistusosuus/ ääniosuus %
Tytäryritykset			
Vahinkovakuutus			
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola	Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00
A-Vakuutus Oy	Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00
Seesam International Insurance Company Ltd	Viro	Vahinkovakuutus	100,00
Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia"	Latvia	Vahinkovakuutus	100,00
Joint Stock Insurance Company "Seesam Lithuania"	Liettua	Vahinkovakuutus	100,00
Vakuutusosakeyhtiö Bothnia International	Helsinki	Vahinkovakuutus	1) ¹⁾ 100,00
Moorgate Insurance Company Limited Iso-Closed Joint-Stock Insurance Company "Principal"	Britannia	Vahinkovakuutus	1) ¹⁾ 100,00
Russia Life Investments Limited	Venäjä	Vahinkovakuutus	2) ²⁾ 67,50/80,50
Closed Joint-Stock Company "RLIR"	Iso-Britannia	Vakuutusomistusyhteisö	2) ²⁾ 67,50/80,50
Lisäksi vahinkovakuutukseen kuuluu 10 asunto- tai kiinteistöosakeyhtiötä	Venäjä	Vakuutusomistusyhteisö	2) ²⁾ 67,50/80,50
Henkivakuutus			
Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola	Helsinki	Henkivakuutus	3) ³⁾ 100,00
Lisäksi henkivakuutukseen kuuluu 3 asunto- tai kiinteistöosakeyhtiötä			3) ³⁾
Varainhoito			
Pohjola Omaisuudenhoito Oy	Helsinki	Omaisuudenhoito	4) ⁴⁾ 100,00
Pohjola Rahastoyhtiö Oy	Helsinki	Sijoitusrahastotoiminta	5) ⁵⁾ 100,00
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	Kiinteistösijoitustoiminta	100,00
Pohjola Private Oy	Helsinki	Ei toimintaa	100,00
Muu toiminta			
Pohjolan Systeempalvelu Oy	Helsinki	Tietotekniikkapalvelut	5) ⁵⁾ 100,00
Pohjolan IT-Hankinta Oy	Helsinki	Laite- ja kalustovuokraus	100,00
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	Pääomasijoitustoiminta	100,00
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	Ei toimintaa	6) ⁶⁾ 100,00
Moorgate Insurance (Nominees) Limited	Iso-Britannia	Ei toimintaa	100,00

1) Yritys ei myönnä uusia vakuutuksia (run-off-yhtiö). Yrityksen varat ja velat on luokiteltu myytävänä oleviksi

2) Yritys ei myönnä uusia vakuutuksia (run-off-yhtiö). Yritysrhymän purkaminen vireillä

3) Yritys sisältyy lopetettuihin toimintoihin ja sen varat ja velat on luokiteltu myytävänä oleviksi
Myynti toteutui 16.1.2006

4) Yritys on myyty 16.1.2006

5) Yritys on myyty 30.12.2005

6) Pankkiiriliiketoiminta on myyty 1.10.2004

7) Tytäryrityksiin kuului vuonna 2004 lisäksi Pohjolan Atk-palvelu Oy (omisti tietokonelaitteita), joka on myyty 31.12.2004

Pohjolan osakkuusryitykset

Pohjolan osakkuusryitykset on esitetty liitteessä 10.

Johto

Pohjolan johtoon luetaan hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen sekä muut konsernin ja sen emoyritysten johtoon kuuluvat avainhenkilöt.

Muut lähipiiriin kuuluvat

Johdon läheiset perheenjäsenet kuuluvat muuhun lähipiiriin.

39.2 LÄHIPIIRIN KANSSA TOTEUTUNEET LIIKETAPAHTUMAT

Lähipiirin kanssa toteutuneisiin liiketoimiin ja avoimiin saldoihiin ei ole sisällytetty konsernin sisäisiä lähipiiriliiketoimia ja avoimia saldoja, sillä ne on eliminoitu konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

a) Liiketoimintojen ja omaisuuserien ostot

1 000 e	2005	2004
Liiketoimintojen ostot		
Aikaisemmat omistajat	33 163	
Käyttöomaisuushyödykkeiden ostot		
Aikaisemmat omistajat	519	
Yhteensä	33 682	

Konserni hankki 1.1.2005 Suomi-yhtiöltä osan henkivakuutuskantaa ja henkivakuutus- ja sairauskuluvakuutusliiketoiminnan (liite 6).

b) Liiketoimintojen ja omaisuuserien myynnit

1 000 e	2005	2004
Takuuosuuksien myynnit		
Aikaisemmat omistajat	16 200	
Tytäryhtiöosakkeiden myynnit		
Emoyritykset	86 000	
Yhteensä	102 200	

Konserni myi 3.1.2005 Ilmarisen takuuosuudet Suomi-yhtiölle ja Suomi-yhtiön takuuosuudet Ilmariselle ja 30.12.2005 Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n osakekannat OPK:lle (liite 28).

c) Tavaroiden ja palvelujen myynnit

1 000 e	2005	2004
Tavaroiden luovutustulot		
Osakkuusryitykset	459	611
Saadut vakuutusmaksut vakuutus sopimuksista		
Emoyritykset	54	
Aikaisemmat omistajat	784	805
Osakkuusryitykset	116	156
Johto	18	9
Muut	19	15
Palkkiotuotot muista palveluista		
Aikaisemmat omistajat	28 066	44 281
Osakkuusryitykset	149	228
Yhteensä	29 665	46 104

Konserni hoitaa Ilmarisen työeläkevakuutusten markkinointia ja myyntiä sekä näihin vakuutuksiin liittyviä asiakassuhteita. Palveluiden tuottaminen on esitetty lähipiiritapahtumana 18.10.2005 saakka.

Vuonna 2004 konserni hoiti Suomi-yhtiön vakuutusten myyntiä ja asiakaspalvelua ja sijoituksia sekä tuotti tietotekniikkaan ja gleishallintoon liittyviä palveluja. Luovutettuaan henkivakuutusliiketoiminnan Pohjola-konsernille 1.1.2005 Suomi-yhtiö keskittyi vain olemassa olevaan vakuutuskannan hoitoon. Tuotetuista palveluista jäi pois vakuutusten myynti, mutta tilalle tuli vakuutuskannan hoitopalvelujen tuottaminen. Myös osa tietotekniikkapalveluista jäi pois, sillä Pohjola-konserni ulkoisti tietokonelaitteisiin liittyvät palvelut 1.1.2005 alkaen. Suomi-yhtiölle myydyt palvelut on esitetty lähipiiritapahtumina 18.10.2005 saakka.

Lähipiirille myytävien palvelujen hinta ym. ehdot perustuvat neuvoteltuihin sopimuksiin. Hinnoittelu tapahtuu pääosin omakustannushinnan, riskin ja voittomarginaalin pohjalta. Johdon vakuutus sopimuksissa on samanlaiset ehdot kuin muun henkilökunnan vakuutuksissa. Muu lähipiiriin vakuutus sopimusten hinnoittelu vastaa suurten asiakkaiden vakuutusten hinnoittelua. Lähipiirille vakuutus sopimusten perusteella maksetut korvaukset vuonna 2005 olivat 230 tuhatta euroa (2004: 400 tuhatta euroa).

d) Tavaroiden ja palvelujen ostot

1 000 e	2005	2004
Maksetut vakuutusmaksut vakuutus sopimuksista		
Aikaisemmat omistajat	16 388	20 244
Muiden palvelujen (ml. vuokrat) ostot		
Aikaisemmat omistajat	3 191	2 728
Osakkuusryitykset	225	115
Yhteensä	19 804	23 087

Henkilöstön lakisäätöiset työeläkevakuutukset on otettu Ilmarisesta ja vapaaehtoiset henki- ja eläkevakuutukset pääosin Suomi-yhtiöstä (liite 21). Vakuutusmaksut on esitetty lähipiiritapahtumina 18.10.2005 saakka.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

e) Johdon työsuhde-etuudet

1 000 e	2005	2004
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	10 947	7 838
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet	2 248	
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	172	-537
Osakeperusteiset maksut	76	129
Yhteensä	13 443	7 431

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet käsittävät johdon lakisääteisen työeläketurvan, vapaaehtoiset eläkevakuutukset ja konsernin omiin eläkesitoumuksiin perustuvat lisäeläkejärjestelyt. Eläkesitoumukset on esitetty tarkemmin liitteessä 33b.

Lähipiirin eläkevelvoitteiden määrä taseessa 31.12.2005 on saamista 15 tuhatta euroa (2004: velkaa 312 tuhatta euroa).

TEL-työkyvyttömyyseläkkeitä koskevan järjestelmän muutoksen vaikutus vuonna 2004 oli lähipiiriin kuuluvan johdon osalta tuottoa 777 tuhatta euroa. Vuonna 2005 järjestelmän muutoksella ei ole tulosvaikutusta. Konsernin eläkevelvoitteet on esitetty tarkemmin liitteessä 21.

Lähipiiriin kuuluvalla johdolla ei annettu vuonna 2004 ja 2005 osakeoptioita. Johtoon kuuluvat avainhenkilöt omistivat 31.12.2005 yhteensä 171 900 Pohjolan vuoden 2001 optio-ohjelman optio-oikeutta (2004: 463 000 kpl), joista oli vastaavana ajankohtana toteutettavissa 171 900 kpl (2004: 197 500 kpl). Näillä optio-oikeuksilla voidaan merkitä enintään 515 700 Pohjolan osaketta (2004: 592 500 kpl). Optiojärjestely on kuvattu tarkemmin liitteessä 16c ja avainhenkilöiden bonusjärjestelmä liitteessä 33a.

f) Avoimet saldot

Lähipiiriä koskeviin avomiin saldoihin on sisällytetty myös myytävänä oleviin omaisuuseriin ja niihin liittyviin velkoihin (liite 5) sisältyvät avoimet saldot.

1 000 e	2005	2004
Saamiset		
Rahoitusmarkkinavälineet ja pankkisaamiset		
Emoyritykset	39 083	
Osakkuusyritykset	982	898
Kauppahintasaaminen tytäryhtiöosakkeiden myynnistä		
Emoyritykset	86 000	
Muut saamiset		
Emoyritykset	33	
Aikaisemmat omistajat		6 295
Osakkuusyritykset	2 036	1 905
Saamiset yhteensä	128 134	9 098

1 000 e	2005	2004
Velat		
Velat vakuutus sopimuksista		
Emoyritykset	166	
Aikaisemmat omistajat		74
Korolliset velat (lainat)		
Aikaisemmat omistajat		8 435
Muut velat		
Aikaisemmat omistajat		1 429
Osakkuusyritykset	7	
Johto	-15	312
Velat yhteensä	158	10 250

Rahoitusmarkkinavälineiden ehdot vastaavat yleisiä markkinaehtoja.

Tytäryhtiöosakkeita koskevasta kauppahintasaamisesta on saatu suoritus 13.1.2006 (liite 28).

Lähipiiriyritysten lyhytaikaisille juokseville saldoille maksettava korko lasketaan yhden kuukauden markkinakoron mukaan.

Pitkäaikaiset korolliset velat liittyvät pääosin asunto- ja kiinteistö-osakeyhtiöiden rakennusinvestointeihin. Korkojen vaihteluväli vuonna 2004 oli 4,20-5,44 %. Tytäryritysten veloissa, 7 064 tuhatta euroa, on vakuutena konsernin antama takaus.

Aikaisemmat omistajat sisältyvät lähipiiriin 18.10.2005 saakka.

g) Vakuudet ja vastuusitoumukset

Annetut vakuudet (lainatakaus) on esitetty kohdassa f. Lähipiiriltä ei ole saatu vakuuksia.

Pohjola-Yhtymä Oyj on antanut tytäryrityksen puolesta mahdollisiin tuleviin korvausvelvoitteisiin liittyvän takauksen ILU:lle (Institute of London Underwriters) ja sitoutunut toisen tytäryrityksen liiketoiminnasta osakkuusyritykselle mahdollisesti aiheutuvan tappion kattamiseen.

Arvonlisäverotuksen ryhmärekisteröintiin liittyen konserni on muiden verovelvollisuusryhmän jäsenten kanssa yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilittävästä arvonlisäverosta. Pohjola-Yhtymä Oyj:n edustama verovelvollisuusryhmä on purettu 1.11.2005, josta alkaen kaikki ryhmään kuuluneet yritykset on liitetty Osuuspankki-keskus Osk:n edustamaan verovelvollisuusryhmään.

40. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n (OKO) omistusosuus Pohjolasta ylitti 90 prosenttia 10.1.2006 ja OKO käynnisti osakeyhtiölain ja Pohjolan optio-oikeuksien ehtojen mukaiset toimenpiteet muiden kuin OKO:n omistuksessa olevien Pohjolan osakkeiden ja optio-oikeuksien lunastamiseksi.

Pohjola myi 16.1.2006 tehdyillä kaupoilla Osuuspankkikeskus Osk:lle (OPK) Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan osakekannan 281 miljoonan euron kokonaiskauppahinnasta ja OKO:lle Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n osakekannan 118,5 miljoonan euron kokonaiskauppahinnasta.

Henkivakuutusliiketoiminta on esitetty tässä tilinpäätöksessä lopetettuna toimintona ja siihen liittyvät omaisuus- ja velkaerät on luokiteltu myytävänä oleviksi (liite 5). Kaupasta syntyvä myyntivoitto 90 milj. euroa esitetään vuoden 2006 tuloslaskelmassa lopetettujen toimintojen sarakkeessa. Myyntivoitto ei ole veronalaista tuloa. Myydyn yhtiön omistamista rahoitusvaroista on kirjattu oman pääoman käyvän arvon rahastoon arvonnousua 20 milj. euroa, joka myynnin yhteydessä esitetään osana myyntivoittoa tuloslaskelmassa. Arvonnousuun liittyvä laskennallinen verovelka 5 milj. euroa ei realisoidu osakekannan myynnin yhteydessä. Näiden yhteisvaikutuksena myynti kasvattaa omaa pääomaa 75 milj. eurolla.

Omaisuudenhoitotoiminnan kaupasta syntyvä myyntivoitto 112 milj. euroa esitetään vuoden 2006 tuloslaskelmassa jatkuvien toimintojen sarakkeessa liiketoiminnan muina tuottoina. Myyntivoitto ei ole veronalais-ta tuloa. Omaisuudenhoitotoiminta on ollut osa varainhoitosegmenttiä.

Lisäksi 19.1.2006 pidetty ylimääräinen yhtiökokous valtuutti Pohjolan hallituksen myymään konsernin koko liiketoiminnan joko kaikilta osin tai osittain.

Pohjola, OPK ja OKO ilmoittivat 31.1.2006 käynnistävänsä yhteis-toimintaneuvottelut tuotannollisista syistä 6.2.2006 osana toimintojen yhdistämistä ja toiminnan tehostamista. Yt-neuvottelut koskevat merkittäviä osin konsernin vahinkovakuutussegmentin sijoitustuotteiden myyntiin erikoistunutta henkilöstöä. Henkilöstön vähentämistarpeen on arvioitu olevan noin 30 henkilöä. Henkilöstövähennykset on tarkoitus toteuttaa lähtökohtaisesti vapaaehtoisilla tukitoimenpiteillä, jolloin kustannussäästöt toteutuvat pääosin vuodesta 2007 lukien.

Pohjola-Yhtymä Oyj on 15.2.2006 saanut tiedoksi välimiesmenet-telyn aloittamista koskevan kirjallisen hakemuksen. Hakemuksen al-lekirjoittaneet 33 säästöpankkia katsovat, että Pohjola on olennaisesti rikkonut Nooa Säästöpankkia koskevan osakassopimuksen määräyksiä. Säästöpankit vaativat, että välimiesoikeus velvoittaisi Pohjolan suorittamaan niille sopimussakkona 8 830 000 euroa. Säästöpankit ovat hakemuksessaan lisäksi pidättäneet oikeuden esittää myös erillisen vahingonkorvausvaatimuksen Pohjolaa kohtaan.

Pohjola kiistää säästöpankkien vaatimukset ja väitteet kokonaisuudessaan perusteettomina.

41. Siirtyminen IFRS-konsernitiilinpäätökseen

Kuten liitetietojen kohdassa Laatisperusta (liite 2.1) on todettu, tämä on Pohjolan ensimmäinen IFRS-periaatteiden mukaisesti laadittu konsernitiilinpäätös. Ennen IFRS-standardien käyttöönottoa Pohjolan tilinpäätökset on laadittu suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti (Finnish Accounting Standards, FAS).

Siirtyminen IFRS-standardeihin on muuttanut konsernin tilinpäätös-laskelmia, niiden liitetietoja sekä laatisperiaatteita verrattuna aikai-empiin tilinpäätöksiin. Liitetietojen kohdassa Tilinpäätöksen laatispe-riaatteet (liite 2) esitettyjä laatisperiaatteita on sovellettu konserniin laadittaessa 31.12.2005 päättyneen tilikauden tilinpäätös, vertailuluvut 31.12.2004 päättyneeltä tilikaudelta sekä avaava IFRS-tase 1.1.2004. IFRS-standardeihin siirtymispäivä on 1.1.2004 lukuun ottamatta stan-dardia IFRS 5, jota on sovellettu myytävänä oleviin pitkäaikaisiin omai-suuseriin ja lopetettuihin toimintoihin IFRS 1:n salliman poikkeuksen ja IFRS 5:n siirtymäsääntöjen mukaisesti 1.1.2005 lukien.

Jäljempänä esitetyt täsmäytyslaskelmat ja selostukset kuvaavat IFRS-standardien ja suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden välisiä eroja vuodelta 2004 sekä IFRS-standardeihin siirtymispäivältä 1.1.2004.

Tiivistelmä IFRS-standardien vaikutuksista omaan pääomaan ja voittoon

Siirtyminen IFRS-standardeihin kasvatti konsernin omaa pääomaa vuo-den 2004 lopussa 317 034 tuhannella eurolla. Lisäys aiheutui pääosin osakkeiden ja rahoitusmarkkinavälineiden arvostamisesta käypään ar-voon ja tasoitusmäärän sisällyttämisestä omaan pääomaan. Oikaisujen vaikutusta pienensi laskennallinen verovelka.

Tilikauden 2004 voitto kasvoi 26 911 tuhannella eurolla. Tasoitus-määrän kasvu ja lakisääteisiin TEL-työkyvyttömyyseläkkeisiin liittyvän eläkevastuun tuloutuminen kasvattivat tulosta. Arvopapereiden myynnin yhteydessä tulokseen käyvän arvon rahastosta palautuneet aikai-semmat arvonalentumiset sen sijaan pienensivät tulosta.

Oman pääoman täsmäytyslaskelma vuodelta 2004

1 000 e	1.1.2004	31.12.2004
Oma pääoma FAS:n mukaan	670 670	689 980
Takautuva korjaus (tarkemmin kohdassa 0)	-4 189	-4 686
Rahoitusvarojen arvostuserot	301 548	228 367
Tasoitusmäärä	160 037	208 487
Vakuutusosimusten luokittelu	3 500	-1 123
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	-18 826	-898
Liikearvon poistot	0	2 025
Keskinäiset kiinteistöyhtiöt	1 270	-131
Laskennalliset verot	-128 446	-114 887
Muut	-1 599	-120
Vähemmistön osuus	6 648	0
Oma pääoma IFRS:n mukaan	990 613	1 007 014

Voiton täsmäytyslaskelma vuodelta 2004

1 000 e	1.1.-31.12.2004
Tilikauden voitto FAS:n mukaan	167 616
Takautuva korjaus (tarkemmin kohdassa 0)	-497
Rahoitusvarojen arvostustulos	-30 884
Tasoitusmäärä	48 450
Vakuutusosimusten luokittelu	-4 623
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	17 928
Liikearvon poistot	2 025
Keskinäiset kiinteistöyhtiöt	-2 781
Tilikauden verot	8 734
Laskennalliset verot	-14 072
Muut	1 006
Vähemmistön osuus	1 623
Tilikauden voitto IFRS:n mukaan	194 526
josta emoyrityksen omistajille	192 903

Konsernitaseen täsmäytyslaskelma 1.1.2004

1 000 e	Viite	FAS-luvut IFRS- kaavassa	Ryhmittely- muutokset	IFRS- oikaisu	IFRS 1.1.2004
Varat					
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	12,14	18 878	57 990	19 793	96 660
Sijoituskiinteistöt	12	120 436	-56 486	-15 207	48 743
Aineettomat hyödykkeet	15,16	41 764	-951	-746	40 067
Osuudet osakkuusyrittäksissä	13	25 978	-16 383		9 594
Rahoitusvarat					
Osakkeet ja osuudet	8,9,11				
Myytavissä olevat	13	656 388	-41 350	270 340	885 378
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	13		54 743	5 237	59 980
Rahoitusmarkkinavälineet	8,9,11				
Myytavissä olevat		1 519 315	-46 687	22 833	1 495 462
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat			39 310	581	39 891
(Talletukset)	10	32 118	-32 118		
Lainat ja muut saamiset	1,10,16,17	322 762	11 249	2 720	336 732
Johdannaissopimukset	9			255	255
Laskennalliset verosaamiset	0,21	26 583	-27 974	5 230	3 839
Saamiset jälleenvakuutusosimuksista	1,5		59 577	-7 918	51 659
Muut varat	14	2 135	-1 434		701
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		854			854
Rahavarat	10	40 227	32 118	26	72 371
Varat yhteensä		2 807 437	31 603	303 146	3 142 186

1 000 e	Viite	FAS-luvut IFRS- kaavassa	Ryhmittely- muutokset	IFRS- oikaisut	IFRS 1.1.2004
Oma pääoma ja velat					
Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma					
Osakepääoma		43 654			43 654
Ylikurssirahasto ja vararahasto	18	198 817		58	198 876
Muuntoerot	22	384			384
Käyvän arvon rahasto	8,11,21			165 931	165 931
Kertyneet voittovarot	0	427 814	-4 189	151 495	575 120
Vähemmistön osuus	12,22	8 365		-1 717	6 648
Oma pääoma yhteensä		679 035	-4 189	315 768	990 613
Velat					
Velat vakuutus sopimuksista					
Vahinkovakuutukset	1,3,4,5	1 949 546	27 309	-212 116	1 764 739
Rahoitusvelat					
Korvaustenhoitosopimukset	1			40 710	40 710
Korolliset velat	14	15 371		4 684	20 055
Laskennalliset verovelat	21	4 480	-29 685	133 158	107 952
Varaukset	4	5 643	37 047		42 690
Eläkevelvoitteet	17		2 572	20 693	23 265
Ostovelat ja muut velat	0	135 288	-1 450	243	134 081
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		18 074		6	18 080
Velat yhteensä		2 128 403	35 792	-12 622	2 151 573
Oma pääoma ja velat yhteensä		2 807 437	31 603	303 146	3 142 186

Konsernitaseen täsmäytyslaskelma 31.12.2004

1 000 e	Viite	FAS-luvut IFRS- kaavassa	Ryhmittely- muutokset	IFRS- oikaisut	IFRS 1.1.2004
Varat					
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	12,14	17 204	59 248	13 834	90 286
Sijoituskiinteistöt	12	122 436	-56 362	-15 676	50 398
Aineettomat hyödykkeet	15,16	45 331	-1 505	2 010	45 836
Osuudet osakkuusyrityksissä	13	21 825	-12 973	-2	8 850
Rahoitusvarat					
Osakkeet ja osuudet					
Myytävissä olevat	8,9,11				
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat	13	625 257	-10 577	180 116	794 796
Rahoitusmarkkinavälineet	13		22 553	2 029	24 582
Myytävissä olevat					
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat	8,9,11	1 588 351	-33 927	37 793	1 592 217
(Talletukset)			29 169	6 244	35 413
Lainat ja muut saamiset	10	54 574	-54 574		
Johdannaissopimukset	1,10,16,17	330 631	5 812	14 904	351 346
Laskennalliset verosaamiset	9	3 879		1 764	5 643
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	0,21	19 870	-18 520	-654	695
Muut varat	1,5		90 821	-28 233	62 588
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset	14	2 135	-1 508		628
Rahavarat		4 525			4 525
	10	35 876	54 574	22	90 473
Varat yhteensä		2 871 895	72 230	214 150	3 158 275

1 000 e	Viite	FAS-luvut IFRS- kaavassa	Ryhmittely- muutokset	IFRS- oikaisut	IFRS 1.1.2004
Oma pääoma ja velat					
Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma					
Osakepääoma		137 834			137 834
Ylikurssirahasto ja vararahasto	18	108 192		224	108 416
Muuntoerot	22	-294			-294
Käyvän arvon rahasto	8,11,21			141 868	141 868
Kertyneet voittovarot	0	444 248	-4 686	179 629	619 192
Vähemmistön osuus	12,22	1 585		-1 585	0
Oma pääoma yhteensä		691 564	-4 686	320 136	1 007 014
Velat					
Velat vakuutus sopimuksista					
Vahinkovakuutukset	1,3,4,5	2 020 098	57 262	-281 301	1 796 059
Rahoitusvelat					
Korvausten hoitosopimukset	1			58 871	58 871
Korolliset velat		8 435		-467	7 968
Johdannais sopimukset	9	1 441		-855	586
Laskennalliset verovelat	21	4 935	-18 591	114 895	101 238
Varaukset	4	1 529	35 031		36 560
Eläkeveloitteet	17		2 667	2 638	5 306
Ostovelat ja muut velat	0	116 958	2 461	233	119 651
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat	0	26 935	-1 914		25 021
Velat yhteensä		2 180 330	76 916	-105 986	2 151 261
Oma pääoma ja velat yhteensä		2 871 895	72 230	214 150	3 158 275
Konsernin tuloslaskelman täsmäytyslaskelma 1.1.-31.12.2004					
1 000 e	Viite	FAS-luvut IFRS- kaavassa	Ryhmittely- muutokset	IFRS- oikaisut	IFRS 1.1.2004
Vakuutusmaksutuotot	1,2,6	785 739	9 142	-84 528	710 353
Jälleenvakuuttajien osuus	1	-94 209		26 851	-67 358
Vakuutusmaksutuotot, netto		691 530	9 142	-57 676	642 995
Palkkiotuotot	0,1,19	67 845	-1 336	4 007	70 517
Sijoitustuotot	10,11,12,13	93 765	13 270	3 479	110 514
Myyntivoitot ja -tappiot	11,12	177 517	-30	-26 213	151 274
Nettotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroitista	9	2 278	-579	1 346	3 045
Liiketoiminnan muut tuotot			836		836
Nettotuotot yhteensä		1 032 935	21 303	-75 057	979 181
Korvaukset, muut etuudet ja korvausten hoitokulut					
Vahinkovakuutukset	1,6,20	-584 436	38 335	65 394	-480 707
Jälleenvakuuttajien osuus	1	41 111		-13 167	27 944
[Yhteistakuuerän muutos]	4	-1 291	1 291		
[Tasoisu määrän muutos]	3	-48 450		48 450	
Korvaukset ja muut etuudet, netto		-593 066	39 625	100 677	-452 763

1 000 e	Viite	FAS-luvut IFRS- kaavassa	Ryhmittely- muutokset	IFRS- oikaisut	IFRS 1.1.2004
Vakuutuslomakosten hankintakulut	20	-59 520		2 046	-57 474
Saadut jälleenvakuutuspalkkiot	1	5 961		-102	5 859
Vakuutuslomakosten hoitokulut	2,4,20	-43 447	-9 419	-102	-52 969
Muiden palveluiden tuottamiseen liittyvät kulut	20	-69 173	7 015	-1 588	-63 746
Sijoitusten hoitokulut	9,12,20	-3 668	-10 860	2 989	-11 539
Hallinnon kulut	18,20	-35 748	-8 525	1 418	-42 855
Liiketoiminnan muut kulut	15,20	-3 678	834	2 085	-760
[Satunnaiset kulut]	20	-676	676		
Kulut yhteensä		-803 016	19 346	107 423	-676 247
Liikevoitto (tappio)		229 919	40 649	32 366	302 935
Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset	6		-39 348		-39 348
Rahoituskulut	0,14		-2 001	-191	-2 192
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	13	398		-1 138	-741
Voitto (tappio) ennen veroja		230 317	-700	31 038	260 655
Tuloverot	0,21	-61 141	203	-5 191	-66 129
Tilikauden voitto (tappio)	0	169 176	-497	25 847	194 526
Jakautuminen					
Emoyrityksen omistajille		167 616			192 903
Vähemmistölle	12,22	1 559			1 623
		169 176			194 526

Liitetietoja konsernitaseen 1.1.2004 ja 31.12.2004 sekä konsernin tuloslaskelman 1.1.-31.12.2004 täsmäytyslaskelmiin

Tase- ja tuloslaskelmakaavat on muutettu IAS 1:n vaatimukset täyttäväksi. Konsernitaseen ja konsernin tuloslaskelman täsmäytyslaskelmat on esitetty uusien kaavojen mukaisesti ryhmiteltyinä. Ensimmäisessä sarakkeessa ovat FAS-periaatteiden mukaiset luvut sen nimikkeen kohdalla, joka lähinnä vastaa IFRS-nimikettä. IFRS-esittämistavasta johtuva tarkempi ryhmittely ja virheen takautuva korjaus on esitetty toisessa sarakkeessa. Kolmannessa sarakkeessa ovat muuttuneesta laatimisperiaatteesta aiheutuneet IFRS-oikaisut.

0 Takautuva korjaus

Vuoden 2004 tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen on selvinnyt hoitopalkkioiden veloittamiseen liittyvä virhe, joka on luonteeltaan osaksi tekninen ja osaksi aiheutuu palkkion määräytymisperusteen tulkinnasta. Palkkionpalautusten ja korkojen yhteismääräksi 31.12.2004 on arvioitu 6 600 tuhatta euroa [1.1.2004: 5 900 tuhatta euroa]. Näihin liittyvä verosaaminen oli vuoden 2004 lopussa 1 914 tuhatta euroa [1.1.2004: 1 711 tuhatta euroa] ja nettovaikutus omaan pääomaan 31.12.2004 yhteensä 4 686 tuhatta euroa [1.1.2004: 4 189 tuhatta euroa]. Vaikutus vuoden 2004 tulokseen oli 497 tuhatta euroa. Koska palkkionpalautukset kohdistuvat vuosiin 1995-2004, vuoden 2004 aloittava tase ja tulos on korjattu kohdistumiskausien mukaisesti.

1 Vakuutuslomakosten luokittelu (IFRS 4)

Vakuutuslomakoksina on käsitelty IFRS 4:n mukaisesti vain sellaiset sopimukset, joihin liittyy merkittävä vakuutusriski. Muiksi sopimuksiksi luokitellut sopimukset on esitetty tuloslaskelmassa nettoperiaatteella ja mahdollinen hoitopalkkio palkkiotuottoina. Taseessa varat ja velat on ryhmitelty rahoitusvarojen ja rahoitusvelkojen alle.

Vakuutuslomakokset on luokiteltu pääsääntöisesti sopimuksittain, esim. julkisen sektorin potilasvakuutuspooli ei ole vakuutuslomakos. Jos useampi sopimus on tehty samanaikaisesti saman vastapuolen kanssa tai sopimukset ovat riippuneet toisistaan, on nämä sopimukset kuitenkin arvioitu yhdessä. Tästä syystä sellaiset järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, on käsitelty korvaustenhoitosopimuksina. Fronting-järjestelyt sen sijaan on käsitelty vakuutuslomakoksina silloinkin, kun vakuutettu riski on siirretty kokonaan toiselle vakuutusyhtiölle, sillä järjestelyissä on Pohjolan lisäksi kaksi eri osapuolta, jotka eivät ole riippuvuussuhteessa keskenään.

Lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläke- muotoisten korvausten indeksikorotukset ja erät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset rahoitetaan tätä vakuutusliikettä

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

harjoittavien vakuutusyhtiöiden vakuutuksenottajiltaan perimällä, kunakin vuonna lain mukaan vakuutusmaksuun sisällytettävällä erällä. IFRS-tilinpäätöksessä em. jakojärjestelmän perusteella saadut ja maksetut suoritukset on vähennetty vakuutusmaksutulosta ja maksetuista korvauksista ja netotettu keskenään, sillä kysymyksessä on Suomen lakiin perustuva järjestely, josta yhtiöille ei kerry taloudellista hyötyä, joka johtaisi oman pääoman lisäykseen tai vähennykseen.

Olennaiset IFRS-oikaisut (1 000 e):

- rahoitusvarat, saamiset	13 167	(1.1.2004: -)
- saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	-28 233	(1.1.2004: -7 918)
- velat vakuutus sopimuksista	-72 814	(1.1.2004: -52 127)
- rahoitusvelat, korvausten hoitosopimukset	58 871	(1.1.2004: 40 710)
- vakuutusmaksutuotot	-84 528	
- jälleenvakuuttajien osuus	26 851	
- korvaukset	65 394	
- jälleenvakuuttajien osuus	-13 167	

2 Vakuutusmaksutulosta FAS:ssa vähennetyt erät (IAS 18)

Suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaan vakuutusmaksusaamisten luottotappiot on vähennetty vakuutusmaksutulosta. IFRS-standardien mukaan luottotappiot on ryhmitelty liikekuluihin (Vakuutus sopimusten hoitokulut). Samoin on menetelty liikenneturvallisuuksmaksun osalta, koska maksu määräytyy yhtiön markkinaosuuden eikä suoraan asiakkailta perityn maksun perusteella.

Ryhmittelymuutokset (1 000 e):

- vakuutusmaksutuotot	8 129
- vakuutus sopimusten hoitokulut	-8 129

3 Tasoitusmäärä (IFRS 4)

Suomen lainsäädäntö edellyttää vakuutusyhtiöiltä tasoitusmäärää, jonka tehtävänä on korvauskulujen vuosittaisen vaihtelun tasointa ja vakuutusyhtiön vastuunkantokyvyn ylläpito. Tasoitusmäärä on sisällytetty suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaan vakuutus tekniseen vastuuvelkaan. IFRS-tilinpäätöksestä tasoitusmäärä on eliminoitu eli se on merkitty taseeseen jaettuna omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan ja tasoitusmäärän muutos on merkitty tulolaskelmaan jaettuna tilikauden tulokseen ja laskennalliseen veroon.

Olennaiset IFRS-oikaisut (1 e):

- velat vakuutus sopimuksista	-208 48	(1.1.2004: -160 037)
- tasoitusmäärän muutos	48 450	

4 Yhteistakuuerä (IFRS 4, IAS 37)

Suomen tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa ja potilasvahinkolaissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhdessä niistä korvauksista, jotka jäävät asiakkaalle maksamatta jonkun em. vakuutusyhtiön selvitystilän tai konkurssin seurauksena. Vakuutusyhtiöt varaa- vat etukäteen lakisääteisesti taseisiinsa yhteistakuuerän. Varattua

yhteistakuuerää ei voi purkaa muutoin kuin käyttämällä sitä em. tarkoitukseen tai siirtämällä sen toiseen vakuutusyhtiöön vakuutuskannan luovutuksen yhteydessä. Koska kysymyksessä on olemassa olevaan lainsäädäntöön eikä vakuutus sopimukseen perustuva velvoite, on yhteistakuuerä ryhmitelty taseessa vakuutus teknisestä vastuuvelasta varauksiin ja sen muutos tulolaskelmassa korvauksista liikekuluihin (Vakuutus sopimusten hoitokulut).

Ryhmittelymuutokset (1 000 e):

- velat vakuutus sopimuksista	-33 559	(1.1.2004: -32 268)
- varaukset	33 559	(1.1.2004: 32 268)
- yhteistakuuerän muutos	1 291	
- vakuutus sopimusten hoitokulut	-1 291	

5 Jälleenvakuuttajien osuus (IFRS 4)

Jälleenvakuuttajien osuus vakuutus teknisestä vastuuvelasta on ryhmitelty taseessa varoiksi eikä esitetty vakuutus sopimuksista aiheutuvien velkojen vähennyseränä.

Ryhmittelymuutokset (1 000 e):

- saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	90 821	(1.1.2004: 59 577)
- velat vakuutus sopimuksista	90 821	(1.1.2004: 59 577)

6 Vastuuvelan diskonttauksen purkautuminen (vahinkovakuutus)

Konsernin vahinkovakuutuksen vakuutus teknisestä vastuuvelasta noin puolet on laskettu diskonttausta käyttäen, sillä lakisääteisiin vakuutuslajeihin sisältyvä merkittävä määrä eläkemuoitoisia korvauksia. Diskonttausta käytettäessä ajan kulumisesta johtuva vastuuvelan lisäys on sisällytetty suomalaisia tilinpäätösperiaatteita noudatettaessa korvauskuluihin ja vähäinen määrä vakuutusmaksutuottoihin. Valitun uuden esittämistavan mukaan diskonttauksen purkautuminen on ryhmitelty omaksi eräkseen rahoituskulujen ryhmään.

Ryhmittelymuutokset (1 000 e):

- vakuutusmaksutuotot	1 013
- korvaukset	38 335
- diskonttauksen purkautuminen	-39 348

7 Kansallisen käytännön soveltaminen ja velan riittävyystesti (IFRS 4)

Muilta kuin edellä mainituilta osin vakuutus sopimukseen on sovellettu edelleen kansallista tilinpäätöskäytäntöä.

Tilinpäätöspäivänä on arvioitu, onko taseeseen merkitty vastuuvelka riittävä, kun käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevasta rahavirroista. Jos arviointi on osoittanut, että vakuutus sopimusten aktivointeihin hankintamenoihin ja hankittuihin vakuutus kantoihin liittyvillä aineettomilla hyödykkeillä ei ole riittävä, vajuus on kirjattu tulokseen. Konsernin soveltama riittävyyslaskenta täyttää standardin vaatimukset, joten mahdollinen vajuus on kirjattu tulokseen jo erillisiin tilinpäätöksissä.

8 Rahoitusvarojen arvostaminen (IAS 39)

Osakkeiden ja rahoitusmarkkinavälineiden arvostamisessa on siirrytty suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaisesta alimman arvon periaatteesta IAS 39:n mukaisiin käypiin arvoihin. Aikaisemmin liitetiedoissa kerrotut arvostuserot on merkitty 1.1.2004 taseen omaan pääomaan laskennallisella verovelalla vähennettyinä.

FAS:n alimman arvon periaatteen mukaan hankintamenosta on tehty tulosvaikutteinen arvonalentumiskirjaus, jos omaisuuserän käypä arvo on laskenut alle hankintamenon, ja kirjaus on peruutettu, jos käypä arvo on myöhemmin noussut. Arvojen noustessa yli hankintamenon, on syntynyt arvostuseroa, joka on kerrottu liitetiedoissa.

IFRS-käytännön mukaan muut rahoitusvarat kuin lainat ja saamiset on arvostettu käypään arvoon ja käyvän arvon muutos on kirjattu omaisuuserän luokittelusta riippuen joko heti tulokseen tai ensin oman pääoman rahastoon ja sieltä omaisuuserän myynnin yhteydessä tulokseen.

9 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat (IAS 39)

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat jakautuvat kaupankäyntitaroituksessa pidettäviin varoihin ja alkuperäisen kirjauksen yhteydessä tai 1.1.2004 tähän pääryhmään luokiteltuihin varoihin.

Kaupankäyntitaroituksessa pidettäviin varoihin on sisällytetty arvopaperit, jotka on hankittu myytäväksi tai takaisin ostettaviksi lyhyen ajan kuluessa eli joidenkin ulkopuolisten varainhoitajien hoitamat varat. Kaikki johdannaissopimukset on esitetty kaupankäyntivaroissa tai -ve-loissa. Suojauslaskentaa ei ole sovellettu.

Toiseen alaryhmään on luokiteltu kytkettyjä johdannaisia sisältävät joukkolainat, pääomasijoitustoimintaan liittyvät osuudet osakkuusyri-tyksissä sekä run off- yhtiöiden salkuissa olevat valuuttamääräiset rahoitusmarkkinavälineet.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat on arvostettu käypään arvoon ja arvostustulos on kirjattu tuloslaskelmaan. FAS-käytännöstä poiketen myös hankintamenon ylittävä arvonnousu vaikuttaa välittömästi tulokseen samoin arvopaperin hankintaan liittyvät transaktiomenot.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotto (korot, osingot, kurssierot, myyntivoitot ja -tappiot, realisoitumaton arvomuutos) on esitetty yhtenä eränä IFRS-tuloslaskelmassa. Transaktiomenot on esitetty kulujen ryhmässä [Sijoitusten hoitokulut].

Aikaisemmin osakkeisiin ja osuuksiin sekä rahoitusmarkkinavälineisiin merkittävät rahoitusvarat on luokiteltu 1.1.2004 käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin seuraavasti (1 000 e):

Kirjanpitoarvo (FAS)	
Osakkeet ja osuudet osakkuusyri-tyksissä	5 964
Muut osakkeet ja osuudet	48 779
IFRS-oikaisu	5 237
Kirjanpitoarvo (IFRS), käypä arvo	59 980
Kirjanpitoarvo (FAS)	
Rahoitusmarkkinavälineet	39 310
IFRS-oikaisu	581
Kirjanpitoarvo (IFRS), käypä arvo	39 891

Kirjanpitoarvo (FAS)	
Johdannaissopimukset (varat)	0
IFRS-oikaisu	255
Kirjanpitoarvo (IFRS), käypä arvo	255

10 Lainat ja muut saamiset (IAS 39)

Lainoihin ja muihin saamisiin on merkitty lainasalkussa olevat varat sekä suoraan yrityksille myönnettyt lainat, joilla ei käydä kauppaa. Saamisiin sisältyvät myös kaikki vakuutusliikkeen saamiset, jälleenvakuuttajien vastuuvälkaosuutta lukuun ottamatta. Pankkitalletukset on ryhmitelty rahavaroihin.

Lainat ja saamiset on arvostettu jaksotettuun hankintameno- on efektiivisen koron menetelmällä ja jaksotus on kirjattu korkotuottoihin [Sijoitustuotot].

11 Myytävissä olevat rahoitusvarat (IAS 39)

Muut kuin kohdissa 9-10 esitetyt rahoitusvarat, eli pääosa varoista, on luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Myytävissä olevat rahoitusvarat on arvostettu käypään arvoon ja vastaerä on merkitty omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon. Myös aikaisemmat arvonalentumiset, pysyviä arvonalentumistappioita lukuun ottamatta, samoin kuin niihin liittyvät aikaisempien tilikausien verot on siirretty 1.1.2004 voittovaroista käyvän arvon rahastoon. Arvostustulos on kirjattu tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä on myyty. Arvonalentu- misten erilainen käsittely aiheuttaa tulosvaikutteisen IFRS-oikaisun, sillä tilapäiset arvonalentumiset ja niiden palautumiset vaikuttavat IFRS-tu- lokseen vasta, kun ne realisoituvat myynnin yhteydessä tai arvonalentu- minen todetaan objektiivisen näytön perusteella pysyväksi. Transaktio- menot on sisällytetty edelleen alkuperäiseen hankintameno- on.

Tulokseen vaikuttava IFRS-oikaisu aiheutui myös siitä, että rahoitus- markkinavälineiden nimellisarvon ja hankintamenon erotus on jaksotet- tu korkotuotoiksi käyttämällä efektiivisen koron menetelmää eikä FAS:n lineaarista menettelyä.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen tuotot on sisällytetty tuloslas- kelmassa sijoitustuottoihin sekä myyntivoittoihin ja -tappioihin.

Aikaisemmin osakkeisiin ja osuuksiin sekä rahoitusmarkkinavälinei- siin merkittävät rahoitusvarat on luokiteltu 1.1.2004 myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi seuraavasti (1 000 e):

Kirjanpitoarvo (FAS)	
Osakkeet ja osuudet osakkuusyri-tyksissä	7 226
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyri-tyksissä	202
Muut osakkeet ja osuudet	607 609
IFRS-oikaisu	270 340
Kirjanpitoarvo (IFRS), käypä arvo	885 378
Kirjanpitoarvo (FAS)	
Rahoitusmarkkinavälineet	1 472 628
IFRS-oikaisu	22 833
Kirjanpitoarvo (IFRS), käypä arvo	1 495 462

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Olennaiset IFRS-oikaisut käyvän arvon rahaston osalta (1 000 e):

- hankintamenon ylittävä arvonnousu	222 765	(1.1.2004: 293 173)
- kertyneet arvonalentumiset, siirto voittovaroista	-31 086	(1.1.2004: -61 904)
- käyvän arvon rahastoa koskevat oikaisut yhteensä verojen jälkeen	141 868	(1.1.2004: 165 931)
- arvonalentumisten tulosvaikutus	-30 817	

12 Sijoitus- ja käyttöomaisuuskiinteistöt (IAS 40, IAS 16, IAS 27, IAS 28, IAS 31, IAS 41)

Kaikki kiinteistöt on arvostettu edelleen kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöjen käypä arvo on kerrottu liitetiedoissa.

Keskinäiset asunto- ja kiinteistöasakeyhtiöt on yhdistelty FAS-konsernitilinpäätökseen tytäryrityksinä, jos niiden äänivallasta on omistettu yli 50 %. Muut kiinteistösijoytukset on arvostettu alimman arvon periaatteella. IFRS-tilinpäätökseen keskinäiset asunto- ja kiinteistöasakeyhtiöt on yhdistelty edelleen rivi riviltä tytäryrityksinä, jos omistus on 100 %. Muulloin keskinäiset yhtiöt on yhdistelty rivi riviltä suhteellisesti omistussuuden mukaan. Yhdisteltävän muutos vaikuttaa jossain määrin kiinteistöyhtiöiden kaikkiin tilinpäätöseriin, sillä aikaisemmin tytäryrityksinä käsiteltujen yhtiöiden vähemmistön osuutta ei ole enää merkitty tilinpäätökseen mutta toisaalta myös alle 50 % omistetuista yhtiöistä on kirjattu tilinpäätökseen konsernin omistusta vastaava osuus.

Omassa käytössä olevat kiinteistöt on siirretty sijoituskiinteistöistä aineelliseksi käyttöomaisuushyödykkeiksi ja niiden hoitokulut, poistot ja arvonalentumistappiot on siirretty sijoitustoiminnan kuluista toimintokohtaisiin liikekuluihin.

Sijoituskiinteistöjen vuokratuotot on esitetty tuloslaskelman sijoitustuotoissa ja realisoinnit myyntivoitoissa ja -tappioissa. Sijoituskiinteistöjen hoitokulut, poistot ja arvonalentumistappiot on esitetty kulujen ryhmässä (Sijoitusten hoitokulut) eikä tuottojen vähennyseränä.

Kasvava puusto on arvostettu käypään arvoon ja sisällytetty määrän vähäisyydestä johtuen sijoituskiinteistöihin.

Ryhmittelymuutokset (1 000 e):

- aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	56 663	(1.1.2004: 56 672)
- sijoituskiinteistöt	-56 663	(1.1.2004: -56 672)
- sijoituskiinteistöjen hoitokulut, poistot ja arvonalentumistappiot	10 900	

Olennaiset IFRS-oikaisut (1 000 e):

- suhteellinen yhdistely, käyttöomaisuus	13 834	(1.1.2004: 14 699)
- suhteellinen yhdistely, sijoitusomaisuus	-15 947	(1.1.2004: -15 476)
- kasvava puusto, arvostusero	271	(1.1.2004: 270)
- omassa käytössä olevien kiinteistöjen hoitokulut, poistot ja arvonalentumistappiot	10 814	

13 Osakkuusyritykset (IAS 28)

Venture capital-osakkuusyritykset on merkitty FAS-konsernitilinpäätökseen kertyneillä arvonalentumistappioilla vähennettyyn hankintamenoon. IFRS-standardeihin siirryttäessä ne on luokiteltu IAS 28-standardin salliman menettelyn mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kir-

jattaviksi rahoitusvaroiksi ja ryhmitelty taseessa tähän erään. Arvostukset vastasivat toisiaan.

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen takuusuudet on merkitty FAS-konsernitilinpäätöksessä hankintamenon määräisinä osuuksiin osakkuusyrityksissä. Työeläkevakuutusyhtiötä koskevan lainsäädännön rajoitusten seurauksena konsernin omistus ja äänivalta Ilmarisessa ei kuitenkaan synnyttänyt IAS 28:n tarkoittamaa huomattavaa vaikutusvaltaa. Tästä syystä Ilmarisen takuusuudet on luokiteltu 1.1.2004 myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi ja arvostettu käypään arvoon. Takuusuudet on myyty tästä arvostaan 3.1.2005. Saatu takuupääoman korko on ryhmitelty vastaavasti IFRS-tuloslaskelmassa osakkuusyritysten voitoista sijoitustuottoihin.

Ryhmittelymuutokset (1 000 e):

- Venture capital -sijoitukset	4 614	(1.1.2004: 6 508)
- Ilmarinen	7 226	(1.1.2004: 7 226)

14 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet (IAS 16, IAS 17)

Suomalaisia tilinpäätösperiaatteita sovellettaessa vuokrasopimukset on käsitelty muina vuokrasopimuksina. IFRS-periaatteisiin siirryttäessä osa atk-laitteiden vuokrasopimuksista on luokiteltu rahoitusleasingsopimuksiksi. Rahoitusleasingsilla hankitut omaisuuserät vähennettyinä kertyneillä poistoilla on merkitty 1.1.2004 aineelliseksi käyttöomaisuushyödykkeiksi. Nämä omaisuuserät poistetaan aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä koskevien poistosuunnitelmien mukaisesti hyödykkeiden taloudellisena vaikutusajana. Sopimuksista johtuvat velvoitteet on vastaavasti merkitty korollisiin velkoihin ja vuokra on jaettu rahoituskuluksi ja velan lyhennykseksi. Kaikki oikaisut liittyivät vuoden 2004 lopussa myytyyn tytäryritykseen.

Vuokrahuoneistoihin liittyvät perusparannusmenot on aiemmin sisällytetty aineettomiin hyödykkeisiin, mistä ne on siirretty IFRS:n mukaisesti aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Taide-esineet on ryhmitelty muista varoista aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin.

Olennaiset IFRS-oikaisut (1 000 e):

- Omaisuus, rahoitusleasing	-	(1.1.2004: 5 094)
- Korolliset velat, rahoitusleasing	-	(1.1.2004: 5 212)

15 Liikearvo (IFRS 3, IAS 36)

Suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaan konserniaktiiva on las-kettu hankintahinnan ja tytäryrityksen hankintahetken oman pääoman erotuksena ja kohdistettu niille tytäryrityksen omaisuuserille, joista eron on katsottu johtuvan. IFRS-standardien mukaan hankitun yrityksen varat ja velat on arvostettu hankintahetken käypään arvoon, jolloin liikearvon osuus yleensä pienenee.

Ennen 1.1.2004 tapahtuneet liiketoimintojen yhdistämiset on käsitelty IFRS 1:n mahdollistamalla tavalla alkuperäisiin arvostuksiin ja kohdistuksiin perustuen. Muutos vaikutti tästä syystä vain vuonna 2004 tapahtuneeseen Baltian tytäryritysten vähemmistöosuuskien hankintaan. Osa hankintamenoista kohdistettiin vakuutusosopimuksiin ja osa asiakassuhteisiin liittyväksi aineettomaksi hyödykkeeksi.

IFRS 3:n mukaan liikearvoista ei 1.1.2004 jälkeen tehdä suunnitelman mukaisia poistoja, vaan liikearvojen mahdollinen arvonalentuminen testataan IAS 36:n mukaisesti vuosittain. Poistojen peruuttaminen pienensi vuoden 2004 kuluja ja kasvatti vuoden lopun liikearvoa. Arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Olennaiset IFRS-oikaisut (1 000 €):

- liikearvo, poistojen peruutus	2 025	{1.1.2004: -}
- liiketoiminnan muut kulut, poistojen peruutus	2 025	

16 Muut aineettomat hyödykkeet (IFRS 4, IAS 38)

Baltian tytäryritysten vähemmistöosuusien hankinnan yhteydessä velka vakuutus sopimuksista on arvostettu käypään arvoon ja käypä arvo on jaettu IFRS 4:n mahdollistamalla tavalla kahteen osaan eli kansallisten periaatteiden mukaisesti arvostettuun vastuovelkaan ja hankittuun vakuutuskantaan liittyvään aineettomaan hyödykkeeseen, joka on arvostettu yhdenmukaisesti vastuuvelan kanssa ja kirjataan kuluksi sen vaikutusaikana.

FAS-tilinpäätöksissä on vuonna 2003 aloitettu uusien itse kehitettyjen tietojärjestelmien toteutusvaiheen menojen aktivointi IFRS-periaatteiden mukaisesti. Keskenäiset hankkeet on vuonna 2004 testattu arvonalentumisen varalta. Testaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Joissain tytäryrityksissä on aktivoitu vakuutus sopimusten hankintamenoja. Aktiivaerä on ryhmitelty saamisten alta aineettomiin hyödykkeisiin.

17 Eläkevelvoitteet (IAS 19)

Suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaan eläkevakuutusmaksut on kirjattu kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee, ja eläkevelvoitteeksi siirtovelkoihin on kirjattu vain yhtiön omiin eläkesitoumuksiin perustuva eläkevastuu. IFRS-periaatteisiin siirtymisen yhteydessä kaikki järjestelyt on jaettu maksu- ja etuuspohjaisiin järjestelyihin. Suomalaisen lakisääntöisen työeläkevakuutuksen (TEL) tuleviin työkyvyttömyyseläkkeisiin liittyvät etuudet ja vapaaehtoiset lisäeläke-etuudet on käsitelty etuuspohjaisina järjestelyinä.

Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä taseeseen on merkitty vakuutusmatemaattisesti lasketun eläkevelvoitteen nykyarvon ja järjestelyyn kuuluvien varojen käyvän arvon erotus. IFRS 1:n salliman helpotuksen perusteella kaikki kertyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot on kirjattu 1.1.2004 kertyneisiin voittovaroihin. TEL-työkyvyttömyyseläkkeiden tuntemattomien varausta vastaava osuus vakuutusmaksusta on merkitty muihin saamisiin etukäteen maksettuna menona.

TEL-työkyvyttömyyseläkkeisiin liittyvä vastuu on tuloutettu lähes kokonaan vuoden 2004 joulukuussa sosiaali- ja terveysministeriön silloin hyväksymän laskuperustemuutoksen seurauksena. Vuoden 2004 lopussa eläkevelvoitteen määrä vastasi saamisiin merkittyä etukäteen maksettua vakuutusmaksua. Vuoden 2006 alusta TEL-työkyvyttömyyseläkkeet on luokiteltu maksupohjaisiksi järjestelyiksi.

Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot on jätetty 1.1.2004 jälkeen kirjaamatta tulokseen, jos niiden yhteismäärä ei ylitä 10 % eläkevelvoitteen tai järjestelyyn kuuluvien varojen arvosta.

Olennaiset IFRS-oikaisut (1 000 €):

- eläkevelvoitteet, TEL-työkyvyttömyys	1 877	{1.1.2004: 19 922}
- saamiset, TEL-työkyvyttömyys	1 877	{1.1.2004: 1 821}
- eläkevelvoitteet, muut	761	{1.1.2004: 771}

18 Henkilöstöoptiot (IFRS 2)

Suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaan henkilöstön palkitsemiseksi myönnettyjä optio-ohjelmia ei ole kirjattu kuluksi. IFRS 1:n mukaan sellaiset henkilöstöoptiot, jotka on myönnetty 7.11.2002 jälkeen ja joiden ansaintakausi jatkuu 1.1.2005, on kirjattu ansaintakaudelle kuluksi. Vastakirjaus on tehty ylikurssirahastoon. Siirtymäsäännöksen piiriin kuuluu vain pieni osa vuoden 2001 C-optioista.

19 Palkkiotuotot (IAS 18)

Palkkiotuottoihin on ryhmitelty FAS-tuloslaskelman muissa tuotoissa esitetty suoritemyynti. Korvaustenhoitosopimusten palkkiot ja erät aikaisemmin liikekulojen vähennyseräksi kirjatut palkkiot kasvattivat IFRS:n palkkiotuottoja.

20 Toimintokohtaiset kulut

Tuloslaskelmakaava on edelleen toimintokohtainen. Korvausten hoitamiseen liittyvä kuluosuus on sisällytetty korvauskuluihin. Muiden toimintojen kuluosuudet on esitetty kulojen ryhmässä. Myös sijoitusten hoitokulut on siirretty sijoitustuottojen ryhmästä kulojen ryhmään. Niihin on sisällytetty myös sijoituskiinteistöjen hoitokulut, poistot ja arvonalentumistappiot.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen hoitokulut, poistot ja arvonalentumistappiot on sisällytetty tiloja käyttävien toimintojen liikekuluihin (tarkemmin kohdassa 12). FAS-tuloslaskelmassa ne on vähennetty sijoitustuotoista. Muutos kasvatti kaikkien toimintojen kuluja. TEL-työkyvyttömyyseläkkeitä koskevan vastuun tuloutuminen (tarkemmin kohdassa 17) puolestaan pienensi kaikkien toimintojen kuluja. Vakuutusmaksusaamisten luottotappioiden, liikenneturvallisuusmaksun ja yhteistakuuerän ryhmittelyn muutos kasvatti vakuutus sopimusten hoitokuluja (tarkemmin kohdassa 2).

Tytäryritysten myyntitappiot on siirretty satunnaisista kuluista liike-toiminnan muihin kuluihin.

21 Laskennalliset verosaamiset ja -velat sekä tuloverot (IAS 12)

Suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaan tilinpäätökseen on merkitty tilikauden verot sekä kirjanpitoarvojen ja verotuksellisten arvojen välisistä väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verot. IFRS-tilinpäätökseen on merkitty tämän lisäksi IFRS-oikaisuihin liittyvät laskennalliset verot. Laskennallinen vero on merkitty tulokseen tai omaan pääomaan yhdenmukaisesti IFRS-oikaisun kanssa.

Myös verotettavaan tuloon perustuva tilikauden ja aikaisempien tilikausien vero on kirjattu liiketapahtumaa vastaavalla tavalla. Koska myytävissä olevien rahoitusvarojen tilapäiset arvonalentumiset on merkitty omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon, on rahastoon siirretty myös näitä vastaava osuus tilikauden verosta. Kun rahoitusvarat on myyty, on aikaisemman tilikauden vero siirretty oman pääoman rahastosta tuloslaskelmaan.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti laskennallisia verosaamia ei ole netotettu laskennallisten verovelkojen kanssa. IFRS-periaatteiden mukaan laskennalliset verosaamiset ja -velat on sen sijaan netotettu, kun saaminen täyttää IAS 12:n mukaisen kuittausoikeuden.

Olennaiset ryhmittelymuutokset (1 000 e):

- laskennallisten verosaamisten netotus	18 944	(1.1.2004: 30 222)
---	--------	--------------------

Olennaiset IFRS-oikaisut (1 000 e):

- laskennallinen verosaaminen, eläkevelvoitteet	-702	(1.1.2004: -5 988)
- laskennallinen verovelka, tasoitusmäärä	54 201	(1.1.2004: 46 397)
- laskennallinen verovelka, rahoitusvarojen arvostus	59 412	(1.1.2004: 87 449)

22 Vähemmistön osuus, muuntoerot ja käyttörahasto

Vähemmistön osuus omasta pääomasta on IAS 1:n mukaisesti siirretty esitettäväksi omana eränään omassa pääomassa, kun se suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti on esitetty erillään emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluvasta omasta pääomasta.

Ulkomaisista yrityksistä johtuvat muuntoerot on esitetty erillisenä oman pääoman eränä. Käyttörahasto, joka sisällöltään vastaa kertyneitä voittovaroja, on sisällytetty kertyneisiin voittovaroihin.

Konsernin rahavirtalaskelman 1.1.-31.12.2004 IFRS-muutokset

1 000 e

FAS 2004 IFRS 2004

Liiketoiminnan rahavirrat

Saadut vakuutusmaksut		706 998
Jälleenvakuuttajille maksettu osuus		-58 609
Maksetut korvaukset		-447 174
Jälleenvakuuttajilta saatu osuus		16 102
Saadut korot		61 281
Saadut osingot		37 536
Saadut muut sijoitustulot, palkkiotulot ja liiketoiminnan muut tulot		55 678
Maksut henkilöstömenoista		-144 814
Maksut liiketoiminnan muista menoista		-91 842
Liiketoiminnan nettorahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	134 554	135 156
Maksetut korot ja muut rahoitusmenot	-604	-1 740
Maksetut tuloverot	-36 724	-36 724
Liiketoiminnan nettorahavirta	97 226	96 692

Investointien rahavirrat

Investoinnit rahoitusvaroihin ja kiinteistöihin	-1 729 505	-4 637 581
Luovutustulot rahoitusvaroista ja kiinteistöistä	1 810 397	4 739 872
Hankitut liiketoiminnot	-8 872	-8 872
Myydyt liiketoiminnot	1 973	1 973
Pääkonttorikiinteistön myynti		-
Muut investoinnit (netto)	-18 579	-18 652
Investointien nettorahavirta	55 414	76 740

1 000 e	FAS 2004	IFRS 2004
Rahoituksen rahavirrat		
Maksullinen osakeanti	3 554	3 554
Lainojen takaisinmaksut	-6 936	-6 936
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-151 870	-151 870
Rahoituksen nettorahavirta	-155 252	-155 252
Rahavarojen muutos	-2 612	18 180
Rahavarat tilikauden alussa	279 385	72 371
Valuuttakurssien muutosten vaikutus	-78	-78
Rahavarat tilikauden lopussa	276 695	90 473

Selostus olennaisista oikaisuista tilikauden 2004 rahavirtalaskelmaan

Rahavirtalaskelmassa rahavirrat on esitetty aikaisemman epäsuoran esittämistavan sijasta bruttomääräisinä suoraa esittämistapaa käyttäen. Rahavarioihin on sisällytetty vain rahat, pankkisaamiset ja pankkitalletukset mutta ei enää sijoitustarkoituksessa tehtyjä sijoituksia, vaikka niillä olisi lyhyt juoksuaika. Lisäksi keskinäisten asunto- ja kiinteistö-osakeyhtiöiden suhteellinen yhdistelytapa (tarkemmin kohdassa 12) on aiheuttanut lukuihin vähäisiä muutoksia.

EMOYHTIÖN TASE

1 000 e	Viite	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet	2		
Aineettomat oikeudet		3 835	4 826
Muut pitkävaikutteiset menot		1 582	19
Ennakkomaksut		-	677
		5 417	5 522
Aineelliset hyödykkeet	2		
Koneet ja kalusto		595	677
Muut aineelliset hyödykkeet		2 010	2 035
		2 605	2 712
Sijoitukset			
Osuudet saman konsernin yrityksissä	3,7	317 257	335 614
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	4	112 500	112 500
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä	5,7	9 952	17 179
Muut osakkeet ja osuudet	6	19 806	29 849
Muut saamiset	8	-	925
		459 515	496 066
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus			
Tavarat		934	1 004
Saamiset			
Pitkäaikaiset			
Laskennallinen verosaaminen	16	7 214	14 665
Lyhytaikaiset			
Myyntisaamiset		7	-
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	9	98 768	14 693
Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä	9	11	57
Muut saamiset		1 721	4 768
Siirtosaamiset	10	2 314	1 693
		102 821	21 211
Rahoitusarvopaperit			
Muut arvopaperit	11	66 643	34 438
Rahat ja pankkisaamiset		16 722	22 690
Vastaavaa yhteensä		661 870	598 308
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	12		
Osakepääoma		138 012	137 834
Ylikurssirahasto		47 035	43 281
Muut rahastot			
Vararahasto		64 813	64 813
Muut rahastot		180 840	162 620
Tilikauden voitto		173 754	133 741
		604 453	542 288
Tilinpäätössiirtojen kertymä			
Poistoero	16	431	304
Pakolliset varaukset	13	4 350	1 294
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen			
Muut velat		914	1 066
Lyhytaikainen			
Ostovelat		1 324	1 796
Velat saman konsernin yrityksille	14	17 491	24 457
Velat omistusyhteisyhteisöille	14	-	1 406
Muut velat		1 758	1 571
Siirtovelat	15	31 149	24 124
		51 722	53 355
Vastattavaa yhteensä		661 870	598 308

EMOYHTIÖN TULOSLASKELMA

1.1.-31.12., 1 000 e	Viite	2005	2004
Liikevaihto		36 823	57 827
Liiketoiminnan muut tuotot	18	87 129	150
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana		-1 750	-1 773
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)		-58	-690
Ulkopuoliset palvelut		-128	-1 786
		-1 936	-4 248
Henkilöstökulut	19		
Palkat ja palkkiot		-14 011	-14 015
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	13	-4 792	-2 451
Muut henkilösivukulut		-1 306	-1 500
		-20 108	-17 966
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	2	-922	-7 725
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä		-142	-1 999
		-1 064	-9 724
Liiketoiminnan muut kulut	13	-34 303	-42 887
Liikevoitto (-tappio)		66 541	-16 848
Rahoitustuotot ja -kulut	20		
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä		54 960	120 641
Tuotot osuuksista omistusyhteisyriyksissä		907	1 138
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista			
Samam konsernin yrityksiltä		6 444	3 597
Muilta		52 380	75 356
Muut korko- ja rahoitustuotot			
Samam konsernin yrityksiltä		1 465	2 113
Muilta		2 375	6 810
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista		-278	-72
Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista		-137	-1
Korkokulut ja muut rahoituskulut			
Samam konsernin yrityksille		-1 898	-1 090
Muille		-351	-1 629
		115 866	206 864
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta			
Tilikauden verot		-4 037	-45 686
Laskennalliset verot		-7 451	-4 582
		-11 487	-50 268
Voitto varsinaisesta toiminnasta		170 920	139 748
Satunnaiset erät	21		
Satunnaiset tuotot		4 000	4 365
Satunnaiset kulut		-	-12 397
		4 000	-8 032
Tuloverot satunnaisista eristä			
Tilikauden verot		-1 040	2 329
Voitto satunnaisten erien jälkeen		173 880	134 045
Tilinpäätössiirrot			
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)	16	-127	-304
Tilikauden voitto		173 754	133 741

EMOYHTIÖN RAHOITUSLASKELMA

1 000 e	2005	2004
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto varsinaisesta toiminnasta	170 920	139 748
Oikaisut		
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonnkorotukset	557	2 072
Realisoitumattomat kurssivoitot/-tappiot	10	-278
Suunnitelman mukaiset poistot	922	7 725
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-819	-82
Muut oikaisut	-126 604	-56 207
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	44 987	92 977
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten vähennys	3 029	17 412
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys/vähennys	2 261	-12 505
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	50 277	97 884
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-49	-133
Maksetut tuloverot	-1 454	0
Liiketoiminnan rahavirta	48 774	97 751
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-511 034	-1 507 014
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat ja tytäryhtiöosakkeet)	567 512	1 569 913
Ostetut tytäryhtiöosakkeet	-	-8 872
Myydyt tytäryhtiöosakkeet	-	415
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-939	-7 469
Investointien rahavirta	55 540	46 974
Rahoituksen rahavirta		
Maksullinen osakeanti	3 933	3 554
Omien osakkeiden hankkiminen	-8 450	-
Lainojen takaisinmaksut	-152	-457
Konserniavustus	1 468	-7 500
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-107 081	-149 819
Rahoituksen rahavirta	-110 282	-154 222
Rahavarojen muutos	-5 968	-9 497
Rahavarat tilikauden alussa	22 690	32 298
Yritysjärjestelyissä siirtyneet rahavarat	-	-112
Rahavarat tilikauden lopussa	16 722	22 690
Rahat ja pankkisaamiset		

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

a) Laatimisperusta

Emoyhtiön tilinpäätös on laadittu suomalaisten tilinpäätöseriaatteiden mukaisesti. Tilinpäätöksessä esitettävät rahamäärät ovat euroina, ellei toisin kerrota.

Liitetietojen esittämistapa on joiltain osin muutettu. Aikaisemmin emoyhtiöstä esitettiin samat liitetiedot kuin konsernista. Nyt konserniliinpäätös laaditaan kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti ja emoyhtiöstä esitetään kirjanpitolain ja -asetuksen mukaiset liitetiedot. Rahavirtalaskelmassa rahavarioihin on sisällytetty vain rahat, pankkisaamiset ja pankkitalletukset, mutta ei sijoitustarkoituksessa tehtyjä sijoituksia vaikka niillä olisi lyhyt juoksuaika. Muilta osin tilinpäätöksen esittämistavassa tai laatimisperiaatteissa ei ole tapahtunut muutoksia vuoden 2005 aikana.

Emoyhtiön tietojen vertailukelpoisuuteen vaikuttaa työasemien ja työasemaohjelmistojen sekä konntorikoneiden ja -kaluston myynti Pohjolan IT-hankinta Oy:lle joulukuussa 2004 ja kiinteistösijoitustoiminnan liiketoimintasiirto Pohjola Kiinteistösijoitus Oy:öön vuoden 2005 alussa.

b) Arvostus- ja jaksotuseriaatteet

Aineettomat hyödykkeet sekä koneet ja kalusto esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla ja arvonalentumisilla vähennetyn hankintameno määräisenä. Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot.

Osuudet saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteyksyrityksissä esitetään taseessa pysyvillä arvonalentumisilla vähennetyn hankintameno määräisenä. Hankintameno lasketaan fifo-menetelmää käyttäen.

Muut osakkeet ja osuudet sekä rahoitusarvopapereihin sisältyvät rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alemman todennäköisen luovutushinnan määräisenä. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja alkuperäisen hankintameno erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä merkitään hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen.

Osakkeiden ja osuuksien sekä rahoitusmarkkinavälineiden, jotka noteerataan virallisissa arvopaperipörssissä tai jotka muuten ovat julkisen kaupankäynnin kohteena, todennäköisenä luovutushintana käytetään tilinpäätöspäivän viimeistä jatkuvan kaupankäynnin mukaista ostokurssia tai sen puuttuessa vastaavaa kaupankäyntikurssia. Mikäli tilinpäätöspäivä ei ole pörssipäivä, käytetään tätä päivää edeltävää vastaavaa kurssia. Muiden osakkeiden, osuuksien ja rahoitusmarkkinavälineiden

todennäköinen luovutushinta määritetään diskontattujen rahavirtojen tai vastaavanlaisten sijoitusten arvojen perusteella tai käyttämällä sijoituksen jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin perustuvaa arvoa. Rahastomuotoisten pääomasijoitusten todennäköisenä luovutushintana pidetään kunkin rahaston viimeksi ilmoittaman arvon mukaan laskettua rahasto-osuuden arvoa.

Muut aineelliset hyödykkeet (taide-esineet) ja vaihto-omaisuus esitetään taseessa hankintameno tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai luovutushinnan määräisenä.

Saamiset merkitään taseeseen nimellisarvoon tai tätä alempana todennäköiseen arvoon.

Jos tehty arvonalentumiskirjaus osoittautuu myöhemmin aiheettomaksi, palautetaan aiheeton määrä tulosvaikutteisesti hankintamenoon.

Verotettavan tulo ja kirjanpidon tuloksen välisiin jaksotuseroihin sekä muihin väliaikaisiin eroihin liittyvät laskennalliset verovelat ja -saamiset merkitään taseeseen. Suomen kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella voidaan tilinpäätöksen kirjata suunnitelman ylittäviä poistoja. Poistoero on verotuksessa vähennyskelpoinen vain, jos se on vähennetty myös kirjanpidossa. Poistoero sisältää laskennallisen verovelan. Laskennallinen verovelka ja -saaminen esitetään tilinpäätöstä laadittaessa voimassa olevan verokannan mukaisena. Käytetty verokanta on 26 prosenttia.

Velat merkitään taseeseen nimellisarvoon, tai jos velka on sidottu indeksiin tai muuhun vertailuperusteeseen, muuttuneen vertailuperusteen mukaiseen nimellisarvoa korkeampaan arvoon.

Vastaisia menoja ja menetyksiä varten tehdään varaus, kun yhtiöllä on aikaisempaan tapahtumaan perustuva ja todennäköisesti toteutuva lakisääteinen tai sitoumukseen perustuva velvoite. Jos vastaisen menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisaikaa ei tunneta, esitetään erä taseessa pakollisena varauksena mutta muulloin siirtovelkana.

Kertyneet eläkevakuutusmaksut kirjataan tuloslaskelmaan. Anne-tuista eläkesitoumuksista johtuva eläkevastuu lasketaan vakuutusma-temaattisesti ja kirjataan tulosvaikutteisesti.

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilikauden päättyessä avoinna olevat ulkomaanrahanmääräiset saamiset ja velat muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Sekä tilikaudella että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään tuloslaskelmaan.

Omien osakkeiden hankintameno vähennetään omasta pääomasta. Kun omat osakkeet mitätöidään, siirretään niiden kirjanpidollista vasta-arvoa vastaava määrä osakepääomasta ylikurssirahastoon.

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

2. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

1 000 e	Aineettomat oikeudet	Ennakkomaksut	Muut pitkävaikuttiset menot	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.2005	6 409	677	72	1 234	2 035
Lisäykset	77	-7	921	132	13
Vähennykset	-1 013	-	-	-157	-38
Siirto erien välillä	-238	-670	908	-	-
Hankintameno 31.12.2005	5 235	-	1 901	1 208	2 010
Kertyneet poistot 1.1.2005	-1 583	-	-53	-557	-
Vähennysten kertyneet poistot	692	-	-	91	-
Tilikauden poistot	-652	-	-122	-148	-
Siirto erien välillä	144	-	-144	-	-
Kertyneet poistot 31.12.2005	-1 400	-	-319	-613	-
Kirjanpitoarvo 31.12.2005	3 835	-	1 582	595	2 010
Kirjanpitoarvo 31.12.2004	4 826	677	19	677	2 035

Kaikki koneet ja laitteet ovat hallintotoimintojen käytössä.

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Aineettomien hyödykkeiden sekä koneiden ja kaluston suunnitelman mukaiset poistot lasketaan hyödykkeen hankintamenosta hyödykeryhmän arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan tasapoistoin.

Moottoriajoneuvojen jäännösarvo on 30 % hankintahinnasta.

Poistoajat ovat:

Aineettomat oikeudet	
Tietokoneohjelmat	3-10 vuotta
Muut pitkävaikuttiset menot	
Aktivoituiden kehittämismenot	5 vuotta
Vuokrahuoneistojen peruseräparannusmenot enintään	10 vuotta
Koneet ja kalusto	
Työasemat	3 vuotta
Muut atk-laitteet ja moottoriajoneuvot	5 vuotta
Muut koneet ja kalusto	5-10 vuotta

3. Osuudet saman konsernin yrityksissä

1 000 e	2005	2004
Hankintameno 1.1.	339 653	193 048
Lisäykset	925	149 771
Vähennykset	-19 282	-1 507
Tytäryhtiön purku	-	-1 659
Hankintameno 31.12.	321 295	339 653
Arvon alentumiset 1.1.	-4 039	-3 540
Tilikauden arvonalentumiset	-	-499
Arvon alentumiset 31.12.	-4 039	-4 039
Kirjanpitoarvo 31.12.	317 257	335 614

4. Sijoitukset/saamiset saman konsernin yrityksiltä

1 000 e	2005	2004
Hankintameno 1.1.	112 500	55 000
Lisäykset	-	57 500
Hankintameno 31.12.	112 500	112 500

Saamisiin sisältyy:

Pääomalainasaaminen Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolalta 40 milj. euroa (2004: 40 milj. euroa). Laina on voimassa toistaiseksi. Yhtiön osalta irtisanomisaika on viisi vuotta ja velallisen osalta kuukausi. Vuotuinen korko on Suomen valtion viiden vuoden mittaisen joukkovelkakirjalainojen vuotuinen keskimääräinen tuotto jälkimarkkinoilla lisättyinä kahdella prosenttiyksiköllä.

Pääomalainasaaminen Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolalta 45 milj. euroa (2004: 45 milj. euroa), lainasopimus on voimassa toistaiseksi. Irtisanomisaika on viisi vuotta. Lainan korko on 23.12.2004-31.12.2019 kiinteä 4,95 %. Lainan korko on 31.12.2019 jälkeen kahdentoista kuukauden Euribor lisättyinä neljän prosenttiyksikön marginaalilla.

5. Osuudet omistusyhteisyrityksissä

1 000 e	2005	2004
Hankintameno 1.1. Vähennykset	17 179 -7 226	17 181 -3
Hankintameno 31.12.	9 952	17 179
Kirjanpitoarvo 31.12.	9 952	17 179
Todennäköisen luovutushinnan ja kirjanpitoarvon erotus (Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen takuusosuudet)	-	8 541

6. Muut osakkeet ja osuudet

1 000 e	2005	2004
Hankintameno 1.1. Lisäykset Vähennykset	33 321 3 825 -13 553	125 923 3 288 -95 890
Hankintameno 31.12.	23 593	33 321
Arvon alentumiset 1.1. Vähennysten kertyneet arvonalentumiset Tilikauden arvonalentumiset	-3 472 105 -420	-3 562 162 -72
Arvon alentumiset 31.12.	-3 787	-3 472
Kirjanpitoarvo 31.12.	19 806	29 849
Todennäköisen luovutushinnan ja kirjanpitoarvon erotus	3 987	54 190

7. Omistukset muissa yrityksissä

Yrityksen nimi	Kotipaikka	Toimiala	2005		2004	
			Omistus- osuus/ ääniosuus %	Kirjanpito- arvo 1 000 e	Omistus- osuus/ ääniosuus %	Kirjanpito- arvo 1 000 e
Saman konsernin yritykset						
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola	Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00	77 605	100,00	67 275
A-Vakuutus Oy	Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00	42 000	100,00	42 000
Seesam International Insurance Company Ltd	Viro	Vahinkovakuutus	100,00	7 388	100,00	7 388
Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia"	Latvia	Vahinkovakuutus	90,00	2 713	90,00	2 713
Joint Stock Insurance Company "Seesam Lithuania"	Liettua	Vahinkovakuutus	78,68	1 020	78,68	1 020
Vakuutusosakeyhtiö Bothnia International	Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00	21 023	100,00	21 023
Moorgate Insurance Company Limited	Iso-Britannia	Vahinkovakuutus	100,00	3 135	100,00	13 173
Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola	Helsinki	Henkivakuutus	100,00	135 000	100,00	135 000
Pohjola Omaisuudenhoito Oy	Helsinki	Omaisuudenhoito	100,00	7 738	100,00	7 738
Pohjola Rahastoyhtiö Oy	Helsinki	Sijoitusrahastotoiminta	-	-	100,00	7 518
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	Pääomasijoitustoiminta	100,00	10 010	100,00	10 010
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	Ei toimintaa	100,00	3 810	100,00	3 810
Pohjolan Asiakaspalvelu Oy ¹⁾	Helsinki	Myynti ja asiakaspalvelu	-	-	100,00	10 330
Pohjolan Systeemipalvelu Oy	Helsinki	Tietotekniikkapalvelut	-	-	100,00	1 726
Russia Life Investments Limited	Iso-Britannia	Vakuutusomistusyhteisö	67,50/80,50	-	67,50/80,50	-
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	Kiinteistösijoitustoiminta	100,00	176	100,00	19
Pohjolan IT-Hankinta Oy	Helsinki	Laite- ja kalustovuokraus	100,00	4 870	100,00	4 870
Pohjola Private Oy (ent. Northclaims)	Helsinki	Ei toimintaa	100,00	752	-	-
Northclaims Oy	Helsinki	Ei toimintaa	100,00	8	-	-
Vakuutuspalvelu Otava Oy	Helsinki	Ei toimintaa	100,00	8	-	-
				317 257		335 614
Omistusyhteisyritykset						
Nooa Säästöpankki Oy	Helsinki	Talletuspankkitoiminta	25,00	9 408	25,00	9 408
Pirene Oy	Helsinki	Omistusyhteisö	30,65	544	30,65	544
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	Helsinki	Työeläkevakuutus	-	-	68,57/23,97	7 226
				9 952		17 179

¹⁾ Fuusioitu 1.11.2005 Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolaan

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

8. Sijoitukset, muut saamiset

1 000 e	2005	2004
Lainasaamiset 1.1.	925	1 019
Lisäykset	-925	550
Vähennykset	-	-644
Hankintameno 31.12.	-	925
Käypä arvo	-	925

9. Saamiset

1 000 e	2005	2004
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	21	43
Siirtosaamiset	5 346	2 570
Kauppahintasaamiset tytäryhtiöosakkeista	86 000	-
Muut saamiset	7 401	12 080
Yhteensä	98 768	14 693
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä		
Muut saamiset	11	57
Yhteensä	11	57

10. Siirtosaamiset

1 000 e	2005	2004
Korot ja vuokrat	142	194
Muut siirtosaamiset		
Etukäteen maksetut menot	290	371
Tuloverot	1 814	175
Muut siirtosaamiset	68	953
	2 172	1 500
Yhteensä	2 314	1 693

11. Rahoitusarvopaperit

1 000 e	2005	2004
Kirjanpitoarvo	66 643	34 438
Todennäköisen luovutushinnan ja kirjanpitoarvon erotus	134	1
Kirjanpitoarvo sisältää korkotuoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenoerotusta	184	-6

12. Oma pääoma

1 000 e	2005	2004
Osakepääoma		
Pääoma 1.1.	137 834	43 654
Rahastoanti	-	93 433
Osakepääoman korotus optio-oikeuksilla	949	747
Omien osakkeiden mitätöinti	-770	-
Pääoma 31.12.	138 012	137 834
Ylikurssirahasto		
Pääoma 1.1.	43 281	40 474
Osakepääoman korotus optio-oikeuksilla	2 984	2 807
Omien osakkeiden mitätöinti	770	-
Pääoma 31.12.	47 035	43 281
Vararahasto		
Pääoma 1.1.	64 813	158 245
Rahastoanti	-	-93 433
Pääoma 31.12.	64 813	64 813
Muut rahastot		
Käyttörahassto		
Pääoma 1.1.	162 620	214 769
Osingonjakoon	-	-99 007
Edellisen tilikauden voitosta	26 670	46 857
Pääoma 31.12.	189 289	162 620
Edellisen tilikauden voitto/tappio	133 741	97 660
Omien osakkeiden hankinta	-8 450	-
Osingonjakoon	-107 042	-50 773
Käyttörahasstoon	-26 670	-46 857
Yleishyödyllisiin lahjoituksiin	-30	-30
Yhteensä	-8 450	-
Tilikauden voitto	173 754	133 741
Oma pääoma yhteensä	604 453	542 288
Voitonjakokelpoiset varat		
Tilikauden voitto	173 754	133 741
Käyttörahassto	189 289	162 620
Edellisten tilikausien voitto/tappio	-8 450	-
	354 593	296 361

Oma pääoma

Pohjolalla on yksi osakelaji. Osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 0,90 euroa. Osakkeiden lukumäärä 31.12.2005 oli 153 347 147 kpl [31.12.2004: 153 148 647 kpl]. Pohjolan hallussa ei ollut yhtään omaa osaketta 31.12.2005 eikä 31.12.2004.

Osakkeilla on oikeus osinkoon ja yhtiön varoihin. Jokainen osake tuottaa yhtiökokouksessa yhden äänen.

Optio-oikeudet

Vuoden 2001 optio-ohjelman ehtojen mukaan kullakin optio-oikeudella voidaan merkitä kolme Pohjolan osaketta. Optionhaltijoilla oli 31.12.2005 käyttämättä osakemerkintöihin 29 302 A-optio-oikeutta ja 415 000 B/C-optio-oikeutta [31.12.2004: 78 402 A-optio-oikeutta ja 231 400 B-optio-oikeutta; C-optio-oikeuksilla merkintäaika alkoi 1.8.2005]. Näillä vuoden 2005 lopussa ulkona olevilla optio-oikeuksilla voidaan merkitä yhteensä 1 332 906 osaketta kirjanpidolliselta vasta-arvoltaan 1 199 615,40 euroa.

Merkintäaika ja ehdot on selvitetty konsernin liitetiedossa 16c.

Hallituksen valtuutukset

Varsinainen yhtiökokous 17.3.2005 valtuutti hallituksen päättämään osakepääoman korottamisesta yhdellä tai useammalla uusmerkinnällä ja/tai yhden tai useamman vaihtovelkakirjalainan ottamisesta siten, että uusmerkinnän ja vaihtovelkakirjalainojen perusteella osakepääomaa voidaan korottaa yhteensä enintään 23 535 000 eurolla antamalla merkittäväksi enintään 26 150 000 uutta kirjanpidolliselta vasta-arvoltaan 0,90 euron määräistä osaketta hallituksen määräämään hintaan ja muutoin hallituksen päättämin ehdoin. Valtuutus on voimassa 17.3.2006 asti.

Varsinainen yhtiökokous 17.3.2005 valtuutti hallituksen päättämään enintään 7 500 000 kirjanpidolliselta vasta-arvoltaan 0,90 euron oman osakkeen hankkimisesta ja luovuttamisesta. Valtuutukset ovat voimassa 17.3.2006 asti.

13. Varaukset

1 000 e	2005	2004
Tuloslaskelman erät		
Henkilöstökulut	-	84
Liiketoiminnan muut kulut		
Tukipaketit	-	44
Vuokravastuut	3 741	149
	3 741	193
Yhteensä	3 741	277
Taseen erät		
Pakolliset varaukset		
Vuokravastuut	4 165	969
Muut varaukset	185	325
Yhteensä	4 350	1 294

14. Velat

1 000 e	2005	2004
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	2	1 337
Siirtovelat	169	69
Muut velat	17 319	23 051
Yhteensä	17 491	24 457
Velat omistusyhteisyrityksille		
Ostovelat	-	8
Muut velat	-	1 398
Yhteensä	-	1 406

15. Siirtovelat

1 000 e	2005	2004
Henkilöstömenot	11 173	8 596
Tuloverot	19 582	14 321
Uudelleenjärjestelyvaraus	-	108
Muut	394	1 099
Yhteensä	31 149	24 124

16. Laskennalliset verot

1 000 e	2005	2004
Poistoeron jakautuminen		
Omaan pääomaan rinnastettava osa	319	225
Laskennallinen verovelka 26 %	112	79
	431	304

Laskennalliset verosaamiset

Laskennallisia verosaamia on jätetty taseeseen merkitsemättä niiden epätodennäköisen toteutumisen vuoksi	10 407	10 407
--	--------	--------

Yhtiö on käsitellyt vuonna 2003 purkautuneen tytäryrityksen purkutapioon liittyvän vero vaikutuksen tilinpäätöksessä veroasiamiehen vaatimalla tavalla eli tappio on vero vaikutusta laskettaessa jaksotettu viidelle vuodelle. Verotuksessa yhtiö on kuitenkin vaatinut tappion etupainotteista vähentämistä. Valitusprosessi on kesken. Jos yhtiö voittaa valitusasiassa, vuoden 2005 lopussa taseeseen merkityt nettoverovelat pienenevät 12,6 milj. euroa ja taseeseen merkitsemätön laskennallinen verosaaminen 10,4 milj. euroa tulee hyödynnetyksi. Erotus 2,2 milj. euroa johtuu siitä, että suurempi osa vähennyksestä tapahtuu korkeammalla verokannalla.

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

17. Vakuudet ja vastuusitoumukset

1 000 e	2005	2004
Tytäryritysten puolesta annetut vakuudet		
Velat vakuutus sopimuksista		
Pantatut rahavarat		
Pankkitilit ja talletukset	8	10

Tytäryritysten puolesta annetut takaukset

Yhtiö on antanut takauksen tytäryrityksen (Moorgate Insurance Company Ltd) vuosina 1981-1990 ILU :n (Institute of London Underwriters) kautta merkitsemän vakuutusliikkeen vakuudeksi. Liike on kokonaan jälleenvakuutettu.

Vastuusitoumukset osakkuusyritysten puolesta

Yhtiö on sitoutunut tytäryrityksen liiketoiminnasta osakkuusyritykselle mahdollisesti aiheutuvan tappion kattamiseen.

Ostositoumukset

Yhtiö on sitoutunut merkitsemään Venture Capital -sijoitustoimintaa harjoittavien kommandiitti-yhtiöiden yhtiöosuuksia

8 043 11 005

Myyntisitoumukset

Yhtiö on sitoutunut 22.12.2005 myymään kokonaan omistamansa tytäryritykset Vakuutusosakeyhtiö Bothnia Internationalin ja Moorgate Insurance Company Ltd:n konsernin ulkopuoliselle ostajalle. Myynnin ehtojen odotetaan toteutuvan lopullisesti kevään 2006 kuluessa, mikäli tarvittavat viranomaisluvut saadaan ja muut sovitut ehdot täyttyvät.

Leasingvastuut

Alkaneella tilikaudella maksettava määrä 32 46
Seuraavilla tilikausilla maksettava määrä - -

Pääomalainaliittisopimus

Yhtiö on antanut tytäryritykselle (Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola) option 50 milj. euron pääomalainaan. Tytäryritys voi käyttää optiota, jos sen vastuunkantokyky laskee alle 50 %:n. Vastuunkantokyky 31.12.2005 oli 107,2 %. Optio on voimassa 1.7.2008 saakka.

Yhteisvastuulliset järjestelmät

Arvonlisäverotuksen ryhmärekisteröintiin liittyen yhtiö kuului 1.11.2005 saakka itse edustamaansa verovelvollisuusryhmään ja siitä lähtien Osuuspankkikeskus Osk:n edustamaan verovelvollisuusryhmään. Ryhmän jäsenet ovat yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilitettävästä arvonlisäverosta.

Oikeudenkäynnit

Yhtiön emoyritykset ja yhtiö tytäryrityksineen muodostavat osuuspankkien kanssa OP-ryhmän. OP-ryhmän ja Pohjolan yhdyntymisen jälkeen Pohjolan ja säästöpankkien välinen yhteistyö on lakannut. Yhtiön omistussuhteiden muutokset saattavat aiheuttaa muutoksia eräisiin muihinkin yhteistyösopimuksiin. Näistä yhteistyösopimusten lakkaamisista ja muutoksista aiheutuu yhtiölle ylimääräisiä kustannuksia ja oikeudenkäyntejä, mutta niillä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta yhtiön taloudelliseen asemaan.

Yhtiön tiedossa ei ole, että vireillä tai uhkaamassa olisi muitakaan oikeudenkäyntejä tai väliesmenettelyjä, joilla voisi olla merkittävää vaikutusta yhtiön taloudelliseen asemaan.

18. Liiketoiminnan muut tuotot

1 000 e	2005	2004
Myyntivoitot tytäryhtiöosakkeista	77 745	-
Myyntivoitot osuuksista omistusyhteisyryityksissä	8 541	-
Myyntivoitot muista pysyvien vastaavien hyödykkeistä	23	68
Nostamattomat osingot	819	82
Muut	-	0
Yhteensä	87 129	150

19. Erittelyt henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä

1 000 e	2005	2004
Henkilöstökulut tuloslaskelmassa		
Palkat ja palkkiot	14 011	14 254
Eläkekulut	4 792	2 979
Muut henkilösivukulut	1 306	1 564
Kirjattu taseessa pakollista varausta/siirtovelkaa vastaan	-	-831
Yhteensä	20 108	17 966

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Konttorihenkilöstö	218	239
Kiinteistöhenkilöstö	-	2
Yhteensä	218	241

Hallituksen jäseniä ja toimitusjohtajia koskevat tiedot

	2005	2004
Palkat ja palkkiot näistä tehtävistä		
Suoriteperusteiset palkat ja palkkiot		
Hallituksen jäsenet:		
- Eino Halonen (hallituksen puheenjohtaja)	54	42
- Kirsi Aaltio	37	30
- Heikki Bergholm	37	32
- Martin Granholm	39	34
- Heikki Hakala	-	2
- Timo Laine	-	-
- Kari Puro	36	32
- Timo Salonen	37	31
- Maarit Toivanen-Koivisto	35	28
Toimitusjohtajat:		
- Eero Heliövaara	1 290	1 320
- Tomi Yli-Kyyny (23.11.2005 alkaen)	43	-
Toimitusjohtajan sijainen:		
- Hannu Linnoinen	599	623
Yhteensä	2 209	2 173
Tilikauden aikana maksetut palkat ja palkkiot sekä luontoisedut yhteensä	2 038	1 009

Hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajille myönnettyjä rahalainoja tai heitä koskevia vakuuksia tai vastuusitoumuksia ei ole.

Yhtiön toimitusjohtajalla on oikeus 63 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on 60 % tästä palvelussuhteesta kertyneestä työntekijäin eläkelain mukaisesta eläkepalkasta edellyttäen, että hänellä 63 vuoden iässä on vähintään 30 palvelusvuotta.

Aikaisempia hallituksen jäseniä sekä toimitusjohtajia ja heidän sijaisiaan koskevat eläkesitoumukset näistä tehtävistä

Hallituksen jäsenet Peter Fagernäsillä (aikaisempi hallituksen puheenjohtaja) on oikeus 60 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on noin 20 % vain tästä toimesta lasketusta työntekijäin eläkelain mukaisesta palkasta.

Toimitusjohtajat

Eero Heliövaaralla on oikeus 60 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on 60 % työntekijäin eläkelain mukaan lasketusta eläkepalkasta.

Matti Kavetvuolla on oikeus eläkkeeseen, jonka määrä on 60 % tästä palvelussuhteesta kertyneestä työntekijäin eläkelain mukaan lasketusta eläkepalkasta.

Toimitusjohtajan sijaiset

Hannu Linnoisella on oikeus 63 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on 60 % tästä palvelussuhteesta kertyneestä työntekijäin eläkelain mukaisesta eläkepalkasta.

20. Rahoitustuotot ja -kulut

1 000 e	2005	2004
Saadut osingot	57 694	90 828
Yhtiöveron hyvitys	-	36 874
Osinkotuotot yhteensä	57 694	127 702
Korkotuotot yhteensä	9 143	9 356
Korkokulut yhteensä	-2 214	-1 723
Myyntivoitot ja -tappiot yhteensä	51 690	71 357
Kurssivoitot ja -tappiot yhteensä	-10	278
Muut	-436	-106
Yhteensä	115 866	206 864

21. Satunnaiset erät

1 000 e	2005	2004
Satunnaiset tuotot		
Konserniavustus	4 000	4 365
Satunnaiset kulut		
Konserniavustus	-	-12 397

22. Konsernia koskevat liitetiedot

Pohjola-Yhtymä Oyj:n suora emoyritys on 18.10.2005 alkaen OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ja lopullinen emoyritys on Osuuspankkikeskus Osk. Molempien kotipaikka on Helsinki.

Emoyritysten konsernitilinpäätöksistä on saatavissa jäljennös:

- patentti- ja rekisterihallituksesta tilinpäätöksen rekisteröinnin jälkeen
- emoyritysten pääkonttorista (Teollisuuskatu 1 b, Helsinki), jos tilin päätöksen vahvistamisesta on kulunut kaksi viikkoa ja pyyntö on tehty ennen kuin tilinpäätös on ilmoitettu rekisteröitäväksi

Helsingissä 16. päivänä helmikuuta 2006

Mikael Silvennoinen

Reijo Karhinen

Timo Laine

Kari Puro

Tomi Yli-Kyyngy

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Pohjola-Yhtymä Oyj:n kirjanpidon, toimintakertomuksen, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.-31.12.2005. Hallitus ja toimitusjohtaja ovat laatineet EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan laaditun konsernitilinpäätöksen, joka sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista ja liitetiedot, sekä Suomessa voimassa olevien määräysten mukaisesti laaditut toimintakertomuksen ja emoyhtiön tilinpäätöksen, joka sisältää emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon konsernitilinpäätöksestä sekä toimintakertomuksesta, emoyhtiön tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, etteivät toimintakertomus ja tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty emoyhtiön hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajien toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Konsernitilinpäätös

EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan laadittu konsernitilinpäätös antaa näiden standardien

ja kirjanpitolain tarkoittamalla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Konsernitilinpäätös voidaan vahvistaa.

Toimintakertomus, emoyhtiön tilinpäätös ja hallinto

Toimintakertomus ja emoyhtiön tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain sekä toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Toimintakertomus antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Emoyhtiön tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Emoyhtiön tilinpäätös voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajille tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Helsingissä 17. helmikuuta 2006

KPMG OY AB

Hannu Niilekselä

KHT

Konsernirakenne

Pohjola-Yhtymä Oyj:n on OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n (OKO) tytäryhtiö.

Pohjola-konserniin kuuluvat emoyhtiö Pohjola-Yhtymä Oyj ja sen tytäryhtiöt. Merkittävin tytäryhtiö on Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola.

Sovellettavat säännökset

Pohjolan toiminta perustuu voimassa olevien Suomen lakien ja niiden nojalla annettujen normien noudattamiseen. Pohjola-Yhtymä Oyj noudattaa Suomen osakeyhtiölain lisäksi julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia muita säädöksiä, vakuutusomistusyhteisöjä koskevia määräyksiä sekä Pohjola-Yhtymä Oyj:n yhtiöjärjestyksiä.

Lisäksi Pohjola-Yhtymä Oyj noudattaa Helsingin Pörssin sisäpiiri-ohjetta ja Helsingin Pörssin, Keskukskauppakamarin ja Teollisuuden ja Työnantajain listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiä koskevaa Corporate Governance -suositusta. Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallinnointi- ja ohjausjärjestelmä poikkeaa kuitenkin konsernirakenteesta johtuvista syistä suosituksen kohdasta 17 (hallituksen jäsenten riippumattomuus yhtiöstä) ja kohdasta 21 (hallituksen valiokunnat).

Yhtiökokous

Varsinainen yhtiökokous on pidettävä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Kokouksessa käsitellään yhtiöjärjestyksen mukaan varsinaiselle yhtiökokoukselle kuuluvat asiat sekä mahdolliset muut ehdotukset yhtiökokoukselle.

Ylimääräinen yhtiökokous kutsutaan tarvittaessa koolle käsittelemään tiettyä yhtiökokoukselle tehtyä ehdotusta.

Merkittävimpiä yhtiökokouksessa käsiteltäviä asioita ovat:

- yhtiöjärjestyksen muuttaminen
- osakepääoman korottaminen tai alentaminen
- hallituksen jäsenten lukumäärästä päättäminen sekä hallituksen jäsenten valinta ja palkkioista päättäminen
- tilintarkastajan valinta
- tilinpäätöksen hyväksyminen
- voitonjako

Etukäteistiedot

Kutsu yhtiökokoukseen julkaistaan vähintään kahdessa hallituksen päättämässä sanomalehdessä aikaisintaan kaksi kuukautta ja viimeistään 17 päivää ennen kokousta. Kutsussa mainitaan kokouksessa käsi-

teltävät asiat. Lisäksi kokouskutsu ja hallituksen ehdotukset yhtiökokoukselle julkistetaan pörssitiedotteena sekä asetetaan nähtäväksi yhtiön Internet-kotisivulla.

Ilmoittautuminen ja osallistuminen

Osakkeenomistajan on voidakseen käyttää äänioikeuttaan yhtiökokouksessa ilmoittauduttava yhtiölle kokouskutsussa ilmoitetulla tavalla. Viimeinen ilmoittautumispäivä voi olla aikaisintaan kymmenen päivää ennen kokousta.

Oikeus osallistua on sellaisella osakkeenomistajalla, joka on kymmenen päivää ennen yhtiökokousta merkittynä Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon tai hallintarekisteröidyllä osakkeenomistajalla, joka on sanottuna päivänä merkitty tilapäisesti yhtiön osakasluetteloon, ja joka on ilmoittautunut yhtiökokoukseen yhtiökokouskutsussa mainitulla tavalla. Osakkeenomistaja voi osallistua kokoukseen itse tai valtuuttamansa asiamiehen välityksellä. Osakkeenomistaja tai asiamies voivat käyttää yhtiökokouksessa yhtä avustajaa. Yhtiökokouksesta laaditaan pöytäkirja, joka asetetaan osakkeenomistajien nähtäville viimeistään kahden viikon kuluttua yhtiökokouksesta. Lisäksi yhtiökokouksen päätökset julkistetaan viipymättä yhtiökokouksen jälkeen pörssitiedotteella.

Yhtiöllä on yksi osakesarja. Jokainen osake tuottaa yhtiökokouksessa yhden äänen.

Hallitus

Työjärjestys

Hallituksessa käsitellään emo- ja tytäryhtiöiden toiminnan kannalta laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat. Hallitus on vahvistanut 27.1.2005 kirjallisen työjärjestyksen, jossa määritellään hallituksen, sen puheenjohtajan ja toimitusjohtajan tehtävät.

Tehtävänsä toteuttamiseksi hallitus:

- päättää konsernin liiketoimintastrategian sekä valvoo jatkuvasti sen ajankohtaisuutta ja toteuttamista
- vahvistaa yhteiskuntavastuun tavoitteet
- päättää konsernin pääomarakenteen
- päättää yhtiön osinkopolitiikan ja tekee yhtiökokoukselle ehdotuksen maksettavan osingon määrästä
- päättää sijoitusvaltuuksista sekä raportoinnista
- hyväksyy sijoitussuunnitelman ja johdannaisten käyttöä koskevat periaatteet

- päättää merkittävistä tai periaatteellisesti tärkeistä luotoista sekä takauksista ja muista vakuuksista
- hyväksyy toimintasuunnitelmat, tavoitteet ja budjetit sekä valvoo niiden toteutumista
- vahvistaa Pohjolan henkilöstöpolitiikan
- vahvistaa yhteiset suuntaviivat koko konsernin sisäiselle valvonnalle ja huolehtii siitä, että konsernilla on toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät
- käsittelee ja hyväksyy osavuosisikatsaukset, toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen
- päättää merkittävistä investoinneista, yrityskaupoista, omaisuuden myynneistä ja muista sopimuksista
- päättää konsernin organisaatiokäytännön
- nimittää toimitusjohtajan, toimitusjohtajan sijaisen ja muut toimitusjohtajan välittömät alaiset sekä päättää heidän palkoistaan ja etuisuuksistaan sekä muista palvelussuhteen ehtoista
- nimeää merkittävien tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet
- päättää johdon ja henkilöstön palkitsemisjärjestelmät, seuraa niiden toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä yhtiökokoukselle

Kokoukset

Hallitus kokoontuu tarvittaessa. Vuonna 2005 hallitus kokoontui OP-ryhmän ja Pohjolan yhdentymisen vuoksi poikkeuksellisen usein, 24 kertaa. Esteellisyystapauksia lukuun ottamatta jäsenillä oli poissaoloja yhteensä 3. Osallistumisprosentti kokouksiin oli 98 %.

Hallituksen toiminnan arviointi

Hallitus on arvioinut vuosittain kalenterivuoden lopussa toimintaansa ja työskentelytapojaan. Arviointi on toteutettu kirjallisesti sisäisenä itsearviointina.

Pohjola on vakuutusomistusyhteisö, joten Vakuutusvalvontavirasto valvoo ja arvioi yhtiön johtamis-, valvonta- ja riskienhallintajärjestelmiä.

Hallituksen jäsenten valinta, lukumäärä ja toimikausi

Hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä. Varsinainen yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Henkilöä, joka toimikauden alkuun mennessä on täyttänyt 65 vuotta, ei voida valita hallituksen jäseneksi. Hallituksen puheenjohtajan valitsee yhtiökokous. Hallitus valitsee keskuudestaan jäsenen, joka tarvittaessa toimii varapuheenjohtajana.

Riippumattomuusarviointi

Pohjola-Yhtymä Oyj:n nykyinen hallitus on suorittanut 30.12.2005 hallituksen jäsenten riippumattomuusarvioinnin suhteessa yhtiöön ja omistajiin Corporate Governance -suositusten kohdan 18 mukaisesti.

Nykyiseen hallituksen kuuluu 5 jäsentä. Arvioinnin perusteella kukaan heistä ei ole riippumaton yhtiöstä.

Seuraavien henkilöiden katsotaan olevan riippumattomia merkittävistä osakkeenomistajista:

Timo Laine
Kari Puro
Tomi Yli-Kyyny

Merkittävistä osakkeenomistajista riippuvaisia ovat:

Mikael Silvennoinen (pj.)
Reijo Karhinen

Hallituksen valiokunnat

Vireillä olevien rakennejärjestelyjen vuoksi yhtiöllä ei ole ollut 23.11.2005 jälkeen valiokuntia.

Toimitusjohtaja ja konsernin johtoryhmä

Pohjola-Yhtymä Oyj:llä on toimitusjohtaja, joka hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti ja huolehtii siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Toimitusjohtajan tehtäviin kuuluvat konsernin liiketoiminnan johtaminen ja valvonta sekä hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelu ja hallituksen päätösten toimeenpano.

Yhtiöllä voi olla myös toimitusjohtajan sijainen.

Hallitus nimittää yhtiön toimitusjohtajan ja päättää hänen palvelussuhteensa ehdoista. Toimitusjohtajan toimeenpanon ehdot on määritelty kirjallisessa toimitusjohtajasopimuksessa, jonka hallitus on hyväksynyt.

Toimitusjohtajaa avustaa tässä työssä konsernin johtoryhmä, joka on toimitusjohtajan asettama neuvoa-antava elin, jolla ei ole lakiin tai yhtiöjärjestykseen perustuvaa toimivaltaa. Johtoryhmään kuuluvat merkittävimpien liiketoiminta-alueiden johtajat sekä muita yhtiön johtoon kuuluvia henkilöitä. Lisäksi johtoryhmässä on kaksi henkilöstöryhmien edustajaa. Johtoryhmän puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja. Pohjolan johtoryhmä on esitelty yhtiön Internet-sivuilla kohdassa Pohjola yhtiönä - Johtoryhmä.

Palkitseminen

Hallituksen jäsenten palkka ja palkkiot

Yhtiökokous päätti 17.3.2005, että hallituksen puheenjohtajalle maksetaan vuosipalkkiona 45 000 euroa, varapuheenjohtajalle 30 000 euroa ja jäsenille 26 000 euroa. Vuosipalkkiot on maksettu siten, että 40 prosentilla vuosipalkkion määrästä on hankittu hallituksen jäsenten nimiin ja lukuun Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeita ja loppuosa on maksettu rahana ennakonpidätystä varten. Lisäksi hallituksen jäsenille päätettiin maksaa kokouspalkkiona 500 euroa sekä hallituksen että valiokuntien kokouksista.

Vuonna 2005 Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallitukselle maksettiin vuosipalkkioita ja kokouspalkkioita yhteensä 0,3 milj. euroa (0,2 milj. euroa).

Ylimääräinen yhtiökokous 23.11.2005 päätti, että hallituksen uusiksi jäseniksi valittaville Osuuspankkikeskus Osk:n konserniin kuuluvien yhtiöiden palveluksessa oleville henkilöille ei makseta palkkioita. Muille OP-ryhmään kuuluvien yhteisöjen palveluksessa oleville hallituksen uusiksi jäseniksi valittaville henkilöille päätettiin maksaa palkkiona 200 euroa/kokous. Hallituksen jäsenelle Kari Purolle maksetaan palkkiot edelleen varsinaisessa yhtiökokouksessa 17.3.2005 tehdyn päätöksen mukaisesti.

Toimitusjohtajan palkitseminen ja korvaukset

Toimitusjohtajana 23.11.2005 aloittaneen Tomi Yli-Kyynyn palkka ja palkkiot olivat 43 033 euroa. Yli-Kyyny toimii myös Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan toimitusjohtajana. Hänen irtisanomisaikansa toimitusjohtajan tehtävästä on molemmin puolin kolme kuukautta. Yhtiön irtisanoessa toimitusjohtajan hänellä on irtisanomisaajan palkan lisäksi oikeus 9 kuukauden palkkaa vastaavaan erokorvaukseen. Hänellä on oikeus 63 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on 60 % työntekijäin eläkelain mukaan lasketusta eläkepalkasta.

Toimitusjohtajana 23.11.2005 saakka toimineen Eero Heliövaaran palkat ja palkkiot luontaisetuineen olivat yhteensä 1 289 989 euroa.

Johdon kannustejärjestelmät 2005

Johdon kannustejärjestelmä oli aksiosainen koostuen tulospalkkiojärjestelmästä ja bonusjärjestelmästä.

Tulospalkkioiden määräytymisperusteina olivat yhtiötason tavoitteet sekä liiketoiminta- ja henkilökohtaiset tavoitteet. Yhtiötavoitteet, yhdistetty kulusuhde, rahasto-osuuden omistajien määrä ja henkivaakuutusmyynti olivat yhteisiä koko konsernin henkilöstölle.

Johdon jäsenillä tulospalkkion enimmäismäärä oli 3 kuukauden palkka.

Pohjolan hallitus hyväksyi 27.1.2005 vuonna 2004 perustetun bonuspalkkiojärjestelmän ehdot vuodelle 2005 osana Pohjola-konsernin avainhenkilöiden kannustus- ja sitouttamisjärjestelmää. Palkkiojärjestelmällä pyritään edistämään yhtiön kannattavuuden ja omistaja-arvon kehittymistä. Vuoden 2005 tavoitteet oli sidottu konsernin vahinkovakuutuksen yhdistettyyn kulusuhteeseen ja Pohjolan osakkeen kurssikehitykseen. Mikäli kaikki hallituksen asettamat vuoden 2005 tavoitteet saavutetaan täysimääräisesti, bonuksia maksetaan palkkiojärjestelmästä enintään 3,9 miljoonaa euroa. Vuonna 2005 järjestelyssä oli mukana 14 henkilöä.

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n tehtyä julkisen ostotarjouksen Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeista, järjestelmää on hallituksen päätöksellä muutettu siten, että järjestelmään kuuluva avainhenkilöiden ostovoivoite Pohjolan osakkeisiin lakkautettiin ja omistaja-arvoon sidottujen tavoitteiden kehittyminen otetaan huomioon 12.9.2005 saakka. Osakkeen arvona bonuksen toteuttamispäivänä on käytetty ostotarjouksen kurssia 13,35 euroa. Vuonna 2005 tuloslaskelmaan kirjattu kulu ja taseeseen kirjattu velka ovat 2 507 tuhatta euroa.

Johdon optiot

Ylimääräinen yhtiökokous päätti 5.7.2001 antaa enintään 1 100 000 kappaletta optio-oikeuksia, jotka oikeuttavat merkitsemään yhteensä enintään 1 100 000 uutta Pohjola-Yhtymän osaketta. Optio-oikeudet on annettu hallituksen päätöksen mukaisesti Pohjola-konsernin avainhenkilöille ja Pohjolan kokonaan omistamalle tytäryhtiölle.

Varsinainen yhtiökokous päätti 22.4.2004 rahastoannista. Samassa yhteydessä optio-ohjelman ehtoja muutettiin vastaamaan rahastoantipäätöstä. Kukin optio-oikeus oikeuttaa sen haltijan merkitsemään kolme Pohjola-Yhtymä Oyj:n osaketta kirjanpidolliselta vasta-arvoltaan 0,90 euroa. Osakkeita voidaan merkitä yhteensä 3 300 000. Osakepääoma voi merkintöjen seurauksena nousta enintään 2 970 000 eurolla.

Optio-ohjelmien yksityiskohdat sekä johdon osake- ja optio-omistukset on selostettu yhtiön Internet-kotisivuilla kohdassa Tietoa osakkeesta - Optiot.

Sisäinen valvonta, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus

Ylin vastuu kirjanpidon ja varainhoidon valvonnasta sekä toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä kuuluu emoyhtiön hallitukselle. Hallitus hyväksyy yhteiset suuntaviivat koko konsernin sisäiselle valvonnalle. Hallitus arvioi vähintään kerran vuodessa konsernin sisäisen valvonnan tilan.

Konsernin johtoryhmät ja tytäryhtiöiden hallitukset toteuttavat liiketoiminnan ohjausta ja hallinnon valvontaa konsernin päivittäisessä toiminnassa. Konsernin riskienhallintatoiminto koordinoi ja kehittää riskienhallintaa ja siihen liittyvää raportointia sekä valmistelee riskienhallintasuunnitelman hallituksen hyväksyttäväksi.

Konsernilla on oma sisäisen tarkastuksen toiminto, joka yhdessä tilintarkastajan kanssa vastaa konserniin kuuluvien yhtiöiden sisäisen tarkastuksen toteuttamisesta hallituksen hyväksymän toimintaohjeen mukaisesti. Sekä sisäinen tarkastus että riskienhallintatoiminto raportivat säännöllisesti toimitusjohtajalle, hallituksen puheenjohtajalle ja vähintään kerran vuodessa hallitukselle.

Vakuutusvalvontavirasto seuraa konsernin vakuutusyhtiöiden ja sen lähimpien yhteistyöyritysten muodostaman vakuutusyhtyröhmän toimintaa, riskinottoa ja vastuunkantokykyä. Valvovana viranomaisena se varmistaa, etteivät vakuutettujen edut vaarannu.

Sisäpiiriohjeet

Pohjola noudattaa yhtiön hallituksen 30.12.2005 hyväksymiä sisäpiirisääntöjä.

Ilmoitusvelvollisia sisäpiiriläisiä ovat hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja päävastuullinen tilintarkastaja.

Pysyvään yrityskohtaiseen sisäpiiriin kuuluvat muun muassa konsernin johtoryhmän jäsenet. Merkittävien hankkeiden yhteydessä käytetään hankekohtaisia sisäpiirirekistereitä.

Tilintarkastus

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiöllä on yksi varsinainen tilintarkastaja, jonka tulee olla Keskukskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajan toimikausi päättyy seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päätyttyä.

Ylimääräisessä yhtiökokouksessa 23.11.2005 KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy:n tilalle uudeksi tilintarkastajaksi valittiin seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti kestäväksi toimikaudeksi KHT-yhteisö KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Hannu Niilekselä.

Tilintarkastusyhteisöjen ja samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen palkkiot tilikauden 2005 aikana olivat tilintarkastuksesta 493 852 euroa, IFRS ja verokonsultoinnista 185 402 euroa ja muusta neuvonnasta ja lausunnoista 24 802 euroa. Palkkioihin sisältyy arvonlisävero.

IR-periaatteet ja viestintä

Pohjola-Yhtymä Oy:n viestinnän tehtävänä on edistää konsernin liike-toimintaa välittämällä sidosryhmille oikeaa tietoa konsernin tavoitteista ja toiminnasta kaikille sidosryhmille. Sijoittajaviestinnässään yhtiö huolehtii siitä että markkinoilla on samanaikaisesti käytettävissään riittävä ja oikea tieto yhtiöstä ja yhtiön osakkeesta hinnanmuodostuksen perustaksi. Sijoittajaviestinnästä vastaa Pohjola-Yhtymän talousjohtaja.

Yhtiö julkaisee sijoittajatietonsa suomeksi ja englanniksi.

Yhtiön Internet-kotisivuilla on esitetty Corporate Governance suosituksen edellyttämät tiedot. Yhtiö kertoo perustiedot osakkeestaan ja osakepääomastaan Internet-sivuillaan sekä vuosikertomuksessa. Luetelot suurimmista osakkeenomistajista ja liputusilmoituksista löytyvät samoin yhtiön Internet-kotisivuilta.

Vuoden 2005 lopussa Pohjola-Yhtymä Oyj:n palveluksessa Suomessa oli 2 423 henkilöä (2004: 2 530) ja Baltiassa 147 (2004: 116). Henkilöstöstä 96 prosenttia oli vakinaisessa työsuhteessa (2004: 97 %) ja 91 prosenttia oli kokoaikaisia (2004: 91 %). Henkilöstön määrä keskimäärin vuoden aikana oli 2 747 (2004: 2 685).

Henkilöstötavoitteet

Pohjolan henkilöstöpolitiikalla tuetaan yhtiön liiketoimintaa ja varmistetaan henkilöstövoimavarojen jatkuva kehittyminen. Perustana ovat yhtiön tavoitteet, tehtävä ja arvot.

Henkilöstötavoitteet vuoteen 2009

- osaavat, uudistuvat, tulosta tekevät ja hyvinvoivat pohjolalaiset rakentavat yhdessä Pohjolasta parhaan
- jokainen pohjolalainen kehittää, hyödyntää ja jakaa omaa osaamistaan ja työskentelee hyvässä työilmapiirissä
- Pohjola on kannattava, kannustava, monien mahdollisuuksien työnantaja, joka toteuttaa tasa-arvoista ja kilpailukykyistä henkilöstöpolitiikkaa

Tavoitteiden saavuttamiseksi panostamme erityisesti henkilöstövoimavarojen hallintaan, henkilöstön osaamiseen ja esimiestyöhön sekä työhyvinvoinnin jatkuvaan kasvattamiseen.

Henkilöstövoimavarojen hallinta

Tuleviin henkilöstön muutostarpeisiin varaudutaan suunnittelemalla ja mitoittamalla henkilöstön määrä ja osaaminen vastaamaan liiketoiminnan tarpeita. Seuraavien viiden vuoden aikana henkilöstöstä siirtyy eläkkeelle yli 10 %. Osaavan henkilöstön saatavuus ja pysyvyys varmistetaan tarjoamalla mielenkiintoisia työtehtäviä, kehitysmahdollisuuksia ja kilpailukykyisiä etuja.

Osaava ja innovatiivinen henkilöstö

Henkilöstön osaaminen liiketoimintatarpeiden muuttuessa turvataan järjestelmällisellä kehittämisellä koulutuksen, työssä oppimisen ja tehtäväkierron avulla. Vuosittain tarkennetaan tehtäväkohtaiset osaamisvaatimukset, jotka perustuvat Pohjolan ydinosaamisalueisiin ja tehtäväkohtaisiin erityisosaamisvaatimuksiin. Näiden perusteella laaditaan jokaiselle pohjolalaiselle henkilökohtaiset kehityssuunnitelmat, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Vuonna 2005 pohjolalaiset osallistuivat koulutustapahtumiin keskimäärin 6 päivää/henkilö.

Hyvinvoivat pohjolalaiset

Henkilöstön työhyvinvointia mitataan vuosittain koko henkilöstön kattavalla tutkimuksella, johon pohjolalaiset osallistuvat aktiivisesti. Osallistumisprosentti on ollut viime vuosien ajan noin 84 %. Tutkimus tuottaa myös työnantajakuva-, työhyvinvointi- ja työn kuormittavuusindeksit. Tulosten perusteella laaditaan koko yhtiön sekä työyhteisöjen kehityssuunnitelmat, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti.

Pohjolassa on panostettu työhyvinvoinnin kehittämisessä ennaltaehkäisevään toimintaan. Vuonna 2005 luotiin ja otettiin käyttöön työkykyriskien hallintamalli, johon kuuluvat riskien varhainen havaitseminen ja niihin puuttuminen, pitkittyneen työkykyongelman hoito ja pitkältä poissaolojaksolta onnistuneen työhön paluun varmistaminen. Henkilöstölle järjestetään lisäksi mm. 50+-voimavaravalmennuksia, joilla vahvistetaan ikääntyneiden työkykyä ja ammatillista itsetuntoa. Vuonna 2006 voimavaravarmennukset ulottuvat myös nuorempiin ikäryhmiin. OP-ryhmään yhdentymisen myötä syksyllä 2005 järjestettiin koko henkilöstölle muutosvalmennusta. Vuonna 2005 90-vuotisjuhliaan viettänyt Pohjolan Kerho tarjoaa sekä monipuolisia fyysisen kunnon ylläpitämismahdollisuuksia että kulttuurin harrastusmahdollisuuksia.

Esimiestyön laatua seurataan henkilöstötutkimuksen lisäksi 360-arvioinnilla, joka mittaa esimiestyötä eri näkökulmista. Jokaisella esimiehellä on myös oma kehitysohjelmansa. Sekä esimiehille että henkilöstölle on tarjolla työnohjausta. Vuosittain noin 30 Pohjolan esimiestä kehittää johtamistaitojaan JOKO Executive koulutuksessa.

Mikael Silvennoinen, s. 1956

Hallituksen puheenjohtaja 23.11.2005 alkaen

OKOn toimitusjohtaja vuodesta 1997

Kauppatieteiden maisteri

OPK:n ja OKOn johtokuntien jäsen vuodesta 1997 sekä OKOn johtokunnan varajäsen 1994–1996.

Aiempi työkokemus

Opstock Oy:n toimitusjohtaja 1992–1994, OKO Venture Capital Oy:n toimitusjohtaja 1989–1992 ja Oy Wärtsilä Finance Ab:n toimitusjohtaja 1988–1989.

Keskeisimmät luottamustehtävät

Luottokunnan hallintoneuvoston jäsen vuodesta 1998, Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallituksen varapuheenjohtaja 2000–2001, Eläke-Fennian hallintoneuvoston jäsen 2002-2005, Unico Banking Groupin Steering Committee:n jäsen vuodesta 1997, Helsingin Kauppakamarin valtuuskunnan jäsen vuodesta 1999 ja hallituksen jäsen vuodesta 2002 ja Pörssisäätiön hallituksen jäsen vuodesta 2002.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Reijo Karhinen, s. 1955

Hallituksen varapuheenjohtaja 23.11.2005 alkaen

OPK:n toimitusjohtaja vuodesta 1997

Kauppatieteiden maisteri

OPK:n ja OKOn johtokuntien varapuheenjohtaja ja OP-ryhmän pääjohtajan varamies vuodesta 1997.

Keskeisimmät luottamustehtävät

Eurocard Oy:n hallituksen varapuheenjohtaja 1997–2000 ja vuodesta 2002 sekä puheenjohtaja 2000–2002, Luottokunnan hallituksen puheenjohtaja 2002–2005 ja varapuheenjohtaja 1997–2002 ja vuodesta 2005, Eläkesäätiöyhdistys – ESY ry:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2004, Työeläkevakuuttajat TELA ry:n hallituksen toinen varapuheenjohtaja 2004–2005 ja ensimmäinen varapuheenjohtaja vuodesta 2005, OP-Henkivakuutus Oy:n hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1995, OP-Eläkekassan hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1997, OP-Eläkesäätiön hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1997, Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1997 ja Suomen Pankkiyhdistyksen hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 2002.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Timo Laine, s. 1959

Hallituksen jäsen 23.11.2005 alkaen

Päijät-Hämeen Osuuspankin toimitusjohtaja vuodesta 1997

Varatuomari ja eMBA

Aiempi työkokemus

Valkeakosken Osuuspankin toimitusjohtaja 1994–1996, Tampereen Seudun Osuuspankin aluejohtaja 1990–1994 ja tätä ennen pankinjohtajana ja konttorinjohtajana eri osuuspankeissa.

Keskeisimmät luottamustehtävät

Okopankki Oyj:n hallituksen jäsen vuodesta 1996 ja varapuheenjohtaja vuodesta 2000, Päijät-Hämeen OP-Kiinteistökeskuksen hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1999, Lahden Kauppakamarin hallituksen jäsen vuodesta 2002 ja hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2003 ja Lahden Teollisuusseuran hallituksen jäsen vuodesta 2005.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Kari Puro, s. 1941

Hallituksen jäsen vuodesta 2001

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Ilmarisen toimitusjohtaja vuodesta 1991 Lääketieteen ja kirurgian tohtori, valtiotieteiden kandidaatti

Keskeisimmät luottamustehtävät

Eläketurvakeskuksen hallituksen jäsen 1992–1993, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1994 ja Vakuutusosakeyhtiö Garantian hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 1995.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Tomi Yli-Kyyny, s. 1962

Hallituksen jäsen 23.11.2005 alkaen

Pohjola-Yhtymä Oyj:n toimitusjohtaja marraskuusta 2005 lähtien.

Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan toimitusjohtaja lokakuusta 2005 lähtien.

Diplomi-insinööri

Aiempi työkokemus

Pohjola-Yhtymä Oyj, Vakuutustuotteet ja hinnoittelu -toiminnon johtaja 2002-2005 sekä Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen toimitusjohtaja vuosina 2003-2005. Tomi Yli-Kyyny on ollut Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan palveluksessa 1990-1998 sekä suurasiaakaryhmän johtajana 2000-2002.

Keskeisimmät luottamustehtävät

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, Vahinkovakuutuksen johtokunnan puheenjohtaja vuodesta 2006, Pohjoismainen Ydinvakuutuspooli, hallituksen jäsen vuodesta 2003, Suomen Lentovakuutuspooli, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2005.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallitus 23.11.2005 alkaen

Hallituksen jäsenet vasemmalta:
Timo Laine, Kari Puro, Tomi Yli-Kyyngy,
Mikael Silvennoinen ja Reijo Karhinen

Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallitus 1.1.-23.11.2005

Puheenjohtaja

Eino Halonen, s. 1949
ekonomi

Varapuheenjohtaja

Martin Granholm, s. 1946
diplomi-insinööri

Kirsi Aaltio, s. 1952
kauppatieteiden maisteri

Heikki Bergholm, s. 1956
diplomi-insinööri

Kari Puro, s. 1941
lääketieteen ja kirurgian tohtori,
valtiotieteiden kandidaatti

Timo Salonen, s. 1958
kauppatieteiden maisteri,
oikeustieteen kandidaatti

Maarit Toivanen-Koivisto, s. 1954
ekonomi

Hallituksen jäsenet vasemmalta:

seisomassa Timo Salonen, Heikki Bergholm, Kari Puro, Martin Granholm ja Eino Halonen
sekä istumassa Kirsi Aaltio ja Maarit Toivanen-Koivisto

Tomi Yli-Kyyny, s. 1962

diplomi-insinööri
toimitusjohtaja

Pohjola-Yhtymä Oyj:n toimitusjohtaja marraskuusta 2005 lähtien. Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan toimitusjohtaja lokakuusta 2005 lähtien. Pohjola-Yhtymä Oyj, Vakuutus tuotteet ja hinnoittelu -toiminnon johtaja vuosina 2002-2005 sekä Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen toimitusjohtaja vuosina 2003-2005. Tomi Yli-Kyyny on ollut Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan palveluksessa vuosina 1990-1998 sekä suurasiakasryhmän johtajana vuosina 2000-2002.

Luottamustehtävät

- Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, Vahinkovakuutuksen johtokunnan puheenjohtaja vuodesta 2006
- Pohjoismainen Ydinvakuutuspooli, hallituksen jäsen vuodesta 2003
- Suomen Lentovakuutuspooli, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2005

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Hannu Linnoinen, s. 1957

ekonomi, oikeustieteen kandidaatti
varatoimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen

Pohjola-Yhtymä Oyj:n varatoimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen vuodesta 2003 vastualueenaan riskinvalinta ja aktuaaritoiminta, Baltian yhtiöt, markkinointi, kehitys ja uudet liiketoiminnat sekä tietohallinto ja prosessit. Hannu Linnoinen tuli Pohjolan palvelukseen yrityssuunnittelusta vastaavaksi johtajaksi 2001. Hän siirtyi Pohjolaan Conventum Oyj:n toimitusjohtajan paikalta.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Eva Valkama, s. 1949

kauppatieteiden maisteri
johtaja, korvauspalvelut ja vakuutus tuotanto
Tullut Pohjolan palvelukseen 1984.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Olavi Kauppila, s. 1943

diplomi-insinööri
johtaja, yksityisasiakkaat
Tullut Pohjolan palvelukseen 1968.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Mikko Koskimies, s. 1967

kauppatieteiden maisteri
johtaja, varainhoito
Tullut Pohjolan palvelukseen 2005.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Esko Torsti, s. 1964

valtiotieteiden lisensiaatti
sijoitusjohtaja
Tullut Pohjolan palvelukseen 2001.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Ilkka Salonen, s. 1965

kauppatieteiden maisteri
talousjohtaja, taloushallinto ja riskienhallinta
Tullut Pohjolan palvelukseen 2003.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Sirkka Hongell, s. 1950

valtiotieteiden maisteri
henkilöstöjohtaja, henkilöstö ja hallinto
Tullut Pohjolan palvelukseen 2002.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Jarmo Heiniö, s. 1948

valtiotieteiden maisteri
viestintäjohtaja, viestintä
Tullut Pohjolan palvelukseen 2001.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Arto Kämppi, s. 1963

kauppatieteiden maisteri
markkinointijohtaja
Tullut Pohjolan palvelukseen 2000.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Olavi Nieminen, s. 1943

varatuomari
päälakimies, hallituksen sihteeri
Tullut Pohjolan palvelukseen 1971.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: 48 osaketta.

Henkilöstön edustajat

Sirpa Komonen, s. 1956

päätoiminen pääluottamusmies
Tullut Pohjolan palvelukseen 1975.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

Pekka Nevalainen, s. 1965

sijoituspäällikkö
Tullut Pohjolan palvelukseen 1997.

Osake- ja optio-oikeusomistus 12.1.2006: -.

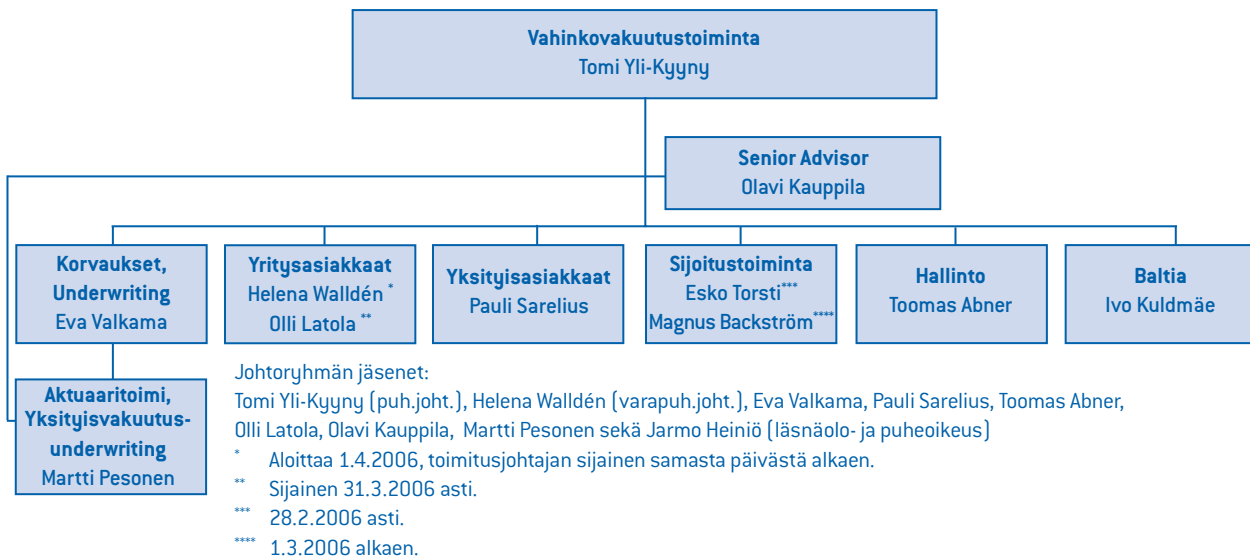
Toimitusjohtaja 23.11.2005 saakka

Eero Heliövaara, s. 1956

diplomi-insinööri, kauppatieteiden maisteri
toimitusjohtaja

Pohjola-Yhtymä Oyj:n toimitusjohtaja vuodesta 2001. Eero Heliövaara siirtyi Pohjolaan Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Ilmarisen varatoimitusjohtajan paikalta. Hän toimi Ilmarisen varatoimitusjohtajana vuodesta 2000 ja sijoitusjohtajana vuosina 1998-2001.

Pohjolan vahinkovakuutusliiketoiminnan organisaatio 1.1.2006 alkaen

Pohjola tuo yhteiskuntaan vakautta ja tarjoaa sekä yksityisille ihmisille että yrityksille järkeviä tapoja suojautua erilaisia riskejä vastaan. Pohjolalla on lisäksi tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä lakisääteisen työeläke-, tapaturma- ja liikennevakuutuksen toimeenpanijana.

Vakuutustoiminta on jo lähtökohdiltaan monella tapaa vastuullista. Pohjolan toiminta perustuu Suomen lakeihin ja vakuutusalan sisäisenä yhteistyönä syntyneisiin toimintaperiaatteisiin. Vakuutus- ja varainhoitopalvelut perustuvat aina luottamukselliseen ja pitkäjänteiseen toimintaan asiakkaiden kanssa.

Pohjolan yhteiskuntavastuun kannalta keskeistä on turvallisuuden tuottaminen. Keskeisiä kohderyhmiä ovat asiakkaat, henkilöstö ja yhteiskunta.

Vakuutusyhtiönä Pohjola tarjoaa asiakkailleen keinoja suojautua riskeiltä ja siten turvata toimeentulo- ja varallisuusasemaansa. Pohjola kantaa riskin, joka pahimmillaan saattaisi olennaisesti vaikuttaa asiakkaan päivittäiseen elämään tai yrityksen toiminnan jatkumiseen ja taloudelliseen asemaan.

Pohjolan toiminta tähtää ennakoivaan riskinhallintaan; pyrkimyksenä on vahinkojen vähentäminen ja estäminen. Elinympäristömme riskit muuttuvat jatkuvasti. Pohjola seuraa näitä muutoksia ja kehittää ratkaisuja, joiden avulla asiakas voi turvata itsensä ja varallisuutensa myös uusilta riskeiltä ja Pohjolan asiakaslupauksen mukaisesti ”Keskitettyä elämään”. Pohjolan vahinkovakuutus tuotteet on suunniteltu siten, että ne ovat mahdollisimman kattavia ja turvaavia asiakkaan kaikissa elämänvaiheissa.

Tavoitteena on kehittää jatkossa yhteiskuntavastuun raportointia GRI-suositusten mukaisesti osana OP-ryhmän raportointijärjestelmää. Raportoinnissa GRI-mallin rinnalla korostuvat suomalaisen vakuutusyhtiön toiminnan kannalta olennaisimmat asiat. Suomessa vakuutusyhtiöiden toiminta on luvanvaraista sekä varsin tarkkaan laeilla ja muilla säädöksillä säänneltyä ja valvottua, joten osa GRI-mallin asioista on jo tätä kautta hyvin hoidossa.

Vuonna 2005 Pohjola julkaisi Internet-sivuillaan ensimmäisen yhteiskuntavastuun raporttinsa vuodelta 2004. Vuoden 2005 osalta julkaistaan vastaava raportti Internetissä keuhällä 2006.

Taloudellinen menestys luo pohjan muulle vastuutyölle

Yhteiskuntavastuussa on kysymys myös luottamuksen ylläpitämisestä omiin sidosryhmiin. Pohjolan keskeisiä sidosryhmiä henkilöstön, asiakkaiden ja omistajien lisäksi ovat viranomaiset, kuluttajat, yhteistyökumppanit ja kansalaisjärjestöt.

Pohjola on yritys, jonka tehtävänä on tuottaa voittoa. Taloudellinen menestyminen on kuitenkin tiukasti sidoksissa muuhun toimintaan. Taloudellinen menestys tarjoaa myös pohjan muulle yhteiskuntavastuutyölle. Yhteiskuntavastuuta kantaessaan Pohjola ottaa huomioon sidosryhmiensä odotukset ja haluaa arvioida niiden toteutumista avoimesti ja oma-aloitteisesti.

Omista arvoista johdettu toimintaperiaatteet ja -lupaukset

Yhteiskuntavastuu perustuu yhtiön arvoihin, jotka määrittelevät sidosryhmäkohtaisesti toimintaperiaatteet ja -lupaukset. Arvot on avattu sidosryhmäkohtaisesti yhtiön Internet-sivuilla osoitteessa www.pohjola.fi.

Vakuutusalan lainsäädännön tavoitteena on vakuutetun ja vakuutusnottajan edun turvaaminen. Lainsäädäntö määrittää vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta ja vastuuvelan kantoa. Vakuutusyhtiöiden varojen sijoittamisesta laaditaan vuosittain sijoitussuunnitelma.

Vakuutustoiminnassa syntyvät vastuut ovat usein pitkäaikaisia ja vakuutusyhtiöiden toiminnan jatkuvuus vaikuttaa turvallisuuteen jopa yli sukupolvien.

Suomessa vakuutusyhtiöt hoitavat merkittäviä yhteiskunnallisia tehtäviä lakisääteisen, pakollisen eläke-, tapaturma- ja liikennevakuutuksen kautta. Pohjola osallistuu aktiivisesti näiden järjestelmien kehittämisestä käytävään keskusteluun. Samoin Pohjola osallistuu tapaturmien, tulipalojen, vesivahinkojen ja muiden vahinkojen ehkäisyyn sekä rikollisuuden torjuntatyöhön yhdessä viranomaisten ja järjestöjen kanssa.

Vakuutustoiminnassa syntyy merkittäviä säästöpotentiaaleja ja se lisää yhteiskunnan kokonaissäästämisastetta.

Yhteiskuntavastuu osana toimintasuunnittelua

Pohjolassa on yhteiskuntavastuun koordinoitiryhmä. Sen päätehtävä on avustaa konsernin toimitusjohtajaa yhteiskuntavastuuseen liittyvän toiminnan kehittämisessä ja seurannassa. Toimitusjohtaja puolestaan esittelee hallitukselle yhteiskuntavastuuseen liittyvät periaatteet, jotka hallitus hyväksyy. Jatkossa Pohjolan yhteiskuntavastuuperiaatteita säätelevät emoyhtiö OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n periaatteet.

Koordinointiryhmä vastaa

- yhteiskuntavastuuseen liittyvien tulosten raportoinnista osana emoyhtiön raportointijärjestelmää
- yhteiskuntavastuuseen liittyvien toimintaperiaatteiden valmistelusta ja päivittämisestä

- esityksestä johtoryhmälle konsernin vuosittaiseksi yhteiskuntavastuuhjelmaksi
- yhteiskuntavastuunäkökulman huomioon ottamisesta liike-toiminnan päätöksenteossa
- yhteiskuntavastuun seurannasta ja raportoinnin sekä mittariston kehittämisestä

Vuonna 2005 Pohjolan yksiköt ottivat toimintasuunnittelussaan ensimmäistä kertaa huomioon yhteiskuntavastuunäkökulman yhtenä osatekijänä.

Yhteiskuntavastuuta ohjaavat periaatteet ja tavoitteet

Pohjolan toimintaa Suomessa ohjaavat elinkeinotoimintaa yleisesti säätelevien normien lisäksi mm:

- Vakuutusyhtiölaki
- Vakuutusyhdistyslaki
- Laki vakuutusenvälittäjistä
- Vakuutusopimuslaki
- Lakisääteisiä vakuutuksia koskevat lait

Pohjolassa yhteiskuntavastuu on osa johtamismallia ja samalla sen nähdään pitkällä tähtäimellä kehittävän johtamista.

Tavoitteet

Pohjolan yhteiskuntavastuun lähtökohdat löytyvät liiketoimintatavoitteista:

- Olemme edelläkävijä vakuutuspalveluissa.
  - Lisäämme asiakkaiden, henkilöstön, omistajien ja yhteiskunnan turvallisuutta ja hyvinvointia.
  - Kannamme vastuuta onnettomuuksien, vahinkojen ja katastrofien vaikutuksista asiakkaille.
  - Ennaltaehkäisemme vahinkoja hyödyntämällä riskienhallintaa.
-

Taloudellinen vastuullisuus

Yhteiskunnallisesti vastuullisen yhtiön tulee olla kannattava, jotta se voi toimia pitkällä aikavälillä kestävästi kehityksen mukaisesti. Taloudellinen menestyminen on erottamattomasti sidoksissa luottamukselliseen ja uskottavaan toimintaan, henkilöstön hyvinvointiin ja osaamiseen sekä yhteiskunnalliseen hyväksyntään.

Taloudellinen vastuu on omistajien tuotto-odotuksiin vastaamisen lisäksi yleisemmin taloudellisen hyvinvoinnin tuottamista yhteiskuntaan.

Sosiaalinen vastuullisuus

Yrityksen sisällä sosiaalinen vastuullisuus tarkoittaa esimerkiksi sitoutumista henkilöstöpolitiikkaan, jolla tuetaan osallistumista yrityksen päätöksentekoon, työn ja perhe-elämän tasapainottamista sekä tasa-arvoista palkkausta ja urakehitystä.

Sosiaalinen vastuullisuus ulottuu yrityksen sisältä myös sen ulkopuolelle. Sosiaalisen vastuun ulkoinen ulottuvuus näkyy suhtautumisessa yhteiskunnan ja lähiympäristön kehittämiseen, suhteessa kuluttajiin, asiakkaisiin ja yhteistyökumppaneihin sekä yrityksen harjoittamassa sijoitustoiminnassa.

Pohjolalla on yhteiskunnassa sosiaaliseen vastuullisuuteen liittyviä tehtäviä, kuten lakisääteisen liikenne- ja tapaturmavakuutuksen hoitaminen. Vakuutustoiminnassa syntyvät vastuut ovat pitkäaikaisia. Vakavaraisen Pohjolan toiminta vaikuttaa taloudelliseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen yli sukupolvien.

Ympäristövastuu

Toimiminen kestävästi kehityksen periaatteiden mukaisesti merkitsee myös vastuuta ympäristöstä. Pohjolalle ympäristövastuu tarkoittaa riskien hallintaa, luonnonvarojen säästävää käyttöä sekä ympäristöasioiden huomioon ottamista päivittäisessä toiminnassa ja päätöksenteossa.

Ympäristövastuu tarkoittaa ympäristövaikutusten huomioon ottamista kaikessa omassa ja yhteistyökumppanien toiminnassa sekä luonnonvarojen käytön kestävä hallintaa.

Tiedotteet 2005

Tässä listassa ovat Pohjola-Yhtymä Oyj:n vuonna 2005 julkaisemat pörs-sitiedotteet ja -ilmoitukset sekä tärkeimmät tiedotteet. Kaikki tiedotteet löytyvät osoitteesta www.pohjola.fi > Pohjola-konserni > Lehdistöpalvelu.

Tammikuu

- PT 3.1. Pohjola on aloittanut henkivakuutusliiketoiminnan
- PI 3.1. Suomi-yhtiön omistus 49,64 % ja Ilmarisen omistus 9,24 % Pohjolan osakkeista
- PT 3.1. Pohjola hankkii omia osakkeitaan
- PT 10.1. Pohjola myi Alma Median osakkeet
- T 12.1. Pohjolalle myrskytuhoista 5 miljoonan euron kustannukset

Helmikuu

- PT 9.2. Avaintietoja Pohjolan henkivakuutusliiketoiminnasta
- PT 9.2. Pohjolan yhtiökokouskutsu
- PT 9.2. Pohjolan siirtyminen IFRS-raportointiin
- T 9.2. Pohjolan osakkeita koskeva Suomi-yhtiön lehdistötiedote
- PT 9.2. Pohjolan tulos 2004

Maaliskuu

- PT 4.3. Pohjola laskee liikkeeseen joukkovelkakirjalainan
- PT 7.3. Pohjolan vuosikertomus 2004 ilmestynyt
- PT 17.3. Pohjolan varsinaisen yhtiökokouksen päätökset

Huhtikuu

- PI 8.4. Pohjolan osakepääoman alentaminen merkitty kauppa-rekisteriin
- PI 21.4. Pohjolan optio-oikeuksilla merkittyjen osakkeiden listaaminen
- PI 27.4. Pohjolan IFRS-raportoinnin aikataulu
- PT 28.4. Pohjolan IFRS-vertailuluvut vuodelta 2004

Toukokuu

- PT 4.5. Pohjolan osavuositarkastus 1.1.-31.3.2005
- PT 4.5. Pohjola hankkii omia osakkeitaan
- PI 11.5. Optio-oikeuksilla merkityt osakkeet kaupankäynnin kohteeksi 12.5.2005
- PT 13.5. Mikko Koskimies Pohjolan koko varainhoitoliiketoiminnan johtajaksi

Kesäkuu

- PI 27.6. Pohjolan osakepääoman korotus ja hakemus C-optio-oikeuksien listaamiseksi

Heinäkuu

- PI 29.7. Pohjolan vuoden 2001 C-optio-oikeudet Helsingin Pörssin päälistalle 1.8.2005

Elokuu

- PT 11.8. Pohjolan osavuositarkastus 1.1.-30.6.2005
- T 17.8. Pohjolan ylimmässä johdossa uusi tehtäväjako

Syyskuu

- PT 12.9. Pohjola on pyytänyt kaupankäynnin keskeyttämistä
- PT 12.9. Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 10 §:n mukainen ilmoitus
- PT 12.9. OKO hankki enemmistön Pohjolasta
- PT 22.9. Suomen Postin Eläkesäätiön lisäeläketurva siirtyy Pohjolaan
- PT 22.9. Vahinko-Pohjolan uusi toimitusjohtaja
- PI 30.9. Pohjolan osakepääoman korotus optio-oikeuksilla merkityillä osakkeilla

Lokakuu

- T 4.10. Deutsche Bank Pohjolan hallituksen taloudelliseksi neuvonantajaksi
- PT 13.10. Pohjola aikaistaa tammi-syyskuun osavuositarkastuksensa
- PT 14.10. OKOn yhtiökokouksen Pohjola-omistukseen liittyvät päätökset
- PT 14.10. OKOn julkinen ostotarjous Pohjolan osakkeista alkaa 19.10.2005
- PT 18.10. Pohjolasta OKOn tytäryhtiö
- T 18.10. Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 10 §:n mukainen ilmoitus

OKO PT 19.10. OKOn omistusosuus Pohjolan osakkeista ja äänistä
ylittänyt kaksi kolmasosaa

T 19.10. Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 10 §:n mukainen
ilmoitus

PT 21.10. Pohjolan osavuositarkastus 1.1.-30.9.2005

PT 21.10. Pohjolan hallituksen lausunto OKOn julkisesta osto-
tarjouksesta

PI 21.10. Lisäys Pohjolan optio-oikeuksilla merkittävien
osakkeiden merkintäaikatauluun

Marraskuu

PI 1.11. Pohjolan Asiakaspalvelu Oy fuusioitu Vahinko-Pohjolaan

PI 1.11. Pohjolan osakkeiden merkintä optio-oikeuksilla
lokakuussa 2005

OKO PT 2.11. Pohjolan emoyhtiö OKOn osavuositarkastus
1.1.-30.9.2005 julkistettu

PT 2.11. Pohjolan vahinkovakuutus toiminnan johto 1.1.2006
alkaan

OKO PT 2.11. OKO uudistaa organisaationsa

OPK PT 2.11. Nimityksiä uudessa OPK-konsernissa

PT 3.11. Kutsu Pohjolan ylimääräiseen yhtiökokoukseen
23.11.2005

PI 10.11. Pohjolan osakepääoman korotus optio-oikeuksilla
merkityillä osakkeilla

T 11.11. Eero Heliövaara jättää Pohjolan toimitusjohtajan tehtävät
23.11.2005

OKO PT 15.11. Varainhoidon nimityksiä OKO-konsernissa

OKO PT 16.11. OKOn osakeanti merkitty täysimääräisesti

OKO PT 18.11. OKO:lta lunastustarjous Pohjolan osakkeista ja optio-
oikeuksista

OKO PT 21.11. OKOn osakeannin lopullinen tulos

OKO PT 21.11. OKOn Pohjolan osakkeista tekemän julkisen osto-
tarjouksen alustava tulos

T 22.11. Linnoinen jättää varatoimitusjohtajan tehtävät, Yli-Kyynny
ehdolla hallitukseen

OKO PT 23.11. OKOn osakepääoman korotus ja uusien osakkeiden
ottaminen pörssilistalle

PT 23.11. Pohjolan ylimääräisen yhtiökokouksen päätökset

T 23.11. Vahinko-Pohjolan ylimääräisen yhtiökokouksen päätökset

PT 23.11. Pohjolan hallituksen lausunto OKOn lunastustarjouksesta

OKO PT 24.11. OKOn lunastustarjous Pohjolan osakkeista ja optio-
oikeuksista alkaa 1.12.2005

Joulukuu

PI 2.12. Pohjolan osakepääoman korotus optio-oikeuksilla
merkityillä osakkeilla

OKO PT 7.12. Täydennys OKOn Pohjolan osakkeita ja optio-oikeuksia
koskevan lunastustarjouksen tarjousasiakirjaan

PI 9.12. Pohjola mitätöinyt osakkeitaan ylimääräisen yhtiö-
kokouksen päätöksen mukaisesti

PI 12.12. Pohjolan taloudellinen informaatio vuonna 2006

OKO PT 15.12. OP-ryhmän pääjohtaja Antti Tanskanen eläkkeelle
1.1.2007

PT 19.12. Kutsu Pohjolan ylimääräiseen yhtiökokoukseen
19.1.2006

OKO PT 19.12. Pohjolan yhtiökokouskutsu ja täydennys OKOn Pohjolan
osakkeita ja optio-oikeuksia koskevan lunastustarjouksen
tarjousasiakirjaan

PT 19.12. Pohjolan osinkopolitiikka

T 23.12. Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 10 §:n mukainen ilmoitus

OKO PT 23.12. Pohjolan julkistama arvopaperimarkkinalain 2 luvun
10 §:n mukainen ilmoitus ja täydennys OKOn Pohjolan
osakkeita ja optio-oikeuksia koskevan lunastustarjouk-
sen tarjousasiakirjaan

PT 30.12. Pohjola myi tytäryhtiöitään

Lyhenteet ja selitykset: Pohjola = Pohjola-Yhtymä Oyj, Henki-Pohjola = Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola, Vahinko-Pohjola = Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola,
Ilmarinen = Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen Suomi-yhtiö = Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi,
OKO = OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj

PT = Pörssitiedote, PI = Pörssi-ilmoitus, T = Tiedote, OKO PT = Pohjola-Yhtymä Oyj:n emoyhtiön OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n pörssi
tiedote, OPK PT = Pohjola-Yhtymä Oyj:n emoyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n (OPK) pörssitiedote

TIEDOTTEET

Alkuvuonna 2006 julkaistut tiedotteet

Tässä listassa ovat Pohjola-Yhtymä Oyj:n alkuvuonna 2006 julkaisemat pörssitiedotteet ja -ilmoitukset sekä tärkeimmät tiedotteet. Kaikki tiedotteet löytyvät osoitteesta www.pohjola.fi > Pohjola-konserni > Lehdistöpalvelu.

Tammikuu

- OKO PT 9.1. OKOn Pohjolan osakkeista ja optio-oikeuksista tekemän lunastustarjouksen alustava tulos
- OKO PT 10.1. OKOn Pohjolan osakkeista ja optio-oikeuksista tekemän lunastustarjouksen lopullinen tulos
- OKO PT 10.1. OKOn osuus Pohjolan osakkeista ja äänimäärästä ylitti yhdeksän kymmenesosaa
- OKO PT 16.1. Pohjolan osakkeita koskeva lunastusvaatimus
- PT 16.1. Pohjola myi kaksi tytäryhtiötään
- PT 19.1. Pohjolan ylimääräisen yhtiökokouksen päätöksiä
- PT 23.1. KHT Joakim Rehn uskotuksi mieheksi lunastusmenettelyssä
- PT 31.1. Yt-neuvottelut alkavat Osuuspankkikeskus-konserniin kuuluvissa henki-, rahasto- ja omaisuudenhoitoyhtiöissä

Helmikuu

- PT 16.2. Pohjola ja säästöpankit eri mieltä osakassopimuksen rikkomisesta
- PT 17.2. Pohjolan tilinpäätöstiedote 1.1.-31.12.2005
- PT 17.2. OKOn ja OP-ryhmän tilinpäätös- ja tulostiedotteet 2005
- OKO PT 17.2. OKOn johtokunnan ehdotukset yhtiökokoukselle: OKO luopuu hallintoneuvostosta ja muuttaa toiminimeä
- PT 17.2. Kutsu Pohjola-Yhtymä Oyj:n varsinaiseen yhtiökokoukseen
- OKO PT 17.2. Ehdotukset OKOn hallituksen jäseniksi ja tilintarkastajiksi

Lyhenteet ja selitykset: Pohjola = Pohjola-Yhtymä Oyj, Henki-Pohjola = Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola, Vahinko-Pohjola = Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola, Ilmarinen = Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen Suomi-yhtiö = Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi, OKO = OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj

PT = Pörssitiedote, PI = Pörssi-ilmoitus, T = Tiedote, OKO PT = Pohjola-Yhtymä Oyj:n emoyhtiön OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n pörssi tiedote, OPK PT = Pohjola-Yhtymä Oyj:n emoyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n (OPK) pörssitiedote

Yhtiökokous

Pohjola-Yhtymä Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään 29.3.2006 klo 9.30 yhtiön pääkonttorissa osoitteessa Lapinmäentie 1, Helsinki.

Ilmoittautuminen

Osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, tulee ilmoittaa osallistumisestaan yhtiölle viimeistään 23.3.2006 klo 16.00. Ilmoittautuminen voi tapahtua

- täyttämällä ilmoittautumislomake Internetissä osoitteessa www.pohjola.fi/yhtiokokous
- sähköpostitse: yhtiokokous@pohjola.fi
- puhelimitse numeroon 010 559 6771, Erja Ventomaa tai 010 559 2949, Marja Kainulainen
- kirjeitse osoitteella Pohjola-Yhtymä Oyj, Erja Ventomaa, 00013 POHJOLA
- telefaksilla numeroon 010 559 2443.

Kirjeitse ilmoittauduttaessa kirjeen tulee olla perillä ennen ilmoittautumisaajan päättymistä. Myös mahdolliset valtakirjat pyydetään toimittamaan yhtiölle niin, että ne ovat perillä ennen ilmoittautumisaajan päättymistä.

Osallistumisoikeus

Oikeus osallistua yhtiökokoukseen on osakkeenomistajalla, joka viimeistään 17.3.2006 on merkittynä osakkeenomistajaksi Suomen Arvopaperikeskus Oyj:n pitämään yhtiön osakasluetteloon.

Osakkeenomistajan, jonka osakkeet on hallintarekisteröity ja joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen ja käyttää siellä äänioikeuttaan, tulee tilapäisesti rekisteröityä osakasluetteloon viimeistään 17.3.2006. Tilapäistä rekisteröitymistä varten osakkeenomistajan tulee hyvissä ajoin ottaa yhteyttä tilinhoitajayhteisöönsä.

Osinko

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, ettei 31.12.2005 päättyneeltä tilikaudelta jaeta osinkoa.

Osoitteenmuutokset

Osakkeenomistajaa pyydetään ilmoittamaan muuttuneet osoitetietonsa siihen tilinhoitajayhteisöön, jossa osakkeenomistajalla on arvo-osuustili.

Yhteystietoja

Sijoittajasuhteet

Ilkka Salonen
talousjohtaja
Puh. 010 559 3900
sähköposti: ilkka.salonen@pohjola.fi

Osoiterekisteri

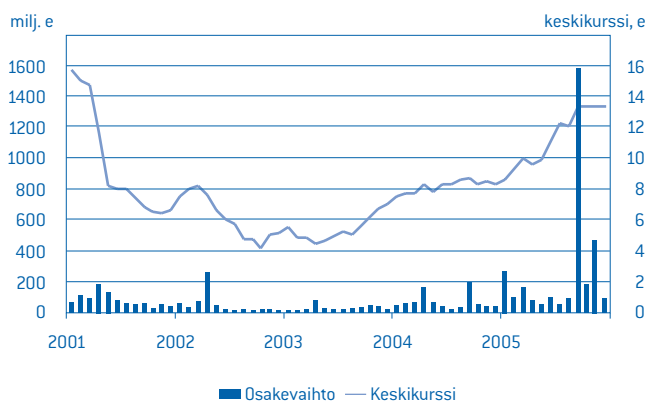
Lapinmäentie 1, 00013 Pohjola
Puh. 010 559 6771, faksi 010 559 2443
Sähköposti: erja.ventomaa@pohjola.fi

www.pohjola.fi

Tulosjulkistusaikataulu

- 17.2.2006 Tilinpäätöstiedote vuodelta 2005
- 11.5.2006 Osavuositarkastus 1-3/2006
- 10.8.2006 Osavuositarkastus 1-6/2006
- 2.11.2006 Osavuositarkastus 1-9/2006

Osakevaihto ja keskimurssi

1891 Palovakuutus-Osakeyhtiö Pohjola perustettiin 9.9.1891. Perustajat olivat fennomaanisen liikkeen johtomiehiä, jotka olivat omaksuneet J.V. Snellmanin ohjelman suomenkielisen väestön aseman parantamisesta sivistyksen avulla. Henkivakuutusyhtiö Suomi oli perustettu edellisenä vuonna ja samat fennomaanit olivat olleet perustamassa 1889 myös Kansallis-Osake-Pankkia.

Pohjolan vaatimaton pääkonttori oli Helsingissä Etelä-Esplanadi 10:ssä sijaitsevan puutalon yläkerrassa. Pohjolan ensimmäinen vakuutuskohde oli Riihimäellä Paloheimo-Yhtymän pääkonttori, jonka perustajiin Pohjolaa yli 40 vuotta johtanut K.A.Paloheimo kuului.

Yhtiön asiamiehiksi rekrytoitiin kaupungeissa ja maalaispitäjissä ansioituneita paikkakuntiensa merkkiphenkilöitä. Asiamiehiä oli vuoden 1891 lopulla yhteensä 62 eri puolilla Suomea.

1894 Pohjolaan hankittiin ensimmäinen kirjoituskone.

1895 Tapaturmavakuutus-Osakeyhtiö Kullervo perustettiin Pohjolan tytäryhtiöksi. Kullervo toimi Pohjolan huoneistossa ja yhtiöillä oli yhteinen toimitusjohtaja. Lakisääteinen tapaturmavakuutus siirtyi Pohjolaan 1935 ja Kullervo fuusioitiin Pohjolaan 1976. Pohjola alkoi harjoittaa myös jälleenvakuutusta 1895. Neljä vuotta myöhemmin perustettiin Jälleenvakuutusosakeyhtiö Osmo. Se sulautettiin Pohjolaan 1980.

1901 Pohjolan oma toimitalo valmistui Helsingissä Aleksanterinkatu 44:ään. Jyhkeän, kansallisromanttisen graniittilinnan suunnittelijoita olivat nuoret arkkitehdit Herman Gesellius, Armas Lindgren ja Eliel Saarinen. Pohjola myi talon Kansallis-Osake-Pankille 1970. Nykyisin se on Ilmarisen omistuksessa.

1910 Henkivakuutusyhtiö Salama perustettiin vanhasuomalaisten jäätyä aiemmin Suomi-yhtiön hallinnossa vähemmistöön.

1911 Pohjolalaiset saivat päivittäisen lounasedun työpaikallaan.

1912 Pohjolaan perustettiin maan ensimmäinen henkilöstön eläkekassa. Samana vuonna Pohjola liittyi Helsingin arvopaperipörssiin perustajajäsenenä. Pohjola on tällä hetkellä ainoa edelleen samalla nimellä pörssissä noteerattu alkuperäisellä listalla ollut yhtiö.

1915 perustettiin yhtiön henkilöstön Kerho (aluksi Pohjolan Klubi). Huolto-osuuskunta aloitti toimintansa Pohjolassa 1930. Se tasapainotti henkilöstön raha-asioita lainoin ja säästöin vuoteen 2004 asti.

1919 Pohjola alkoi myöntää merivakuutuksia.

1920 Pohjolan nimi muutettiin Vakuutusosakeyhtiö Pohjolaksi.

1922 perustettiin tavara- ja matkavakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen. Siitä tuli Pohjolan tytäryhtiö 1970.

Autovakuutuksen Pohjola aloitti 1922, vaikka autokanta tuolloin oli vielä vähäinen. Lentovakuutuksia myönnettiin jo vuotta aiemmin. Metsäpalovakuutuksia alettiin Pohjolasta myöntää 1934. Samana vuonna järjestettiin Pohjolan ensimmäiset ensiapukurssit.

Pohjola kasvoi myös fuusioiden myötä. Pohjolaan sulautuivat Yleinen Suomalainen Vakuutusosakeyhtiö 1922, Vakuutusosakeyhtiö Bothnia 1923, Suomen Kauppiainien Paloapuyhtiö ja Palovakuutusosakeyhtiö Imatra 1933 sekä II maailmansodan jälkeen Vakuutusosakeyhtiö Imatra-Karjala 1954, Seurakuntain Keskinäinen Palovakuutusyhtiö 1958, Vakuutusosakeyhtiö Louhi 1971 ja Kauppiaitten Keskinäinen Vakuutusyhtiö 1976.

1933 Pohjolan ensimmäinen sivukonttori perustettiin Turkuun. Seuraavana vuonna aloittivat Viipurin ja Tampereen sivukonttorit.

Vastuu- ja luottovakuutus otettiin ohjelmaan 1933.

1939 Pohjolan, Suomi-yhtiön ja Salaman pääkonttorit lähtivät talvisodan syttymisen jälkeen osittaiseen evakkoon pääkaupungista. Pohjolan pääkonttorin evakko suuntautui Poriin. Talvisodan kokemukset osoittivat evakuoinnin hankaluudet ja jatkosodan puhjettua ei pääkonttorien evakointiin ryhdytty. Sota-aika tiivisti vakuutusyhtiöiden yhteistoimintaa ja vuonna 1942 perustettiin Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto.

1945 Kotivakuutus tuli markkinoille.

1948 Pohjolassa otettiin käyttöön reikäkortit.

1956 Pohjolan konttoreille perustettiin valvojakunnat.

1961 Pohjola, Suomi-yhtiö, Salama ja Sampo perustivat Työntekijäin eläkelain (TEL) säättämisen myötä Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarisen ja toimivat sen palveluverkkona. Sampo erosi 1984 Ilmarisesta, josta tuli Pohjolan tytäryhtiö. Vuonna 1998 Ilmarisesta tuli keskinäinen eläkevakuutusyhtiö.

1962 Pohjolassa otettiin käyttöön ensimmäiset tietokoneet.

1965 Myymälävakuutus otettiin käyttöön ja ensimmäiset oikeusturvavakuutukset myönnettiin 1967.

1969 Pohjolan uusi toimitalo valmistui Helsingin Niemenmäkeen. Arkkitehtikilpailun voitti Viljo Rewellin toimisto pääarkkitehtinä Heikki Castren. Pohjola myi pääkonttorinsa 2005 amerikkalaisen W.P. Carey & Co. LLC:n hallinnoimien rahastojen perustamalle yhtiölle ja vuokrasi sen edelleen käyttöönsä.

1970 Pohjolan kaksi suurinta omistajaa, keskinäiset henkivakuutusyhtiöt Suomi ja Salama fuusioituivat Suomi-Salamaksi. Pohjola-yhtiöt syntyi, kun Pohjola ja Suomi-Salama alkoivat 1975 toimia yhtymänä, joka tarjosi asiakkailleen kaikkia vakuutuspalveluja. Suomi-Salama muutti nimensä 1987 Suomi-yhtiöksi ja otti tytäryhtiönsä nimeksi Salaman. Pohjola osti 1997 Suomi-yhtiöltä Salaman, josta tuli Henki-Pohjola.

1976 yrityksille suunnattu yritysvaluutuspaketti tuli markkinoille.

1979 graafikko Pekka Martin suunnitteli Pohjolan nykyisen liikemerkkin, joka kuvaa karhunkämmentä. Suunnittelukilpailuun tuli yhteensä 7 643 ehdotusta.

1988 Pohjola sopi ristiinomistuksesta ruotsalaisen vakuutusyhtiö Skandian kanssa.

1991 Viroon perustettiin vahinkovakuutusyhtiö, josta tuli sittemmin Pohjolan tytäryhtiö Seesam International. Seesam Latvia perustettiin 1993 ja Seesam Liettua 1998.

1996 Pohjola avasi ensimmäiset Internet-sivunsa ja intranet otettiin käyttöön 1998.

1998 Pohjola siirsi kotimaiset vahinkovakuustoinnot perustamaansa tytäryhtiöön Vahinko-Pohjolaan, jolloin emoyhtiön nimeksi tuli Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj.

1999 Pohjola päätti luovuttaa koko vahinkovakuutuskantansa pohjoismaiselle If-vakuutusyhtiölle. Skandia myi Pohjolan osakkeensa Sammolle, joka myi niistä osan edelleen Leonialle. Sampo-Leonia sai osakkeiden ostolla ja hajautuksella määrävallan Pohjolan yhtiökokouksessa. Suomi-yhtiö myi pääosan omistamistaan Pohjolan osakkeista Ilmariselle ja OP-ryhmälle, jotka yhdessä sen kanssa tulivat Pohjolan toiseksi pääomistajaksi.

2000 Pohjola irrottautui suunnitellusta If-yhteistyöstä. Sampo myi Pohjolan osakkeensa Suomi-yhtiölle ja Ilmariselle, ja Pohjola jatkoi itsenäisenä, suomalaisena vahinkovakuutusyhtiönä. Samana vuonna Pohjola päätti myydä Henki-Pohjolan takaisin Suomi-yhtiölle. Pohjolan, Ilmarisen, Suomi-yhtiön ja Osuuspankkiryhmän yhteistyöhanke kariutui 2001.

2001 Pohjola osti A-vakuutuksen. Samana vuonna sijoituspalveluja tarjoava Conventum Oyj liitettiin Pohjolaan ja sijoituspalvelut nostettiin vakuutuspalveluiden rinnalle.

2002 Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakesarjat A ja B yhdistettiin uudeksi D-osakesarjaksi. Yhteen osakesarjaan siirryttiin 2003.

Pohjola aloitti yhteistyön Säästöpankkien kanssa 2002. Vuonna 2003 perustettiin pääkaupunkiseudulle Nooa Säästöpankki.

2004 Pohjola palasi henkivakuutusliiketoimintaan perustamalla Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan ja ostamalla 1.1.2005 Suomi-yhtiöltä sen noin 1,2 miljardin euron henkivakuutuskannan. Samalla Pohjolan ristiinomistus Suomen ja Ilmarisen kanssa purettiin.

2005 Pohjolan pääomistajat Suomi-yhtiö ja Ilmarinen myivät osakemistuksensa (58,5 %) OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:lle 12.9.2005. Pohjolasta tuli kaupan myötä OKOn tytäryhtiö.

2006 Pohjola keskittyy jatkossa vahinkovakuuttamiseen. Vahinkovakuutusliiketoiminnasta tuli vuoden 2006 alusta OKOn toinen keskeinen liiketoiminta-alue. Pohjolan vahva brändi säilyy.

YHTEYSTIEDOT

Pohjolan pääkonttori

Käyntiosoite: Lapinmäentie 1, 00350 Helsinki

Postiosoite: 00013 POHJOLA

Puh. 010 559 11

Faksi 010 559 3066

Sähköposti: etunimi.sukunimi@pohjola.fi

Vakuutus- ja korvauspalvelut

Pohjolan palvelunumero 0303 0303

Ammattiliikenteen palvelunumero 0304 0506

Betjäning på svenska 010 55 88 22

Service in English 010 55 88 130

Hätätilanteessa

Korvauspalveluikamme ulkopuolella

saatte lisäohjeita hätänumeroistamme

Kotivahingot 010 55 88 112

Yrittäjät, yritykset ja yhteisöt 010 55 88 88

Liikenne- ja autovahingot 010 55 88 112

Matkavahingot 010 55 88 111,

ulkomailta soitettaessa +358 10 55 88 111

www.pohjola.fi